VERSLAG

VAN DEN

DIENST VAN HET BOSCHWEZEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER HET JAAR

1917

WELTEVREDEN
ALBRECHT & Co.
1919

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

E 1+1.694+

VERSLAG

VAN DEN

DIENST VAN HET BOSCHWEZEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER HET JAAR

1917

WELTEVREDEN
ALBRECHT & Co.
1919

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

INHOUD.

Bladz.

I. DIENST OP JAVA EN MADOERA 1

1. Toestand der bosschen 1

§ 1. Uitgestrektheid der bosschen 1
§ 2. Weersgesteldheid 2
§ 3. Gesteldheid der bosschen 3

2. Inrichting der bosschen 4

§ 4. Inrichtingswerk door het Beheerspersoneel 4
§ 5. Inrichtingswerk door de Inrichtingsbrigade 7

3. Verjonging der bosschen 14

§ 6. Djativerjonging 14
§ 7. Wildhoutverjonging 20

4. Het winnen van hout en andere boschvoortbrengselen 23

§ 8. Hulpmiddelen voor aan hoofde dezes genoemde werkzaamheden 23
§ 9. Geregelde aankap 27
A. In de djatibosschen 27
a. algemeene beschouwingen 27
b. aankap in eigen beheer 32
c. aankap door tusschenkomst van aannemers 34
B. In de wildhoutbosschen 39
C. Dunning der bosschen 43
§ 10. Ongeregelde aankap 45
§ 11. Verkoop en verdere vervreemding van hout en andere boschvoortbrengselen 48

5. Bescherming en bewaking der bosschen 72

§ 12. Bescherming tegen ziekten en plagen 72
§ 13. Bescherming tegen brand 72
§ 14. Boschpolitie 77

II. DIENST IN DE BUITENBEZITTINGEN 79

§ 15. Boschbeheer door ambtenaren van het Boschwezen 79
§ 16. Cultuurverslagen der Gewestelijke Bestuurshoofden 86

III. DE CAOUTCHOUCAANPLANTINGEN VAN HET BOSCHWEZEN 87

§ 17. Het eigenlijke Caoutchoucbedrijf 87
§ 18. De overige caoutchoucaanplantingen van het Boschwezen 87

IV. HET PROEFSTATION 88

§ 19. Het Proefstation 88

V. MEDEDEELINGEN VAN ALGEMEENEN AARD 95

§ 20. Personeel 95
§ 21. Dienstorganisatie en voorschriften 97
§ 22. Geldelijke uitkomsten 98

Bijlage: Boschkaart van Java en Madoera.
Bijvoegsel: Het Caoutchoucbedrijf (zie § 17).

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

OVERZICHT DER TABELLEN.

Tabel 1. Uitgestrektheid der djati- en andere bosschen op Java en Madoera.
" 2. Djatiboschstreek Midden-Java. Vergelijking voor eenige regenstations tusschen de in 1917 gevallen en de, als veeljarig gemiddelde berekende, normale hoeveelheid regen in millimeters.
" 3. Specificatie der uitgaven in 1917 voor grensregeling en afbakening en onderhoud der grenzen (beheer).
" 4. Grensregeling en afbakening der in stand te houden wildhoutbosschen gedurende het jaar 1917.
" 5. Stand der grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden in de in stand te houden wildhoutbosschen, einde 1917.
" 6. Boschdistricten, waarvoor in 1917 voorloopige bedrijfsplannen bestonden.
" 7. Overzicht van het in 1917 door de Inrichtingsbrigade verrichte meetwerk, uitgedrukt in kilometers meettracé.
" 8. Overzicht der gedurende het jaar 1917 door de Inrichtingsbrigade verrichte opmetingen, uitgedrukt in oppervlakte.
" 9 en 9a. Overzicht van de sterkte van het gedurende 1917 bij de Inrichtingsbrigade werkzame personeel.
" 10. Overzicht der in 1917 toegepaste verjongingswijzen voor de djativerjongingen.
" 11. Overzicht van de tusschenplanting van meerjarige gewassen in de contracts- en koelirijenverjongingen van djati in de jaren 1915, 1916 en 1917.
" 12. Overzicht der jaarlijks binnen het djatiboschgebied beplante oppervlakte.
" 13. Overzicht der verjongingen binnen het djatiboschgebied op Java en Madoera op eind 1917.
" 13a. Begroeiingstoestand der in 1917 verjongde vlakte, voordat daarop plantsoen werd aangelegd.
" 14. Overzicht van de oppervlakte der verjongingen in het gebied der in stand te houden wildhoutbosschen op Java en Madoera op eind 1917.
" 15. Overzicht der uitgaven voor wegen, sleuven en paden, bruggen en duikers in 1917.
" 16. Overzicht der uitgaven voor woningen in 1917.
" 17. Overzicht van de huisvesting van het beheerspersoneel op Java en Madoera op eind 1917.
" 18. Overzicht van de lowrybanen bij den dienst van het Boschwezen in gebruik op eind 1917.
" 19. Overzicht van den geheelen djatihoutkap op Java en Madoera in 1917 (zonder dunningshout).
" 20. Overzicht van de hoeveelheid gekapt djatihout van 1902 t/m. 1917 (zonder dunningshout).
" 21. Oppervlakten der leegkappen van blijvend boschgebied, die in 1917 werden beeindigd.
" 22. Aandeel van leegkap en zuivering in den djatitimmerhoutval van den geregelden aankap in 1917.
" 23. Overzicht van de gedurende 1917 ten behoeve van de Staatsspoorwegen op Java ingekochte dwarsliggers en brugliggers.
" 24. Overzicht van de in 1917 door den Dienst der Staatsspoorwegen op Java van het Boschwezen betrokken dwarsliggers en brugliggers, die werden verrekend.
" 25. Overzicht van de bestemming van het uitgevoerde djatihout sedert 1907.
" 26. Hoeveelheid djatihout, uitgevoerd naar plaatsen buiten Nederlandsch-Indië gedurende 1917, met plaatsen van bestemming en uitvoerhavens.
" 27. Samenvatting van den aankap van djatihout in eigen beheer in 1917.
" 28. Overzicht van den aankap van djatihout in eigen beheer gedurende het jaar 1917.
" 29. Samenvattend overzicht betreffende in 1917 of gedurende een gedeelte van dat jaar op overeenkomst met het Gouvernement in het djatiboschgebied gewerkt hebbende houtaankapondernemingen op Java en Madoera.
" 30. Overzicht van den aankap van djatihout door particulieren op Java en Madoera over het jaar 1917.
" 31. Overzicht van den aankap van djatitimmerhout der grootere ondernemers van 1902 tot 1917.
" 32. Overzicht van de verdeeling van het door particulieren in 1917 gekapte djatitimmerhout in kantrecht beslagen- en rondhout.
" 33. Overzicht van resultaten van de djatiboschperceelen, die in 1917 afliepen.
" 34. Overzicht van de in 1917 in het djatiboschgebied in werking gekomen boschperceelen.
" 35. Overzicht van den aankap van hout en het winnen van andere boschvoortbrengselen in de wildhoutbosschen op Java en Madoera in 1917.
" 36. Jaarlijks in het wildhoutboschgebied in eigen beheer gekapte hoeveelheden wildhout sedert 1903.
" 36a. Bamboe en sadeng, verkregen door aankap in eigen beheer in het wildhoutboschgebied sedert 1908.
" 37. Overzicht van de in 1917 in het wildhoutboschgebied in werking gekomen boschperceelen.
" 38. Uitkomsten van de dunningen in de djatibosschen op Java en Madoera in 1917.
" 38a. Verdeeling der in 1917 in het djatiboschgebied gedunde verjongingen over de leeftijdsklassen.
" 39. Uitkomsten der dunningen per H.A. gedunde oppervlakte in 1917.
" 40. Overzicht van de uitkomsten der dunningen van djativerjongingen vanaf 1903.
" 41. Overzicht van de hoeveelheid en de geldswaarde van het door aankap op last verkregen hout in 1917.
" 42. Overzicht van de hoeveelheden van het krachtens vergunning gekapte hout en de daarvoor betaalde retributies in 1917.
" 43. Overzicht van den omvang van den ongeregelden aankap van timmerhout sedert 1907.
" 44. Overzicht van de beweging der djatihoutvoorraden, verkregen door aankap in eigen beheer in de djatibosschen (zonder dunningshout) in 1917.
" 45. Overzicht der djatihoutrestanten (bosch-, verzamelplaats- en stapelplaats-) aan het begin en het einde van 1917.
" 46. Overzicht van de in 1917 gehouden openbare verkoopingen van hout en andere boschvoortbrengselen door bemiddeling van de vendukantoren.
" 47. Gemiddelde opbrengst per eenheid van het djatihout (zonder dunningshout) verkocht op openbare verkoopingen met vendumeester in 1917.
" 48. Gemiddelde jaarprijzen van op de Gouvernementsvenduties door bemiddeling der vendukantoren in de kringen II—IV in zuivere kavelingen (eenmeter-sortimenten) verkochte normaaldoeken, normaalbalkon en zwalpen gedurende het tijdvak 1909—1917.

REPUBLIK INDONESIA

TABEL 2.

DJATIBOSCHSTREEK MIDDEN-JAVA.

VERGELIJKING VOOR EENIGE REGENSTATIONS TUSSCHEN DE IN 1917 GEVALLEN EN DE, ALS VEELJARIG GEMIDDELDE BEREKENDE, NORMALE HOEVEELHEID REGEN IN MILLIMETERS.

Regenstation.	Januari.	Februari.	Maart.	April.	Mei.	Juni.	Juli.	Augustus.	September.	October.	November.	December.	Totaal.
In 1917 gevallen:													
Goendih	208	350	245	373	132	39	12	117	188	259	199	214	2336
Poerwodadi	379	412	149	364	126	68	70	93	379	275	322	503	3140
Blora	287	163	143	190	149	148	10	13	76	185	251	364	1979
Bodjonegoro	308	336	147	193	64	163	34	31	35	230	263	333	2127
Ngawi	206	400	146	536	81	144	41	43	149	177	209	205	2337
Modjokerto	286	445	344	274	154	7	0	11	13	137	301	291	2263
Veeljarig gemiddelde:													
Goendih	345	312	305	175	157	89	61	65	102	149	250	312	2322
Poerwodadi	357	258	238	162	112	71	50	45	75	136	191	282	1977
Blora	332	249	255	165	134	76	45	56	94	121	204	279	2010
Bodjonegoro	283	283	296	157	111	69	40	30	54	81	195	275	1874
Ngawi	259	2[illegible]4	293	224	156	87	56	44	66	137	266	267	2109
Modjokerto	333	346	300	152	110	73	34	16	25	47	131	250	1817

De oost-moeson was kort, doch plaatselijk streng; vooral Juli blijkt een droge maand te zijn geweest. Toch kwamen in het algemeen weinig branden voor, wat vooral de ontwikkeling der djatiplantsoenen ten goede kwam. Op enkele plaatsen kwam in November een droogteperiode voor.

Ook in het gebergte bleven de bosschen in 1917 grootendeels voor brand gespaard. Uitgebreide boschbranden kwamen alleen voor op den Goenoeng Ardjoeno en op het Idjen-plateau.

Sommige beheerders vermelden schade aan jonge aanplantingen toegebracht door zware slagregens in de maanden November en December.

De afvoer van het hout vond door den grooten regenval wederom eenigermate belemmering.

In de maand Maart werd op verschillende plaatsen schade aangericht door heftige winden. De jaarverslagen vermelden hieromtrent onder anderen een windbreuk in een djatiboschje in Loemadjang, windschade aan jonge aanplantingen in het Tenggergebergte en belangrijke windschade in de hooggelegen wildhoutbosschen op den Soembing, den Sindoro en den Merbaboe. Van ontworteling hadden aldaar het meest te lijden de aangeplante Tristaniaboomen.

De gezondheidstoestand van het personeel bleek niet zoo gunstig te zijn als in 1916; verschillende beheerders noemen malaria en andere koortsen als ziekten, die den voortgang der werkzaamheden nadeelig beïnvloedden.

§ 3. Gesteldheid der bosschen.

Evenals vorig jaar had de vochtige weersgesteldheid een gunstigen invloed op de gesteldheid der djati- en der wildhoutbosschen.

De gesteldheid der djatibosschen ging voorts vooruit door de omzetting van bijgroeiarm bosch in aanplantingen en door de voortdurende toepassing (in het bijzonder in de houtvesterijen) van verschillende verplegingsmaatregelen, zooals dunning, bescherming tegen diefstal, braud en veeweide enz., terwijl tevens de thans bij den aanleg van aanplantingen algemeen toegepaste tusschenbouw van bodemverbeterende gewassen, alsook de soms plaatsvindende menging met wildhoutsoorten ongetwijfeld een gunstigen invloed uitoefent op den toestand der djatibosschen in het algemeen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ernstige ziekten of plagen kwamen niet voor. De sprinkhanenplaag heeft, waarschijnlijk tengevolge van de vochtige weersgesteldheid der beide laatste jaren, haar natuurlijk einde gevonden.

De schadelijke invloed der veeweide in de bosschen doet zich nog steeds gevoelen. De bestrijding van dit euvel ondervindt groote moeilijkheden, omdat daarbij de belangen der landbouwende bevolking betrokken zijn en deze eveneens behartigd dienen te worden. Het zoeken naar middelen, waardoor aan laatstgenoemde belangen tegemoet gekomen kan worden, zonder dat de boschontwikkeling meer dan onvermijdelijk geschaad wordt, heeft bij voortduring de aandacht van het personeel.

In sommige beheerseenheden werd plaatselijke achteruitgang van de boschgesteldheid toegeschreven aan aanhoudende diefstallen, met name in de djatibosschen der boschdistricten Ponorogo, Ngawi-Oost-Soerakarta, Noord- en Zuid-Kediri en Kedoe-Djokjakarta en in de wildhoutbosschen van Ponorogo, Zuid-Kediri en Bagelen.

In de houtvesterijen kan, doordat daar naar verhouding meer personeel aanwezig is dan in de boschdistricten, de bewaking beter worden doorgevoerd. Dit blijkt wel hieruit, dat voor die beheerseenheden in geen enkel jaarverslag achteruitgang der boschgesteldheid door diefstal gemeld werd.

De beheerders van de boschdistricten Bagelen en Banjoemas vermelden het voorkomen van clandestiene ontginningen in het gebied der wildhoutbosschen.

2. INRICHTING DER BOSSCHEN.

§ 4. Inrichtingswerk door het beheerspersoneel.

Voor *grensregeling en afbakening* en voor *onderhoud der grenzen* werd in het verslagjaar uitgegeven *f* 62.868.—. In de jaren 1916, 1915 en 1914 waren de uitgaven hiervoor onderscheidenlijk *f* 91.477.—, *f* 97.922.— en *f* 68.679.—.

Onderstaand overzicht geeft eene specificatie der uitgaven in 1917.

TABEL. 3.

OMSCHRIJVING	Boschdistricten.	Houtvesterijen	Samen.
Grensregeling en afbakening der djatibosschen	*f* 4.045.—	—	*f* 4.045.—
„ „ „ „ in stand te houden wildhoutbosschen	„ 29.396.—	—	„ 29.396.—
Samen	*f* 33.441.—	*f* —	*f* 33.441.—
Onderhoud der grenzen der djatibosschen	„ 10.880.—	„ 6.797.—	„ 17.677.—
„ „ „ „ in stand te houden wildhoutbosschen	„ 11.670.—	„ 80.—	„ 11.750.—
Samen	*f* 22.550.—	*f* 6.877.—	*f* 29.427.—
TOTAAL 1917	*f* 55.991.—	*f* 6.877.—	*f* 62.868.—

De uitgaven voor de grensregeling en afbakening van de djatibosschen hadden slechts betrekking op kleine wijzigingen en aanvullingen. In totaal werd in het verslagjaar daarvoor nog *f* 4.045.— uitgegeven.

In de in stand te houden wildhoutbosschen kwamen de in tabel 4 nader gespecificeerde werkzaamheden tot stand.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 4.

GRENSREGELING EN AFBAKENING DER IN STAND TE HOUDEN WILDHOUTBOSSCHEN GEDURENDE HET JAAR 1917.

Omschrijving.	Wildhoutboschgrenzen werden afgebakend		Aantal geplaatste grensteekens.			
	door grensteekens. K. M.	op andere wijze. [1]) K. M.	Steenen.	Houten.	Betonnen.	Heuvels met grenssteen.
West-Preanger	51	111	—	—	—	3.172
Midden-Preanger	43	163	—	—	—	2.934
Oost-Preanger	16	141	—	—	—	1.954
W.-Cheribon-Soemedang	13	68	321	172	20	383
Oost-Cheribon-Tegal	135	97	—	511	—	—
Banjoemas	—	86	421	—	—	1.252
Pekalongan-Kendal	—	41	—	—	—	297
Zuid-Kediri	—	14	—	—	269	—
Pasoeroean	—	8	—	86	—	—
Besoeki	—	—	—	24	—	—
Kedoe-Djokjakarta	7	16	—	—	—	456
Brantasgebied	11	4	—	41	80	—
Moeria-gebergte [2])	20	4	—	—	211	—
Totaal	296	753	742	834	580	10.448
	1.049		12.604			

[1]) Door wegen, natuurlijke grenzen e. d.

[2]) De grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden op het Moeria-gebergte geschieden thans door de Inrichtingsbrigade.

TABEL 5.

STAND DER GRENSREGELINGS- EN AFBAKENINGSWERKZAAMHEDEN IN DE IN STAND TE HOUDEN WILDHOUTBOSSCHEN EINDE 1917.

Omschrijving.	Totale oppervlakte. H. A.	Hiervan afgebakend. H. A	Hiervan nog niet afgebakend. H. A	Van de afgebakende uitgestrektheid is de grensregeling reeds goedgekeurd. H. A
West-Preanger	222.400	122.700	99.700	80.900
Midden-Preanger	139.700	78.500	61.200	69.800
Oost-Preanger	134.300	87.500	46.800	57.500
Krawang-Indramajoe	13.600	8.200	5.400	8.200
West-Cheribon-Soemedang	32.400	22.700	9.700	22.000
Oost-Cheribon-Tegal	107.700	81.600	26.100	66.700
Banjoemas	76.900	63.800	13.100	38.700
Pekalongan-Kendal	19.200	18.200	1.000	4.500
Grobogan	3.000	1.200	1.800	1.200
Padangan	3.300	3.300	—	3.300
Bodjonegoro	4.600	4.600	—	4.600
Zuid-Soerabaja	20.300	17.400	2.900	6.100
Ngawi-Oost-Soerakarta	3.700	3.700	—	3.700
Ponorogo	14.100	5.200	8.900	5.200
Madioen	5.200	5.200	—	5.200
Noord-Kediri	11.100	10.300	800	10.100
Zuid-Kediri	60.800	35.300	31.500	25.000
Pasoeroean	197.300	47.900	149.400	3.600
Overbrengen	1075.600	617.300	458.300	416.900

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Omschrijving.	Totale oppervlakte. H. A.	Hiervan afgebakend. H. A.	Hiervan nog niet afgebakend. H. A.	Van de afgebakende uitgestrektheid is de grensregeling reeds goedgekeurd. H. A.
Overgebracht.....	1.075.600	617.300	458.300	416.900
Besoeki.....	116.000	24.000	92.000	4.700
Kedoe-Djokjakarta.....	22.300	22.300	—	20.200
Bagelen.....	41.600	41.600	—	39.400
Goenoeng Boetak.....	140	140	—	140
Goenoeng Tjelering.....	1.280	1.280	—	1.280
Goenoeng Moeria [1]) enz.....	14.680	8.580	6.100	7.170
Totaal.....	1.271.600	715.200	556.400	489.790
Einde 1916 waren deze cijfers.....	1.264.800	662.020	602.780	451.610

[1]) De grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden op het Moeriagebergte geschieden thans door de Inrichtingsbrigade.

Tabel 5 geeft een overzicht van den stand der grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden in de in stand te houden wildhoutbosschen. Daaruit blijkt, dat aan het einde van 1917 56 % der in stand te houden wilhoutbosschen was afgebakend; eind 1916 bedroeg dit percentage 52.

De uitgaven voor grensregeling en afbakening in de in stand te houden wildhoutbosschen bedroegen in 1917 *f* 29.396.—, tegen *f* 43.949.— in 1916. (Hierin is evenals in 1916 *niet* begrepen het bedrag, dat door de Inrichting werd uitgegeven voor grensregeling en afbakening op het Moeria-gebergte.)

Voor het onderhoud der bestaande grenzen werd *f* 29.427.— uitgegeven, waarvan *f* 17.677.— voor de djatibosschen of gemiddeld ± *f* 24.— per 1.000 H. A. djatibosch (± *f* 21.— in de boschdistricten en ± *f* 31.— in de hontvesterijen).

Voor de in stand te houden wildhoutbosschen bedroegen deze uitgaven *f* 11.750.— of gemiddeld ± *f* 16.— per 1.000 H. A. afgebakend bosch.

Onderstaande tabel geeft aan, welke boschdistricten in 1917 over *voorloopige bedrijfsplannen* beschikten.

TABEL 6.

BOSCHDISTRICTEN, WAARVOOR IN 1917 VOORLOOPIGE BEDRIJFSPLANNEN BESTONDEN.

Voor de periode:									
1908/17	1909/18	1910/19	1911/20	1912/21	1913/22	1914/23	1915/24	1916/25	1917/26
Namen van de boschdistricten:									
Ponorogo.	—	O. Cheribon-Tegal.	—	Pekalongan—Kendal en Kedewan.	Bodjonegoro.	Z. Soerabaja.	Ngawi-O. Soerakarta, Besoeki en Padangan.	—	—

Het voorloopig bedrijfsplan voor Noord-Soerabaja kwam in het verslagjaar gereed, doch werd eerst in 1918 goedgekeurd. Voor Krawang-Indramajoe, West-Cheribon-Soemedang, Oost- en West-Toeban, Zuid-Kediri, Madioen, Pasoeroean en Kedoe-Djokjakarta zijn de nieuwe bedrijfsplannen nog niet gereed, doch voor Oost-Toeban, Madioen en

Pasoeroean bestaan reeds voorloopige kapregelingen, waaruit de jaarlijksche kapplannen kunnen worden opgemaakt.

Voor Zuid-Randoeblatoeng, Todanan en Noord-Kediri worden, aangezien de definitieve inrichting in deze boschdistricten reeds ver is voortgeschreden, geen nieuwe bedrijfsplannen meer samengesteld en kan worden volstaan met de bestaande voorloopige kapregelingen, onderscheidenlijk geldende voor de perioden 1914/18, 1913/17 en 1916/21. Voor het nog resteerende gedeelte van het boschdistrict Noord-Randoeblatoeng werd door de Inrichtingsbrigade een geheel op de wijze der definitieve bedrijfsplannen opgemaakt plan samengesteld voor de jaren 1917 t/m 1923. Na afloop dezer zeven jaren zal dit complex bij de houtvesterij Ngliron worden gevoegd.

Voor de tot de boschdistricten West-, Midden- en Oost-Preanger, Banjoemas en Bagelen behoorende djatibosschen zijn geen bedrijfsplannen noodig: de uitgestrektheden dier bosschen zijn n. l. zeer gering.

5. Inrichtingswerk door de Inrichtingsbrigade.

a. Djatibosschen.

Grensregeling en afbakening.

Er hadden geen nieuwe grensregelingen plaats, doch voor de complexen, waarvan de inrichting onderhanden is, werd voortgegaan met het controleeren der bestaande grenzen. Waar noodig, werden de grenzen opengekapt en de palen onderhouden, werden aanvullende wijzigingen aangebracht ten einde ten slotte van elk der complexen afzonderlijk een geheel nieuw ontwerp in te dienen.

Voor de complexen Banjoeoerip, Banglean, Dander en Telawa kwamen laatstbedoelde ontwerpen gereed, op de drie eerstgenoemde werd gedurende het verslagjaar de vereischte goedkeuring verkregen.

In de residentie Rembang en speciaal in de districten Ngawen, Soelang en Djepon, veroorzaakten de talrijke grenskwesties wederom veel moeite en vertraging.

In Noord-Soerabaja werd het grensonderhoud in het begin van het verslagjaar beëindigd. Er werden in dit boschdistrict met inbegrip van vorige jaren 2.594 grenspalen vernieuwd en 6.009 stuks opnieuw genummerd.

Ter vergemakkelijking van het verkeer werd een groot aantal grondstrooken ten behoeve van den aanleg van wegen buiten de boschgrenzen aangekocht.

b. Wildhoutbosschen.

De grensregeling en afbakening van het in stand te houden wildhoutbosch op het Moerië-gebergte, reeds in 1915 ter hand genomen, werden voortgezet op de wijze in het vorig verslagjaar beschreven. Bij de uitvoering bleek het noodig een aantal onbegroeide terreinen (ongeregelde bouwgronden op zeer steile hellingen) in te lijven. In het district Bandjaran werden niet minder dan 592 H. A. dezer gronden afgekocht (voor *f* 4.418.—), in het district Tajoe 100 H. A. (voor *f* 1.064.—).

Omtrent den algemeenen stand der werkzaamheden valt te vermelden, dat de grensregeling, ofschoon nog niet geheel beëindigd, voorloopig gestaakt is moeten worden.

In het gebied van de desa Tempoer (distr. Bandjaran, afd. Japara) en van het gehucht Rahtawoe (onderdistrict Gebog, district Tjendana, afd. Koedoes) waren de pogingen om tot eene minnelijke schikking met de bevolking te geraken vruchteloos. Bij den Resident van Semarang werden voorstellen ingediend tot onteigening van het grootste gedeelte der *na* de nieuwe landrenteregeling aangetroffen tegalgronden op steile hellingen, waarvoor momenteel geen landrente betaald wordt. Beide voorstellen waren eind 1917 nog in onderzoek bij de plaatselijke ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Opnemingen

Krawang-Indramajoe. De metingen in Indramajoe werden voortgezet. Zij hadden in hoofdzaak betrekking op detail 2e orde.

West-Cheribon-Soemedang. Het terreinwerk werd in het verslagjaar beëindigd, waarna het personeel, versterkt door toevoeging vanuit Salatiga, belast kon worden met de opmeting der djatibosschen van *Goenoeng-Kidoel* (Djokja), alwaar vanaf halt 1917 1 Chef-opnemer, 1 Opnemer, 2 Mantri's-opnemer en 5 Teekenaars werkzaam waren.

Ngimbang (N. Soerabaja). Het zeer omvangrijke onderhoud der grenzen, waaromtrent in het vorige verslag reeds werd gerapporteerd, kwam in het begin van het verslagjaar gereed. Onvoldoende leiding bij het terreinwerk was oorzaak van een groot aantal hermetingen en dus langzame vordering dezer opname.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Aanvullende metingen en metingen voor het beheer.

De toenemende omvang van het aanvullende meetwerk, hetwelk hoofdzakelijk plaats vindt in de definitief in te richten complexen, moge blijken uit volgend vergelijkend overzicht over de laatste vijf jaren:

1913	1.134	K.M.
1914	1.759	„
1915	2.943	„
1916	2.841	„
1917	5.038	„

Verreweg het grootste deel dezer metingen werd verricht in 21 a.s. houtvesterijen en had betrekking op detail 1e en 2e orde.

Ondervolgende staten geven een overzicht van het gedurende het verslagjaar verrichte meetwerk.

TABEL 7.

OVERZICHT VAN HET IN 1917 VERRICHTE MEETWERK, UITGEDRUKT IN KILOMETERS MEETTRACÉ.

Boschgebied.	Gemeten met: Theodoliet en latten of meetveer. Aantal hoeken.	Theodoliet en latten of meetveer. Afstand in K.M.	Boussole-afstandsmeter. Coördinaten berekend. Boschgrens in K.M.	Coördinaten berekend. Wegen rivieren in K.M.	Detail 2e orde in K.M.	Hermetingen in K.M.	Aanvullende metingen in K.M.	Totaal K.M.	Toelichting.
Krawang	—	—	63	—	599	—	—	662	
Soemedang	—	—	—	7	446	18	—	471	
Gg. Kidoel	—	36	271	193	259	—	—	723	
Ngimbang [N. Soerabaja]	151	13	174	367	1.427	65	—	2.083	
Verschillende boschdistricten en houtvesterijen	109	—	—	—	—	70	5.038	5.108	
	260	49	508	567	2731	153	5.038	8.997	
Waarvan hermetingen	109	—						153	
of zonder hermetingen	151	49						8.844	
Gemeten met latten of meetveer								49	
								8.893	8.961 K.M. in 1916

TABEL 8.

OVERZICHT DER GEDURENDE HET JAAR 1917 VERRICHTE OPMETINGEN, UITGEDRUKT IN OPPERVLAKTE.

Boschgebied.	Gemeten oppervlakte in H.A.	Toelichtingen.
Pasoeroean	480	
Krawang	1.020	
Banjoemas	1.250	
Soemedang	2.150	
Indramajoe	2.000	
Goenoeng-Kidoel	950	
Lamongan / Ngimbang } N. Soerabaja	700 / 3.500	
	12.050	22.030 H.A. in 1916.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De afname van de gemeten uitgestrektheid boschgebied houdt uiteraard nauw verband met de in omvang toenemende aanvullende metingen.

Op het eind van het verslagjaar bedroeg de gemeten oppervlakte van het djatiboschgebied 660.834 H. A. of ruim 90 % van het totale gebied.

Volledige kaarten op schaal van 1 : 10.000 en 1 : 25.000 bestaan thans voor 634.292 H. A.

Definitieve inrichting van houtvesterijen.

Gedurende het verslagjaar werd de nieuwe inrichting tot stand gebracht van de complexen:

Panoenggalan	6.407	H.A.
Banjoeoerip	5.189	„
Bandjarredjo	4.114	„
Banglean	4.982	„
Moenoeng	5.289	„
Dander	6.161	„
of samen	32.092	H.A.

Als houtvesterij kwamen nog gedurende het verslagjaar in werking Panoenggalan, Bandjarredjo en Moenoeng.

Van de houtvesterij Oost-Soelang en Telawa werden in 1917 de tienjaarlijksche herzieningen tot stand gebracht.

Het werk was verdeeld over aanvankelijk vijf secties, welk aantal in de tweede helft van het jaar met een zesde sectie werd uitgebreid.

Sectie Goendih.

Met de gereedkoming van de houtvesterij *Panoenggalan*, als laatste onderdeel van het vroegere boschdistrict Grobogan, zijn tevens alle djatibosschen dezer sectie definitief ingericht, zoodat de werkzaanheden zich voortaan zullen bepalen tot de 10-jaarlijksche herzieningen van bestaande bedrijfsplannen.

Telawa. Het bedrijfsplan voor de tweede bedrijfsperiode kwam reeds in den loop van het jaar gereed. Moeilijkheden ondervonden bij de afsluiting van het proces-verbaal van grensregeling waren oorzaak, dat indiening en goedkeuring van het plan vertraging ondervonden.

Bandjaran en Keling. De boschbeschrijving vond reeds in 1916 plaats; gedurende het verslagjaar werden nog de laatste subvakgrenzen gemerkt. Bij G.B. van 5 Februari 1917, No. 61, werd bepaald, dat deze beide houtvesterijen met ingang van de nieuwe periode (begin 1919) zullen worden samengevoegd.

Tanggoeng. Het onderzoek naar de boschgesteldheid werd in het verslagjaar begonnen en beëindigd.

In deze sectie werden in 1917 de volgende voorbereidende inrichtingswerkzaamheden verricht:

Er werden 140 nieuwe grenspalen geplaatst, 38 K. M. sleuf aangelegd, 48 K. M. sleuf getraceerd en 9 K. M. inspectiepad aangelegd.

Voor aanleg van wegen, sleuven, paden, bruggen en duikers werd in het verslagjaar *f* 5.099.— uitgegeven, terwijl aan het onderhoud daarvan nog *f* 54.— werd besteed. De uitgaven voor onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in 1917 *f* 225.—.

Sectie Blora.

Kalinanas. Na veel moeite kwam een groot aantal grensverbeteringen tot stand in het district Soelang. Ten aanzien van de grenzen en de in te koopen verbindingswegen zijn de stukken nog in onderzoek bij het Bestuur. De indeeling kwam gereed; veel werk werd besteed aan het zoeken van railbaantracé's. Met de beschrijving van nog een 73-tal vakken kwam ook dit werk gereed, evenals het opmeten der ontworpen indeeling en subvakbegrenzing.

Oost-Soelang. Het bedrijfsplan voor de nieuwe periode werd tegen de helft van het verslagjaar ingediend en kort daarna goedgekeurd. Tengevolge van een aantal noodig gebleken grenswijzigingen werd het gebied dezer houtvesterij tijdens de herziening uitgebreid van 5.403 tot 5.504 H. A.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Tjabak. Bij de herziening van dit bedrijfsplan zal het resteerende gedeelte van het vroegere boschdistrict Blora, het plantsoencomplex O.-Djepon, ter grootte van 531 H. A., bij de houtvesterij Tjabak worden getrokken. De indeeling en beschrijving kwamen in het verslagjaar gereed, de grensherziening eveneens, voor zoover die terreinwerkzaamheden betrof.

Bloengoen. De grenzen en grensteekens werden nagegaan; zij bleken voldoende onderhouden te zijn. Op enkele vakken na kwam de boschbeschrijving gereed.

Nanas. Ook bij gelegenheid van deze herziening werden grenzen en indeelingslijnen nagegaan. Met de boschbeschrijving werd een begin gemaakt.

In deze sectie werden in 1917 de volgende voorbereidende inrichtingswerkzaamheden verricht:

Er werden 637 nieuwe grenspalen geplaatst, 24 K. M. sleuf aangelegd, 61 K.M. sleuf getraceerd en 49 K. M. inspectiepad aangelegd.

Voor aanleg van wegen enz. werd in het verslagjaar *f* 7.356.— uitgegeven, terwijl aan het onderhoud daarvan *f* 720.— werd besteed. De uitgaven voor bouw en onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in 1917 onderscheidenlijk *f* 500.— en *f* 1 786.—.

Sectie Tjepoe.

Terwille van de werkverdeeling werd een tweetal complexen, Banjoeoerip en Randoeblatoeng, door de sectie Goendih in behandeling genomen.

Bandjarredjo. In aansluiting met hetgeen in het vorige verslag werd gemeld, kan worden meegedeeld, dat het bedrijfsplan in Juni 1917 werd ingediend: na de verkregen goedkeuring werd het bedrijf met 1 Juli in werking gesteld.

Banjoeoerip. De grensregeling en afbakening, alsmede het tot stand brengen van verkeersverbindingen buiten de grenzen, de indeeling, opname en boschbeschrijving werden in den loop van het verslagjaar beëindigd. Het bedrijfsplan kon tegen het einde van het verslagjaar worden ingediend.

Banglean. Hetzelfde geldt voor het aangrenzende complex Banglean. Beide houtvesterijen, die begin 1918 in werking zullen treden, voeren noordwaarts af op de halte Doplang.

Randoeblatoeng. Evenals bij Banglean en Banjoeoerip kon hier veel profijt worden getrokken van de reeds bestaande indeeling. Spoedig kon dan ook met het onderzoek naar de boschgesteldheid begonnen worden, welk werk vlot van stapel liep en nog in het verslagjaar beëindigd werd.

Ngandong. De werkzaamheden vorderden hier in gelijke mate als in Randoeblatoeng. Beide complexen zijn bestemd om half 1918 als houtvesterij in werking te treden.

Getas. De rest van het boschdistrict Zuid-Randoeblatoeng, vereenigd met een deel der aangrenzende bosschen van Ngawi, zal tot één houtvesterij worden ingericht. De grenzen werden herzien, de rechten op gronden ten behoeve van verbindingswegen en stapelplaatsterreinen afgekocht, waarna het bestaande indeelingsnet voltooid werd. De boschbeschrijving kwam voor ongeveer de helft gereed.

Ngrahoe. Met de inrichting der bosschen, gelegen aan de andere zijde vande Solorivier, deel uitmakende van het boschdistrict Padangan, werd eveneens begonnen. Het indeelingsnet werd voor de helft ontworpen, de grensherziening is nog in behandeling.

In deze sectie werden in 1917 de volgende voorbereidende inrichtingswerkzaamheden verricht:

Er werden 390 nieuwe grenspalen geplaatst, 14 K. M. sleuf aangelegd, 84 K. M. sleuf getraceerd en 117 K. M. inspectiepad aangelegd.

Voor aanleg van wegen enz. werd in het verslagjaar *f* 8.729.— uitgegeven, terwijl aan onderhond daarvan *f* 438.— werd besteed. De uitgaven voor bouw en onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in 1917 onderscheidenlijk *f* 53.— en *f* 311.—.

Sectie Bodjonegoro.

Dander. In Augustus 1916 begonnen, kwam de inrichtiug van dit complex tegen eind van het verslagjaar gereed en kon het bedrijfsplan voor de periode 1918-1928 worden ingediend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ngorogoenoeng. Evenals in Dander wordt nagenoeg de geheele uitgestrektheid van het complex ingenomen door jonge djatiplantsoenen en door onproductief wildhoutbosch. De grenzen werden nagegaan en de grensteekens, waar noodig, vernieuwd. Pogingen om de bijzonder grillige enclavegrenzen te wijzigen, leidden tot geen resultaat. Het indeelingsnet werd door aanleg van inspectiepaden vastgelegd; de buitengewone steenachtigheid van het terrein veroorzaakte daarbij veel last.

In verband met het bestaande gebrek aan railbaanmaterieel werd besloten het inrichtingswerk in het boschdistrict Bodjonegoro voorloopig niet verder voort te zetten, doch het werk zooveel mogelijk te bepalen tot de bosschen, welke reeds door bestaande banen met spoor- of tramwegen aangesloten zijn. Daarbij viel de keuze op de bosschen ten W. grenzende aan Dander, thans deel uitmakende van het boschdistrict Padangan.

Deling. Na algemeene oriënteering werd begonnen met de oprichting van een werkkeet te Nglambangan. Daarna werd met het projecteeren van het indeelingsnet een aanvang gemaakt.

In deze sectie werden in 1917 de volgende voorbereidende inrichtingswerkzaamheden verricht:

Er werden 334 nieuwe grenspalen geplaatst, 8 K. M. sleuf aangelegd, 237 K. M. sleuf getraceerd, 263 K. M. inspectiepad aangelegd en 1 brug van meer dan 10 Meter spanning gebouwd.

Voor aanleg van wegen enz. werd in 1917 *f* 10.569.— uitgegeven, terwijl aan het onderhoud daarvan *f* 2.435.— werd besteed. De uitgaven voor bouw en onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in het verslagjaar onderscheidenlijk *f* 636.— en *f* 31.—.

Sectie Kediri.

Moeneeng. Het bedrijfsplan van dit complex kwam half 1917 gereed; de houtvesterij kon daarna van het boschdistrict Noord-Kediri worden afgescheiden.

Ngoedjoeng. De geaccidenteerde terreingesteldheid der bosschen van Noord-Kediri, doch meer nog de geaardheid der in sterke mate aan afspoeling onderhevige gronden, maken bijzondere voorzieningen bij het projecteeren en aanleggen der inspectiepaden noodig. Zij zullen grootendeels slechts als verkeerswegen behoeven te dienen en niet verder voor houtafvoer uitgebouwd behoeven te worden. In verband met het meer permanente karakter dier paden werd aan den aanleg daarvan veel zorg besteed: waar zij langs hellingen werden uitgegraven, moest steeds de buitenzijde met steen of hout beschoeid worden, terwijl de wateratvoer bijzondere voorzorg vereischte. Een abnormaal groot aantal bruggen was noodig voor het verkeer langs de wegen in dit sterk uitgespoelde terrein. Niet minder dan 1725 M. verkeersbruggen werden gedurende het verslagjaar in deze sectie gebouwd. Met de boschbeschrijving werd in het verslagjaar een begin gemaakt.

Krondong. De bovenomschreven moeilijkheden gelden in nog sterker mate voor het complex Krondong. Niet alleen is de terreingesteldheid hier nog ongunstiger, doch bovendien is de werkvolkvoorziening ten eenenmale onvoldoende. Dit afgelegen boschgebied bevat slechts een drietal gehuchten. Kan gedurende den west-moesson nog volk van elders betrokken worden, in den oost-moesson is dit onmogelijk door gebrek aan water. De oplossing van het vraagstuk der watervoorziening is een voorwaarde voor het slagen van een geregeld bedrijf. De aanleg van een vergaarkom is in studie genomen. De kali Beng, die gedurende den regentijd niet altijd te passeeren is, werd overspannen met een 57 M. lange brug, waarvan de middenspanning ter lengte van 28 M. als kabelbrug werd gebouwd.

Ten gevolge van al deze moeilijkheden vordert de inrichting, ondanks de groote inspanning van het personeel en de buitengewoon hooge kosten daaraan besteed, in dit gebied slechts langzaam.

In deze sectie werden in 1917 de volgende voorbereidende inrichtingswerkzaamheden verricht:

Er werden 205 nieuwe grenspalen geplaatst, 253 K. M. sleuf getraceerd, 241 K. M. inspectiepad aangelegd en 51 bruggen van meer dan 10 M. spanning gebouwd; bovendien werd de bouw van 2 tijdelijke verblijfplaatsen beëindigd.

Voor aanleg van wegen enz. werd in het verslagjaar *f* 32.115.— uitgegeven, terwijl aan onderhoud daarvan *f* 3.592.— werd besteed. De uitgaven voor bouw en

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in 1917 onderscheidenlijk *f* 6.363.— en *f* 538.—.

Sectie Noord-Madioen.

Deze sectie werd omstreeks half 1917 ingesteld. Begonnen werd met de oriënteering in de bosschen van Zuid-Padangan en Noord-Madioen.

Sekar. De grens tusschen de residenties Rembang en Madioen volgt in deze streek niet de waterscheiding, zoodat voor dit deel der bosschen van het boschdistrict Padangan, alhoewel noordelijk van die residentiegrens gelegen, de natuurlijke afvoerrichting eene zuidelijke is. Aangezien nu de bosschen van Noord-Madioen (Notopoero) reeds grootendeels door railbanen ontsloten zijn, zal getracht worden voor het gebied, hetwelk de bosschen van zuid-Padangan (Sekar), Oost-Ngawi (Redjoeno) en Noord-Madioen (Notopoero) omvat, een gecombineerd afvoernet te ontwerpen, met de halte Saradan als afvoerplaats.

Deze eerste voorbereidingen, alsmede het ontwerpen der complexgrenzen, het uitzetten van eenige hoofdafvoerlijnen in zwaar terrein, namen de tweede helft van het verslagjaar geheel in beslag. Met den bouw van een werkkeet te Sempol werd begonnen.

In deze sectie werden in 1917 3 K.M. sleuf aangelegd en 23 K.M. sleuf getraceerd.

Voor aanleg van wegen enz. werd in het verslagjaar *f* 676.— uitgegeven. De uitgaven voor bouw en onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen bedroegen in 1917 onderscheidenlijk *f* 200.— en *f* 500.—.

Inrichting van wildhoutbosschen.

Voor het 16.000 H. A. groote boschcomplex „Gg. Gedeh" (boschdistrict West-Preanger) werd een bedrijfsplan opgesteld en ter goedkeuring ingediend. Dit werk werd door den chef der inrichtingssectie Goendih grootendeels nog vóór zijne tewerkstelling bij de Inrichting, als beheerder van het boschdistrict West-Preanger tot stand gebracht.

Het bedrijfsplan werd goedgekeurd bij besluit van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 December 1917, No. 1647/B.W. Er bestond geen aanleiding om voor te stellen, dit ingerichte complex van het boschdistrict West-Preanger af te scheiden en tot eene afzonderlijke beheerseenheid samen te voegen. Het beheer kan opgedragen blijven aan den Houtvester van genoemd boschdistrict, wien daartoe het noodige personeel zal worden toegevoegd.

De zoozeer van de in de djatibosschen aangetroffen toestanden afwijkende begroeiing, de bijzondere eischen van instandhouding der onderwerpelijke bosschen, in verband met de regeling van den waterkringloop, de zeer zware terreingesteldheid, waardoor mede aan de exploitatie van het hout bijzondere bezwaren zijn verbonden enz., waren oorzaak, dat bij het ontwerpen dezer bedrijfsregeling op belangrijke wijze van de voor de djatibosschen beproefde methode moest worden afgeweken en ten deele een geheel nieuwe werkwijze werd gevolgd, waarbij meerdere nieuwe vragen onder de oogen dienden te worden gezien en vele moeilijkheden moesten worden overwonnen.

Personeel.

De sterkte van het ambtelijk personeel onderging in den loop van het verslagjaar de volgende wijziging:

TABEL 9.

Personeel.	Eind 1916.	Eind 1917.
Inspecteur Wd.	1	1
Houtvester	8	10
Adspirant-houtvester	11	6
Ambtenaar ter beschikking	—	2
Commies	1	—
Opziener op de oude voorwaarden	4	4
Opziener op de nieuwe voorwaarden	1	3
Loopzichter op de oude voorwaarden	2	2

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 9, *vervolg*.

Personeel.	Eind 1916.	Eind 1917.
L. l.-opziener op de nieuwe voorwaarden	4	4
Chef-opnemer	3	7
Opnemer	6	3
Onderopnemer	—	2
Mantri opnemer	25 [w.v. 3 tijd.]	26 [w.v. 3 tijd.]
Teekenaar	47	58
Schrijver	9	9
Hulpschrijver	5	5
Inrichtings-mandoer	25	17

Dit personeel was op eind van het verslagjaar als volgt over de inrichtingssecties en de opnemingsbrigade verdeeld (uitgezonderd 1 Houtvester, 2 Schrijvers en 1 Hulpschrijver op het kantoor van den Wd. Inspecteur).

TABEL 9a.

Personeel.	Inrichtingssectie.						Opnamekantoor.	
	Goendih.	Blora.	Tjepoe.	Podjonegoro.	Kediri.	N. Madioen.	Salatiga.	Blora.
Houtvester	1	2	3	1	1	1	—	—
Adspirant-houtvester	1	1	—	2	2	—	—	—
Ambtenaar ter beschikking.	—	—	2	—	—	—	—	—
Opziener	—	—	1	1	3	2	—	—
L. l.-opziener	1	—	2	1	1	1	—	—
Chef-opnemer	—	—	—	—	—	—	5	2
Opnemer	—	—	—	—	—	—	2	1
Onderopnemer	—	—	—	—	—	—	2	—
Mantri-opnemer	—	—	—	—	—	—	13	13
Teekenaar	—	—	—	—	—	—	27	31
Schrijver	1	1	2	1	1	—	—	1
Hulpschrijver	1	2	—	—	—	—	—	1
Inrichtings-mandoer	2	1	11	—	3	—	—	—

Uitgaven voor definitieve inrichting

De uitgaven voor definitieve inrichting bedroegen in het verslagjaar:

A. Personeel.

Bezoldiging	*f*	174.754.—
Reisindemniteit	„	34.406.—
Reisdeclaraties	„	18.043.—
Samen	*f*	227.203.—

B. Verwerkte fondsen.

Grensregeling, afbakening, opneming en kaarteering:

a.	van djatibosschen:		
	Door het Opnamekantoor te Salatiga	*f*	29.359.—
	„ „ „ te Blora	„	24.032.—
b.	van wildhoutbosschen:		
	Op het Moerâgebergte	„	6.843.—
	Verdere inrichting, bedoeld sub 4, 5 en 6 van art. 16 v/h Dienstreglement:		
sectie	Goendih	„	10.597.—
„	Blora	„	18.457.—
„	Tjepoe	„	16.056.—
„	Bodjonegoro	„	16.972.—
„	Kediri	„	49.546.—
„	N.-Madioen	„	3.409.—
	Overbrengen	*f*	175.271.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Overgebracht	f 175.271.—
Diversen kantoor wd. Inspecteur	„ 1.714.—
Aanschaffing van meet- en teekeninstrumenten, schrijfbehoeften, alsmede van gedrukten:	
Opnamekantoor Salatiga	„ 6.051.—
Kantoor wd. Inspecteur	„ 1.189.—
Samen	f 184.225.—
C. Andere uitgaven.	
Voor kantoorhuur, kantoorkosten en schrijfloonen werd bij maandelijksch mandaat tegoed gedaan	f 1.740.—
Verrekende waarde van door het beheer aan de inrichting verstrekt hout	„ 770.—
Samen	f 2.510.—
Totaal generaal (A + B + C)	f 413.938.—

In het verslagjaar bedroegen de inkomsten f 1.177—, zijnde huurpenningen van door personeel der Inrichtingsbrigade bewoonde Gouvernementswoningen (f 480.—) en vergoedingen voor het vervaardigen van kaarten ten behoeve van particulieren (f 697.—).

In vergelijking met de beide voorafgaande jaren bedroegen de uitgaven:

	1915.	1916.	1917.
Personeel	f 204.685.—	f 228.365.—	f 227.203.—
Verwerkte fondsen en andere uitgaven	„ 134.597.—	„ 152.527.—	„ 186.735.—
	f 339.282.—	f 380.892.—	f 413.938.—

De aard van het inrichtingswerk brengt mee, dat de uitgaven voor personeel belangrijk hooger zijn, dan die voor de uitvoering van werken. Toch dient men hierbij in aanmerking te nemen, dat door het ongeregeld uitkomen van boschtechnici uit Europa een deel der werkzaamheden, die bij normalen gang van zaken aan Adspirant- of Candidaat-houtvesters tijdens hunne tewerkstelling bij de inrichtingsbrigade worden opgedragen, thans verricht moesten worden, hetzij door jongere Houtvesters (wat verhooging der personeelskosten meebracht), hetzij door lager technisch personeel. Laatstbedoeld personeel is voor dat werk niet opgeleid, waardoor de voortgang daarvan vertraging ondervond, terwijl, niettegenstaande de lagere bezoldiging, de kosten tengevolge van de onvoldoende kennis der executanten, hooger werden, dan het geval zou zijn geweest, indien regelmatig over een voldoend aantal van het voor dit werk bestemd personeel had kunnen worden beschikt.

3. VERJONGING DER BOSSCHEN.

De uitgaven voor djati- en wildhoutverjongingen (zoowel voor eersten aanleg als voor onderhond) bedroegen in 1917 onderscheidenlijk f 492.858.— [1]) en f 57.316.—, tegen f 507.368.— en f 52.568.— in 1916. Evenals in de opgaven van vorige jaren zijn in het voor de djativerjongingen uitgegeven bedrag ook begrepen de voor wildhoutverjongingen binnen het djatiboschgebied gedane uitgaven. Bovendien zijn, zoowel bij de djati- als bij de wildhoutverjongingen, de kosten voor brandbescherming en andere boschbeschermende maatregelen medegerekend.

De caoutchoucaanplantingen worden in hoofdstuk III afzonderlijk behandeld.

§ 6. Djativerjonging.

Gedurende het verslagjaar werden in het gebied der djatibosschen in totaal 7.123 H. A. verjongingen *aangelegd* en wel 4.489 H. A. (waarvan 4.434 H. A. djati- en 55 H. A. wildhoutverjongingen) in de boschdistricten, d. i. 1/114 van het gebied der voorloopig ingerichte djatibosschen en 2.634 H. A. (waarvan 2.562 H. A. djati- en 72 H. A. wildhoutverjongingen) in de houtvesterijen, d. i. 1/82 van het gebied der definitief ingerichte djatibosschen.

In totaal werd dus in 1917 369 H. A. meer aangelegd dan in 1916. Deze vermeerdering moet geheel op rekening der houtvesterijen worden gesteld, voor welke beheerseenheden de verhouding tusschen de oppervlakte der in het verslagjaar aangelegde verjongingen en de totale oppervlakte als normaal kan worden beschouwd, in tegenstel-

1) Hieronder begrepen f 6.468.— voor wildhoutverjongingen in het djatiboschgebied.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

ling met 1916, toen de kapinkrimping, die in 1915 was toegepast, oorzaak was, dat een te geringe leeggekapte vlakte kon worden aangeplant.

De volgende tabel geeft een overzicht van de in 1917 bij de djativerjongingen gevolgde verjongingswijzen.

TABEL 10.

OVERZICHT DER IN 1917 TOEGEPASTE VERJONGINGSWIJZEN VOOR DE DJATIVERJONGINGEN.

VERJONGINGSWIJZE.		In de boschdistricten. H. A.	In de houtvesterijen. H. A.	Totaal
Contractsrijenverjongingen met tusschenplanting van:	kemlandingan	1.963	1.241	2.934
	marmojo	176	54	230
	kemlandingan en marmojo	408	51	459
	wildhoutsoorten	221	31	252
	kemlandingan en/of marmojo en wildhoutsoorten	836	1.021	1.857
Totaal contractsrijenverjongingen met tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		3.334	2.398	5.732
Contractsrijenverjongingen zonder tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		6	—	6
Totaal contractsrijenverjongingen		3.340	2.398	5.738
Koelierjenverjongingen met tusschenplanting van:	kemlandingan	27	12	39
	marmojo	7	—	7
	kemlandingan en marmojo	15	—	15
	wildhoutsoorten	2	4	6
	kemlandingan en/of marmojo en wildhoutsoorten	112	23	135
Totaal koelierjenverjongingen met tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		163	39	202
Koelierjenverjongingen zonder tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		28	—	28
Totaal koelierjenverjongingen		191	39	230
Stronkopslagverjongingen uit vroegere voorverjongingen met tusschenplanting van:	kemlandingan	—	71	71
	marmojo	—	—	—
	kemlandingan en marmojo	—	—	—
	wildhoutsoorten	—	4	4
	kemlandingan en/of marmojo en wildhoutsoorten	311	—	311
Totaal stronkopslagverjongingen uit vroegere voorverjongingen met tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		311	75	386
Stronkopslagverjongingen uit vroegere voorverjongingen zonder tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		43	—	43
Totaal stronkopslagverjongingen uit vroegere voorverjongingen		354	75	429
Stronkopslagverjongingen op andere wijze met tusschenplanting van:	kemlandingan	25	—	25
	marmojo	—	—	—
	kemlandingan en marmojo	13	—	13
	wildhoutsoorten	106	11	117
	kemlandingan en/of marmojo en wildhoutsoorten	116	—	116

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 16. vervolg.

VERJONGINGSWIJZE.		In de boschdistricten. H. A.	In de houtvesterijen. H. A.	Totaal.
Totaal stronkopslagverjongingen op andere wijze met tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		260	11	271
Stronkopslagverjongingen op andere wijze zondertusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		289	39	328
Totaal stronkopslagverjongingen op andere wijze.		549	50	599
Totaal aanleg op andere wijze		—	—	—
Totaal definitieve aanleg met tusschenplanting van:	kemlandingan	1745	1324	3069
	marmojo	183	54	237
	kemlandingan en marmojo	436	51	487
	wildhoutsoorten	329	50	379
	kemlandingan $\frac{en}{of}$ marmojo en wildhoutsoorten	1375	1044	2419
Totaal definitieve aanleg met tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		4068	2523	6591
Totaal definitieve aanleg zonder tusschenplanting van meerjarige bodemverbeterende en andere gewassen		366	39	405
Totaal definitieve aanleg van 1917		4434	2562	6996
Rijenverjongingen als vóórverjongingen onder geringd bosch		524	—	524
Andere vóórverjongingen		79	—	79
Totaal der vóórverjongingen van 1917		603	—	603

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat tusschenplanting van bodemverbeterende en andere gewassen thans vrijwel regel is. In totaal werd in 1917 94 % der djativerjongingen op die wijze aangelegd, tegen 90 % in 1916. Practisch gesproken wordt dus, waar mogelijk, steeds gezorgd voor eenige tusschenplanting ter wille van het behoud of de verbetering van het productievermogen van den grond.

De verhouding tusschen contractsrijen- en koelierijenverjongingen blijkt ten opzichte van het vorig jaar belangrijk ten gunste der contractsrijenverjongingen te zijn gewijzigd. In het geheel werden in 1917 5.738 H. A. contractsrijen- en 230 H. A. koelierijenverjongingen aangelegd, tegen onderscheidenlijk 5.220 H. A. en 434 H. A. in 1916. Dit verschijnsel kan geheel op rekening van de houtvesterijen worden gesteld, aangezien in die beheerseenheden in het verslagjaar 1.241 H. A. contractsrijenverjongingen met tusschenplanting van kemlandingan werden aangelegd, tegen 435 H. A. in 1916.

De totale oppervlakte der met tusschenplanting van, of menging met wildhoutsoorten, al dan niet met gebruikmaking van kemlandingan $\frac{en}{of}$ marmojo, aangelegde verjongingen was dit jaar ongeveer gelijk aan die in 1916. Zij bedroeg 2.798 H. A., en wel 1.704 H. A. in de boschdistricten en 1.094 H. A. in de houtvesterijen (in 1916 waren deze cijfers onderscheidenlijk 2.845, 1.648 en 1 197). Ook in 1917 werd deze verjongingswijze in de houtvesterijen naar verhouding op iets grootere schaal toegepast dan in de boschdistricten. Het verschil is echter niet meer zoo opvallend als het vorige jaar.

Het sparen van den natuurlijken opslag van bruikbare wildhoutsoorten is regel.

De oppervlakte der aangelegde vóórverjongingen was in 1917 aanmerkelijk grooter dan in het voorafgaande jaar. De toepassing in het groot van deze verjongingswijze beperkt zich tot het boschdistrict Madioen, waar in het verslagjaar 588 H. A. van dergelijke verjongen werden aangelegd.

Een overzicht van de verhoudingen tusschen de rijenverjongingen met of zonder tusschenplanting in 1917 en de beide voorafgaande jaren geeft de volgende tabel

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 11.

OVERZICHT VAN DE TUSSCHENPLANTING VAN MEERJARIGE GEWASSEN IN DE CONTRACTS- EN KOELIERIJENVERJONGINGEN VAN DJATI IN DE JAREN 1915, 1916 EN 1917.

Omschrijving.	1917.			1916.			1915.		
	Bosch-districten. H. A.	Houtvesterijen. H. A.	Samen. H. A.	Bosch-districten. H. A.	Houtvesterijen. H. A.	Samen. H. A.	Bosch-districten. H. A.	Houtvesterijen. H. A.	Samen. H. A.
Contractsrijenverjongingen:									
a) met tusschenplanting ..	3.334	2.398	5.732	3.508	1.689	5.197	2.740	1.750	4.490
b) zonder tusschenplanting	6	—	6	2	21	23	383	—	383
Koelierijenverjongingen:									
a) met tusschenplanting..	163	39	202	382	20	402	393	15	408
b) zonder tusschenplanting	28	—	28	32	—	32	63	—	63
Alle rijenverjongingen:									
a) met tusschenplanting..	3.497	2.437	5.934	3.890	1.709	5.599	3.133	1.765	4.898
b) zonder tusschenplanting	34	—	34	34	21	55	446	—	446

De proefnemingen met het aanleggen van zuivere wildhoutaanplantingen binnen het djatiboschgebied, voornamelijk met het oog op de voorziening in de behoefte aan zgnd. „industriehout", waarover in het vorige jaarverslag het een en ander werd vermeld, werden ook in 1917 voortgezet.

De proeven zijn echter nog van te korten duur dan dat reeds belangrijke resultaten zouden kunnen worden medegedeeld.

Voor proeven op verjongingsgebied wordt overigens verwezen naar het hoofdstuk „Het proefstation"; voor brandbescherming in de verjongingen naar paragraaf 13: „Bescherming tegen brand".

Tabel 12 geeft een overzicht van de jaarlijks verjongde vlakte; tabel 13 bevat een opgave der in het djatiboschgebied aangelegde verjongingen, verdeeld over de verschillende beheerseenheden en de jaren van aanleg. Beide tabellen omvatten dus tevens de binnen het djatiboschgebied aangelegde zuivere wildhoutverjongingen.

Op het einde van het verslagjaar besloegen de verjongingen dus 209.479 H. A., d. i. 29 % der totale djatiboschoppervlakte. Voor de boschdistricten is dit percentage 27 en voor de houtvesterijen 32.

TABEL 12.

OVERZICHT DER JAARLIJKS BINNEN HET DJATIBOSCHGEBIED BEPLANTE OPPERVLAKTE.

Jaar.	Oppervlakte in H. A.
Gemiddeld van 1881 t/m 1900	2.562
„ „ 1901 „ 1905	6.714
„ „ 1906 „ 1910	7.024
in 1911	7.192
„ 1912	7.390
„ 1913	6.951
„ 1914	6.701
„ 1915	6.501
„ 1916	6.746 [1]
„ 1917	7.123
Gemiddeld 6.947	

[1]) Verbeterd cijfer.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

TABEL. 13.

OVERZICHT DER VERJONGINGEN BINNEN HET DJATIBOSCHGEBIED OP JAVA EN MADOERA OP EIND 1917.

Beheerseenheden.	Oppervlakte in H. A.									
	Der natuurlijke en der kunstmatige herbosschingen, aangelegd:							Van alle herbosschingen.	Van alle andere djatibosschen, de goedeelelijk gedevasteerde terreinen en open plekken inbegrepen.	Van alle djatibosschen.
	Voor 1866.	Van begin 1866 tot eind 1880.	Van begin 1881 tot eind 1900.	Van begin 1901 tot eind 1910.	Van begin 1911 tot eind 1915.	Gedurende het jaar 1916.	Gedurende het jaar 1917 (voorloopige opgave).			
W.-Preanger	214	—	—	—	15	—	—	229	—	229
M.-Preanger	116	289	—	69	—	—	—	474	—	474
O.-Preanger	—	600	—	—	—	60	—	660	—	660
Krawang-Indramajoe	233	—	292	380	544	128	170	1747	26769	28516
W.-Cheribon-Soemedang	—	—	201	503	338	64	96	1202	16742	17944
O.-Cheribon-Tegal	38	77	516	1255	767	155	153	2961	6649	9610
Banjoemas	139	1414	2945	281	92	40	20	4931	446	5377
Pekalongan-Kendal	1628	623	3818	1995	892	215	148	9319	8823	18142
N.-Randoeblatoeng	—	—	174	90	40	33	36	373	1374	1747
Z.-Randoeblatoeng	8623	319	550	1714	598	137	108	12049	11945	23994
Todanan	1715	18	538	—	394	65	76	2786	2334	5120
Kedewan	42	—	1653	2270	1207	152	113	5437	11522	16959
W.-Toeban	—	2911	3218	2156	847	172	250	9554	14865	24419
O.-Toeban	25	—	702	2696	2146	209	166	5944	23988	29932
Padangan	979	158	450	2152	1225	269	226	5459	38640	44099
Bodjonegoro	132	100	2276	3564	2303	458	84	9217	26690	35907
N.-Soerabaja	14	283	2607	2601	955	192	208	6860	17329	24189
Z.-Soerabaja	—	399	2527	2805	1298	212	150	7391	16008	23399
Ngawi-O.-Soerakarta	112	6806	2000	1 80	1489	509	376	13272	27996	41268
Ponorogo	—	10	364	2857	1731	299	357	5618	15142	20760
Madioen	302	205	1413	4646	1689	381	455	9091	29944	39035
N.-Kediri	—	1000	913	2043	854	331	339	5480	28058	33538
Z.-Kediri	967	671	1787	1680	288	40	198	5631	12414	18045
Pasoeroean	1089	526	3316	1026	1144	220	297	7618	3038	10656
Besoeki	554	91	669	743	967	215	158	3397	17510	20907
Kedoe-Djokjakarta	—	—	300	856	117	25	25	1323	12055	13378
Bagelen	183	1096	688	—	—	—	—	1967	—	1967
Alle boschdistricten	17105	17596	33917	40362	21940	4581	4489	139990	370281	510271
N.-Kradenan	—	—	1661	565	210	20	40	2496	1844	4340
N.-W.-Wirosari	33	—	680	877	366	41	56	2053	3934	5987
Toeder	4	584	703	511	246	27	52	2127	1934	4061
Balo	—	—	204	587	290	35	60	1176	4293	5469
Margasari	85	382	1641	1223	530	118	99	4078	2656	6734
Ngarengan	50	295	1231	1005	337	58	90	3066	2395	5461
O.-Tegal	165	151	685	1096	428	82	78	2685	2373	5058
W.-Soelang	—	—	19	420	371	93	98	1001	4675	5676
Grobogan-Oendakan	—	4	67	515	658	59	113	1416	6357	7773
O.-Soelang	—	—	—	347	665	162	83	1257	4247	5504
Manggar	—	—	483	181	378	52	61	1155	3307	4462
Telawa	—	—	465	424	641	85	87	1702	2476	4178
Tjabak	—	—	—	376	273	13	70	712	3317	4029
O.-Djepon	—	—	—	193	158	—	—	351	180	531
Bandjaran	4	89	156	1312	526	53	75	2215	1894	4109
Bloengoen	—	267	4	550	208	7	32	1068	4028	5096
Nanas	102	15	493	418	418	48	82	1576	3348	4924
Tanggoeng	730	291	413	392	246	59	51	2182	1762	3944
Pajaman	—	—	407	618	250	21	36	1332	2783	4115
Tempoeran	1059	2141	479	314	259	68	86	4406	2591	6997
Overbrengen.	2232	4219	9791	11924	7438	1101	1349	38054	60394	98448

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Beheerseenheden.	Oppervlakte H. A.									
	Der natuurlijke en der kunstmatige herbosschingen aangelegd							Van alle herbosschingen.	Van alle andere djatibosschen, die gedoeltelijk gedevasteerde terreinen en open plekken inbegrepen.	Van alle djatibosschen.
	Voor 1865.	Van begin 1866 tot eind 1880.	Van begin 1881 tot eind 1910.	Van begin 1901 toteind 1900.	Van begin 1911 tot eind 1915.	Gedurende het jaar 1916.	Gedurende het jaar 1917 (voorloopige opgave).			
Overgebracht	2232	4219	9791	11924	7438	1101	1349	38054	60394	98448
Gedangan	—	—	1508	147	212	41	45	1953	2140	4093
Karanggede	—	—	479	699	192	27	47	1444	2786	4230
Ledok	223	179	37	674	261	49	59	1482	2958	4440
Keling	—	105	698	192	319	20	37	1371	1550	2921
Kedinding	—	50	577	585	230	52	79	1573	2987	4560
Soeloer	—	—	368	451	184	62	53	1118	4462	5580
O.-Pati	—	358	17	15	143	33	56	622	4467	5089
W.-Pati	—	—	558	266	217	76	91	1208	3677	4885
Karangsono	—	—	416	769	129	41	27	1382	2828	4210
Ngliron	33	12	439	70	189	21	86	850	3252	4102
Z.-Kradenan	11	10	22	29	3	17	16	108	5274	5382
Tojong	—	—	—	17	—	49	27	93	3526	3619
Goendih	—	—	75	117	46	46	31	315	5148	5463
Padas	115	23	459	446	60	37	55	1195	3086	4281
Merah	—	—	669	1276	585	80	89	2699	2671	5370
Doplang	—	—	—	388	317	83	81	869	4670	5539
Monggot	1266	30	1378	413	184	23	17	3311	4429	7740
Koendoeran	107	58	123	1112	473	78	124	2075	3013	5088
Bekoetoek	—	—	—	403	154	10	40	607	4303	4910
Djembolo	—	507	1763	396	359	90	90	3205	2279	5484
Ngawen	—	17	33	1036	332	48	41	1507	4376	5883
Panoenggalan	—	—	—	660	56	7	12	735	5672	6407
Bandjarredjo	—	—	320	758	243	15	31	1367	2747	4114
Moenoeng	—	—	17	72	147	59	51	346	4943	5289
Alle houtvesterijen	3987	5568	19747	22915	12473	2165	2634	69489	147638	217127
Alle boschdistricten	17105	17596	33917	40362	21940	4581	4489	139990	370281	510271
Samen	21092	23164	53664	63277	34413	6746	7123	209479	517919	727398

De verschillen dezer cijfers met de opgaven in het vorige jaarverslag spruiten eensdeels voort uit de noodzakelijk gebleken afschrijvingen, anderdeels zijn zij een gevolg van bij opmeting voor de nieuwinrichting van houtvesterijen aan het licht gekomen onjuistheden in de geschatte oppervlaktecijfers van verschillende der oudere verjongingen. Een en ander heeft de schijnbare tegenstrijdigheid tengevolge, dat de totale toename der binnen het djatiboschgebied gelegen verjongingsoppervlakte 2.264 H. A. minder bedraagt dan de oppervlakte der in 1917 daarbinnen aangelegde verjongingen. (Voor 1917 is het totale verschil bijzonder groot te noemen. Dit is grootendeels een gevolg van de omstandigheid dat, in verband met de toekomstige behandeling dier bosschen, ± 1.700 H. A. in het boschdistrict Grobogan gelegen verjongingen van vóór 1865 bij de definitieve inrichting van het complex Panoenggalan niet meer als zoodanig konden worden beschouwd.)

Tabel 13a toont aan, welke begroeiing op de in 1917 verjongde vlakte voorkwam, vóórdat daarop plantsoen werd aangelegd.

Opvallend is het groote verschil tusschen de verjongde leegkapvlakte in de houtvesterijen in 1916 en 1917. In laatsgenoemd jaar werd op kapvlakten een ongeveer tweemaal zoo groote oppervlakte aangelegd als ten vorigen jare. Dit verschijnsel houdt

verband met de kapinkrimping van 1915. In 1917 was men n. l. in staat den daardoor veroorzaakten achterstand in verjongingsvlakte voor een groot deel in te halen.

TABEL 13a.

Omschrijving.	De verjongde oppervlakte bestond in 1917 uit:				
	Leegkap-vlakte. H. A.	Wildhout-plekken. H. A.	Open plek-ken. H. A.	Herver-jonging. H. A.	Totaal. H. A.
Boschdistricten	3.356	677	385	71	4.489
Houtvesterijen	2.107	112	319	96	2.634
Totaal	5.463	789	704	167	7.123

§ 7. Wildhoutverjongingen.

Het overzicht van de op het einde van 1917 aanwezige, in het gebied der in stand te houden wildhoutbosschen aangelegde verjongingen is opgenomen in tabel 14.

TABEL 14.

OVERZICHT VAN DE OPPERVLAKTE DER VERJONGINGEN IN HET GEBIED DER IN STAND TE HOUDEN WILDHOUTBOSSCHEN OP JAVA EN MADOERA OP EIND 1917.

Beheerseenheden.	Oppervlakte in H. A. der wildhoutverjongingen, aangelegd in de jaren:				Totaal.
	vóór einde 1900.	1901 t/m 1910.	1911 t/m 1916.	1917.	
West Preanger	—	617	516	136	1.269
Midden-Preanger	62	76	286	216 [2]	640
Oost-Preanger	—	—	30	45	75
West-Cheribon-Soemedang	—	—	50	74	124
Oost-Cheribon-Tegal	—	—	164 [1]	85	249
Banjoemas	—	73	—	5	78
Pekalongan-Kendal	180	—	—	—	180
Grobogan	—	—	23	—	23
Zuid-Soerabaja	—	—	139	—	139
Ngawi-Oost-Soerakarta	—	35	21	—	56
Ponorogo	80	170	192	1	443
Madioen	—	7	189	—	196
Noord-Kediri	—	—	—	6	6
Zuid-Kediri	—	—	191	245	436
Pasoeroean	721	276	410 [1]	46	1.453
Besoeki	—	54	250	18	322
Kedoe Djokjakarta	3.380	1.285 [1]	777	262	5.704
Bagelen	8.948	387	101	—	9.436
Goenoeng Boetak	—	—	—	—	—
Goenoeng Moeria	—	10	20	—	30
Totaal	13.371	2.990	3.359	1.139	20.859

De uitgaven hiervoor hebben in het verslagjaar ƒ 57.316.— bedragen, tegen ƒ 52.568.— in 1916. De kosten der brandbescherming en andere boschbeschermende maatregelen zijn in deze beide bedragen begrepen.

[1] Verbeterde cijfers; zie ook het onderschrift van tabel 13.
[2] Waarvan 14 H. A djaticultuur.

In het verslagjaar werd een aanmerkelijk grootere oppervlakte beplant dan in het vorige jaar, vooral in de Preanger-boschdistricten, in Zuid-Kediri en in Kedoe-Djokjakarta. Het hooge cijfer voor Zuid-Kediri is een gevolg van het weder in cultuur brengen van het ten behoeve van den dienst der Pestbestrijding leeggekapte complex Gadoengan. Het berekenen eener verhouding, zooals voor de djatibosschen is geschied, n. l. van de uitgestrektheid der in het verslagjaar daarin aangelegde aanplantingen tot de totale uitgestrektheid dier bosschen, heeft voor de in stand te houden wildhoutbosschen geen waarde; de instandhouding der wildhoutbosschen toch berust op geheel andere grondslagen dan die der djatibosschen. Het djatibosch is alleen gebruiksbosch, terwijl de wildhoutbosschen voor het grootste gedeelte ten behoeve van den waterkringloop worden in stand gehouden; slechts in zeer beperkte mate kan van deze laatsten voor voorziening in de houtbehoefte gebruik worden gemaakt.

Het meerendeel der wildhoutverjongingen wordt aangelegd in het belang van de regeling van den waterkringloop, tot tegengang van grondafspoeling enz. Toch wordt er steeds zooveel mogelijk naar gestreefd om naast uitsluitend voor deze doeleinden geschikte houtsoorten, ook boomsoorten aan te planten, die later een hoogwaardig timmerhout kunnen leveren, terwijl op enkele plaatsen ook z. g. n. industriehout wordt aangeplant.

De gebezigde soorten zijn hoofdzakelijk de volgende:

Altingia excelsa Noronha (rasamala),
Castanea javanica Bl. (ki-hioer),
Castanea argentea Bl. (saninten),
Toona febrifuga (Forst.) Roem. (soeren),
Michelia velutina Bl. (manglid),
Manglietia glauca Bl. (baros),
Quercus spec. (pasangsoorten),
Artocarpus integrifolia Linn. f. (nangka),
Pithecolobium lobatum Bth. (djengkol),
Schleichera trijuga Willd. (kesambi),
Cassia fistula L. en C. javanica L. (trenggoeli),
Swietenia mahagony Jack. } (mahonie),
„ macrophylla King. }
Pterocarpus indicus Willd. (sonokembang),
Dalbergia latifolia Roxb. (sonokeling),
Lagerstroemia speciosa Pers. (woengoe),
Acacia procera Bth. (wangkal, weroe),
Schoutenia ovata. (walikoekoen),
Casuarina montana Jungh. (tjemara),
Trema orientalis (Linn) Bl. (koeraj),
Engelhardtia spicata (ki-hoedjan) en
Tristania conferta.

Het kweeken van rasamala op kweekbedden blijft goede resultaten geven; het is hoofdzakelijk hieraan te danken, dat in het verslagjaar in de Preanger-boschdistricten een zoo groote uitgestrektheid in cultuur kon worden gebracht.

De natuurlijke herbossching was dit jaar wederom zeer gebaat bij het, tengevolge der vochtige weersgesteldheid, grootendeels uitblijven van branden.

Echter wordt steeds nog veel schade ondervonden van veeweide, alang-alang-snijden, diefstal enz.

De vooruitgang der natuurlijke reboisatie op de door prikkeldraad afgesloten terreinen in de afdeeling Toeloengagoeng, waarover in het vorig jaarverslag gesproken werd, is uit den aard der zaak dit jaar niet meer zoo opvallend. Ook in 1917 werd aan de bescherming dezer terreinen tegen brand en veeweide ƒ 10.000.— ten koste gelegd. Deze uitgaven zijn begrepen in het bedrag, hetwelk in tabel 70 is vermeld voor uitgaven voor brandbescherming in het wildhoutboschgebied der boschdistricten.

De kunstmatige herbosschingen op het in de residentie Djokjakarta gelegen gedeelte van den Gng. Merapi, waarvoor de uitgaven bekostigd worden uit door het Vorstenbestuur en verschillende landhuurders in die residentie ter beschikking gestelde gelden, zijn gereed.

De oppervlakte der binnen de in stand te houden wildhoutbosschen op de hellingen van deze vulkaan, binnen de residentie Djokjakarta gelegen verjongingen bedroeg op het einde van 1917 1.373 H.A., waarvan 1.034 H.A. natuurlijke en 339 H.A. kunstmatige verjongingen. Branden kwamen daarin gedurende het verslagjaar niet voor, hetgeen van gunstigen invloed was op de regelmatige ontwikkeling dezer bosschen.

Belangrijke diefstallen vonden in 1917 niet plaats.

De uitgaven bedroegen:

In het verslagjaar	*f* 1.193.—
Van 1908 t/m 1916	„ 30.918.—
of totaal	*f* 32.111.—

Voor het gedeelte van den Gng. Merapi, hetwelk in de residentie Soerakarta is gelegen, kan, vooral door de medewerking van den toenmaligen assistent-resident van Klaten, sinds 1912 eveneens over een dergelijk fonds beschikt worden. In tegenstelling met vorige jaren konden in het verslagjaar wel nieuwe verjongingen worden aangelegd, aangezien voor 25 H.A. contractanten te vinden waren. De gecultiveerde houtsoorten zijn Schima Noronhae Reinw. (Poespa), Tristania en Eucalyptus.

De uitgaven bedroegen:

In 1917	*f* 1.901.—
Van 1912 t/m 1916	„ 11.382.—
of totaal	*f* 13.283.—

De weersgesteldheid in 1917 was ook hier van gunstigen invloed. Branden kwamen niet voor. De politioneele toestand verbeterde.

Gedurende het verslagjaar werden verschillende besprekingen gehouden betreffende de vaststelling van de grenzen der Merapiherbosschingen in de residentie Soerakarta. Tenslotte werd in een door het Hoofd van Gewestelijk bestuur voorgezeten vergadering een pranatan ontworpen, waarbij die grenzen worden vastgelegd. Op deze vergadering werd voorts besloten om uitbreiding van het boschpolitiepersoneel voor te stellen ten behoeve van de bewaking, zoowel van de Merapi als van de Merbaboe, waarbij de kosten door het zelfbestuur zullen worden gedragen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 16.

OVERZICHT DER UITGAVEN VOOR WONINGEN IN 1917.

OMSCHRIJVING.	Bouw van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen in guldens.			Onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen in guldens.		
	1917.	1916.	1915.	1917.	1916.	1915.
In de boschdistricten....	44.107	78.881	78.534	18.633	23.528	27.724
In de houtvesterijen....	57.992	103.444	62.139	24.967	21.534	19.559
Door de Inrichtingsbrigade.....	7.752	9.001	9.877	3.391	2.795	3.009
Totaal.....	109.849	191.326	150.550	46.991	47.857	50.292

De buitengewone duurte der te bezigen materialen was oorzaak, dat in het verslagjaar slechts weinig woningen werden gebouwd.

Door het beheer werden voltooid: 2 houtvesterswoningen, 5 hoofdopzieners- en opzienerswoningen, 2 boschketen, 61 boschpolitiewoningen, 6 schrijverswoningen en 14 andere woningen (waarvan 6 ter centrale stapelplaats Tjepoe).

Tabel 17 geeft een overzicht van de behuizing van het beheerspersoneel op het einde van het verslagjaar.

TABEL 17.

OVERZICHT VAN DE HUISVESTING VAN HET BEHEERSPERSONEEL OP JAVA EN MADOERA OP EINDE 1917.

Van het beheerspersoneel waren op het einde van 1917:	In boschdistricten.		In houtvesterijen.	
	Gehuisvest	Niet gehuisvest	Gehuisvest	Niet gehuisvest
	in Gouvernementswoningen.			
Hooger technisch personeel.....	13	18 [1]	22 [2]	5
Lager „ „	95	54	115	14
Boschpolitiepersoneel.....	490	186	398	41
Schrijvers	14	49	53	26

[1]) Waarvan twee voor het Brantasgebied en één voor het Tjisadané- en Tjiliwoenggebied.
[2]) Waarvan één Vakkundige bij het Boschwezen.

Zooals reeds in vorige jaarverslagen is opgemerkt, treft men, dank zij het minder extensieve beheer in de houtvesterijen, aldaar den gunstigsten toestand aan; men dient echter in aanmerking te nemen, dat in de boschdistricten de standplaatsen van het personeel meestal verder van de bosschen liggen, zoodat daar meer gelegenheid bestaat voor het huren van geschikte woningen, dan zulks in de houtvesterijen het geval is en er dus met name voor het hooger technisch personeel minder aanleiding bestaat om er woningen te bouwen.

Railbanen.

Aan aanleg van railbanen werd in 1917 ƒ 175.322.— besteed, aan aankoop van materieeldaarvoor ƒ 398.998.— (waarvan ƒ 10.875.— voor aankoop van 2.5 K.M. railbaan ten behoeve der houtvesterij Koendoeran, welke baanlengte reeds in 1916 in tabel 18, kolom 3, werd medegerekend, doch waarvan de aanschaffingskosten in het hierna te noemen, in 1916 uitgegeven geldsbedrag ad ƒ 145.201.— niet zijn begrepen) en aan onderhoud derbanen ƒ 150.551.—. Deze kosten waren in 1916 onderscheidenlijk ƒ 113.870.—, ƒ 145.201.— en ƒ 126.420.—. De prijzen van het railbaanmaterieel bleven gedurende

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

4. HET WINNEN VAN HOUT EN ANDERE BOSCHVOORTBRENGSELEN.

§ 8. Hulpmiddelen voor aan hoofde dezes genoemde werkzaamheden.

De uitgaven voor aanleg en onderhoud van wegen, sleuven, paden, bruggen en duikers in 1917 en voorafgaande twee jaren zijn opgenomen in tabel 15.

Wegen, enz.

TABEL 15.

OVERZICHT DER UITGAVEN VOOR WEGEN, SLEUVEN EN PADEN, BRUGGEN EN DUIKERS IN 1917.

OMSCHRIJVING.	Aanlegkosten in guldens.			Onderhoudskosten in guldens.		
	1917.	1916.	1915.	1917.	1916.	1915.
In de boschdistricten....	29.872	39.240	37.672	36.336	39.747	37.841
In de houtvesterijen....	34.099	26.098	12.767	53.195	44.246	36.540
Door de Inrichtingsbrigade.....	64.544	43.548	29.409	7.239	3.343	2.620
Totaal.....	128.515	108.886	79.848	96.770	87.336	77.001

Behoudens hetgeen in 1917 door de Inrichtingsbrigade werd verricht, hadden de belangrijkste werkzaamheden met betrekking tot den aanleg van wegen enz. plaats in het boschdistrict West-Preanger en in de houtvesterijen Margasari, Bloengoen, Pajaman, Karanggede, West-Pati, Goendih, Merah en Doplang. In de houtvesterij Margasari werd een belangrijk bedrag ten koste gelegd aan den aanleg van houtafvoerwegen. In de houtvesterijen Bloengoen en Pajaman werden onderscheidenlijk 50 en 60 str. Meter bruggen gebouwd. In de houtvesterij Karanggede werd 12.5 K.M. sleuf aangelegd, terwijl in Goendih 26 K.M. sleuf werd gerooid en de groote brug over de Ajer Gloego bij Krai op advies van den Vakkundige te Tjepoe werd afgebroken. In de houtvesterij West-Pati werd de groote brug bezuiden Koewawoer geheel vernieuwd; in de houtvesterij Merah werden 2 duikers gemetseld, elk van 13 Meter breed. De toegankelijkheid van de bosschen in de houtvesterij Doplang werd zeer verhoogd door den aanleg van 900 str. Meter kleine bruggetjes. In het boschdistrict West-Preanger kwam de verharde afvoerweg van Tjikahoeripan gereed (55 K.M.). In de boschdistricten Ngawi-Oost-Soerakarta en Pasoeroean werden onderscheidenlijk 33 K.M. en 36 K.M. inspectiepaden aangelegd. In de Goenoengkidoelsche bosschen kwam 25 K.M. inspectiepad gereed, terwijl daarin 123 str. Meter bruggen werden gebouwd.

De in vergelijking met vorige jaren wederom belangrijk hoogere uitgaven door de Inrichtingsbrigade gedaan voor aanleg van wegen enz. zijn voornamelijk een gevolg van de moeilijkheden, die de inrichtingssectie Kediri bij deze werkzaamheden ondervond.

Voor de door de Inrichtingsbrigade verrichte werkzaamheden zie men de daarop betrekking hebbende paragraaf 5.

Gebouwen.

De uitgaven voor den bouw en het onderhoud van woningen en tijdelijke verblijfplaatsen in 1917 en de twee voorafgaande jaren zijn opgenomen in den volgenden staat.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het verslagjaar buitengewoon hoog. Er werd naar gestreefd het aanwezige railbaanmaterieel zooveel mogelijk te benutten, o.a. door materieel, dat in een beheerseenheid niet direct benoodigd was, terstond elders te doen gebruiken. Ten einde echter zooveel mogelijk aan de groote vraag, zoowel naar djatitimmer- als naar djatibrandhout te kunnen voldoen, was men toch nog genoodzaakt voor een aanzienlijk bedrag aan railbaanmaterieel in te slaan. De groote uitgaven zijn echter volkomen gerechtvaardigd door de bijzonder gunstige resultaten, die in 1917 met de vervreemding van boschvoortbrengselen werden behaald.

De meerdere uitgaven voor onderhoud van bestaande banen zijn een gevolg van de omstandigheid, dat in 1917 een grootere railbaanlengte moest worden onderhouden dan in het vorige jaar, terwijl in het verslagjaar bovendien de banen meer dan normaal werden gebruikt.

Het door het Hoofdbureau bij particuliere firma's aangekochte railbaanmaterieel bestond, behalve uit reservedeelen en verschillend zoogenaamd kleinijzer (waarvoor *f* 33.339.— werd uitgegeven), uit:

176	wielstellen	*f* 11.911.—
36	lowries	„ 6.016.—
59.6	K. M. dubbelspoor, gedeeltelijk voorzien van het noodige kleinijzer	„ 249.465.—
1	vakwerkbrug (50 M. spanning)	„ 23.092.—

In totaal werd dus voor bovenbedoeld materieel door het Hoofdbureau *f* 323.823.— besteed, tegen *f* 122.024.— in 1916. Bovendien werden door het Hoofdkantoor ten behoeve der centrale stapelplaats Tjepoe nog twee draaibanken aangeschaft, waarvoor *f* 7.305.— werd betaald. Van den dienst der Staatsspoorwegen werden verder overgenomen 82.000 railspijkers à *f* 0.07 per stuk en van 's Landsdrukkerij te Batavia een liggende stoomketel ter waarde van *f* 6.500.—. De verrekening dezer beide verstrekkingen vond evenwel in het verslagjaar nog niet plaats.

Uit den voorraad der geschorste Solovalleiwerken werden voorts aan den dienst van het Boschwezen verstrekt 5 gekoppelde lowries, 20 wielstellen, 43 linksche en 34 rechtsche wissels, 3.190 str. Meter baanvakken met bocht (waaronder 1520 str. Meter decauville), 430 str. Meter rechte baanvakken (waaronder 360 Meter decauville), 30,17 K. M. dubbelspoor van 9 K. G. en verschillend kleinijzer. De totale verrekenwaardevan deze materialen bedroeg *f* 44.559.—, terwijl voor verzendkosten daarvan nog *f* 4.272.— werd uitgegeven.

Ter uitbreiding van het railbaannet naar de *centrale stapelplaats Tjepoe* werd in het verslagjaar een aanvang gemaakt met den aanleg van een 2 K.M. lange lijn in de houtvesterij Pajaman, in het verlengde van den stambaan. Hiervoor werd *f* 4.831.— uitgegeven. Bovendien werd begonnen met de werkzaamheden voor den aanleg van een 3.5 K. M. lange lijn in dezelfde houtvesterij, aansluitende aan den stambaan Bloengoen; de uitgaven hiervoor bedroegen *f* 6.561.—. In hoofdzaak door gebrek aan materieel kon dit werk niet worden voltooid. De halte emplacementen te Pasar-soré en Tjabakhoutspoor werden in 1917 uitgebreid; hieraan werd onderscheidenlijk *f* 3.542.— en *f* 2.728.— ten koste gelegd.

De kosten voor aanschaffen van materieel voor de stambanen waren *f* 30.397.—. Hieronder is o. a. begrepen de kostprijs van een van de S. J. S. overgenomen ijzeren vakwerkbrug van 50 Meter spanning ad *f* 23.092.—. Einde 1917 was in onderhoud een totale lengte van 102.8 K. M. stambaan.

De tijdelijke afvoerbanen beslaan thans een lengte van 40,9 K.M. birailbaan en 5,4 K.M. monorailbaan. Voor aanleg (hoofdzakelijk omleggingen) werd in 1917 een bedrag van *f* 15.052.— uitgegeven.

Voor den treindienst waren op het einde van 1917 8 locomotieven beschikbaar, terwijl voor het rangeeren op het terrein der centrale stapelplaats nog een 8 tons locomotief dienst deed.

Het wagenpark bestond op einde verslagjaar uit:

10	groote platte wagens
24	kleine „ „
10	brandhoutwagens
2	S.S. brandhoutwagens en
4	climaxwagens.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De 4 brandhoutwagens, welke in 1916 van de S.S. werden overgenomen, bleken, doordat zij een radstand van 3 Meter hadden, in verband met de scherpe bochten, die in de stambanen voorkomen, minder goed te voldoen. Zij werden in het verslagjaar bij den dienst der S.S. ingeruild tegen 4 kleine platte wagens en 2 brandhoutwagens, alle met een radstand van 2½ Meter. Overigens werd het wagenpark niet uitgebreid. Voor het onderhoud van het rollend materieel werden door bemiddeling van het Hoofdbureau twee draaibanken aangeschaft.

De overige in boschdistricten en houtvesterijen gelegen birailbanen werden in 1917 uitgebreid met 66,7 K.M., terwijl de totale lengte der monorailbanen in deze beheerseenheden met 19.4 K.M. verminderde.

Teneinde evenwel een vergelijking te kunnen maken tusschen den railbaanaanleg van 1917 en de daaraan bestede kosten is het noodzakelijk te weten, hoeveel K.M. inderdaad werd gelegd. De hierboven genoemde bedragen ad 66,7 en 19,4 K.M. stellen n.l. slechts de verschillen voor tusschen de in 1917 gelegde en opgebroken railbaanlengten, waarbij dan tevens nog met eene rectificatie van 1,—K.M. voor de mono- en van 2,— K.M. voor de birailbanen is rekening gehouden.

Buiten het Blorasche net werden in 1917 gelegd 109.6 K.M. birailbaan en 5,7 K.M. monorailbaan, waarvoor ƒ 140.447.— werd uitgegeven. Hieronder zijn echter tevensde uitgaven voor het opbreken van niet meer benoodigde banen begrepen.

Een overzicht van de totale hoeveelheid railbaanmaterieel, waarover onderscheidenlijk boschdistricten, houtvesterijen en centrale afvoer Tjepoe op einde 1917 beschikten, is opgenomen in tabel 18.

TABEL 18.

OVERZICHT VAN DE LOWRY-BANEN BIJ DEN DIENST VAN HET BOSCHWEZEN IN GEBRUIK OP EIND 1917.

OMSCHRIJVING.	Voorraad materieel voor smalspoorbanen in K.M. dubbelspoor: op eind 1916.	bijgekomen of afgegaan in 1917.	op eind 1917.	Op eind 1917 waren gelegd in K.M.: aan vaste bibanen (dubbelspoor).	aan tijdelijke bibanen (dubbelspoor).	aan vaste monobanen (enkel spoor).	aan tijdelijke monobanen (enkel spoor).	Totaal.	Voorraad niet gelegde rails in K.M. dubbelspoor op eind 1917.	Djatibosch-oppervlakte in H. A.	1 K.M. gelegde baan op ..... H. A.
Boschdistricten	369.3	— 25.7	343.6	186.7	105.1	40.1	5.0	336.9	29.2	510.271	1515
Houtvesterijen (uitgezonderd centrale afvoer Tjepoe) ..	375.8	+ 99.6	475.4	321.0	69.4	31.8	5.5	427.7	66.4	217.127	376
Centrale afvoer Tjepoe	152.7	+ 14.8	167.5	102.8[1]	40.9	—	5.4	149.1	21.1		
Totaal	897.8	+ 88.7	986.5	610.5	215.4	71.9	15.9	913.7	116.7	727.398	796

1) Waarvan 99,8 K.M. rails van 12 K.G. en 30 K.M. rails van 20 K.G.

Voor het bewaren, eventueel herstellen en naar behoefte distribueeren van tijdelijk ongebruikt materieel werd te Tjepoe een centraal magazijn ingesteld. In 1917 werd daarvoor ƒ 2.974.— uitgegeven.

Stapelplaatsen.

Voor den bouw en het onderhoud van stapelplaatsen werd in het verslagjaar onderscheidenlijk ƒ 45.742.— en ƒ 22.896.— uitgegeven.

Overige uitgaven van in hoofde dezer genoemde hulpmiddelen.

Hiervoor zie men de stuksgewijze opsomming in de tabel „Overzicht der inkomsten en uitgaven van den dienst op Java en Madoera in 1917" in de laatste paragraaf van dit verslag.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

§ 9. Geregelde aankap.
A. In de djatibosschen.
a. Algemeene beschouwingen

De in 1917 *gekapte hoeveelheid djatihout* (uitgezonderd het dunningshout) is opgenomen in onderstaande tabel, waarin ter vergelijking tevens de cijfers der drie voorgaande jaren zijn opgenomen.

TABEL. 19.

OVERZICHT VAN DEN GEHEELEN DJATIHOUTKAP OP JAVA EN MADOERA IN 1917 (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Omschrijving.		Timmerhout in M.³				Brandhout in S.M.			
		1917.	1916.	1915.	1914.	1917.	1916.	1915.	1914.
Door geregelden aankap.	In eigen beheer. in boschdistricten	52.677	36.840	38.705	54.655	453.858	308.445	215.726	308.044
	In eigen beheer. in houtvesterijen	131.001	72.266	47.922	81.870	589.289	361.979	228.398	292.675
	Totaal in eigen beheer	183.678	109.106	86.627	136.525	1.043.147	670.424	444.124	600.719
	Door tusschenkomst van aannemers. in boschdistricten	70.507	70.036	80.918	87.168	475.455	482.697	450.078	525.540
	Door tusschenkomst van aannemers. in houtvesterijen	3.771	3.300	—	—	12.563	20.435	—	—
	Totaal door tusschenkomst van aannemers	74.278	73.336	80.918	87.168	488.018	503.132	450.078	525.540
	Totaal geregelde aankap	257.956	182.442	167.545	223.693	1.531.165	1.173.556	894.202	1.126.259
Door ongeregelden aankap.	Op last ten behoeve van Lands-, locale of desawerken	3.159	3.529	5.120	5.775	228	24	—	873
	Krachtens vergunning	61	231	54	—	—	—	—	—
	Totaal ongeregelde aankap	3.220	3.760	5.174	5.775	228	24	—	873
	Eindtotaal	261.176 [1]	186.202	172.719	229.468	1.531.393	1.173.580	894.202	1.127.132

[1] Bovendien werden in 1917 uit de djatibosschen aan wildhout en andere boschvoortbrengselen verkregen: ~~1.261~~ M.³ timmerhout, 42.016 S. M. brandhout, 28.026 picol houtskool, 6.889 picol basten, 92.162 stuks bamboe en 1 S. M. bamboebrandhout.

Na de inzinking in de beide voorafgaande jaren, tengevolge van de kapinkrimping van 1915, steeg dus de totale djatihoutval dit jaar weder belangrijk en wel met rond 75.000 M.³ en 358.000 S.M., welke stijging bijna geheel op rekening van de eigen exploitatie is te stellen.

De groote vraag naar timmerhout, welke in 1917, ondanks den oorlog, het geheele jaar door bleef bestaan, maakte het mogelijk eene zoo groote hoeveelheid timmerhout te kappen, zonder dat daarbij vrees voor belangrijke restanten bestond.

Verschillende factoren, die in 1916 belemmerend op den aankap werkten, zooals bijvoorbeeld het gebrek aan ervaren kappers, tengevolge van het werkvolkverloop tijdens de kapinkrimping van 1915, deden zich dit jaar niet meer gevoelen.

De in eigen beheer gekapte hoeveelheid djatibrandhout steeg wederom aanzienlijk en bereikte een nog niet gekende hoogte. Dit was een gevolg van het streven van den dienst van het Boschwezen om door opvoering van den brandhoutkap zooveel mogelijk in de steeds toenemende behoefte aan stookmateriaal te voorzien. In dit verband dienen o.a. genoemd te worden de groote brandhoutleveringen aan spoor- en tramweglichamen.

De hooge prijzen, die voor het brandhout behaald werden, maakten het mogelijk den aankap zoo hoog mogelijk op te voeren, aangezien brandhoutaanmaak kon plaats vinden ook in afgelegen boschgedeelten, waar zulks bij lagere prijzen, door de hooge transportkosten, niet rendabel zou zijn geweest.

Een overzicht van den djatihoutval der laatste 16 jaar vindt men in tabel 20; vooral de stijging van de brandhoutopbrengsten is daaruit zeer duidelijk te zien. Bedroeg in 1902 de verhouding van het gekapte timmer- en brandhout: 1 M.³ op ± 2 S.M., in 1917 was deze verhouding 1 M.³ op ± 6 S.M.

TABEL 20.

OVERZICHT VAN DE HOEVEELHEID GEKAPT DJATIHOUT VAN 1902 t/m 1917. (ZONDER DUNNINGSHOUT.)

JAAR	Geregelde aankap.								Ongeregelde aankap.				Totaal.		D. i. per H. A. djatibosch-oppervlakte.	
	In eigen beheer.						Door tusschenkomst van aannemers.		Op last.		Krachtens vergunning.					
	Houtvesterijen.		Boschdistricten.		Totaal.											
	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.	M.³	S. M.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1917	131.001	589.289	52.677	453.858	183.678	1.043.147	74.278	488.018	3.159	228	61	—	261.176	1.531.393	0.36	2.10
1916	72.266	361.979	36.840	308.445	109.106	670.424	73.326	503.132	3.529	24	231	—	186.262	1.173.580	0.26	1.63
1915	47.922	228.398	38.705	215.726	86.627	444.124	80.918	450.078	5.120	—	54	—	172.719	894.202	0.24	1.25
1914	81.870	292.675	54.655	308.044	136.525	600.719	87.168	525.540	5.776	873	—	—	229.468	1.127.132	0.33	1.64
1913	83.729	247.131	60.949	285.363	144.678	532.494	117.877	644.417	7.332	60	59	—	269.946	1.176.971	0.39	1.72
1912	63.139	130.984	58.013	285.694	121.152	416.648	118.873	530.565	6.719	952	328	362	247.072	948.527	0.36	1.40
1911	60.089	115.518	56.774	253.356	116.863	368.874	154.881	583.056	6.707	60	387	1.995	278.838	952.985	0.41	1.39
1910	59.372	75.339	57.443	289.596	116.815	364.935	166.749	530.100	9.757	447	697	1.202	294.018	896.684	0.44	1.33
1909	51.208	98.446	57.444	317.817	108.652	416.263	142.530	472.215	11.149	1.524	708	896	263.039	890.898	0.39	1.33
1908	26.780	70.556	51.796	264.071	78.576	334.627	147.694	487.311	15.052	2.974	717	553	242.039	825.465	0.36	1.23
1907	22.636	66.447	31.932	184.739	54.568	251.186	180.504	514.418	9.558	132	655	678	245.285	766.414	0.36	1.14
1906	19.020	38.441	30.689	158.496	49.709	196.937	161.598	433.670	5.841	472	827	1.002	217.975	632.081	0.32	0.96
1905	14.064	25.346	22.315	109.730	36.379	135.076	168.122	436.207	7.389	937	1.148	759	213.038	572.979	0.32	0.85
1904	9.263	18.674	11.324	55.263	20.587	73.937	150.553	437.169	8.112	1.851	492	219	179.744	513.176	0.27	0.76
1903	3.954	2.681	6.223	27.147	10.177	29.828	96.011	324.050	11.194	1.172	519	393	117.901	355.443	0.17	0,53
1902	3.972	2.061	3.934	13.437	7.906	15.498	152.352	365.150	10.669	503	941	—	171.868	381.151	0.27	0.59

Per H. A. djatibosch was in 1917 de opbrengst aan djatihout 0.36 M.^{3} en 2.10 S.M., tegen 0.33 M.^{3} en 1.64 S.M. in 1914.

Tabel 21 bevat eene gespecificeerde opgave van de *totale kapvlakte* van 1917.

Zooals reeds meermalen in vorige verslagen werd opgemerkt, moet bij het beoordeelen van deze cijfers in het oog gehouden worden, dat de totale leegkapvlakte voor een bepaald jaar niet nauwkeurig is op te geven, omdat de leegkap van een bepaald boschonderdeel in zeer vele gevallen niet in één kalenderjaar is afgeloopen.

Zij bestaat uit drie gedeelten, n. l.:

1e. de leegkappen, die reeds in vorige jaren zijn aangevangen, doch eerst in het verslagjaar werden beëindigd;

2e. de leegkappen, die in het verslagjaar zijn aangevangen en beëindigd, benevens:

3e. de leegkappen, die in het verslagjaar zijn aangevangen, doch nog niet zijn beëindigd.

Teneinde nu toch een voorstelling van de jaarlijks leeggekapte vlakte te verkrijgen, doet men het best met als leegkap van dat jaar te beschouwen de kapvlakten, waarvan de aankap in dat jaar ook werkelijk afliep: dat zijn dus de onder 1e en 2e bedoelde vlakten tez men.

Aangezien echter het verloop der leegkappen door allerlei bijzondere omstandigheden beïnvloed wordt, heeft het cijfer voor een enkel jaar betrekkelijk weinig waarde en is het in het algemeen beter deze gegevens voor een reeks van jaren samen te vatten en daarvan het gemiddelde te nemen.

Toch dient de belangrijke stijging ten opzichte der vorige jaren van de leegkapvlakte door aankap in eigen beheer, te worden opgemerkt (totaal 3.782 H. A. in 1917 tegen 2.509 H.A. in 1916). Deze stijging houdt natuurlijk verband met de kapinkrimping van 1915.

TABEL 21.

OPPERVLAKTEN DER LEEGKAPPEN VAN BLIJVEND BOSCHGEBIED, DIE IN 1917 WERDEN BEËINDIGD.

OMSCHRIJVING.	Aankap in eigen beheer.	Aankap door particulieren.	Totaal.
	Vóór en in 1917 aangevangen en in 1917 beëindigd. H. A.	Vóór en in 1917 aangevangen en in 1917 beëindigd. H. A.	Vóór en in 1917 aangevangen en in 1917 beëindigd. H. A.
Boschdistricten	1.583	1.996	3.579
Houtvesterijen	2.199	154	2.353
Totaal	3.782	2.150	5.932

Het *rondhoutprocent* bedroeg in het verslagjaar voor den aankap in eigen beheer 63 (boschdistricten 54, houtvesterijen 66) en voor den aankap door particulieren 30. Voor 1916 luidden die verhoudingsgetallen onderscheidenlijk 66 (58 en 71) en 33. Practisch gesproken hebben er dus in 1917 in deze percentages geen wijzigingen plaats gegrepen.

Het hierachtervolgende staatje (Tabel 22) geeft een beeld van het aandeel, dat de zuiveringsopbrengsten hadden in den timmerhoutval van den geregelden aankap in 1917.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 22.

Verkregen.	Geregelde aankap in boschdistricten.			Geregelde aankap in houtvesterijen.			Totaal geregelde aankap.
	In eigen beheer.	Door particulieren.	Totaal	In eigen beheer.	Door particulieren.	Totaal	
	M.3	M.3	M.3	M.3	M.3	M.3	M.3
Door leegkap..	30.163	56.970	87.133	98.957	3.771	102.728	189.861
Door zuivering	22.514	13.537	36.051	32.044	—	32.044	68.095
Totaal	52.677	70.507	123.184	131.001	3.771	134.772	257.956
In % van den totalen timmerhoutval uitgedrukt, bedroeg het aandeel der zuiveringsopbrengsten dus.....	43	19	29	24	—	24	26

Tabellen 23 en 24 geven een overzicht van het *dwarsliggerverbruik* op Java door den dienst der *Staatsspoorwegen*.

TABEL 23.

OVERZICHT VAN DE GEDURENDE 1917 TEN BEHOEVE VAN DE STAATSSPOORWEGEN OP JAVA INGEKOCHTE DWARSLIGGERS EN BRUGLIGGERS.

Omschrijving.			Aantal.	Inhoud in M.3	Betaald bedrag in guldens.		
					Totaal.	Per stuk.	Per M.3
Djatihout.							
Dwarsliggers.....	2.00	22/12	109.676	5.813	287.189	2.62	49.40
	1.20	2010	31.824	764	21.187	0.66	27.73
Brugliggers.....	1.80	22/16	5.158	325	14.958	2.90	46.02
	1.20	2014	68	2	75	1.10	32.38
Yzerhout.							
Dwarsliggers.....	2.00	22/12	56.692	3.005	184.866	3.26	61.52

TABEL 24

OVERZICHT VAN DE IN 1917 DOOR DEN DIENST DER STAATSSPOORWEGEN OP JAVA VAN HET BOSCHWEZEN BETROKKEN DWARSLIGGERS EN BRUGLIGGERS, DIE WERDEN VERREKEND.

Omschrijving.			Aantal.	Inhoud in M.3	Verrekend bedrag in guldens.		
					Totaal.	Per stuk.	Per M.3
Djatihout.							
Dwarsliggers.....	2.00	2212	251.084	13.308	665.372	2.65	50.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Op Java werden dus in 1917 ingekocht 6.904 M.³ djatihouten dwarsliggers, tegen 5.357 M.³ in 1916. Bovendien werd door regularisatie van het Boschwezen betrokken 13.308 M.³, tegen 4.107 M.³ in 1916.

Dat dit jaar zulk een groote hoeveelheid djatidwarsliggers door den dienst van het Boschwezen aan de S.S. werd verstrekt is een gevolg van de, reeds in het vorig verslag besproken, in het laatst van 1916 met den dienst der S.S. gevoerde onderhandelingen. Het valt dien dienst uitermate moeilijk om zich de groote hoeveelheden dwarsliggers, die voor den goeden gang van zijn bedrijf noodig zijn, te verschaffen. De groote verstrekking in 1917 dient als een noodleve'ring beschouwd te worden.

De *uitvoer van djatihout* stond in 1917 nagenoeg stil. Volgens de verschillende kantoren voor de ontvangst der in- en uitvoerrechten bedroeg hij slechts 386 M.³

De uitvoer naar verschillende wereldeelen in vergelijking met vorige jaren blijkt uit de beide volgende tabellen.

TABEL 25.

OVERZICHT VAN DE BESTEMMING VAN HET UITGEVOERDE DJATIHOUT SEDERT 1907.

Jaar.	Europa. M.³	Daarvan naar Nederland of order M.³	Afrika. M.³	Azië. M.³	Daarvan naar Britsch-Indië. M.³	Elders. M.³	Totaal. M.³
1917	50	50	—	315	315	21	386
1916	14.703	13.969	—	336	336	101	15.140
1915	17.002	13.556	—	2.848	2.004	64	19.914
1914	28.170	10.501	—	5.902	5.836	427	34.499
1913	34.971	14.842	—	3.690	3.690	525	39.186
1912	38.277	12.854	5.110	4.296	4.075	1.176	48.859
1911	39.759	13.878	4.047	9.668	9.367	410	53.884
1910	35.729	10.357	17.286	10.795	9.888	1.018	64.828
1909	22.975	7.907	6.632	14.784	14.343	456	44.847
1908	23.075	9.837	8.253	9.864	9.765	2041	42.233
1907	34.218	Onbekend.	25.269	5.008	Onbekend.	1.112	65.607

TABEL 26.

HOEVEELHEID DJATIHOUT, UITGEVOERD NAAR PLAATSEN BUITEN NEDERLANDSCH-INDIE GEDURENDE 1917, MET PLAATSEN VAN BESTEMMING EN UITVOERHAVENS.

Landen en havens van bestemming.	De uitgevoerde hoeveelheid bestond uit.			Totaal uitgevoerde hoeveelheid.
	Dwarsliggers.	Andere houtwerken.		
		Bezaagd.	Onbezaagd.	
	M.³	M.³	M.³	M.³
EUROPA.				
Nederland	—	—	50	50
Overig Europa	—	—	—	—
Totaal	—	—	50	50
AZIË.				
Britsch-Indië	—	117	198	315
Overig Azië	—	—	—	—
Totaal	—	117	198	315
Australië	—	—	—	—
Bestemming onbekend	—	5	16	21
Eindtotaal	—	122	264	386
UITVOERHAVENS.				
Soerabaja	—	5	91	96
Semarang	—	117	173	290
Andere havens	—	—	—	—
Eindtotaal	—	122	264	386

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

De geringe uitvoer is natuurlijk het gevolg van de bekende moeilijkheden die de scheepvaart ondervindt, terwijl bovendien in 1917 het artikel hout in de contrabandelijst werd opgenomen, zoodat de uitvoer naar Europa vrijwel uitgesloten was.

b. Aankap in eigen beheer.

Een algemeen overzicht van den *aankap in eigen beheer* van djatihout geeft onderstaande tabel.

TABEL 27.

SAMENVATTING VAN DEN AANKAP VAN DJATIHOUT IN EIGEN BEHEER IN 1917.

Omschrijving.	Timmerhout in M.³							Brandhout in S.M.		
	Aankap in boschdistricten.			Aankap in houtvesterijen.			Aankap totaal.	Aankap in boschdistricten.	Aankap in houtvesterijen.	Aankap totaal.
	○	□	Totaal.	○	□	Totaal.				
a. Leegkap van blijvend boschgebied	12.023	7.060	19.083	63.678	29.618	93.296	112.379	149.398	314.739	464.137
b. Leegkap van afgeschreven bosschen	7.188	1.862	9.050	4.551	1.101	5.652	14.702	43.569	22.896	66.465
c. Zuivering...	8.922	13.592	22.514	18.000	14.044	32.044	54.558	220.378	251.641	472.019
d. Nakap in particuliere perceelen	488	1.542	2.030	1	8	9	2.039	40.513	13	40.526
Totaal.....	28.621	24.056	52 677	86.230	44.771	131.001	183.678	453.858	589.289	1.043.147

Eene vergelijking van de gegevens van deze tabel met die betreffende de vorige jaren vond reeds bespreking onder het hoofd „Algemeene beschouwingen" van deze paragraaf.

Tabel 28 geeft een splitsing der in de verschillende beheerseenheden in eigen beheer gekapte hoeveelheden djatitimmer- en djatibrandhout, benevens eene opgave van het rondhoutprocent voor de verschillende beheerseenheden gedurende de laatste jaren. Uit deze cijfers blijkt, dat gewoonlijk de beheerseenheden, waarvan de plaatselijke afzet eene gunstige is, een hoog rondhoutprocentage hebben.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 28.

OVERZICHT VAN DEN AANKAP VAN DJATIHOUT IN EIGEN BEHEER GEDURENDE HET JAAR 1917.

BEHEERSEENHEDEN.	Timmerhout in M³			Brandhout in S. M.	Rondhoutprocent.							
	○	□	Totaal.		1917	1916	1915	1914	1913	1912	1911	1910
W. Preanger	—	—	—	—	—	—	92	83	71	100	—	—
M. Preanger	—	—	—	559	—	—	—	—	—	—	—	—
O. Preanger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krawang-Indramajoe	1.083	31	1.714	4.103	98	95	100	100	100	—	—	—
W. Cheribon-Soemedang.	1.592	13	1.605	4.691	99	97	97	100	100	99	99	97
O. Cheribon-Tegal	246	308	554	3.582	44	86	88	91	92	93	—	19
Banjoemas	1.641	—	1.641	4.805	—	100	100	100	88	100	100	100
Pekalongan-Kendal	640	829	1.469	11.972	44	52	48	77	74	30	10	—
Grobogan	—	—	—	—	—	63	40	51	57	38	43	17
Semarang-W. Soerakarta.	—	—	—	—	—	71	—	70	36	56	17	13
N. Randoeblatoeng	52	105	157	863	33	13	3	7	1	—	24	84
Z. Randoeblatoeng	2.020	2512	4.532	33.092	45	43	37	49	51	37	22	93
Todanan	85	45	130	1.098	65	40	1	1	16	8	3	—
Kedewan	698	1.489	2.187	11.871	32	56	33	30	36	44	21	37
W. Toeban	3.958	2.262	6.220	21.892	68	78	44	23	29	23	28	24
O. Toeban	1.301	411	1.712	14.759	76	79	79	75	68			
Padangan	2.522	2.882	5.404	46.060	47	46	40	35	36	37	33	62
Bodjonegoro	1.469	690	2.159	20.006	68	24	2	9	52	32	16	28
N. Soerabaja	98	287	385	19.923	25	71	99	43	33	35	12	9
Z. Soerabaja	120	1.455	1.575	37.667	8	25	40	—	—	—	25	18
Ngawi-O. Soerakarta	979	1.610	2.589	25.217	38	14	64	10	49	39	39	38
Ponorogo	752	539	1.291	27.494	58	72	43	68	76	46	—	3
Madioen	3.759	5.382	9.141	87.365	41	44	17	32	45	55	57	53
N. Kediri	613	2.456	3.069	19.506	20	20	11	39	64	34	37	22
Z. Kediri	13	216	229	22.450	6	77						
Pasoeroean	447	289	736	12.990	61	42	45	41	64	86	100	99
Besoeki	2.096	53	2.149	14.841	98	98	97	97	93	90	82	80
Kedoe-Djokjakarta	1.541	192	1.733	5.972	89	91	76	68	25	14	17	66
Bageleri	296	—	296	460	—	100	100	100	100	100	—	—
Totaal Boschdistricten.	28.621	24.056	52.677	453.858	54	58	45	47	52	43	36	48
N. Kradenan	2.685	657	3.342	10.962	80	74	76	88	83	84	50	81
N. W. Wirosari	1.926	1.180	3.106	11.023	62	76	72	63	64	52	50	61
Toeder	3.607	366	3.973	8.674	91	89	79	77	50	57	56	75
Balo	4.748	430	5.178	8.308	92	96	35	60	57	52	67	72
Margasari	3.280	1941	5.221	20.217	63	74	69	72	76	68	70	30
Ngarengan [1]	2.939	975	3.914	18.178	75	65	62	56	74	73	—	—
O. Tegal	909	1.125	2.034	12.164	45	51	35	56	64	59	69	40
W. Soelang	2.481	604	3.085	9563	80	80	54	87	63	44	43	92
Grobogan-Oendakan	1.659	701	2.360	11.775	70	77	35	48	62	39	36	32
O. Soelang	1.644	1.048	2.692	11.030	61	79	66	68	19	34	21	40
Manggar	2.351	291	2.642	18.830	89	73	70	88	88	84	53	56
Telawa	1.694	441	2.135	10.672	79	53	57	63	74	71	57	62
Tjabak	4.180	3362	7.542	32.882	55	70	51	49	58	51	41	66
Bandjaran	2.065	1.290	3.355	10.450	62	72	80	69	43	49	55	72
Bloengoen	6.589	2.698	9.287	43.330	71	63	52	59	57	55	55	44
Nanas	3.609	2.204	5.813	28.159	62	71	60	57	52	67	25	57
Tanggoeng	3.060	701	3.761	17.287	81	69	60	74	67	40	28	70
Pajaman	3.946	1.710	5.656	20.094	70	76	41	48	63	62	10	2
Tempoeran	1.793	499	2.292	7.315	78	68	78	77	70	47	33	—
Gedangan	2.276	379	2.655	9.867	86	93	71	67	71	74	83	—
Karanggede	1.907	343	2.250	11.917	85	87	68	74	73	51	—	—
Ledok	4.436	1.550	5.986	42.183	74	73	36	63	70	3	—	—
Keling	1.169	1.121	2.290	8.143	51	51	84	67	70	—	—	—
Kedinding	2.711	1.710	4.421	27.800	61	67	59	71	38	—	—	—
Soeloer	1.088	1.441	2.529	12.235	43	37	31	32	10	—	—	—
O. Pati	241	508	749	901	32	50	64	70	72	—	—	—
W. Pati	529	788	1.317	873	42	46	40	46	20	—	—	—
Karangsono	953	556	1.509	11.529	63	30	46	55	88	—	—	—
Ngliron	1.114	1.194	2.608	18.068	43	62	45	25	—	—	—	—
Z. Kradenan	1.735	838	2.573	7.406	67	84	35	—	—	—	—	—
Tojong	2.035	428	2.463	13.385	83	69	55	—	—	—	—	—
Goendih	1.047	1.065	2.112	6740	50	58	51	—	—	—	—	—
Padas	838	231	1.069	7.022	78	69	—	—	—	—	—	—
Merah	1.600	1.289	2.889	21.725	55	78	—	—	—	—	—	—
Doplang	964	1.462	2.426	11.646	40	50	—	—	—	—	—	—
Monggot	1.290	661	1.951	13.299	66	70	—	—	—	—	—	—
Koendoeran	166	1.482	1.648	17.085	10	14	—	—	—	—	—	—
Bekoetoek	1.112	2.421	3.533	18.501	31	35	—	—	—	—	—	—
Djembolo	964	265	1.229	1.372	78	—	—	—	—	—	—	—
Ngawon	2.448	2.302	4.750	15.906	52	—	—	—	—	—	—	—
Panoenggalan	230	128	358	269	65	—	—	—	—	—	—	—
Bandjarredjo	208	131	339	866	61	—	—	—	—	—	—	—
Moenoeng	4	7	11	—	36	—	—	—	—	—	—	—
Totaal Houtvesterijen.	86230	44771	131.001	580,289	66	71	58	63	62	58	51	60
Totaal Boschdistricten.	28.621	24.056	52.677	453.858	54	58	45	47	52	43	36	48
Totaal Generaal	114851	68827	183.678	1.043.147	63	66	52	56	58	50	44	54

[1]) Met inbegrip van het in het complex Regaloh gekapte hout.

De kosten voor kap-, sleep- en andere vervoerloonen bedroegen in 1917 voor het in het gebied der djatibosschen in eigen beheer gekapte djatihout:

In de boschdistricten:

Timmerhout: *f* 330.730.— tegen *f* 201.481.— in 1916.
Brandhout: *f* 457.066.— tegen *f* 258.925.— in 1916.

In de houtvesterijen:

Timmerhout: *f* 625.113.— tegen *f* 293.788.— in 1916.
Brandhout: *f* 473.465.— tegen *f* 259.014.— in 1916.

De stijging van deze uitgaven houdt verband met de grootere hoeveelheid hout, die gekapt kon worden, terwijl bovendien de uitgaven per eenheid, zoowel per M³. timmerhout als per S.M. brandhout, stegen o.a. tengevolge van het gebrek aan voldoende exploitatiemiddelen (rails en ander ijzermaterieel).

c. **Aankap door tusschenkomst van aannemers.**

Hieronder volgen evenals voor 1916 de overzichten, welke op den aankap door tusschenkomst van aannemers betrekking hebben.

TABEL 29.

SAMENVATTEND OVERZICHT BETREFFENDE IN 1917 OF GEDURENDE EEN GEDEELTE VAN DAT JAAR OP OVEREENKOMST MET HET GOUVERNEMENT IN HET DJATIBOSCHGEBIED GEWERKT HEBBENDE HOUTAANKAP-ONDERNEMINGEN OP JAVA EN MADOERA.

Aard der percelen ondernemingen.	Aantal	In 1917 gekapt: Djati-timmerhout. M³.	Djati-brandhout. S. M.	Aan pachtsom in 1917 gestort. Gulden.	Aan retributie in 1917 gestort. Gulden.	In 1917 gestort: Als schadeloosstelling voor het niet schoon afleveren van jinperceelen. Gulden.	Aan ring- en taxatiekosten. Gulden.	Wegens extra toezicht op retributiepercelen. Gulden.	Aan boeten. Gulden.	Totaal. Gulden.
Retributiepercelen: Leegkapperceelen	2	891	13.007	—	20.494	—	—	90	—	20.584
Zuiverings- en gemengde leegkap- en zuiveringspercelen	11	22.934	132.690	—	433.047	—	—	1.920	40	435.007
Pachtschatpercelen (leegkapperceelen)	50	50.481	342.321	1.788.282	—	675	4.731	—	—	1.793.688
Totaal	63	74.278 [1]	488.018 [1]	1.788.282	453.541	675	4.731	2.010	40	2.249.279
Bovendien gestort aan achterstallige betalingen				120	—	—	—	—	—	120
Totaal				1.788.402	453.541	675	4.731	2.010	40	2.249.399

[1] Bovendien werden nog verkregen 379 M³. wildhouttimmerhout, 8.579 S.M. wildhoutbrandhout en 5.983 picol houtskool. De geldopbrengst hiervan is begrepen in de hier vermelde pachtsommen en retributies.

TABEL 30.

OVERZICHT VAN DEN AANKAP VAN DJATIHOUT DOOR PARTICULIEREN OP JAVA EN MADOERA OVER HET JAAR 1917.

Beheerseenheden.	Vereenigde Javasche Houthandel Mijen. M³.	S. M.	San Liem Keng Sie. M³.	S. M.	Njoe Swie Lian en erven Njoo Kie Song. M³.	S. M.	Overige ondernemers. M³.	S. M.	Totaal. M³.	S. M.
Krawang-Indramajoe	—	—	—	—	—	—	1.995	6.310	1.995	6.310
West-Cheribon-Soemelang	—	—	—	—	—	—	570	1.748	570	1.748
Pekalongan-Kendal	2.092	14.231	—	—	416	42	—	—	2.508	14.273
Noord-Banjoemas	2.098	19.980	—	—	—	—	—	—	2.098	19.980
Zuid-Banjoemas	2.467	11.415	5.239	11.128	2.778	19.456	3.270	17.499	13.754	59.498
Kedewan	2.407	13.940	—	—	—	—	—	—	2.407	13.940
West-Toeban	—	—	1.440	3.256	—	—	—	—	1.440	3.256
Oost-Toeban	—	—	1.403	4.245	—	—	—	—	1.403	4.245
Transporteeren	9.064	59.571	8.082	18.629	3.194	19.498	5.835	25.557	26.175	123.255

PERPUSTAKAAN NASIONAL

TABEL 30 *(vervolg)*.

OVERZICHT VAN DEN AANKAP VAN DJATIHOUT DOOR PARTICULIEREN OP JAVA EN MADOERA OVER HET JAAR 1917.

Beheerseenheden.	Vereenigde Javasche Houthandel Mijen.		San Liem Kong Sie.		Njoo Swie Lian en erven Njoo Kie Siong.		Overige Ondernemers.		Totaal.	
	M³.	S. M.	M³.	S. M.	M³.	S. M.	M³.	S. M.	M³.	S. M.
Per transport	9.064	59.571	8.082	18.020	3.194	19.498	5.835	25.557	26.175	123.255
Padangan	5019	20.881	—	—	844	14.248	471	15.403	6.334	50.532
Bodjonegoro	11.529	65.874	—	—	—	—	—	—	11.529	65.874
Noord-Soerabaja-Madoera . . .	—	—	2.060	17.615	1.623	14.188	—	—	3.683	31.803
Zuid-Soerabaja	—	—	473	9.030	632	4.477	965	12.674	2.070	26.181
Ngawi-Oost-Soerakarta	3.856	26.743	—	—	3.261	25.884	531	3.769	7.648	56.396
Madioen	1.461	17.253	843	4.820	929	10.418	2.233	10.602	5.466	43.093
Noord-Kediri	1.041	7.224	—	—	3.466	41.323	970	5.222	5.507	53.769
Zuid-Kediri	—	—	868	16.392	127	2.742	—	—	995	19.134
Besoeki	—	—	1.100	5.418	—	—	—	—	1.100	5.418
Doplang	—	—	—	—	—	—	441	5.152	441	5.152
Koendoeran	2.623	3.431	—	—	—	—	—	—	2.623	3.431
Bandjarredjo	707	3.980	—	—	—	—	—	—	707	3.980
Totaal in 1917	35.300	204.957	13.426	71.904	14.106	132.778	11.446	78.379	74.278[1]	488.018[1]
Totaal in 1916	30.346	244.087	12.082	57.478	15.372	145.176	9.536	56.391	73.336	503.132

1) Bovendien werden nog verkregen: 379 M³. wildhouttimmerhout, 8579 S.M. wildhoutbrandhout en 5933 picol houtskool.

TABEL 31.

OVERZICHT VAN DEN AANKAP VAN DJATITIMMERHOUT DER GROOTERE ONDERNEMERS VAN 1902 TOT 1917.

Jaar.	GEKAPTE HOEVEELHEID DJATITIMMERHOUT IN M³. DOOR:						Gekapte hoeveelheden in procenten van den geheelen aankap door alle aannemers.
	Javasche Bosch-expl. Mij., voorheen P. Buwalda & Co.	Nederlandsch-Indische Houtaankap Mij.	San Liem Kong Sie.	Houthandel Mij. Oost-Java.	Njoo Swie Lian en erven Njoo Kie Siong.	TOTAAL.	
1917	35.300		13.426	—	14.106	62.832[1]	85
1916	19.696	16.650	12.082	—	15.372	63.800	87
1915	26993	18.950	8.775	—	14.594	69.312	85
1914	28.128	20.227	8.927	—	13.711	70.993	81
1913	43.849	30.005	9.419	175	16.390	99.838	85
1912	40.173	31.064	9.808	7.675	15.048	103.770	87
1911	50.449	39.863	9.857	15.386	12.840	128395	83
1910	50.783	44.645	11.556	19.528	16.860	143.372	86
1909	39.196	37.907	9.950	20.886	14.598	122.537	86
1908	39.871	34.577	14.892	19.569	12.911	121.820	82
1907	45.400	35.144	23.138	33.123	14.602	151.412	84
1906	44.964	37.813	22.181	15.370	11.886	132.214	82
1905	50.730	32.170	22.112	16.011	11.374	132397	79
1904	41.078	35.220	19.080	12.401	9.389	118.068	79
1903	23.928	18.961	10.470	10.096	6577	70.035	68
1902	39.892	31.232	17.923	5.645	8.254	102.946	73

1) Bovendien werd nog gekapt 305 M³. wildhouttimmerhout.

De Javasche Boschexploitatie Maatschappij en de Nederlandsch-Indische Houtaankap-Maatschappij vereenigden zich in 1917, voor zoover het hunne belangen op Java betrof, tot de N.V. „Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen". Voor 1917 zijn daarom voor de beide eerstgenoemde maatschappijen de in het verslagjaar gekapte hoeveelheden tezamen geteld en beschouwd als gekapt door de combinatie. Hierbij blijkt, dat zij in het verslagjaar tezamen 1.000 M³. djatitimmerhout minder kapten dan in 1916. De kap der San Liem Kong Sie steeg evenwel met 1.350 M³., terwijl die van Njoo Swie Lian met 1.250 M³. verminderde en de kap der overige ondernemers met 2.000 M³.

toenam. De djatibrandhoutkap in de perceelen van de Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen en in die van Njoo Swie Lian (erven Njoo Kie Siong) verminderde met onderscheidenlijk ± 39.000 S.M. en ± 12.400 S.M. In de perceelen der San Liem Kong Sie steeg daarentegen de djatibrandhoutkap met ± 14.400 S.M., terwijl deze aankap in de perceelen der overige ondernemers eveneens hooger kon worden opgevoerd dan het vorige jaar, en wel ± 22.000 S.M.

De totale djatitimmerhoutkap door aannemers steeg in 1917 met rond 900 M³, de totale djatibrandhoutaankap verminderde daarentegen met ± 15.000 S.M.

In 1917 werd aan pachtpenningen gestort *f* 1.788.402.— en aan retributie *f* 453.541.—, tegen onderscheidenlijk *f* 1.590.190.— en *f* 488.482.— in 1916. De verhooging der geldelijke opbrengst van de aankappen gevoerd door tusschenkomst van aannemers is een gevolg van de sedert 1916 ingetreden belangrijke prijsstijging van het djatihout, waardoor op de nieuw uitgegeven perceelen voor belangrijk hoogere bedragen werd ingeschreven.

In 1917 waren binnen het djatihoschgebied in werking 50 pachtschat- en 13 retributieperceelen, tegen 48 pachtschat- en 20 retributieperceelen in 1916.

TABEL 32.

OVERZICHT VAN DE VERDEELING VAN HET DOOR PARTICULIEREN IN 1917 GEKAPTE DJATITIMMERHOUT IN KANTRECHT BESLAGEN EN RONDHOUT.

Naam van den ondernemer.	In pachtschatperceelen.			In retributieperceelen.			Rondhoutpercent voor het geheel.
	Gekapte hoeveelheid kantrecht beslagen hout. M³.	Gekapte hoeveelheid rondhout. M³.	Rondhoutpercent.	Gekapte hoeveelheid kantrecht beslagen hout. M³.	Gekapte hoeveelheid rondhout. M³.	Rondhoutpercent.	
Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen	16.364	4.932	23	11.553	2.451	18	21
	21.296			14.004			
San Liem Kong Sie	4.615	3.253	41	3.459	2.099	38	40
	7.868			5.558			
Njoo Swie Lian en erven Njoo Kie Siong	9.581	761	7	3.597	167	4	7
	10.342			3.764			
Overige ondernemers	2.820	8.155	74	306	165	35	73
	10.975			471			
Totaal	33.280	17.101	34	18.915	4.882	21	30
	50.481			23.797			
	74.278 [1]						

1) Bovendien werd nog gekapt 379 M³. wildhouttimmerhout.

Zooals uit tabel 32 blijkt, is het rondhoutpercent, hetwelk het vorige jaar zoo belangrijk gestegen was, in het verslagjaar slechts weinig gedaald. Voor de laatste drie jaren bedroegen de rondhoutprocenten voor:

	1917	1916	1915
retributieperceelen	21 %	19 %	4 %
pachtschatperceelen	34 %	40 %	18 %
alle perceelen	30 %	33 %	13 %

PERPUSTAKAAN NASIONAL

TABEL 33.

OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN DE DJATIBOSCHPERCEELEN, DIE IN 1917 AFLIEPEN.

Naam en aard van het perceel en duur van de overeenkomst.	Beheersceenheid.	Ondernemer	Grootte in H. A.	Geschatte djatihoutmassa.		Verkregen djatihoutmassa.		Totaal betaald aan pachtschat.	retributie.	boeten en diversen, w.o. ringkosten.
				M³.	S.M.	M³.	S.M.			
1. Trajoe, leegkap, 15 Juni 1913 — 15 Mei 1917	Pekalongan-Kendal.	Javasche Boschexploitatie Mij.	110	8.000	10.000	8.669	11.546	406.907	—	399
2. Watoebelah, leegkap, 15 October 1911 — 31 Maart 1917.	Idem.	N.V. Houtaankap Mij.	184	6.600	20.000	7.225	37.290	268.000	—	—
3. Pepringan, leegkap, 1 December 1912 — 1 December 1917.	Bodjonegoro.	Idem.	321	4.400	28.400	4.203	40.851	—	58.230	53
4. Bloeloek, leegkap, 10 Juli 1912 — 31 December 1917.	Noord-Soerabaja-Madoera.	Sau Liem Kong Sie.	578	7.171	53.650	9.576	72.800	459.705	—	375
5. Ngandjir, leegkap, 15 November 1910 — 15 Mei 1917	Ngawi-Oost-Soerakarta.	Njoo Kie Siong.	488	6.100	72.000	7.968	77.265	271.666	—	—
6. Nampoe, leegkap, 1 Juli 1909 — 1 Juli 1917.	Madioen.	Idem.	502	8.150	100.000	12.131	110.616	337.566	—	—
7. Banjoeasin, leegkap, 15 October 1911 — 15 October 1917	Noord-Kediri.	Javasche Boschexploitatie Mij.	330	3.068	46.450	2.965	19.318	116.000	—	206
8. Magoeban, leegkap, 1 Maart 1915 — 1 September 1917.	Idem.	Njoo Swie Lian.	177	1.725	14.500	2.558	27.306	42.090	—	340
9. Panggoengsari-Kalikidjing, leegkap, 1 Maart 1912 — 1 Juni 1917.	Zuid-Kediri.	Njoo Kie Siong.	525	4.142	20.000	5.193	28.516	—	146.555	510
10. Sendangagoeng, leegkap, 1 October 1914 — 1 April 1917	Dorpang (houtvesterij).	Sioe Liem Kong Sie.	58	740	4.200	437	7.537	28.380	—	—
11. Boelakgading, leegkap, 1 October 1914 — 1 October 1917.	Idem.	Idem.	97	2.945	15.000	2.876	19.525	157.770	—	—
		Totaal....		53.044		63.681				

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

OVERZICHT VAN DE IN 1917 IN HET DJATIBOSCHGEBIED IN WERKING GEKOMEN BOSCHPERCEELEN.

Naam en aard van het perceel en duur van de overeenkomst.	Beheersgemeenheid	Toegewezen aan:	Oppervlakte in	Geraamde houtmassa		Minimum-inschrijvingssom.			Afgestaan voor:			Procent, waarmede de minimum-inschrijvingssom werd overschreden.
				Timmerhout	Brandhout	Voor den pachtschat.	Voor de retributie.		Pachtschat.	Retributie.		
							Per M³. sort. c.	Per S. M.		Per M³. sort. c.	Per S. M.	
			H. A.	M³.	S. M.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	
In het openbaar aanbestede perceelen:												
1. Klompok, leegkap, 15 Januari 1917 — 15 Januari 1923.	Ngawi-Oost-Soerakarta.	Oei Yoe Hok.	128	2.500	20.000	60.581	—	—	203.012	—	—	235
2. Nglebak, leegkap, 15 Januari 1917 — 15 Januari 1921.	Zuid-Randoeblatoeng.	San Liem Kong Sie.	195	1.400	18.000	38.697	—	—	101.351	—	—	162
3. Gng. Menjan-Tandjoeng-Sempol, leegkap, 10 Maart 1917 — 10 Maart 1921.	Zuid-Soerabaja.	Njoo Swie Lian.	582	5.100	68.000	133.000	—	—	405.789	—	—	205
4. Djedong, leegkap, 10 April 1917 — 10 April 1919.	Idem.	Tan Oen Liang.	296	2.700	13.500	36.000	—	—	101.590	—	—	182
5. Kaliaboe, leegkap, 1 Mei 1917 — 1 Mei 1923.	Madioen.	San Liem Kong Sie.	357	4.000	60.000	180.000	—	—	425.600	—	—	136
6. Temoeloes-Boeloe, leegkap, 10 Mei 1917 — 10 Mei 1926.	Idem.	Njoo Swie Lian.	569	5.510	77.000	196.000	—	—	555.678	—	—	184
7. Ngelo, leegkap, 1 Juni 1917 — 1 Juni 1921.	Ngawi-Oost-Soerakarta.	Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen	247	2.200	13.200	48.000	—	—	50.000	—	—	4
8. Gempolnogo-Kedoeh, leegkap, 15 Juni 1917 — 15 Juni 1919.	Noord-Soerabaja Madoera.	San Liem Kong Sie.	123	1.050	8.400	29.000	—	—	30.000	—	—	3
9. Kaliantjar, leegkap, 20 Sept. 1917 — 20 Sept. 1923.	Pekalongan-Kendal.	Njoo Swie Lian.	194	10.000	50.000	410.225	—	—	912.000	—	—	122
10. Daroepono, leegkap, 20 Sept. 1917 — 20 Sept. 1923.	Idem.	Idem.	256	12.000	60.000	483.432	—	—	979.000	—	—	103
11. Gedangan, leegkap, 10 December 1917 — 10 December 1920.	Zuid-Soerabaja.	Tan Oen Liang.	52	510	5.200	19.000	—	—	33.750	—	—	78
		Totaal	2999	47.000	394.200	1.633.935			3.798.370			
Ondershands afgestane perceelen:												
GEENE.												

N.B. De waardeberekening der perceelen Nos. 1 t/m 8 geschiedde met gebruikmaking van de eenheidsprijzen voor sortiment a f 30.— ; b „ 44.— ; c „ 60.— } vide dienstvoorschrift 28/11—'12, No. 4786/H. I.

Die der perceelen Nos. 8 t/m 11 geschiedde met gebruikmaking van de eenheidsprijzen voor ..... a „ 40.— ; b „ 58.— ; c „ 70.— } vide dienstvoorschrift 93—'17, No. 1651/H. I.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Uit de resultaten der afgeloopen perceelen blijkt, dat de verkregen houtmassade raming met ± 20 % heeft overtroffen.

Tabel 34 doet zien, dat ook in 1917 geen enkel perceel ondershands werd afgestaan.

De aanbestedingen der pachtschatperceelen behaalden voor de perceelen Nos. 1 t/m 8 (zie tabel 34, N.B.) gemiddeld 160 % en voor de perceelen Nos. 9 t/m 12 gemiddeld 111 % boven de minimum-inschrijvingssom. In het djatiboschgebied werden in 1917 geen retributieperceelen aanbesteed.

Van de totale door particuliere ondernemers gekapte djatitimmerhoutmassa ad 74.278 M³., was 59.694 M³. afkomstig van leegkap van blijvend boschgebied, 1.047 M³. van leegkap van afgeschreven bosschen en 13.537 M³. van zuivering. De zuiveringsopbrengst omvatte derhalve 18 % van de totale door particulieren aankap verkregen djatitimmerhoutmassa. Bij den aankap in eigen beheer in de boschdistricten bleek dit percentage 43 te zijn.

B. In de wildhoutbosschen.

In tabel 35 zijn opgenomen de resultaten van den aankap in eigen beheer in de wildhoutbosschen, waarbij tevens voor een afgerond geheel die der ongeregelde aankappen zijn gevoegd.

Tabel 36 geeft een overzicht van de hoeveelheden in eigen beheer gekapt wildhout sedert 1903, terwijl in tabel 36a het gebruikelijke overzicht van de door aankap in eigen beheer in het wildhoutboschgebied sedert 1908 verkregen bamboe en sadeng is weergegeven.

TABEL 35.

OVERZICHT VAN DEN AANKAP VAN HOUT EN HET WINNEN VAN ANDERE BOSCHVOORTBRENGSELEN IN DE WILDHOUTBOSSCHEN OP JAVA EN MADOERA IN 1917.

Beheerseenheden.	Verkregen:											
	Door aankap in eigen beheer.[7]						Door aankap op last ten behoeve van Landswerken, locaalwerken en desawerken.		Door aankap krachtens vergunning		Totaal.	
	Wildhout-timmerhout. M³.	Wildhout-brandhout. S. M.	Houtskool. Picols.	Bamboe. Stuks.	Rottan. Stuks.	Basten Picols.	Wildhout-timmerhout. M³.	Wildhout-brandhout. S. M.	Wildhout-timmerhout. M³.	Wildhout-brandhout. S. M.	Wildhout-timmerhout. M³.	Wildhout-brandhout. S. M.
West-Preanger	2.299	21.137	810	3.082	200	—	509[2]	—	403	1.587	3.211	22.724
Midden-Preanger	3.212	6.344	588	—	—	—	613	—	2.846[4]	18.458	6.671	24.802
Oost-Pranger	—	—	—	—	—	—	390	130	247	302	637	432
Krawang-Indramajoe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.992	—	4.992
West-Cheribon-Soemedang	—	—	—	—	—	—	142	—	36	—	178	—
Oost-Cheribon-Tegal	115	6.590	80	—	—	100	9	—	38	—	162	6.590
Banjoemas	100	1.592	—	—	—	69	1.110	—	—	—	1.210	1.592
Pekalongan-Kendal	—	42	—	—	—	—	—	—	9	—	9	42
Zuid-Kediri	24	9.948	—	—	—	—	—	—	—	—	24	9.948
Pasoeroean	58	172	—	64.785	—	—	—	—	101[5]	210	154	382
Besoeki	2.862[1]	21.118	7.173	2.060.705	—	615	—[3]	4.000	851[6]	8.485	3.713	33.603
Kedoe-Djokjakarta	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	50	—
Bagelen	—	493	—	—	—	—	—	—	—	—	—	493
Totaal.	8.665[1]	67.436	8.660	2.128.572	200	784	2.823	4.130	4.531	34.034	16.019[7]	105.600[7]

[1]) Bovendien werd uit het boschdistrict Besoeki nog verkregen 1.238 M³. sadengs.
[2]) Benevens 1.523 stuks bamboe en 100 rottans.
[3]) „ 5.000 „ „
[4]) „ 5.000 „ „
[5]) „ 11.485 „ „ „
[6]) „ 3.800 „ „ en 71 M³. sadengs.
[7]) Bovendien werd in 1917 uit de wildhoutbosschen door aankap in eigen beheer aan djatihout verkregen: 54 M³. timmer- en 3.466 S.M. brandhout.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

TABEL 36.

JAARLIJKS IN HET WILDHOUTBOSCHGEBIED IN EIGEN BEHEER GEKAPTE HOEVEELHEDEN WILDHOUT SEDERT 1903.

Jaar.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S. M.	Jaar.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S. M.
1917	8.665	67.436	1900	4.661	27.052
1916	10.347	54.386	1908	3309	25.728
1915	18.977	70137	1907	2.071	20.064
1914	8.482	75.860	1906	1.435	21.233
1913	7.230	56.934	1905	2.667	25.123
1912	6.072	54.098	1904	1.388	6.354
1911	5.489	38586	1903	737	3408
1910	4.879	33.042			

TABEL 36*a*.

BAMBOE EN SADENG, VERKREGEN DOOR AANKAP IN EIGEN BEHEER IN HET WILDHOUTBOSCHGEBIED SEDERT 1908.

Jaar.	Bamboe.		Sadeng.	Stuks bamboe boschdistrict Pasoeroean.
	Boschdistrict Besoeki.			
	M³.	Aantal.	M³.	
1917 [1])	—	2.060.705	1.238	64.785
1916 [2])	—	2.826.582	1.048	111.315
1915 [3])	—	1.953.620	820	39.680
1914 [4])	—	2.874.796	230	115.356
1913	—	3.030.000	—	169.026
1912	—	1.290.200 [5])	221	118.900
1911	8.635	—	3.960	130.000
1910	9.202	—	2.402	—
1909	13.038	—	2.894	—
1908	9.717	—	3.034	—

1) Bovendien nog 3.082 stuks bamboe uit het boschdistrict West-Preanger.
2) „ „ 484 „ „ „ „ „ „ „
3) „ „ een onbelangrijke hoeveelheid bamboe uit het boschdistrict West-Preanger.
4) „ „ „ „ „ „ „ de boschdistricten West-Preanger en Kedoe-Djokjakarta.
5) Aan te nemen op 2.861 M³.

Uit tabel 36 blijkt, dat de totale, in 1917 in eigen beheer gekapte hoeveelheid wildhouttimmerhout, ten opzichte van die verkregen in 1916 met rond 61.700 M³. is verminderd.

Bij de beschouwing van deze vermindering dient men echter in aanmerking te nemen, dat de aankap van wildhouttimmerhout voor de woningverbetering ten dienste der pestbestrijding in het verslagjaar met 2.600 M³. (915 M³. in 1917 tegen 3.539 M³. in 1916) verminderde. Laat men dan ook laatstgenoemden aankap buiten beschouwing, dan blijkt dat de wildhouttimmerhoutaankap een voortdurende stijging vertoont, welke stijging verband houdt met de geleidelijk toenemende vraag daarnaar.

Moge deze aankap in de toekomst nog voor aanzienlijke uitbreiding vatbaar zijn, voorshands mag daar niet te veel op worden gerekend, omdat de bosch-complexen met de beste houtsoorten, zooals rasamala, òf zoo afgelegen zijn, dat de exploitatie ten gevolge van de hooge vervoerkosten niet loonend zou zijn, terwijl mede gebrek aan werkvolk in die veelal schaars bevolkte streken een onoverkomelijk bezwaar zou opleveren, dan wel reeds zoodanig zijn uitgekapt, dat, ter vermijding van een ongewenschte vermindering dezer houtsoorten, in zake uitbreiding van den kap groote voorzichtigheid geboden is. In dit opzicht mag het dan ook eene belangrijke vooruitgang genoemd worden, dat in het verslagjaar voor het wildhout-complex Goenoeng Gedeh van het boschdistrict West-Preanger een rationeel bedrijf, gegrond op een goedgekeurd bedrijfsplan, werd ingevoerd. Ook in andere voor den afvoer niet te ongunstig gelegen complexen werd met de voorbereiding van een zoodanige inrichting een begin gemaakt.

De gebergtebosschen behooren grootendeels tot de schermbosschen. De daarin te voeren exploitatie zal in geen geval aan de waarde als zoodanig afbreuk mogen doen. Integendeel, er zal naar gestreefd dienen te worden om door een doelmatig gevoerd boschbedrijf de gesteldheid dezer bosschen in den loop der jaren zóó te verbeteren, dat zij ook aan hunne functie van schermbosch beter voldoen dan te voren. Deze eisch, gepaard aan de moeilijkheden, die de meestal geaccidenteerde terreingesteldheid voor den houtafvoer biedt, het zeer gemengde karakter van deze bosschen en de nog zeer onvolledige boschbouwkundige kennis omtrent de daarin voorkomende houtsoorten, maakt het voeren van een rationeel boschbedrijf in het tropisch gebergtebosch tot een zeer moeilijk vraagstuk.

Wat de minder goede, doch nog wel bruikbare houtsoorten betreft, zoo zou de aankap daarvan zeker belangrijk kunnen worden uitgebreid, ware het niet, dat de hooge vervoerkosten veelal te zwaar op de exploitatie zouden drukken. Ten gevolge van hunne minder gewenschte eigenschappen als scheuren, trekken, mindere duurzaamheid enz., hebben deze houtsoorten eene geringe gebruikswaarde en is de vraag er naar dan ook niet groot. Met een enkel woord moge hier worden aangestipt van hoe groot belang het vraagstuk der verduurzaming van wildhouttimmerhout is en hoe het betreurd moet worden, dat het onderzoek daarvan, tengevolge van personeelsgebrek, nog weinig gevorderd is.

Intusschen wordt er zooveel mogelijk voor gezorgd, dat ook aan de vraag naar het minder goede hout steeds kan worden voldaan, door op de venduties geregeld iets meer aan te bieden dan verkoopbaar is.

Uitbreiding van den wildhoutkap blijkt dus in bijzondere mate afhankelijk te zijn van de vermeerdering van goede verkeerswegen en vooral van uitbreiding van het spoor- en tramwegnet. Zoo zal de aanleg der in de residentie Preanger-Regentschappen ontworpen tramlijnen van Bandoeng naar Tjiwidej en Pengalengan en van Garoet naar Tjikadjang van zeer veel belang zijn voor de exploitatie der in de daardoor te ontsluiten streken gelegen boschcomplexen.

De totale in 1917 in eigen beheer gekapte hoeveelheid wildhoutbrandhout steeg ten opzichte van die van 1916 met ruim 13.000 S.M.

De hoeveelheid in eigen beheer gekapte bamboe daalde zoowel in Besoeki als in Pasoeroean. Deze aankap houdt nauw verband met den toestand der Europeesche culturen in deze gewesten, aangezien zij de grootste bamboeafnemers zijn.

De sadengkap steeg wederom, evenals in 1916.

De oogstkosten van wildhout en bamboe uit de wildhoutbosschen (behalve voor tijdelijk personeel) waren in 1917 *f* 188.256.—. In 1916 bedroegen deze kosten *f* 171.576.—.

In het verslagjaar werden voor de eerste maal eenige perceelen in het wildhoutboschgebied bij openbare aanbesteding voor den aankap door particuliere ondernemers uitgegeven. In de hieronder volgende tabel zijn eenige gegevens voor deze perceelen vermeld, op dezelfde wijze als dit in tabel 34 voor de perceelen in het djatiboschgebied is geschied.

OVERZICHT VAN DE IN 1917 IN HET WILDHOUTBOSCHGEBIED IN WERKING GEKOMEN BOSCHPERCEELEN.

Naam en aard van het perceel en duur van de overeenkomst.	Beheerseenheid.	Toegewezen aan:	Oppervlakte in	Geraamde houtmassa.		Minimum-inschrijvingssom.			Afgestaan voor:			Procent, waarmede de minimum-inschrijvingssom werd overschreden.
				Timmerhout.	Brandhout.	Voor den pachtschat.	Voor de retributie.		Pachtschat.	Retributie.		
							Per M³ sort. c.	Per S. M.		Per M³ sort c.	Per S. M.	
			H. A.	M³.	S. M.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	
In het openbaar aanbesteede perceelen:												
1. Kalorkoran, leegkap, 4 December 1917 — 4 December 1920.	Besoeki.	Tjhing Sien Tee.	± 400	50 djati	300 djati 2000 kesambi	—	52.60	1.—	—	57.— (voor djatihout)	1.— (voor djati- en kesambi-brandhout)	—
2. Tjikandang, leegkap, 15 December 1917 — 15 December 1919.	Oost-Preanger.	P. M. Coerman.	60	Wildhout: 37 Kl. I. 1140 Kl. II. 1275 Kl. III. [1]	—	5.400	—	—	7.091	—	—	30
		Totaal.....		2.502	2.300	5.400			7.091			
Ondershands afgestane perceelen:												
Geene.												

[1]) Bij de taxatie van het wildhonttimmerhout worden de houtsoorten in drie waardeklassen verdeeld, waarvan klasse I de beste houtsoorten, zooals rasamala enz. omvat.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In 1917 werden uit deze perceelen nog geene inkomsten genoten.

De totale wildhouttimmerhoutaankap in 1917 (inbegrepen de timmerhoutmassa's verkregen uit de ongeregelde aankappen. toonde eene daling van 1.700 M³. Deze daling is, zooals hierboven reeds werd aangetoond, voornamelijk te wijten aan de verminderde vraag naar wildhout uit de wildhouthosschen voor de pestbestrijding.

De totale wildhoutbrandhoutaankap (inbegrepen de brandhoutmassa's, verkregen uit de ongeregelde aankappen) vertoonde eene belangrijke stijging (nl. ± 27.500 S.M.). Tot deze stijging droegen de aankap in eigen beheer en de aankap krachtens vergunning onderscheidenlijk ± 13.000 S.M. en ± 15.000 S.M. bij.

De aankap op last daalde eenigszins. De toename van den brandhoutaankap krachtens vergunning moet aan den algemeenen brandstoffennood worden toegeschreven. Evenals vorig jaar, was deze aankap vooral van belang in de boschdistricten Midden-Preanger, Krawang-Indramajoe en Besoeki (zie tabel 35).

C. Dunning der bosschen.

Tabel 38 geeft een overzicht van de oppervlakte der in 1917 plaats gehad hebbende dunningen in het djatiboschgebied met de houtopbrengsten en de geldelijke uitkomsten van dezen maatregel. Ook voor dit jaar wordt volstaan met de totale cijfers voor houtvesterijen en boschdistricten.

TABEL 38.

UITKOMSTEN VAN DE DUNNINGEN IN DE DJATIBOSSCHEN OP JAVA EN MADOERA IN 1917.

Omschrijving.	Totaal gedunde oppervlakte in H.A.	Verkocht en op andere wijze vervreemd dunningsmateriaal.				Opbrengst in guldens.	Uitgaven in guldens.	Overschot in guldens.
		Timmerhout in M³.			Brandhout in S.M.			
		○	□	Totaal.				
Boschdistricten	8.877	8.740	94	8834[3])	38.156	147.62[1])	74.880	+ 70.742
Houtvesterijen	7.043	8.253	190	8.443[5])	14.278	116.795[2])	64.214	+ 52.581
Totaal	15.920	16.993	284	17.277	52.434	262.427	139.104	+123.323

1) Hiervan f 6.636.— voor regularisatie van dunningshout verstrekt voor Landswerken, f 927.— tariefswaarde van dunningshout afgestaan voor desawerken, f 225.— teruggestorte exploitatiekosten voor idem en f 3.046.—, zijnde de waarde van het door boschdistricten aan vreemde beheerseenheden afgestaan dunningshout.

2) Hiervan f 160.— voor regularisatie van dunningshout verstrekt voor Landswerken en f 447.— zijnde waarde van het door houtvesterijen aan vreemde beheerseenheden afgestaan dunningshout.

3) Bovendien werd nog 141 M³. gebezigd voor eigen gebruik door het beheer op Java en Madoera.

4) Hiervan 620 S.M. aan Inlanders kosteloos ter opwerking afgestaan; bovendien werd nog 8 S.M. gebezigd voor eigen gebruik door het beheer op Java en Madoera.

5) Bovendien werd nog 225 M³. gebezigd voor eigen gebruik door het beheer op Java en Madoera.

6) Hiervan 350 S.M aan Inlanders kosteloos ter opwerking afgestaan; bovendien werd nog 2259 S.M. gebezigd voor eigen gebruik door het beheer op Java en Madoera.

Van de totale uitgestrektheid der verjongingen binnen het djatiboschgebied ad 209.479 H.A. werd in het verslagjaar in de boschdistricten ± 6 % en in de houtvesterijen ± 10 % gedund. Dat in laatstgenoemde beheerseenheden aan de dunningen meer aandacht kan worden besteed, is reeds meermalen in vorige verslagen opgemerkt.

Tabel 38a geeft een overzicht van de verdeeling der gedunde djativerjongingen over de verschillende leeftijdsklassen. In tabel 39 zijn omtrent de dunning nog eenige gegevens nader uitgewerkt, terwijl in tabel 40 een overzicht is gegeven van de in de jaren 1903-1917 verkregen uitkomsten der dunningen van djatiplantsoenen.

TABEL 38a.

VERDEELING DER IN 1917 IN HET DJATIBOSCHGEBIED GEDUNDE VERJONGINGEN OVER DE LEEFTIJDSKLASSEN.

Leeftijdsklasse.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.
0 — 10 jaar	3.053	3.014	6.067
11 — 20 „	3.471	2.156	5.627
21 — 30 „	1.033	715	1.748
31 jaar en ouder	1.320	1.158	2.478
Samen	8877	7.043	15.920

TABEL 39.

UITKOMSTEN DER DUNNINGEN PER H. A. GEDUNDE OPPERVLAKTE IN 1917 [1]).

Omschrijving.	Per H. A. gedunde oppervlakte.[1])					
	M³. ○	M³. □	S.M. brandhout.	Opbrengst in guldens.	Uitgaven in guldens.	Voordeelig verschil in guldens.
Boschdistricten	0.98	0.01	4.30	16.40	8.44	7.97
Houtvesterijen	1.17	0.03	2.03	16.58	9.12	7.46
Totaal	1.06	0.02	3.29	16.49	8.74	7.75

1) De opbrengsten alleen voor zoover betreft het verkochte of op andere wijze vervreemde dunningsmateriaal.

TABEL 40.

OVERZICHT VAN DE UITKOMSTEN DER DUNNINGEN VAN DJATIVERJONGINGEN VANAF 1903.

Jaar.	Gedunde oppervlakte in H. A.	Opbrengst in guldens.	Uitgaven in guldens.	Voordeelig verschil in guldens.	Voordeelig verschil per H.A. gedunde oppervlakte in guldens.
1917	15.920	262.427	139104	123.323	7.75
1916	13.906	297.372	118.860	178.512	12.83
1915	11.469	159.335	76.053	83282	7.26
1914	11.465	164.396	67.472	96.924	8.45
1913	10.097	179.062	65.686	113.376	11.23
1912	10.597	195220	75.680	119.540	11.28
1911	10.350	143.462	61.477	81.985	7.92
1910	9.404	164.691	73.646	91.045	9.68
1909	10.531	136.236	63.807	72.429	6.88
1908	11.377	171.757	73.382	98.375	8.65
1907	11.403	137.657	60.918	76.739	6.73
1906	11.963	126.461	58.946	67.515	5.64
1905	11.614	103.119	53.313	49.806	4.29
1904	11.422	93020	50.372	42.648	3.73
1903	8.821	75.835	45.026	30809	3.49

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Bij het beoordeelen van de uitkomsten der dunningen dient men in het oog te houden, dat dunning een verplegingsmaatregel van jonge opstanden is, die noodzakelijk uitgevoerd dient te worden, ook al zouden daar uitsluitend kosten en geen noemenswaardige inkomsten uit voort vloeien. De geldelijke opbrengst mag dus, bij het uitvoeren van den maatregel, slechts op zeer beperkte wijze invloed op de wijze van uitvoering uitoefenen.

De uit de dunningen te behalen inkomsten zijn van verschillende factoren afhankelijk, nl. in de eerste plaats van den leeftijd der plantsoenen. Hoe ouder deze zijn, (dus hoe grooter — in het algemeen gesproken — de afmetingen der bij de dunning te verwijderen stammen), des te meer waarde heeft het daarbij te oogsten hout. De politioneele toestand binnen het bosch en de economische toestand van de omgeving hebben voorts veel invloed op de verkoopbaarheid van het dunningshout, aangezien dit weinig waardevolle product uiteraard geen zware transportkosten kan dragen en men dus — enkele uitzonderingen daargelaten — vrijwel geheel op plaatselijken afzet is aangewezen. Ten slotte is ook de ligging der gedunde plantsoenen een factor die bijzonderen invloed op de daarbij te behalen inkomsten uitoefent. Het heeft geen betoog, dat voor betrekkelijk geringe houtoogsten van weinig waardevol materiaal geen speciale transportgelegenheden kunnen worden tot stand gebracht. De dunning van jonge plantsoenen, ver verwijderd van railbanen of andere gelegenheden om het hout uit het bosch te brengen, zal dus veelal slechts onbeteekenende inkomsten medebrengen, die niet in staat zijn de dunningskosten te dekken. Al deze omstandigheden zijn oorzaak, dat de opbrengst per vlakte-eenheid gedunde oppervlakte in verschillende jaren nog al sterk uiteenloopt. Uit de in tabel 40 opgegeven cijfers betreffende de voordeelige verschillen per hectare gedunde oppervlakte kunnen dan ook geen conclusies ter beoordeeling van het uitgevoerde dunningsbedrijf worden getrokken; deze tabel heeft alleen waarde om de vroeger in woord en schrift meermalen geuite bewering, dat het djatidunningsbedrijf nooit rendabel zou kunnen zijn en dat de aan de dunning te verrichten werkzaamheden de krachten van het personeel te boven zouden gaan, te weerleggen.

In het wildhoutboschgebied werden in 1917 50 H.A. verjongingen gedund. Deze dunningen leverden op 14 M³. timmerhout en 878 S.M. brandhout met een totaalopbrengst van *f* 729.—. De uitgaven daarvoor bedroegen *f* 201.—.

§ 10. Ongeregelde aankap.

Van de ongeregelde aankappen, die totaal 3.220 M³. djatitimmerhout en 7.354 M³. wildhouttimmerhout, benevens 228 S. M. djatibrandhout, 38.164 S. M. wildhoutbrandhout, 26.808 stuks bamboe, 74 M³. sadeng en 100 stuks rottan opleverden, geven de tabellen 41 en 42 een getotaliseerd overzicht. Van het djatitimmerhout, gekapt op last, werd ongeveer 78 % voor desawerken gebruikt. Van het wildhouttimmerhout werd bijna de helft in het boschdistrict Midden-Preanger gekapt, n.l. 3459 M³. (zie tabel 35). Dit staat o.a in verband met de behoefte-aan kistenhout voor de theefabrieken; de aanvoer van theekisten uit Europa was n.l. zoo goed als uitgesloten. Ook het wildboutbrandhout werd voor een groot deel in genoemd boschdistrict verkregen, n.l. 18.458 S.M. De bamboe werd gekapt in de boschdistricten Besoeki, Pasoeroean en Midden-Preanger.

Tabel 43 geeft eene procentsgewijze vergelijking sedert 1907 van den omvang van den ongeregelden aankap van timmerhout, verkregen uit alle aankappen te samen. Uit deze tabel blijkt, dat in tegenstelling met die van het djatihout, de ongeregelde aankap van wildhout ten opzichte van den geregelden nog steeds van belang moet worden geacht.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

OVERZICHT VAN DE HOEVEELHEID EN DE GELDSWAARDE VAN HET DOOR AANKAP OP LAST VERKREGEN HOUT IN 1917.

Omschrijving.	Djatihout gebezigd voor:											Wildhout gebezigd voor:										
	Eigen gebruik van het Boschwezen.		Andere Landswerken.			Locale werken.			Desawerken.			Eigen gebruik van het Boschwezen.		Andere Landswerken			Locale werken.			Desawerken.		
	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Verrekend bedrag. gulden.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	In 's Landskas gestort bedrag. gulden.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Geldswaardig bedrag. [6] gulden.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Verrekend bedrag. gulden.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	In 's Landskas gestort bedrag. gulden.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Geldswaardig bedrag. [6] gulden.
Alle beheerseenheden.	373 [1]	15	261	—	9362	60	213	873	2065	—	54487	31	—	184 [2]	4130	5723 [4]	65	—	1431	2543 [5]	—	38919 [5]
	Totaal 3.159 M³. en 228 S.M.											Totaal 2.823 M³. en 4.130 S.M.										

1) Hiervan 193 M³. gebruikt door het caoutchouchedrijf.
2) Benevens 5000 stuks bamboe.
3) Benevens 1523 „ „ en 100 rottan.
4) De opbrengst der onder [2]) bedoelde bamboe ad *f* 608.— is hierin begrepen.
5) De opbrengsten der onder [3]) bedoelde bamboe en rottan ad *f* 44.— zijn hierin begrepen.
6) Niet verrekend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 42.

OVERZICHT VAN DE HOEVEELHEDEN VAN HET KRACHTENS VERGUNNING GEKAPTE HOUT EN DE DAARVOOR BETAALDE RETRIBUTIEN IN 1917.

Omschrijving.	Djatihout.						Wildhout uit:											
	Door niet-Inlanders.			Door Inlanders.			In stand te houden bosschen.						Niet in stand te houden bosschen.					
							Europeanen.			Inlanders.			Europeanen.			Inlanders.		
	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.	Timmerhout. M³.	Brandhout. S.M.	Retributie in guldens.
Hoofddistricten.	—	—	—	61	—	713	2.094 [1]	25.200	34.436 [3]	517	351	3.007	—	—	—	1.920 [3]	8.483	9.518 [4]
	TOTAAL 61 M³.						TOTAAL 4.531 M³. en 34.034 S.M.											

[1] Benevens 5.000 stuks bamboe.
[2] Benevens 74 M³. sadeng en 15.285 stuks bamboe.
[3] De opbrengst der onder [1] bedoelde bamboe ad *f* 150.— is hierin begrepen.
[4] „ „ „ „ [2] „ „ en sadeng ad *f* 122.— is hierin begrepen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 43.

OVERZICHT VAN DEN OMVANG VAN DEN ONGEREGELDEN AANKAP VAN TIMMERHOUT SEDERT 1907.

Jaar.	Djatihout.				Wildhout.			
	Aankap op last.		Aankap op vergunning.		Aankap op last.		Aankap op vergunning.	
	Timmerhout. M³.	In % van den totalen timmerhoutval.	Timmerhout. M³.	In % van den totalen timmerhoutval.	Timmerhout. M³.	In % van den totalen timmerhoutval.	Timmerhout. M³.	In % van den totalen timmerhoutval.
1917	3.159	1.2	61	0.02	2.823	17.6	4.531	28.3
1916	3.529	1.9	231	0.1	2.969	16.6	4.569	25.6
1915	5.120	3.0	54	0.03	1.934	7.8	2.501	10.2
1914	5.775	2.5	—	—	3.041	22.8	1.777	13.3
1913	7.332	2.7	59	0.02	1.865	14.1	4.212	31.6
1912	6.719	2.7	328	0.1	2.570	20.5	3.672	29.5
1911	6.707	2.4	387	0.1	1.998	17.6	3.053	27.0
1910	9.757	3.3	697	0.2	777	8.5	3.397	37.2
1909	11.149	4.2	708	0.3	1.358	14.0	3.647	37.7
1908	15.052	6.2	717	0.3	1.160	12.6	4.715	51.3
1907	9.558	3.9	655	0.3	1.650	15.6	6 819	64.7

§ 11 Verkoop en verdere vervreemding van hout en andere boschvoortbrengselen.

Tabel 44 geeft een overzicht van de *vermeging der djatihoutvoorraden*, verkregen door aankap in eigen beheer in het gebied der djatibosschen (zonder dunningshout). De vermeerdering door aankap vindt men in tabel 28 nader gesplitst.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 44.

OVERZICHT VAN DE BEWEGING DER DJATIHOUTVOORRADEN, VERKREGEN DOOR AANKAP IN EIGEN BEHEER IN DE DJATIBOSSCHEN (ZONDER DUNNINGSHOUT) IN 1917.

Omschrijving.	Timmerhout in M³.			Brandhout in S.M.		
	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Samen.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Samen.
Restant 1 Januari 1917	8.566	15.341	23.907	65.261	67.603	132.864
Vermeerderd door aankap in 1917	52.677	131.001	183.678	453.858	589.289	1.043.147
Totaal beschikbaar	61.243	146.342	207.585	519.119	656.892	1.176.011
Overdracht van hout van het boschdistrict Kedewan aan de C. S. Tjepoe	— 339	+ 339	—	— 3.281	+ 3.281	—
Idem, van hout van boschdistricten aan houtvesterijen	— 647	+ 647	—	— 938	+ 938	—
Totaal	60.257	147.328	207.585	514.900	661.111	1.176.011
Verminderd door:						
Openbaren verkoop met vendumeester	17.919	63.703	81.622	70.785	88.693	159.478
Idem zonder vendumeester	8.119	14.236	22.355	120.262	80.028	200.290
Onderhandschen verkoop	4.502	5.493	9.995	103.861	263.781	367.642
Afstand bij overeenkomst	8.285	17.176	25.461	—	—	—
Verstrekking aan vreemde Departementen.	5.472	8.714	14.186	86.321	1.038	87.359
Verstrekking aan locale werken	16	15	31	—	782	782
Verstrekking aan desawerken	541	729	1.270	—	—	—
Verstrekking aan instellingen van algemeen nut	86	261	347	32	32	64
Leveringen aan Inlandsche vorsten	—	125	125	576	—	576
Afstand aan Inlandsche bevolking bij rampen van Hoogerband	—	—	—	—	—	—
Eigen gebruik van het Boschwezen	1.850	9.130	10.980	3.034	8.209	11.243
Totale vermindering	46.790	119.582	166.372	384.871	442.563	827.434
Derhalve moet het restant einde 1917 zijn	13.467	27.746	41.213	130.029	218.548	348.577
Het restant op het eind van 1917 is in werkelijkheid	12.625	28.323	40.948	121.503	208.650	330.153
Het verschil is een gevolg van verbeteringen, diefstal, brand, overkapping, overstapeling enz. en bedraagt:	— 842	+ 577	— 265	— 8.526	— 9.898	— 18.424

De verschillen tusschen de berekende en de werkelijke restanten vinden, voor zoover het timmerhout betreft, hun oorzaak in noodig gebleken rectificaties tengevolge van overkapping, zaagverlies, wegspoelen bij het vlotbedrijf, verkeerde inhoudsberekening, diefstal of brand enz.

Voor het brandhout zijn de voor dit jaar relatief groote verschillen behalve aan enkele, reeds bij het timmerhout genoemde oorzaken, zooals wegspoelen, brand of diefstal, hoofdzakelijk te wijten aan overstapelen en aan verzagen van het gekapte 1 metershout op de door spoor- en tramwegen verlangde afmetingen van $^1/_2$ en $^1/_3$ meter lengte. Waar in het verslagjaar bijzonder veel brandbout aan evengenoemde diensten werd geleverd, spreekt het vanzelf, dat het zaagverlies in 1917 evenredig grooter is dan in vorige jaren.

In ronde cijfers uitgedrukt *steeg* de geheele omzet van *djatitimmerhout* met rond 55.000 M³, terwijl, zooals reeds in § 9 werd opgemerkt, de aankap van timmerhout in het verslagjaar dien van 1916 met ± 75.000 M³. overtrof. Doordat op 1 Januari van het verslagjaar ± 2.000 M³. minder aan restant aanwezig was, dan op 1 Januari 1916, was er in 1917 echter ± 73.000 M³. meer voor vervreemding beschikbaar dan in het vorige jaar. Het gevolg van het een en ander was, dat het restant op eind 1917 ± 17.000 M³. meer bedroeg, dan op eind 1916. Het restant van laatstgenoemd jaar, groot ± 24.000 M³., bestond voor ± 15.000 M³. uit bosch- en verzamelplaats-restanten en voor ± 9.000 M³. uit stapelplaatsrestanten. Voor 1917 bedroegen deze hoeveelheden onderscheidenlijk ± 25.000 M³. en ± 16.000 M³. (tezamen ± 41.000 M³.). De verhouding tusschen bosch- en verzamelplaatsrestant en stapelplaatsrestant toont dus voor de beide jaren geen groot verschil. Het grootere restant van 1917 is dan ook normaal te noemen en houdt verband met de uitbreiding der aankappen in eigen beheer. De levendige vraag naar djatitimmerhout maakte het mogelijk het bijwerken van den door de in 1915 gelaste inkrimping dezer aankappen ontstanen achterstand in het verslagjaar met kracht aan te vatten.

De openbare verkoop met vendumeester, welke in 1916 met ± 3.000 M³. was gedaald, steeg in 1917 met ± 21.000 M³. Deze stijging is te meer opmerkelijk, waar in het verslagjaar, zooals hieronder nader zal blijken, ± 25.000 M³. djatitimmerhout in

den vorm van stapelplaatsleveringen werd afgezet, welke vorm van vervreemding in 1916 geen plaats vond. De openbare verkoop zonder vendumeester vertoonde eene stijging van ongeveer 2.000 M³. De onderhandsche verkoop liep van ± 8.000 M³. in 1916, op tot ± 10.000 M³. in het verslagjaar. De afstand bij overeenkomst (zgn. stapelplaatsleveringen) beliep in 1917 ± 25.000 M³. De verstrekking aan vreemde departementen verdubbelde nagenoeg, hetgeen voornamelijk een gevolg is van de noodlevering van dwarsliggers aan de S.S., waarvan reeds sprake was op bladzijde 31 van dit verslag. De verstrekkingen voor locale werken en desawerken bleven ongeveer gelijk. Het eigen gebruik van het Boschwezen daalde van ± 14.000 M³. in 1916 tot ongeveer 11.000 M³. in 1917.

De bestaande kolennood was oorzaak, dat de omzet van het djatibrandhout aanzienlijk steeg, en wel met rond 176.000 S.M. Ten einde aan de bestaande behoefte aan brandstof zooveel mogelijk tegemoet te komen, werd de brandhoutaanmaak met alle mogelijke middelen opgevoerd en kon in het verslagjaar daardoor eene hoeveelheid van ± 1.043.000 S.M. (dat is 373.000 S.M. of 56 % meer dan in 1916) worden geproduceerd.

De toename van het brandhoutrestant vloeit voort uit de vergrooting van den aankap en houdt verband met de afvoerbezwaren tengevolge van het gebrek aan railbaanmaterieel.

Het aanbod van rails was in 1917 zeer gering en de prijzen daarvan waren buitengemeen hoog. Bovendien bestond er een nijpend gebrek aan het voor aan- en omlegging der banen onmisbare kleinijzer, zooals railspijkers, laschbouten en -moeren e.d. Op alle mogelijke wijzen werd getracht de hierdoor ontstane moeilijkheden te overwinnen. Van de geschorste Solovalleiwerken kon verschillend oud railbaanmaterieel worden overgenomen. Het oude materieel van den eigen dienst werd zoo zuinig mogelijk gebruikt; te Tjepoe werd een centraal magazijn ingericht voor het herstellen, samenvoegen en distribueeren van oud railbaanmaterieel. Bovendien werd gebruik gemaakt van door de S.S. verstrekte, voor dien dienst onbruikbare oude railspijkers.

De aankoop van nieuw railbaanmaterieel geschiedde uitsluitend door het Hoofdkantoor, welke centralisatie een zoo nuttig mogelijk gebruik van het ingekochte materieel waarborgde.

Ondanks dit alles was het echter onmogelijk voldoende materieel te verkrijgen om aan het railbaannet de noodige uitbreiding te geven.

De groote vraag naar brandhout was oorzaak, dat het stapelplaatsrestant op einde van het verslagjaar gering was; de aangegeven moeilijkheden met den afvoer veroorzaakten eene aanzienlijke toename van het bosch- en verzamelplaatsrestant. Dit restant, waarvan weliswaar geen spoedige, maar toch een geleidelijke afvoer mogelijk is, was een waarborg voor eene behoorlijke voorziening in den brandstoffenmood van het volgende jaar.

De openbare verkoop met vendumeester steeg met ± 63.000 S.M., die zonder vendumeester met ± 64.000 S.M. De onderhandsche verkoop steeg, hoofdzakelijk door de grootere vraag naar dit sortiment van particuliere spoor- en tramweglichamen, met ± 27.000 S.M.; de verstrekking aan vreemde departementen met ± 22.000 S.M. tengevolge van de grootere behoefte der S.S. aan stookmateriaal. De verstrekking voor locale werken bleef op hetzelfde peil. Het gebruik van den eigen dienst nam met ± 2.000 S. M. toe.

De *houtrestanten* waren dus op het einde van 1917 hoog, doch hielden, zooals boven reeds werd opgemerkt, verband met den vergrooten aankap en gaven geen reden tot ongerustheid. Er bestond dan ook geenerlei aanleiding om uit dien hoofde den aankap in te krimpen. De afzet van het naar de stapelplaatsen vervoerde djatitimmeren -brandhout toch was voldoende verzekerd.

Tabel 45 geeft van de restanten op einde 1917 het gebruikelijke overzicht. Het restant op eind 1917 moet worden geraamd eene meerwaarde van *f* 1.138.000.— te bezitten ten opzichte van dat op einde 1916.

TABEL 45.

OVERZICHT DER DJATIHOUTRESTANTEN (BOSCH-, VERZAMELPLAATS- EN STAPELPLAATS-) AAN HET BEGIN EN HET EINDE VAN 1917.

Tijdstip.	Timmerhout in M³.			Brandhout in S.M.			Waarde in guldens.		
	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Samen.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Samen.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Samen.
1 Januari 1917	8.566	15.341	23.907	65.261	67.603	132.864	353.000	594.000	947.000
31 December 1917	12.625	28.323	40.948	121.503	208.650	330.153	642.000	1.443.000	2.085.000
Meer-restant op einde 1917	4.059	12.982	17.041	56.242	141.047	197.289	289.000	849.000	1.138.000

De twee volgende tabellen geven een overzicht van de uitkomsten van den *openbaren verkoop met vendumeester*.

OVERZICHT VAN DE IN 1917 GEHOUDEN OPENBARE VERKOOPINGEN VAN HOUT EN ANDERE BOSCHVOORTBRENGSELEN DOOR BEMIDDELING VAN DE VENDUKANTOREN.

Omschrijving	Djatihout zonder dunningshout.					Dunningshout.		Wildhout.		Andere Boschvoortbrengselen.		Geldopbrengst in Guldens.											
	Timmerhout in M³.				Brandhout in S.M.	Timmerhout in M³.	Brandhout in S.M.	Timmerhout in M³.	Brandhout in S.M.	Houtskool in picols.	Basten in picols.	Djatihout zonder Dunningshout.						Dunningshout.			Wildhout.			
												Timmerhout.												
	Genummerd.		Ongenummerd.	Totaal.								Genummerd.		Ongenummerd.	Totaal.	Brandhout.	Totaal.	Timmerhout.	Brandhout.	Totaal.	Timmerhout.	Brandhout.	Andere boschvoortbrengselen.	Eindtotaal.
	Rond.	Kantrecht.										Rond.	Kantrecht.											
Boschdistricten.																	[2]							[2]
Groote kavelingen.	1.498	702	—	2.200	—	—	—	—	—	—	—	[1] Onbekend	[1] Onbekend	—	96.940	—	96.940 [2]	—	—	—	—	—	—	96.940 [2]
Alle andere kavelingen	8.524	3.969	3.226	15.719	70.785	212	658	5.271	9.106	826	—	367.216	245.619	100.219	713.054	280.481	993.535	4.225	1.778	6.003	195.823	23.645	1.496	1.220.502
Houtvesterijen.																	[2]							[3]
Groote kavelingen.	15.750	5.913	—	21.663	—	—	—	—	—	—	—	[1] Onbekend	[1] Onbekend	—	1.044.299	—	1.044.299	—	—	—	—	—	—	1.044.299
Alle andere kavelingen	19.748	10.158	[5] 12.134	[3] 42.040	88.693	1.881	2.912	579	6.750	355	—	933.123	564.251	[4] 303.651	[4] 1.801.025	330.954	[4] [2] 2.131.979	27.545	6.210	33.755	9.972	15.336	570	[3][4] 2.191.612
Eindtotaal.																								
Groote kavelingen.	17.248	6.615	—	23.863	—	—	—	—	—	—	—	[1] Onbekend	[1] Onbekend	—	1.141.239	—	1.141.239	—	—	—	—	—	—	1.141.239
Alle andere kavelingen	28.272	14.127	[5] 15.360	[3] 57.759	159.478	2.093	3.570	5.850	15.856	1.181	—	1.300.339	809.870	[4] 403.870	[4] 2.514.079	611.435	[4] 3.125.514	31.770	7.988	39.758	205.795	38.981	2.066	[4] 3.412.114
Alle kavelingen. .	45.520	20.742	[5] 15.360	[3] 81.622	159.478	2.093	3.570	5.850	15.856	1.181	—	Onbekend [1]	Onbekend [1]	[4] 403.870	[4] 3.655.318	611.435	[4] 4.266.753	31.770	7.988	39.758	205.795	38.981	2.066	[4] 4.553.353

[1] Aangezien in een groote kaveling rond- en kantrechthout gemengd voorkomen en deze kavelingen in hun geheel worden verkocht, kan een splitsing van de opbrengst voor rond en kantrecht afzonderlijk niet opgegeven worden.

[2] De hier vermelde geldsbedragen komen niet overeen met de cijfers in de tabel „Inkomsten en uitgaven van den dienst op Java en Madoera" in de laatste paragraaf van dit verslag, omdat een gedeelte van het te Tjepoe verkochte hout afkomstig was van het boschdistrict Kedewan. Dit hout is in tabel 46 gerekend tot de door de houtvesterijen verkochte houtmassa's, terwijl ook de geldsbedragen daarmede overeenstemmen. Voor de berekening van de in de tabel „Inkomsten en uitgaven van den dienst op Java en Madoera" voorkomende inkomsten heeft echter een verdeeling van de opbrengsten van het voor dit boschdistrict en de betrekkelijke houtvesterijen te Tjepoe verkochte hout plaats gehad. Zulk een verdeeling ook toe te passen op de verkochte houtmassa's is evenwel zeer bezwaarlijk, zoodat in bovenstaande tabel van verdeeling moest worden afgezien. De verschillen zijn buitendien gering, aangezien Kedewan slechts geringe hoeveelheden hout naar Tjepoe afvoert.

[3] Benevens 100.000 stuks gezaagde sirappen ter C. S. Tjepoe.

[4] Inbegrepen de opbrengst der onder [3] bedoelde gezaagde sirappen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 47.

GEMIDDELDE OPBRENGST PER EENHEID VAN HET DJATIHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) VERKOCHT OP OPENBARE VERKOOPINGEN MET VENDUMEESTER IN 1917.

Omschrijving.	Gemiddelde opbrengst per M³. en per S. M. in gulldens.						
	Groote kavelingen.	Alle andere kavelingen.				Alle timmerhout.	Brandhout.
	Genummerd hout; rond- en kantrechthout samen.	Rondhout.	Kantrechthout.	Totaal genummerd hout.	Ongenummerd hout.		
Boschdistricten	44	43	62	49	31	45	3.96
Houtvesterijen, C. S. en Tjepoe en Telawa inbegrepen	48	47	56	50	25	45	3.73
Houtvesterijen, zonder C. S. en Tjepoe en Telawa	38	47	55	50	29	45	3.85
C. S. Tjepoe	55	58	59	59	18	48	3.84
C. S. Telawa	38	41	53	43	28	38	2.89
Alle beheerseenheden	48	46	57	50	26	45	3.83

N.B.: C.S. beteekent Centrale Stapelplaats.

De omstandigheid, dat de in tabel 47 berekende middenprijzen betrekking hebben op houtgroepen, die zoowel wat betreft het timmer- als het brandhout, bestaan uit een groot aantal verschillende sortimenten van zeer verschillende waarde, noopt tot voorzichtigheid bij het maken van gevolgtrekkingen. Slechts belangrijke verschillen met overeenkomstige cijfers van het vorige jaar mogen daartoe aanleiding geven.

De betrekkelijk lage middenprijzen voor de C.S. Telawa c.a. zijn een gevolg van de zooveel kleinere afmetingen der houtwerken, welke uit de omringende, van mindere hoedanigheid zijnde bosschen op die stapelplaatsen worden aangevoerd. Dat aldaar voor het ongenummerde hout zulk een goeden prijs werd gemaakt, getuigt van de groote behoefte aan dergelijk hout in de Semarangsche djatiboschstreek. De hooge prijzen, voor het Tjepoesche hout behaald, zijn eene weerspiegeling van de goede kwaliteit, de gewilde afmetingen en de goede bewerking c.q. keuring van het aldaar ten verkoop aangeboden hout.

De brandhoutprijzen bleven nagenoeg dezelfde als in 1916. Daaruit blijkt, dat, niettegenstaande het meerdere aanbod, de brandstoffenmood in het verslagjaar niet noemenswaard verminderde.

De totale opbrengst van het op de openbare verkoopingen met vendumeester verkochte timmer- en brandhout en andere boschvoortbrengselen steeg van *f* 3.206.811.— tot *f* 4.553.353.—; de meerdere opbrengst moet, in verband met het bovenstaande, nagenoeg geheel op rekening worden gesteld van het meerdere aanbod.

Tabel 48 geeft een inzicht in den gang der gemiddelde jaarprijzen van eenige op de Gouvernements houtverkoopingen met vendumeester in de kringen II—IV (dat zijn alle beheerseenheden, uitgezonderd die met zuiver plaatselijken afzet) in zuivere kavelingen verkochte sortimenten, waarvan de jaarlijks verkochte hoeveelheden, op slechts enkele uitzonderingen na, voor de dolken eene hoeveelheid van 400 M³. en voor de balken en zwalpen eene van 200 M³. te boven gaan; voor de beide laatste jaren zijn ook de gemiddelde semesterprijzen opgegeven.

Behalve in de jaren 1914 en '15 werd het hout gedurende alle in tabel 48 genoemde jaren in éénmetersortimenten aangeboden; in de beide evengenoemde jaren vond de verkoop echter in tweemetersortimenten plaats. Dientengevolge werden in de laatste jaarverslagen steeds twee tabellen van gemiddelde prijzen gegeven, n.l. één voor één-

metersortimenten, waarvan dan de kolommen voor 1914 en '15 niet werden ingevuld en één voor tweemetersortimenten, waarbij voor de jaren, dat het hout in éénmetersortimenten werd verkocht, de middenprijzen werden omgerekend. Aangezien het onwaarschijnlijk is, dat weer tot den verkoop van tweemetersortimenten zal worden overgegaan en het aanhouden van bovengenoemde twee tabellen lastig en onoverzichtelijk is, wordt thans met één tabel, betrekking hebbend op éénmetersortimenten, volstaan. De in deze tabel voor de jaren 1914 en '15 opgegeven middenprijzen zijn berekend uit de gegevens omtrent den verkoop der tweemetersortimenten, bij welke berekening werd aangenomen, dat de verhouding van de beide in één tweemetersortiment vereenigde éénmetersortimenten voor elk der jaren 1914 en '15, zoowel wat betreft de massa's als de opbrengsten, gelijk was aan die van de overeenkomstige éénmetersortimenten in de jaren 1912 en '13 te zamen.

In verband met het bovenstaande heeft thans ook de in tabel 49 gegeven grafische voorstelling der middenprijzen van de voornaamste houtsortimenten betrekking op éénmetersortimenten en verschilt daarin dus van de in de vorige jaarverslagen gegeven grafiek der middenprijzen, welke op tweemetersortimenten betrekking had.

De in het vorige jaar gemelde prijsstijging hield gedurende het 1e halfjaar van 1917 aan. Daarna trad een vrij scherpe daling in. Men houde bij het beschouwen van dit verschijnsel in het oog, dat in het eerste halfjaar het aanbod van hout gemeenlijk lang zoo groot niet is als in het 2e halfjaar. Bij het ontbreken van een bijzonder sterke vraag naar hout, m.a.w. in meer normale omstandigheden, moet dit dus steeds eene daling van den prijs ten gevolge hebben. Bovendien, eene buitengewone prijsstijging, zooals sedert het begin van het 2e semester 1916 plaats vond, kan niet voortduren. De kans op eene daling in de houtprijzen lijkt dan ook geenszins uitgesloten.

Met uitzondering van de zwalpen — welk sortiment in hoofdzaak als exporthout gewaardeerd wordt, zoodat de omstandigheden de prijs daarvan drukken — kwamen de prijzen van de verschillende djatihoutsortimenten tegen het einde van 1917 op ongeveer dezelfde hoogte als op einde 1916.

Voor meer uitgebreide overzichten der houtprijzen zie men de halfjaarlijksche opgaven, opgenomen in het boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 48.

GEMIDDELDE JAARPRIJZEN VAN OP DE GOUVERNEMENTSVENDUTIES DOOR BEMIDDELING DER VENDUKANTOREN IN DE KRINGEN II—IV [1]) IN ZUIVERE KAVELINGEN (EENMETER-SORTIMENTEN) VERKOCHTE NORMAALDOLKEN, NORMAALBALKEN EN ZWALPEN GEDURENDE HET TIJDVAK 1909—1917.

Groep.	Sortiment.	Gemiddelde Jaarprijzen per M³. in Guldens in:												
		1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1916.		1917.	
											1e Sem.	2e Sem.	1e Sem.	2e Sem.
Normaaldolken.	2—2,90 M. 80—39 c.M.	14.76	14.80	15.56	30.37	25.97	21.57	22.37	39.22	44.21	38.43 [2])	39.55	48.33	41.02
	2—2,90 M. 40—49 c.M.	17.73	17.99	20.79	35.85	34.65	25.55	27.29	48.52	52.41	47.63	48.78	55.52	49.95
	2—2,90 M. 50 c.M. en meer.	21.86	23.54	23.73	42.31	38.94	31.46	29.69	55.18	58.64	50.55	56.24	59.01	58.38
	3—3,90 M. 30—39 c.M.	18.91	18.42	17.95	31.04	28.78	23.65	24.55	42.98	45.13	42.62	43.20	52.13	42.74
	3—3,90 M. 40—49 c.M.	22.98	23.18	22.29	40.39	34.24	26.74	28.50	50.38	54.78	48.81	50.91	60.64	51.64
	3—3,90 M. 50 c.M. en meer.	27.77	30.70	27.54	46.05	39.37	32.74	30.84	57.07	63.19	57.61	56.95	64.06	62.81
	4—4,90 M. 30—39 c.M.	23.69	24.29	22.85	35.46	31.65	29.19	27.97	49.30	48.79	49.20	49.35	60.32	45.68
	4—4,90 M. 40—49 c.M.	27.82	31.37	27.34	44.46	40.18	33.37	32.56	55.72	58.00	56.74	55.44	65.37	54.10
	4—4,90 M. 50 c.M. en meer.	32.83	33.06	31.31	52.33	43.60	38.60	35.28	61.70	64.55	61.67	61.71	69.80	62.93
Normaalbalken.	1,50—1,90 M. 20—29 c.M.	22.44	22.08	22.41	34.16	37.64	29.20	26.95	36.93	41.54	33.24	40.57	45.18	39.30
	1,50—1,90 M. 30—34 c.M.	25.94	26.49	26.90	38.56	38.83	37.05	32.04	41.14	46.24	36.84	45.05	48.32	44.90
	1,50—1,90 M. 35 c.M. en meer.	26.28	26.73	30.02	42.22	43.51	41.01	37.12	44.05	50.62	40.88	46.21	54.43	47.71
	2—2,90 M. 20—29 c.M.	27.42	28.00	29.34	43.47	46.35	39.51	37.80	51.89	59.01	48.12	54.73	66.82	54.96
	2—2,90 M. 30—34 c.M.	31.19	32.19	35.27	49.15	51.19	45.69	43.36	58.98	63.75	55.00	60.81	70.05	60.30
	2—2,90 M. 35 c.M. en meer.	32.80	34.87	40.15	53.00	54.62	48.91	47.75	63.49	69.87	60.11	64.73	78.41	63.70
	3—3,90 M. 20—29 c.M.	36.07	34.23	37.09	53.91	54.27	47.78	45.74	59.70	65.37	55.91	61.51	74.38	63.68
	3—3,90 M. 30—34 c.M.	37.81	37.40	44.22	57.30	60.00	53.33	50.71	65.17	68.30	61.57	66.60	76.21	66.16
	3—3,90 M. 35 c.M. en meer.	42.34	41.54	49.20	62.92	62.95	57.10	55.77	68.24	72.96	67.17	68.62	86.93	69.08
Zwalpen.	2—2,90 M. 35 c.M. en meer.	45.44	51.48	65.16	71.80	71.30	90.14	77.68	83.36	77.59	87.14	81.42	85.37	71.82

[1]) Dat zijn alle heheerseenheden, behalve die met zuiver plaatselijken afzet.
N. B De vet gedrukte cijfers hebben voor de dolken betrekking op hoeveelheden van 1.000 M³. en meer, voor de balken op zulke van 500 M³ en meer

[2]) Verbeterd cijfer.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 49.

GANG VAN DE PRIJZEN VAN EENIGE DER BELANGRIJKSTE DJATITIMMERHOUTSORTIMENTEN GEDURENDE HET TIJDVAK 1909—1917.

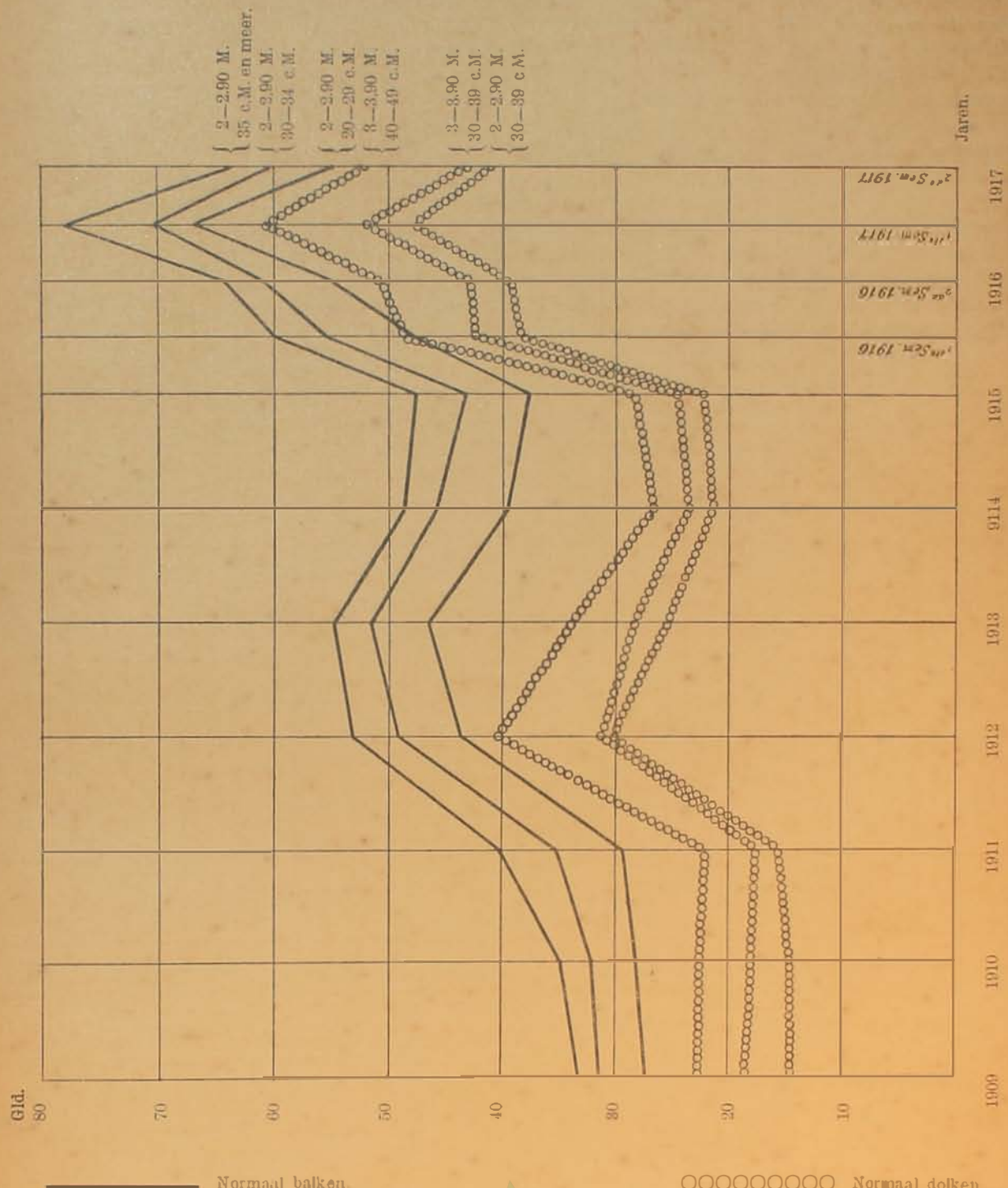

Een overzicht van den *maandelijkschen verkoop* in 1917 geeft tabel 50.

TABEL 50.

DE UITKOMSTEN VAN DEN VERKOOP OP OPENBARE VERKOOPING DOOR TUSSCHENKOMST VAN DEN VENDUMEESTER VAN DJATITIMMERHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) IN 1917.

Omschrijving.	Opgehouden in M³.	Verkocht in M³.	Limietprijs van het verkochte hout.		Opbrengst van het verkochte hout.		Procent, waarmede de limiet werd overschreden.
			Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	
Januari	—	1.040	26.890	26	54.053	52	101
Februari	26	2.369	61.215	26	124.887	53	104
Maart	—	5.065	124.475	25	275.648	54	121
April	—	7.272	185.952	26	381.028	52	105
Mei	23	7.161	167.538	23	313.486	44	87
Juni	—	8.987	221.470	25	409.737	46	85
Juli	868	8.605	258.590	30	356.524	41	38
Augustus	130	6.161 en 100.000 gezaagde sirappen	204.760 2.600	33 —	261.802 2.600	43 —	28 —
September	316	9.499	300.959	32	389.462	41	29
October	198	8.068	272.522	34	341.047	42	25
November	328	7.328	243.794	33	306.406	42	26
December	1.013	10.067	339.065	34	438.638	44	29
Eerste kwartaal	[1])	8.474	212.580	25	454.588	54	114
Tweede „	[1])	23.420	574.980	25	1.104.251	47	92
Derde „	[1])	24.265 en 100.000 gezaagde sirappen	764.318 2.600	32 —	1.007.788 2.600	42 —	32 —
Vierde „	[1])	25.463	855.381	34	1.086.091	43	27
Eerste semester	[1])	31.894	787.540	25	1.558.839	49	98
Tweede „	[1])	49.728 en 100.000 gezaagde sirappen	1.619.699 2.600	33 —	2.093.879 2.600	42 —	29 —
Jaar 1917	[1])	81.622 en 100.000 gezaagde sirappen	2.407.239 2.600	30 —	3.652.718 2.600	45 —	— [3]) —
Hout, afkomstig van Moena, te Batavia verkocht [2])	—	1.472	88.093	60	137.076	93	— [3])

[1]) Daar het opgehouden hout telkens weder op volgende verkoopingen wordt gebracht, hebben de totalen hier geen waarde.

[2]) Voor de volledigheid is hier het van Moena afkomstige en te Batavia verkochte hout eveneens vermeld. Het is echter *niet* in de daarboven genoemde cijfers begrepen en evenmin in de andere tabellen opgenomen.

[3]) Daar half 1917 de limieten voor djatitimmerhout werden verhoogd, moet van eene berekening voor het geheele jaar van het percentage, waarmede de limiet werd overschreden, worden afgezien.

Deze tabel omvat alle in 1917 gehouden verkoopingen met vendumeester, dus ook die van kring I (beheerseenheden met zuiver plaatselijken afzet). Het blijkt, dat zooals reeds eerder werd opgemerkt, de in het 2e semester aangeboden en verkochte hoeveelheden timmerhout, die in het eerste halfjaar belangrijk in grootte overtreffen. Dit verschil is echter niet zoo groot als het vorige jaar, toen, ten gevolge van de nawerking van meergemelde kapinkrimping, het aanbod in het eerste halfjaar abnormaal laag mocht heeten.

De in de verschillende maanden van het verslagjaar opgehouden hoeveelheden hout zijn inderdaad zeer gering te noemen en wijzen op de groote vraag naar djatihout. Deze hoeveelheden hebben in hoofdzaak betrekking op perkoenpalen, smalspoordwarsliggers en dergelijke sortimenten, waarvan de handel als regel geen aanzienlijke voorraden aanhoudt, zoodat de afzetbaarheid daarvan in grootere mate wordt beïnvloed door de tijdelijk bij consumenten bestaande behoefte, dan zulks voor andere sortimenten het geval is.

Bij de verdere beschouwing van de in tabel 50 opgenomen gegevens, met name van de behaalde gemiddelde prijzen per M³. en van het procent, waarmede de limiet werd overschreden, dient men rekening te houden met de omstandigheid, dat met begin Juli van het verslagjaar de vendulimieten voor dolken met 50 % en die voor balken met 25 % werden verhoogd. Was de gemiddelde limiet per M³. verkocht timmerhout in het eerste halfjaar *f* 25.—, voor het tweede semester bedroeg zij *f* 33.—. De gemiddelde opbrengsten der beide semesters waren onderscheidenlijk *f* 49. — en *f* 42.— per M³. en de percentages, waarmede de limieten werden overschreden, onderscheidenlijk 98 en 29 %.

De aandacht wordt gevestigd op de gunstige resultaten, met den verkoop van Moena-hout behaald. De schaarschte van het djatihout in West-Java en de groote afmetingen van het aangeboden hout zijn op de uitkomsten dezer te Batavia gehouden verkoopingen van grooten invloed.

Een *overzicht van de koopers* van het gedurende 1917 op openbare veiling met vendumeester verkochte djatitimmerhout is vervat in tabel 51. Het feit, dat enkele der Chineesche houthandelaren meer en meer op den voorgrond traden, ja, enkele hunner thans gerekend mogen worden te behooren tot de gelederen van den groothandel in dit product, gaf aanleiding tot eene afzonderlijke vermelding der door hen gekochte hoeveelheden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 51.

OVERZICHT VAN DE KOOPERS VAN HET GEDURENDE 1917 DOOR BEMIDDELING DER VENDUKANTOREN OP OPENBARE VERKOOPINGEN VERKOCHTE DJATITIMMERHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Koopers.	Boschdistricten.			Houtvesterijen.			Totaal.			Opbrengst per M³. in guldens.
	Gekocht M³.	Limiet in guldens.	Opbrengst in guldens.	Gekocht M³.	Limiet in guldens.	Opbrengst in guldens.	Gekocht M³.	Limiet in guldens.	Opbrengst in guldens.	
				[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]
Vejahoma	1.306	46.229	68.689	8.566	263.462	404.325	9.872	309.691	473.014	48
Andere Europeesche ondernemers, handelaren en rechtstreeksche verbruikers	2.399	82.656	121.342	11.070	409.736	578.084	13.469	492.392	699.426	52
Gouvernements diensten	1.771	57.587	111.619	820	30.016	49.521	2.591	87.603	161.140	62
Njoo Swie Lian en erven Njoo Kie Siong	825	25.760	41.719	—	—	—	825	25.760	41.719	51
San Liem Kong Sie	396	12.968	17.809	2.206	74.197	120.805	2.602	87.165	138.614	53
Sioe Liem Kong Sie	101	3.548	5.628	2.865	100.111	159.763	2.966	103.659	165.391	56
Kho Thay Beek, Magelang	56	1.048	1.710	2.208	46.550	67.017	2.264	47.598	68.727	30
Liem Toen Hwat of Liem Ing Liat, Lasem	12	555	691	2.166	54.658	79.852	2.178	55.213	80.543	37
Liem Giok Thing, Tjepoe	180	4.253	5.761	2.833	74.417	125.005	3.013	78.670	130.766	43
Yap Tam, Solo	477	13.591	20.094	1.549	31.433	54.477	2.026	45.024	74.571	37
Andere Chineezen	7.755	206.168	313.114	26054	704.165	1.084.240	33.809	910.333	1.397.354	41
Vreemde Oosterlingen	1.949	62013	75.859	1.791	47.040	69.116	3.740	109.053	144.474	39
Inlanders	692	16.964	26.459	1 575	37.714	53.120	2.267	54.678	79.579	35
Totaal	17.919	533.340	809.991	[1] 63.703	[2] 1.876.499	[3] 2.845.324	[4] 81.622	[5] 2.409.839	[6] 3.655.318	[7] 45

[1] Benevens 100.000 stuks gezaagde sirappen ter C. S. Tjepoe.
[2] Inbegrepen de limiet der onder [1] bedoelde gezaagde sirappen ad ƒ 2.600.—.
[3] Inbegrepen de opbrengst der onder [1] bedoelde gezaagde sirappen ad ƒ 2.600.—.
[4] Idem als [1].
[5] Idem als [2].
[6] Idem als [3].
[7] Bij de berekening van deze gemiddelden is met de onder [1] bedoelde sirappen geen rekening gehouden.

De uitkomsten voor 1917 geven overigens geen aanleiding tot andere gevolgtrekkingen, dan die, welke voor de jaren 1915 en 1916 ten aanzien hiervan werden gemaakt. Ten gevolge van het afzonderlijk vermelden der Chineesche handelaren Kho Thay Beek, Liem Toen Hwat (Liem Ing Liat), Liem Giok Thing en Yap Tam is het aandeel der rubriek „Andere Chineezen" ten opzichte van de totaal verkochte houtmassa geringer geworden dan voor 1916 het geval was. Vermeerdert men echter de door hen gekochte timmerhoutmassa ad ± 34.000 M³. met de som van het door eerstgenoemde vier Chineesche handelaren gekochte hout ad ± 9.000 M³., dan blijkt, dat, al diegenen, die vroeger tot de „Andere Chineezen" werden gerekend, ongeveer 50 % van de totaal verkochte timmerhoutmassa ten deel viel, evenals zulks in het vorige jaar het geval was.

Men houde verder bij dezen staat in het oog, dat de opgave der kopers ontleend is aan de vendnoverzichten. Daar het mogelijk is, dat bepaalde firma's of personen door anderen hebben laten koopen, zonder dat dit uit die overzichten blijkt, is het niet uitgesloten, dat de opgave niet *volkomen* juist is. Aangenomen mag echter worden, dat de verschillen gering zullen zijn.

Eene verdeeling van het door bemiddeling der vendukantoren openbaar verkochte djatitimmerhout over de *verschillende soorten kavelingen* is opgenomen in tabel 52.

Doordat de limietprijzen bij het begin der tweede helft van het verslagjaar eene verandering ondergingen, kon deze tabel niet in denzelfden vorm gegeven worden als in het verslag over 1916. In verband hiermede zijn in de tabellen 52a en 52b de verkochte hoeveelheden, de totale limieten en opbrengsten, de limieten en opbrengsten per M³., benevens het behaalde % boven de limiet voor de beide semesters afzonderlijk opgegeven.

TABEL 52.

OVERZICHT VAN DE KAVELINGEN VAN HET OP DE OPENBARE VERKOOPINGEN DOOR BEMIDDELING VAN DE VENDUKANTOREN VERKOCHTE DJATITIMMERHOUT [2] (ZONDER DUNNINGSHOUT) IN 1917.

Soort kaveling.	Aantal kavelingen.	Hoeveelheid in M³.	Gemiddelde inhoud in M³.	Limietprijs. Totaal in guldens.	Opbrengst. Totaal in guldens.	Opbrengst. Per M³. in guldens.
Boschdistricten.						
Groote kavelingen. (200 — 600 M³ elk).	7	2.200	314	77.932	96.940	44
Middensoort kavelingen. (6 à 7 — 80 M³ elk).	318	4.431	14	125.555	203.544	46
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	4.071	8.062	2	258.697	109.291	51
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	546	3.226	6	71.156	100.219	31
Totaal verkocht in de boschdistricten	4.942	17.919	[1] —	533.340	809.994	45
Houtvesterijen.						
Groote kavelingen. (200 — 600 M³ elk)	70	21.663	309	600.516	1.044.299	48
Middensoort kavelingen. (6 à 7 — 80 M³ elk).	1.026	13.900	14	439.088	665.291	48
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	7.637	16.006	2	554.260	832.083	52
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	2.413	12.134	5	220.035	301.051	25
Totaal verkocht in de houtvesterijen	11.146	63.703	[1] —	1.873.899	2.842.724	45
Totaal.						
Groote kavelingen. (200 — 600 M³ elk)	77	23.863	309	738.148	1.141.239	48
Middensoort kavelingen. (6 à 7 — 80 M³ elk.)	1.344	18.331	14	764.643	868.835	47
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	11.708	24.068	2	812.957	1.241.374	52
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	2.959	15.360	5	291.191	401.270	26
Eindtotaal	16.088	81.622	[1] —	2.407.230	3.652.718	45

[1] Het spreekt van zelf, dat een berekening van het aantal M³. per kaveling voor de totale massa geen waarde heeft.

[2] Met de ter Centrale Stapelplaats Tjepoe verkochte 100.000 strappen en hunne opbrengst is in deze tabel geen rekening gehouden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

TABEL 52a.

OVERZICHT VAN DE KAVELINGEN VAN HET OP DE OPENBARE VERKOOPINGEN DOOR BEMIDDELING VAN DE VENDUKANTOREN VERKOCHTE DJATITIMMERHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) IN HET 1e HALFJAAR 1917.

Soort kaveling.	Hoeveelheid in M³.	Limietprijs.		Opbrengst.		Procent, waarmede de limiet werd overschreden.
		Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	
Boschdistricten.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	589	17.515	30	29.200	50	67
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk.)	1.398	31.980	23	75.135	54	135
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading).	2.523	68.239	27	144.804	57	112
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	1.059	22.306	21	36.493	34	64
Totaal verkocht in de boschdistricten.	5.569	140.040	25	285.692	51	104
Houtvesterijen.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	11.357	298.242	26	600.695	53	101
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk.)	4.897	120.385	25	252.812	52	110
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading).	5.414	152.711	28	306.339	57	100
Kavelingen van ongenummerde houtwerken.....	4.659	76.162	16	113.301	24	49
Totaal verkocht in de houtvesterijen.	26.325	647.500	25	1.273.147	48	97
Totaal.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	11.946	315.757	26	629.895	53	99
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk.)	6.293	152.365	24	327.947	52	115
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading).	7.937	220950	28	451.203	57	104
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	5.718	98.468	17	149.794	26	52
Eindtotaal.....	31.894	787.540	25	1.558.839	49	98

TABEL 52b.

OVERZICHT VAN DE KAVELINGEN VAN HET OP DE OPENBARE VERKOOPINGEN DOOR BEMIDDELING VAN DE VENDUKANTOREN VERKOCHTE DJATITIMMERHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) IN HET 2e HALFJAAR 1917.

Soort kaveling.	Hoeveelheid in M³.	Limietprijs.		Opbrengst.		Procent, waarmede de limiet werd overschreden.
		Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	Totaal in guldens.	Per M³. in guldens.	
Boschdistricten.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	1.611	60.417	38	67.740	42	12
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk.)	3.033	93.575	31	128.409	42	37
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	5.539	190.458	34	264.427	48	39
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	2.167	48.850	23	63.726	29	30
Totaal verkocht in de boschdistricten.	12.350	393.300	32	524.302	42	33
Houtvesterijen.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	10.306	362.274	35	443.604	43	22
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk.)	9.005	318.703	35	412.479	46	29
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	10.592	401.549	38	525.744	50	31
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	7.475	143.873	19	187.750	25	30
Totaal verkocht in de houtvesterijen.	37.378	1.226.399	33	1.569.577	42	28
Totaal.						
Groote kavelingen. (200—600 M³. elk)...	11.917	422.691	35	511.344	43	21
Middensoort kavelingen. (6 à 7—80 M³. elk).	12038	412.278	34	540.888	45	31
Kleine kavelingen. (tot één wagonlading)	16.131	592.007	37	790.171	49	33
Kavelingen van ongenummerde houtwerken	9.642	192.723	20	251.476	26	30
Eindtotaal.....	49.728	1.619.699	33	2.093.879	42	29

Waar in het jaar 1917 de voorziening van den groothouthandel ten deele plaats vond in den vorm van stapelplaatsleveringen, nam van het op openbare veilingen met vendumeester verkochte hout de hoeveelheid, die in groote kavelingen werd aangeboden, niet een zoo voorname plaats in als in 1916, toen geen leveringen van geheele stapelplaatsvoorraden plaats vonden.

In 1917 werd in den vorm van groote kavelingen 23.863 M³. djatitimmerhout verkocht, tegen 19.608 M³. in 1916. In den loop van het verslagjaar werden 6 groote kavelingen met een totalen inhoud van 1.627 M³. opgehouden, zoodat in totaal 25.490 M³. in dezen, speciaal voor den groothandel geschikten vorm, werd aangeboden. Het hout der opgehouden groote kavelingen kon op dezelfde veilingen in den vorm van middensoorten kleine kavelingen grootendeels worden verkocht. In het algemeen mogen de in het verslagjaar met deze wijze van aanbieding van timmerhout aan den groothandel behaalde resultaten bevredigend worden genoemd. Afgaande op de percentages, die voor deze kavelingen boven de limiet werden behaald, mag geconstateerd worden, dat daarvoor zeker concurrentie bestond, hetgeen niet wegneemt, dat die concurrentie geringer was dan voor de in andere kavelingen aangeboden hoeveelheid, in verband waarmede de limietprijzen voor de groote kavelingen minder ver werden overschreden.

Van de verkochte groote kavelingen verkreeg de Vejahoma 19 kavelingen met 7.073 M³., de N. I. S. 6 kavelingen met 1.514 M³., andere Europeesche ondernemers, handelaren en enkele zeer groote verbruikers 13 kavelingen met 3.560 M³., de San Liem Kong Sie 5 kavelingen met 1.519 M³., de Sioe Liem Kong Sie 3 kavelingen met 1.100 M³., Kho Thay Beek 2 kavelingen met 948 M³., Liem Toen Hwat 2 kavelingen met 699 M³., Liem Giok Thing 5 kavelingen met 1.364 M³., andere Chineezen 19 kavelingen met 5.342 M³. en Vreemde Oosterlingen 3 kavelingen met 744 M³..

Tabel 53 geeft een overzicht van den verkoop op *openbare verkoopingen zonder bemiddeling der vendukantoren.* Zooals reeds werd opgemerkt, steeg de op deze wijze verkochte hoeveelheid djatitimmerhout ten opzichte van 1916; de hoeveelheid verkocht djatibrandhout was ook wederom belangrijk grooter. De verkochte hoeveelheden dunnings- en wildhout waren eveneens grooter dan in het vorige jaar.

Mede door de gemiddeld hoogere prijzen, die zoowel voor djatitimmer- als voor djatibrandhout op deze verkoopingen werden behaald, was de geldelijke opbrengst aanzienlijk hooger dan in 1916.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 53.

OVERZICHT VAN DE IN 1917 GEHOUDEN OPENBARE VERKOOPINGEN VAN HOUT EN ANDERE BOSCHVOORTBRENGSELEN OP DEN VOET VAN DE REGELING IN STAATSBLAD 1912, No. 128 (ZONDER BEMIDDELING DER VENDUKANTOREN).

Omschrijving.	Djatihout zonder dunningshout.		Dunningshout.		Wildhout.		Andere boschvoortbrengselen.		Geldopbrengst in guldens.						
									Djatihout zonder dunningshout.						
	Timmerhout in M³.	Brandhout in S.M.	Timmerhout in M³.	Brandhout in S.M.	Timmerhout in M³.	Brandhout in S.M.	Houtskool in picols.	Basten in picols.	Timmerhout.	Brandhout.	Totaal.	Dunningshout.	Wildhout.	Andere boschvoortbrengselen.	Totaal.
Boschdistricten	8.134	122.438	6.403	30.554	1.683	22.307	4.197	—	240.134	405.331	645.465 [14]	105.336 [11]	62.580 [12]	7.024 [13]	820.409 [14]
Houtvesterijen	14.236	80.055	3.661	9.488	372	9.615	1.207	33	464.713	266.351	731.064 [14]	58.185 [11]	22.683 [12]	1.977 [13]	813.909 [14]
Totaal	22.370 [1]	202.493 [2]	10.064 [3]	40.042 [4]	2.055 [5]	32.012 [6]	5.404	33 [7]	704.847 [8]	671.682 [9]	1.376.529	163.521 [10]	85.263 [11]	9.005 [12]	1.634.318 [13]

[1] Waarvan 15 M³. djatitimmerhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten); benevens 73 stuks landbouwgereedschappen (houtvesterijen).
[2] Waarvan 2176 S.M. djatibrandhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten); 19 S.M. schaaldeelen en 8 S.M. afvalbrandhout (houtvesterijen).
[3] Waarvan 14 M³. dunningstimmerhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten).
[4] „ 728 S.M. dunningsbrandhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten).
[5] „ 396 M³. wildhouttimmerhout uit de djatibosschen (boschdistricten 24 M³, houtvesterijen 372 M³.).
[6] „ 11.353 S.M. wildhoutbrandhout uit de djatibosschen (boschdistricten 1.738 S.M., houtvesterijen 9.615 S.M.).
[7] Benevens 100 stuks bamboe (boschdistricten).
[8] Inbegrepen de opbrengst van het voor het onder 1 bedoelde hout, (boschdistricten *f* 900.—, houtvesterijen *f* .....(niet bekend).
[9] „ „ „ „ „ „ „ „ „ 2 „ „ „ („ „ 8046.—, *f* 73.—).
[10] „ „ „ „ „ „ „ „ „ 3 en 4 bedoelde hout, ad. *f* 639.—.
[11] „ „ „ „ „ „ „ „ „ 5 „ 6 „ „ „ (boschdistricten *f* 3.378.—, houtvesterijen *f* 22.683.—).
[12] „ „ „ „ „ „ „ „ „ 7 „ bamboe, ad. *f* 6.—.
[13] „ bovengenoemde opbrengsten.
[14] Hiervoor geldt hetzelfde als opgemerkt in noot 2 van tabel 46.

De prijzen per eenheid der verkochte djatihoutmassa (zonder dunningshout) blijken uit onderstaande tabel.

TABEL 54.

GEMIDDELDE OPBRENGST PER EENHEID VAN HET DJATIHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) VERKOCHT OP OPENBARE VERKOOPINGEN ZONDER VENDUMEESTER IN 1917.

Omschrijving.	Gemiddelde opbrengst in guldens.	
	Per M³. timmerhout.	Per S. M. brandhout.
Boschdistricten	30	3.31
Houtvesterijen	33	3.33
Totaal	32	3.32

Ook dit jaar blijken dus de behaalde gemiddelde prijzen hooger te zijn dan het vorig jaar. Voor de verdeeling van het djatitimmer- en brandhout over de verschillende koopers zie men tabel 61.

Van de *ondershands verkochte* hoeveelheden hout en andere boschvoortbrengselen geeft tabel 55 voor de boschdistricten en houtvesterijen in hun geheel een overzicht.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 55.

OVERZICHT VAN DE PLAATS GEVONDEN HEBBENDE ONDERHANDSCHE VERKOOPINGEN VAN HOUT EN ANDERE BOSCHVOORTBRENGSELEN IN 1917.

Omschrijving.	Djatihout zonder dunningshout.		Dunningshout.		Wildhout.		Andere boschvoortbrengselen.		Geldopbrengst in guldens.						
	Timmerhout M³.	Brandhout S.M.	Timmerhout M³.	Brandhout S.M.	Timmerhout M³.	Brandhout S.M.	Houtskool picols.	Basten Picols.	Djatihout zonder dunningshout: Timmerhout.	Djatihout zonder dunningshout: Brandhout.	Djatihout zonder dunningshout: Totaal.	Dunningshout.	Wildhout.	Andere boschvoortbrengselen.	Totaal.
Boschdistricten	4.502	104.198	1.605	6.289	1.427	38.586	9.134	667	140.920	290.204	431.124 [13])	24.188 [13])	78.955	72.797	607.064 [13])
Houtvesterijen	5.493	265.156	2.875	1.528	373	1.376	9.992	—	161.862	773.393	935.255 [13])	24.248 [13])	7.289	11.893	978.685 [13])
Totaal	9.995 [1])	369.354 [2])	4.480	7.817 [3])	1.800 [4])	39.962 [5])	19.126	667 [6])	302.782 [7])	1.063.597 [8])	1.366.379	48.436 [9])	86.244 [10])	84.690 [11])	1.585.749 [12])

[1]) Benevens 109 ankers, 140 roerdolken en 149 roerplanken (boschdistricten) en 618 stuks landbouwgereedschappen (houtvesterijen).

[2]) Waarvan 337 S. M. djatibrandhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten) en 1.375 S. M. afvalbrandhout (houtvesterijen), benevens 13.733 picol takkenbrandhout, 80.362 djatistronken (boschdistricten) en eenig zagerijafval (houtvesterijen).

[3]) Waarvan 150 S. M. dunningsbrandhout uit de wildhoutbosschen (boschdistricten).

[4]) „ 468 M³ wildhouttimmerhout uit de djatibosschen (boschdistricten 95 M³., houtvesterijen 373 M³).

[5]) „ 3.613 S. M. wildhoutbrandhout uit de djatibosschen (boschdistricten 2.237 S. M., houtvesterijen 1.376 S. M.)

[6]) Benevens 2.169.636 stuks bamboe 133 S. M. bamboe-brandhout, 1.090 M³. sadeng, 2.208 stuks rottan en 7 picol rasamalablad (boschdistricten en 131 stuks landbouw houtvesterijen).

[7]) Inbegrepen de opbrengst van het onder [1]) bedoelde hout (boschdistricten *f* 113.—, houtvesterijen *f* 213.—).

[8]) „ „ „ „ „ „ [2]) „ „ („ „ 12.617.—, „ „ 923.—).

[9]) „ „ „ „ „ „ [3]) „ „ , ad. *f* 90.—.

[10]) „ „ „ „ „ „ [4]) en [5]) bedoelde hout (boschdistricten *f* 3.412.—, houtvesterijen *f* 7.289.—).

[11]) „ „ „ „ de „ [6]) bedoelde boschvoortbrengselen (boschdistricten *f* 59.858.—, houtvesterijen *f* 7.—).

[12]) Inbegrepen bovengenoemde opbrengsten.

[13]) Hiervoor geldt hetzelfde als opgemerkt in noot [3]) bij tabel 46.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

De door deze wijze van verkoop behaalde opbrengst wordt voornamelijk beheerscht door den verkoop van brandhout, die in hoofdzaak aan spoor- en tramwegmaatschappijen plaats vond. Het hiervóór reeds aangeduide gebrek aan steenkolen bracht mede, dat in het verslagjaar ± 27.000 S. M. brandhout meer ondershands verkocht werden dan in het vorige jaar. De opvoering van den aankap leidde er voorts toe, dat aan djatitimmerhout ± 2. 200 M³. meer ondershands werd verkocht dan in 1916.

De onderhandsche verkoop van wildhout daalde ten opzichte van het vorige jaar, hetgeen verband houdt met de wederom verminderde vraag naar dit hout van de zijde van den dienst der pestbestrijding. Voor de daling ten opzichte van 1916 van de hoeveelheden dunningshout kan geen bepaalde reden worden opgegeven; het verminderde gebruik van dit hout ten dienste der woningverbetering zal zeer zeker daartoe hebben medegewerkt. De geringere vraag der thee-ondernemingen naar brandhout deed den verkoop van wildhoutbrandhout in 1917 afnemen.

De gemiddelde opbrengsten van djatitimmer- en brandhout (zonder dunningshout) vindt men in tabel 56.

TABEL 56

GEMIDDELDE OPBRENGST PER EENHEID VAN HET IN 1917 ONDERSHANDS VERKOCHTE DJATIHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Omschrijving.	Gemiddelde opbrengst in guldens.	
	Per M³. timmerhout.	Per S. M. Brandhout.
Boschdistricten	31	2.67
Houtvesterijen	29	2.92
Totaal	30	2.85

De verdeeling van het voornaamste onderdeel van den *ondershandschen verkoop*, n.l. dien van het *djatibrandhout*, over de verschillende *koopers*, is weergegeven in onderstaande tabel. Voor het djatitimmerhout zie men voor de verdeeling over de koopers tabel 62.

TABEL 57.

OVERZICHT VAN DE KOOPERS VAN HET IN 1917 ONDERSHANDS VERKOCHTE DJATIBRANDHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Koopers.	Verkochte hoeveelheid in S. M.				Opbrengst in guldens.			Gemiddelde opbrengst per S. M. in guldens. [7]		
	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.	In % van de totale hoeveelheden.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.
Spoor- en tramwegmaatschappijen	63.785	231.675	295.460	80	181.423	659.971	841.394	2.84	2.85	2.85
Suikerfabrieken	4 802	3.000	7.802	2	17.259	9.000	26 259	3.59	3.—	3.37
Andere groote ondernemingen.	17.134	27.756	44.890	12	54.569	100.244	154.813	3.19	3.61	3.45
Kleine koopers	18.477	2.725	21 202	6	36.953	4.178	41.131	1.33	1.48	1.95
Totaal	[1] 104.198	[2] 265.156	[3] 369.354	100	[4] 290.204	[5] 773.393	[6] 1063.597	2.67	2.92	2.85

[1] Waarvan 337 S. M. djatibrandhout uit de wildhoutbosschen, benevens 13.733 picol takkenbrandhout en 80.362 stuks djatistronken.
[2] Waarvan 1.375 S. M afvalbrandhout, benevens eenig zagerijafval.
[3] Zie noten [1] en [2].
[4] Inbegrepen de opbrengst van het onder [1] bedoelde hout, onderscheidenlijk ƒ 293 —, ƒ 835.— en ƒ 11.489.—.
[5] „ „ „ „ „ „ [2] „ „ „ „ „ „ „ 778.— en ƒ 145.—.
[6] „ „ bovengenoemde opbrengsten.
[7] Bij de berekening dezer gemiddelden zijn de picols takkenbrandhout, de djatistronken en het zagerijafval en hunne opbrengsten buiten beschouwing gelaten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

80 % van het brandhout kwam aan spoor- en tramwegmaatschappijen, 14 % aan suikerfabrieken en andere groote ondernemingen en slechts 6 % aan kleinere koopers.

Zooals reeds in het verslag over 1916 is medegedeeld, werd in 1917 een belangrijke hoeveelheid djatitimmerhout aangeboden in den vorm van zgn. stapelpaatsleveringen (d.z. de leveringen bij contract van al het gedurende een jaar op een of meer bepaalde stapelplaatsen aangevoerde hout boven zekere minimumafmetingen).

De aanbesteding leverde zeer gunstige resultaten op. De stapelplaatsleveringen hadden een geregeld verloop, op enkele uitzonderingen na werd overal meer dan de gegarandeerde minimum-hoeveelheid hout geleverd. Tabel 58 geeft een gespecificeerd overzicht van de uitkomsten dezer leveringen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 58.

OVERZICHT VAN DE IN 1917 UITGEVOERDE LEVERINGEN VAN DE GEHEELE HOUTMASSA, OP BEPAALDE STAPELPLAATSEN AANGEVOERD.

Naam van den ondernemer.	Naam der beheerseenheid, die het hout leverde.	Naam der stapelplaats, die het hout leverde.	Geleverde houtmassa.			Totaal verschuldigd bedrag in guldens.	Procent, waarmede de limiet werd overschreden.	Rondhout procent.
			Rondhout. M³.	Kantrecht beslagen hout. M³.	Totaal. M³.			
Vejahoma.	Boschdistrict Kedewan.	Poengpoengan.	101	254	355	27.302	102	28
	„ Ngawi-Oost-	Soerakarta. Kedoenggalar.	374	285	659	36.399	75	57
	„ Madioen.	Saradan.	1.459	1.086	2.545	171.781	113	57
	Houtvesterij Noord-Kradenan.	Wirosari.	1.466	153	1.619	100.167	110	91
	„ Grobogan-Oendakan.	Majahan.	756	189	945	55.710	103	80
	„ Manggar.	Kedoengdjati.	627	32	659	33.964	129	95
	„ Telawa.	Telawa II.	650	66	716	38.309	115	91
	„ Soeloer.	Soeloer-Pandan.	798	577	1.375	94.174	90	58
	„ Zuid-Kradenan.	Kradenan.	282	190	472	27.015	78	60
	„ Goendih.	Gambringan.	502	217	719	42.782	95	70
	„ Doplang.	Doplang-Plosoredjo.	885	550	1.435	94.097	80	62
		Totaal	7.000	3.599	11.499	721.706	100	69
N. V. Indische Teak- en Hardhouthandel.	Houtvesterijen Oost- en West- Pati.	Pati.	333	382	715	48.773	88	47
		Totaal.....	333	382	715	48.773	88	47
N. V. Houthandel en Stoomzagerij „Java."	Boschdistrict Padangan.	Tobo-Ngidoeng.	452	767	1.219	91.651	94.9	37
		Totaal.....	452	767	1.219	91.651	94.9	37
P. Berendsen.	Houtvesterij Pajaman.	Blora.	475	71	546	31.594	97	87
		Totaal.....	475	71	546	31.594	97	87
San Liem Kong Sie.	Boschdistrict Zuid-Randoeblatoeng.	Ngandong.	724	323	1.047	60.857	76	69
	Houtvesterij Noord-West-Wirosari.	Sambiredjo.	1.203	274	1.477	89.900	101½	81
		Totaal.....	1.927	597	2.524	150.757	91	70
Sioe Liem Kong Sie.	Houtvesterijen Oost- en West- Soelang.	Soelang.	1.042	246	1.288	62.617	85	81
		Totaal.....	1.042	246	1.288	62.617	85	81
Oei Joe Hok.	Boschdistrict Zuid-Randoeblatoeng.	Doplang.	822	331	1.153	66.326	70	71
		Totaal	822	331	1.153	66.326	70	71
Thio Bian Tjong.	Houtvesterij Balo.	Ngandang-Sale.	2.149	19	2.168	96.998	90	99
		Totaal.....	2.149	19	2.168	96.998	90	99
Tjoa Giok Dho.	Houtvesterij Ngarengan.	Tajoe.	1.014	88	1.162	52.116	110	92
	„ Merah.	Djepon.	735	78	813	44.775	113½	90
		Totaal	1.749	166	1.915	96.891	112	91
Kho King Siok.	Boschdistrict Noord-Kediri.	Ngandjoek.	511	796	1.307	87.272	60	39
		Totaal	511	796	1.307	87.272	60	39
Liem Ing Liat.	Houtvesterij Tanggoeng.	Tanggoeng.	1.008	119	1.127	55.006	100½	89
		Totaal	1.008	119	1.127	55.006	100½	89
		Eindtotaal....	18.368	7.093	25.461	1.569.591	93	72

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In totaal werd dus 25.461 M³. op deze wijze vervreemd. Hierbij dient nog opgemerkt te worden, dat de stapelplaatslevering Bandjarsari (boschdistrict West-Toeban, gegarandeerde hoeveelheid 500 M³.), waarop werd ingeschreven door de N. V. Ned. Kol. Petroleum Maatschappij, door de inschrijfster niet werd aanvaard en het daarvoor oorspronkelijk bestemde hout ingevolge G. B. van 26 Mei 1917, No. 21, opopenbare veiling werd gebracht. Zooals uit tabel 58 blijkt is doorcen genomen voor het hout der stapelplaatsleveringen 93 % boven de limiet betaald. Bij beoordeeling van dit buitengemeen hooge cijfer verlieze men niet uit het oog, dat voor stapelplaatsleveringen het geheele jaar door de limieten golden van het eerste semester van het verslagjaar, welke limieten bij den aanvang van het tweede halfjaar, in verband met het standhouden der hooge prijzen, voor de openbare veilingen met vendumeester werden verhoogd. (Vergelijk ook wat in den tekst naar aanleiding van tabel 52 werd medegedeeld).

Een vergelijking van de gemiddelde prijzen behaald bij de verschillende wijzen van verkoop van djatitimmer- en brandhout vindt men in onderstaande tabel.

TABEL 59.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER GEMIDDELDE OPBRENGSTEN VAN DJATIHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT) BIJ DE VERSCHILLENDE WIJZEN VAN VERKOOP IN 1917.

Omschrijving.	Boschdistricten.		Houtvesterijen.		Totaal gemiddelde opbrengst in guldens.	
	Gemiddelde opbrengst in guldens.					
	Per M³. timmerhout.	Per S.M. brandhout.	Per M³. timmerhout.	Per S. M. brandhout.	Per M³. timmerhout.	Per S. M. brandhout.
Openbare verkoop met vendumeester.	45	3.96	45	3.73	45	3.83
Openbare verkoop zonder vendumeester	30	3.31	33	3.33	32	3.32
Onderhandsche verkoop	31	2.67	29	2.92	30	2.85
Afstand bij overeenkomst (stapelplaatsleveringen)	65	—	56	—	59	—

De groote verschillen, die de behaalde middenprijzen voor de verschillende wijzen van vervreemding vertoonen, vinden hun verklaring in de uiteenloopende waarde der sortimenten, die op de verschillende verkoopswijzen worden vervreemd. Voorts dient men bij de beschouwing van het hooge gemiddelde der vervreemdingswijze: afstand bij overeenkomst, (stapelplaatslevering) rekening te houden met de omstandigheid, dat bij deze leveringen minimumafmetingen zijn aangenomen.

In het verslagjaar werden uit den voorraad *gekapt djatihout* (zonder dunningshout) door het Boschwezen voor *Lands- en locale werken* verstrekt 14.217 M³. (waarvan 13.308 M³. dwarsliggers aan den dienst der S. S.) en 88.141 S. M. brandhout (bijna uitsluitend aan den dienst der Staatsspoorwegen). In 1916 waren deze hoeveelheden onderscheidenlijk 7.962 M³. en 66.539 S. M.. Bovendien werd nog voor 's Lands werken verstrekt 124 M³. wildhout, 349 M³. en 913 S. M. dunningshout, benevens 3.784 picols looibasten. Het verrekend bedrag (voor 's Lands werken) bedroeg in totaal *f* 940.032.— (tegen *f* 442.870.— in 1916) en was verdeeld als volgt: voor djatihout *f* 918.087.—, voor wildhout *f* 1.866.—, voor dunningshout *f* 6.796.— en voor andere boschvoortbrengselen *f* 13.283.—. Het in 's Lands kas gestorte bedrag (voor locale werken) bedroeg *f* 2.924.— (tegen *f* 3.418.— in 1916) en had alleen betrekking op djatihout (zonder dunningshout).

Voor desawerken werd aan *gekapt djatihout* verstrekt 1.270 M³. timmerhout (tegen 1.081 M³. in 1916) en 47 M³. dunningshout (tegen 31 M³. in 1916). De waarde van het djatihout bedroeg *f* 33.584 —, terwijl aan kap-, sleep- en vervoerskosten daarvoor werd teruggestort *f* 10.153.—. Het verstrekte dunningshout vertegenwoordigde een waarde van *f* 927.—; aan teruggestorte oogstkosten werd daarvoor *f* 225.— in 's Lands kas gestort.

Aan *instellingen van algemeen nut* werd 347 M³. en 64 S. M. *gekapt djatihout* verstrekt, waarvoor een bedrag van *f* 8.808.— in 's Lands kas werd gestort. Bovendien werd 43 M³. wildhout kosteloos verstrekt.

De *leveringen aan Inlandsche vorsten* omvatten 125 M³. en 576 S. M. gekapt djatihout.

De *afstand aan de Inlandsche bevolking bij rampen van Hooger hand* bedroeg 156 M³. wildhout ter waarde van *f* 624.—.

Het eigen gebruik van het Boschwezen vorderde 10.980 M³. djatitimmer- en 11.243 S. M. djatibrandhout (waarvan 1.020 M³. en 1.143 S. M. door het Caoutchoucbedrijf), 179 M³. wildhouttimmerhout (waarvan 108 M³. door het Caoutchoucbedrijf) en 292 S. M. wildhoutbrandhout, 603 M³. dunningstimmerhout (waarvan 237 M³. door het Caoutchoucbedrijf) en 2.267 S. M. dunningsbrandhout, 161.500 stuks sirappen (waarvan 112.500 stuks door het Caoutchoucbedrijf), 1.129 picol houtskool en 2.043 stuks bamboe.

In de nog volgende tabellen van deze paragraaf zijn enkele overzichten opgenomen betreffende de *verdeeling van het door het Boschwezen voortgebrachte hout over de verschillende afnemers*.

Het overzicht, hetwelk het vorig jaar werd gegeven van het van perceelen afkomstige of op openbare verkooping met vendumeester verkochte hout voor zoover het rechtstreeks in handen komt van de Europeesche en Chineesche ondernemers en houthandelaren, moet dit jaar achterwege blijven, aangezien voor eene geheel juiste opgave niet voldoende gegevens ter beschikking staan. Eenige aanwijzingen omtrent die hoeveelheden zijn reeds te vinden in de tabellen betreffende de particuliere exploitatie en in tabel 51 (kooporders van het op openbare verkooping met vendumeester verkochte djatitimmerhout).

Het thans in tabel 60 gegeven overzicht doet zien, welke hoeveelheden djatitimmerhout in 1917 bij de drie voornaamste vervreemdingswijzen (perceelen, stapelplaatsleveringen en openbare verkoopingen met vendumeester) rechtstreeks in handen kwamen van de verschillende houtaankapondernemers en contractanten voor stapelplaatsleveringen.

TABEL 60.

VERDEELING OVER DE VERSCHILLENDE HOUTAANKAPONDERNEMERS EN STAPELPLAATSCONTRACTANTEN VAN HET DOOR HEN IN 1917 VAN HET BOSCHWEZEN BETROKKEN DJATITIMMERHOUT, AFKOMSTIG VAN PERCEELEN OF STAPELPLAATSLEVERINGEN, DAN WEL VERKOCHT OP OPENBARE VERKOOPINGEN MET VENDUMEESTER.

Namen van ondernemers en stapelplaatscontractanten.	Het betrokken hout was:				
	Afkomstig van perceelen.	Afkomstig van stapelplaatsleveringen.	Verkocht op openbare verkoopingen met vendumeester.		Totaal [1]
			In groote kavelingen.	Overigens.	
	M³.	M³.	M³.	M³.	M³.
Vereenigde Javasche Houthandelmaatschappijen	35.300	11.499	7.073	2.799	56.671
Andere Europeesche houtaankapondernemers of stapelplaatscontractanten	4.025	2.480	257	519	7.281
Totaal Europeesche houtaankapondernemers of stapelplaatscontractanten	39.325	13.979	7.330	3.318	63.952
Njoo Swie Lian (erven Njoo Kie Siong)	14.106	—	—	825	14.931
San Liem Kong Sie	13.426	2.524	1.519	1.083	18.552
Sioe Liem Kong Sie	2.074	1.288	1.100	1.866	6.328
Andere Chineesche houtaankapondernemers of stapelplaatscontractanten	5.347	7.670	1.099	2.005	16.121
Totaal Chineesche houtaankapondernemers of stapelplaatscontractanten	34.953	11.482	3.718	5.979	56.132
Eindtotaal	74.278	25.461	11.048	9.297	120.084

[1] Het is mogelijk, dat door de hiergenoemde ondernemers en stapelplaatscontractanten nog op andere wijze in hunne houtbehoefte is voorzien, n.l. door inkoop op de openbare verkoopingen zonder vendumeester of onderslands. Dit kan evenwel slechts betrekkelijk geringe hoeveelheden en bijzondere sortimenten betreffen. De hoofdafzet heeft, behalve in den vorm van perceelen en stapelplaatsleveringen, op de openbare verkoopingen met vendumeester plaats. Voor mogelijke geringe onjuistheden in de bedragen in de kolommen 5en 6 zie men de toelichting bij tabel 51.

In tabel 61 vindt men eene opgave van de *verdeeling* over de verschillende koopers van het op de *openbare verkoopingen zonder veilmeester verkochte djatitimmerhout*. Zooals blijkt, werd ook in 1917 het grootste deel van het aangeboden hout door Chineezen gekocht; de door Inlanders gekochte hoeveelheid was even laag als het vorige jaar.

TABEL 61.

OVERZICHT VAN DE VERDEELING OVER DE VERSCHILLENDE KOOPERS VAN HET IN 1917 OP DE OPENBARE VERKOOPINGEN ZONDER BEMIDDELING DER VENDUKANTOREN VERKOCHTE DJATIHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Koopers.	Djatitimmerhout in M³.			Djatibrandhout in S. M.		
	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Totaal.
Inlanders	1.821	1.823	3.644	7.662	10.161	17.823
Chineezen	3.829	10.505	14.334	45.971	53.096	99.067
Anderen	2.484	1.908	4.392	68.805	16.798	85.603
Totaal	8.134 [1]	14.236 [2]	22.370 [3]	122.438 [4]	80.055 [5]	202.493 [6]

[1] Waarvan 15 M³. djatitimmerhout uit de wildhoutbosschen.
[2] Benevens 73 stuks landbouwgereedschappen.
[3] Zie noten 1 en 2.
[4] Waarvan 2176 S. M. djatibrandhout uit de wildhoutbosschen.
[5] „ 19 S. M. schaaldeelen en 8 S. M. afvalbrandhout.
[6] Zie noten 4 en 5.

De verdeeling van het *ondershands verkochte djatibrandhout* (zonder dunningshout) over de verschillende koopers is reeds opgenomen in tabel 57. Voor het djatitimmerhout zie men onderstaande tabel.

TABEL 62.

OVERZICHT VAN DE VERDEELING OVER DE VERSCHILLENDE KOOPERS VAN HET IN 1917 ONDERSHANDS VERKOCHTE DJATITIMMERHOUT (ZONDER DUNNINGSHOUT).

Koopers.	Djatitimmerhout in M³.		
	Boschdistricten	Houtvesterijen.	Totaal.
Europeesche scheepstimmerwerven	113	1.916	2.029
Inlandsche scheepstimmerwerven:			
a. in boomvorm	—	62	62
b. in anderen vorm	248	135	383
Suikerfabrieken:			
a. dwarsliggers	812	340	1.152
b. karrehout	110	—	110
c. ander hout	—	—	—
Pestbestrijding	258	2.692	2.950
Alle andere koopers en alle andere hout	2.961	348	3.309
Totaal	4.502 [1]	5.493 [2]	9.995 [3]

[1] Benevens 109 ankers, 140 roerdolken en 149 roerplanken.
[2] Benevens 618 stuks landbouwgereedschappen.
[3] Benevens het onder [1] en [2] bedoelde hout.

Ten behoeve van de pestbestrijding werd een houtmassa verkocht van 2.950 M³. en 1.568 S. M. djatihout (zonder dunningshout), met een geldelijke opbrengst van *f* 53.620—, 905 M³. wildhout, met een geldelijke opbrengst van *f* 12.955.— en 3.378 M³. en 681 S. M. dunningshout, met een geldelijke opbrengst van *f* 30.731. — (alle hout bijna uitsluitend door middel van onderhandschen verkoop).

Ten slotte wordt in tabel 63 het gebruikelijke overzicht gegeven van de houtmassa, die *rechtstreeks aan de Inlandsche bevolking* ten goede kwam. Het verbruik der bevolking was dit jaar minder dan het vorige jaar. Slechts de hoeveelheden djati- en wildhoutbrandhout vertoonden eenige toename. Vooral de onderhandsche verkoop van dunnings- en wildhouttimmerhout nam sterk af. Voor het dunningshout zal dit wel grootendeels het gevolg zijn van geringer aanbod, daar de houtopbrengsten der dunningen dit jaar kleiner waren dan het vorige jaar.

Voor het wildhout moet de oorzaak gezocht worden in de geringere vraag naar Javaansch wildhout ten behoeve der pestbestrijding.

TABEL 63.

OVERZICHT VAN DE HOUTMASSA'S, DIE IN 1917 RECHTSTREEKS IN HANDEN VAN INLANDERS KWAMEN

Wijze van vervreemding.	Timmerhout in. M³.	Brandhout in S. M	Daarvoor betaald bedrag in guldens.	Waarde van het niet betaalde in guldens.
Djatihout zonder dunningshout.				
Openbaar verkocht met vendumeester	2.267	3.572	94174	—
„ „ zonder „	3.644 [1]	17.823	137.866	—
Ondershands verkocht	3.330 [2]	18439 [3]	84.574 [6]	—
Gekapt verstrekt voor desawerken	1.270	—	10.153	33.584
Op stam verstrekt „ „	2.465	—	—	54.487
Op vergunning gekapt	61	—	713	—
Achter gebleven hout op cultuurvlakten	198	6.674	—	9.964 [13]
Hout voor landbouwgereedschappen e. d. bedoeld bij art. 13 al. (2) sub a. van het boschreglement.	76	2 000	—	4.960 [13]
Hout afgestaan bij rampen van Hoogerhand.	—	—	—	—
Verbeurd verklaard hout, gebezigd voor desawerken	105	—	—	780 [13]
Totaal djatihout zonder dunningshout	13.416	48.508	327.480	103.775
Dunningshout.				
Openbaar verkocht met vendumeester	189	262	2.518	—
„ „ zonder „	3.004	8.149	34.716	—
Ondershands verkocht	4.018	2.771	35.856	—
Gekapt verstrekt voor desawerken	47	—	225	927
Kosteloos afgestaan	—	970	—	648 [13]
Totaal dunningshout	7.258	12.152	73.315	1.575
Wildhout.				
Openbaar verkocht met vendumeester	403	942	16.360	—
„ „ zonder „	416	1.682 [4]	9.034 [9]	—
Ondershands verkocht	794	5.757 [5]	26.877 [10]	—
Op stam verstrekt voor desawerken	2.543 [8]	—	—	38919 [11]
Op vergunning gekapt	2.437 [7]	8.834	12 525 [12]	—
Achter gebleven hout op cultuurvlakten	460	2.350	—	4.055 [13]
Hout afgestaan bij rampen van Hoogerhand	156	—	—	624 [13]
Verbeurd verklaard hout, gebezigd voor desawerken	5	40	—	53 [13]
Totaal wildhout	7.214	19.605	64.796	43.651

1) Benevens 73 stuks landbouwgereedschappen.
2) Waarvan 46 M³. aangehaald hout, benevens 618 stuks landbouwgereedschappen, 103 ankers, 139 roerdolken en 144 roerplanken.
3) Waarvan 1.875 S.M. afvalbrandhout en 1.718 S.M. takkenbrandhout, 238 S.M. aangehaald hout, benevens 13.733 picol takkenbrandhout, 1.000 stuks djatistronken en eenig zagerij afval.
4) Waarvan 128 S.M. aangehaald hout.
5) Benevens 300 835 stuks bamboe, 300 stuks rottan, 133 S.M. bamboebrandhout en 81 M³. sadeng.
6) „ 1 523 stuks bamboe en 44 stuks rotten.
7) „ 74 M³. sadeng en 16.28[illegible] stuks bamboe.
8) Inbegrepen de geldopbrengst van het onder 2) en 3) bedoelde djatihout.
9) „ „ „ „ „ „ 4) „ wildhout.
10) „ „ „ „ „ do „ 5) „ boschvoortbrengselen.
11) „ „ „ „ „ „ 6) „ „
12) „ „ „ „ „ „ 7) „ „
13) Deze bedragen zijn niet opgenomen in den staat inkomsten en uitgaven van den dienst op Java en Madoera in de laatste paragraaf van dit verslag.
Bovendien werden nog kosteloos art. 38 van het Boschreglement 43.200 stuks bamboe kosteloos aan de Inlandsche bevolking afgestaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

5. BESCHERMING EN BEWAKING DER BOSSCHEN.

§ 12 Bescherming tegen ziekten en plagen.

Er kan hier worden volstaan met te verwijzen naar het daaromtrent voorkomende in het hoofdstuk IV: Het proefstation.

§ 13 Bescherming tegen brand.

A. In de Djatibosschen

De weersgesteldheid van 1917 had, zooals reeds in § 2 vermeld werd, veel overeenkomst met die van 1916 en '15. Evenals de beide voorgaande jaren kenmerkte zich 1917 door een korten oostmoesson en een vroeg invallenden westmoesson: deze omstandigheden droegen in hooge mate er toe bij, dat in 1917 met de braudbescherming wederom een zeer gunstig resultaat werd bereikt. Het aantal branden en de verbrande oppervlakte waren zeer gering. Van de totaal beschermde vlakte verbrandde in 1917 2.1 % tegen 1.2 % in 1916.

De totaal beschermde vlakte der verjongingen van 0—10 jarigen leeftijd bedroeg in 1917 65.460 H. A., tegen 62.631 H. A. in 1916, die der oudere aanplantingen en natuurbosschen 311.120 H. A., tegen 202.134 H. A. in 1916. De beschermde vlakte was dus in het verslagjaar belangrijk grooter dan in 1916.

Van de beschermde oudere verjongingen en natuurbosschen is een iets grooter gedeelte verbrand dan het vorige jaar. Bij het maken van gevolgtrekkingen dient men in het oog te houden, dat, zooals blijkt uit tabellen 64 en 65, in de boschdistricten een veel grootere oppervlakte van bovengenoemde categorie werd beschermd, terwijl de totaalkosten daarvan geringer waren dan in het vorige jaar. De gunstige weersgesteldheid maakte het mogelijk een minder intensieve bescherming toe te passen, zonder dat het brandgevaar belangrijk vergroot werd.

De kosten voor brandbeschermende en andere maatregelen in het djatiboschgebied hebben in het verslagjaar *f* 118.762.— bedragen, tegen *f* 113.839.— in 1916.

In tabel 64 wordt een overzicht gegeven van het in de djatibosschen verrichte brandbeschermingswerk en de daaraan ten koste gelegde bedragen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 64.

OVERZICHT VAN DE UITGESTREKTHEDEN DER IN 1917 TEGEN BRAND BESCHERMDE VLAKTEN IN DE DJATIBOSSCHEN EN DE KOSTEN DER BRANDBESCHERMING.

Omschrijving.	Oppervlakte der djatibosschen in H. A.	Verjongingen van 0—10 jaar.									Oudere verjongingen en natuurbosschen.									Totaal beschermde vlakte in procenten van de totale uitgestrektheid.	Van de totaal beschermde vlakte verbrand in procenten.	Totaal uitgaven voor brandbescherming in guldens.	Uitgaven.	
		Beschermde vlakte in H. A.			Daarvan verbrand in H.A.			Van de beschermde vlakte verbrand in procenten.			Beschermde vlakte in H.A.			Daarvan verbrand in H.A.			Van de beschermde vlakte verbrand in procenten.						Per H.A. van het djatibosareaal in guldens.	Per H.A. beschermde vlakte in guldens.
		Door wakers, brandvrije strooken e.d.	Automatisch door brandmantels, prikkeldraad e.d.	Totaal.	Van kolom 3.	Van kolom 4.	Totaal.	Van kolom 3.	Van kolom 4.	Totaal.	Door wakers, brandvrije strooken e.d.	Automatisch door brandmantels, prikkeldraad e.d.	Totaal.	Van kolom 12.	Van kolom 13.	Totaal.	Van kolom 12.	Van kolom 13.	Totaal.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Boschdistricten	510.271	33.951	7.349	41.300	418	85	503	1.2	1.2	1.2	156.091	4.073	160.164	5.454	12	5.466	3.5	0.3	3.4	39.5	3.0	47.978	0.09	0.24
Houtvesterijen	217.127	17.923	6.237	24.160	104	2	106	0.6	0.03	0.4	148.463	2.493	150.956	1.743	—	1.743	1.2	—	1.2	80.7	1.1	70.784	0.33	0.40
Totaal	727.398	51.874	13.586	65.460	522	87	609	1.0	0.64	0.9	304.554	6.566	311.120	7.197	12	7.209	2.4	0.2	2.3	51.8	2.1	118.762 [1]	0.16	0.32

[1]) De uitgaven voor andere boschbeschermende maatregelen, vermeld in de punten 9 en 10 van tabel 65, zijn hieronder begrepen. Alhoewel deze maatregelen in hoofdzaak genomen zijn voor de bescherming tegen veeweide, zijn de daaraan ten koste gelegde bedragen nog te gering om afzonderlijk te worden vermeld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

In het verslagjaar werden in de houtvesterijen 42 branden in de beschermde verjongingen van 0—10 jaar en 633 branden in de beschermde oudere verjongingen en natuurbosschen gemeld, tegen onderscheidenlijk 75 en 514 in 1916, 207 en 1.836 in 1915, 510 en 4.718 in 1914 en 350 en 3.552 in 1913. Men neme hierbij in aanmerking, dat ieder jaar de uitgestrektheid der houtvesterijen vermeerdert. In de boschdistricten waren deze cijfers voor 1917 onderscheidenlijk 138 en 659 (in 1916: 90 en 301.) Het is echter waarschijnlijk, dat in verband met het meer extensieve beheer dezer bosschen, verschillende branden, voornamelijk die in de natuurbosschen, niet zijn gerapporteerd, zoodat aan deze laatste beide cijfers, niet dezelfde waarde kan worden gehecht, als aan die voor de houtvesterijen.

In de houtvesterijen werd in 1917 ± 81 % der totale djatiboschoppervlakte speciaal tegen brand beschermd en wel 77 % door wakers, brandvrije strooken e. d. en 4 % op automatische wijze, zooals door brandmantels, prikkeldraadomheiningen enz. (Deze prikkeldraadomheiningen dienen zoowel ter bescherming tegen veeweide als tegen brand). In de boschdistricten waren deze cijfers onderscheidenlijk 39 %, 37 % en 2 %.

Van de niet beschermde oppervlakte der verjongingen van 0—10 jaar verbrandde in de houtvesterijen 1 H. A., van de overige niet beschermde bosschen dier beheersseenheden 1.458 H. A., tezamen 1.459 H. A. of 3 % der niet beschermde vlakte. Voor de boschdistricten zijn deze cijfers 86 en 20.480 H. A., te zamen 20.566 H. A. of 7 % van de niet beschermde vlakte. Deze cijfers zijn eveneens voor de houtvesterijen betrouwbaarder dan voor de boschdistricten, en wel om dezelfde reden als bij de beschermde bosschen werd genoemd.

Dat van de niet beschermde bosschen slechts een zoo gering gedeelte verbrand is, vindt, vooral voor de verjongingen, zijn oorzaak daarin, dat het brandgevaar voor deze bosschen grootendeels zeer gering is, tengevolge van gunstige ligging, ondergroei, leeftijd enz., welke redenen oorzaak waren, dat brandbescherming onnoodig werd geacht.

In de boschdistricten Oost-Toeban, Pandangan en Madioen en in de houtvesterij Grobogan-Oendakan kwamen in de beschermde bosschen naar verhouding meer branden voor dan in andere beheerseenheden.

Een overzicht der uitgaven volgt in tabel 65.

Doordat bij de verantwoording der brandbeschermingskosten voor de houtvesterijen een verdere onderverdeeling plaats heeft dan voor de boschdistricten, is tabel 65 niet geheel volledig: zoo zijn bijvoorbeeld bij de boschdistricten onder „1. Aanleg van brandsleuven en maken van brandvrije strooken" ook de kosten voor aanleg en onderhoud van brandsingels opgenomen, aangezien deze kosten in de verantwoordingen der boschdistricten niet afzonderlijk worden opgegeven.

TABEL 65.

OVERZICHT VAN DE UITGAVEN VOOR BRANDBESCHERMING EN VOOR ANDERE BOSCHBESCHERMENDE MAATREGELEN IN DE DJATIBOSSCHEN IN 1917.

Aard der werkzaamheden.	Boschdistricten.			Houtvesterijen.			Totaal.
	Aanplantingen van 0—10 jaar.	Aanplantingen ouder dan 10 jaar.	Natuurbosschen.	Aanplantingen van 0—10 jaar.	Aanplantingen ouder dan 10 jaar.	Natuurbosschen.	
	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.	Gulden.
1. Aanleg van brandsleuven en maken van brandvrije strooken	13.952	9.341	5.879	8.294	7.677	8.608	53.751
2. Aanleg van brandsingels	— [1]	— [1]	— [1]	3.399	3.305	4.307	11.011
3. Onderhoud van brandsingels	— [1]	— [1]	— [1]	2.526	1.379	1.633	5.538
4. Babadden en onderwerpen van alang-alang	2.945	454	314	1.227	593	1.094	6.627
5. Waakloonen	5.647	3.618	1.215	3.834	3.565	3.463	21.372
6. Blusschen van branden	5	12	—	—	4	41	62
7. Premies	174	439	1	172	453	425	1.664
8. Toezicht	741	272	311	453	468	730	2.975
9. Afzetten met prikkeldraad	— [1]	— [1]	— [1]	1.652	2.367	5.322	9.341
10. Andere maatregelen	392	1.203	1.034	549	966	2.278	6.421
Totaal	23.856	15.338	8.784	22.106	20.777	27.901	118.762
	47.978			70.784			

[1] De hiervoor uitgegeven gelden kunnen niet afzonderlijk worden opgegeven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

B. In de in stand te houden wildhoutbosschen.

Tabel 66 geeft een overzicht van de brandbescherming in de in stand te houden wildhoutbosschen. In 1917 werd 6.8 % dezer bosschen tegen brand beschermd; in 1916 bedroeg dit percentage 2.6. Er werd dus in vergelijking met het vorig jaar een veel grootere oppervlakte tegen brand beschermd: toch is het percentage nog veel geringer dan voor de djatibosschen (51.8 %).

Een groot gedeelte der in stand te houden wildhoutbosschen bestaat uit aaneengesloten gebergte-bosch, waarvoor bescherming tegen brand tengevolge van de gesteldheid en de ligging, in den regel niet noodig is.

De bescherming had zeer goede resultaten: van de beschermde verjongingen verbrandde practisch niets, terwijl ook in de overige beschermde bosschen slechts enkele branden voorkwamen. Hiervan woedde echter een, n.l. die op den Goenoeng Ardjoeno, over een zeer groote oppervlakte (n. l. over ongeveer 3850 H. A.). Ondanks krachtige hulp van bestuurszijde mocht het niet gelukken dezen brand te blusschen. Na een week maakte de regen er een einde aan.

In de niet beschermde in stand te houden wildhoutbosschen in West-Java kwamen geen branden voor; in Oost-Java werden branden daarin gemeld in Noord-Kediri (425 H. A.) en in Besoeki (± 6000 H. A.; grootendeels grasbranden).

In de voorgestelde boschreserve in Toeloengagoeng (boschdistrict Zuid-Kediri) verbrandde eene oppervlakte van ± 500 H. A., bestaande uit hooge, nog vrijwel kale heuvelterreinen.

De totale uitgaven voor de brandbescherming in de in stand te houden wildhoutbosschen bedroegen ƒ 9.363.—, tegen ƒ 4.306.— in 1916.

Bovendien werd aan de bescherming tegen brand en veeweide in de voorgestelde boschreserve in de afdeeling Toeloengagoeng der residentie Kediri nog een bedrag van ƒ 10.000.— ten koste gelegd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 66.

OVERZICHT VAN DE UITGESTREKTHEDEN DER IN 1917 TEGEN BRAND BESCHERMDE VLAKTEN IN DE IN STAND TE HOUDEN WILDHOUTBOSSCHEN EN DE KOSTEN DER BRANDBESCHERMING.

Omschrijving	Oppervlakte der in stand te houden wildhoutbosschen in H. A.	Wildhoutaanplantingen.									Overige in stand te houden wildhoutbosschen.									Totaal beschermde vlakte in procenten van de totale uitgestrektheid.	Van de totaal beschermde vlakte verbrand in procenten.	Totaal uitgaven voor brandbeschutting in guldens.	Uitgaven	
		Beschermde vlakte in H. A.			Daarvan verbrand in H. A.			Van de beschermde vlakte verbrand in procenten.			Beschermde vlakte in H. A.			Daarvan verbrand in H. A.			Van de beschermde vlakte verbrand in procenten.						Per H. A. van het gedeelte dat in stand te houden wildhoutbosschen zijn in gulden.	Per H. A. beschermde vlakte in guldens.
		Door wakers, brandvrije stroken e.d.	Automatisch door brandmantels, prikkeldraad e.d.	Totaal.	Van kolom 3.	Van kolom 4.	Totaal.	Van kolom 3.	Van kolom 4.	Totaal.	Door wakers, brandvrije stroken e.d.	Automatisch door brandmantels, prikkeldraad e.d.	Totaal.	Van kolom 12.	Van kolom 13.	Totaal.	Van kolom 12.	Van kolom 13.	Totaal.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Alle in stand te houden wildhoutbosschen	1.271.600	5.695	407	6.102	—	1	1	—	0.2	0.02	79.953	368	80.321	3.878	9	3.887	4.8	2.4	4.8	6.8	4.5	9.393 [1]	0.01	0.11

[1] Waarvan f 108.— voor brandbescherming in de in stand te houden wildhoutbosschen onder het toezicht van Beheerders van houtvesterijen en wel uitsluitend voor waakloonen. Voor brandbescherming in de overige in stand te houden wildhoutbosschen werd in het geheel f 9.255.— uitgegeven, waarvan voor aanleg van brandsleuven enz. f 5.753.—, voor kalbadden en onderwerken van alang-alang f 988.—, voor waakloonen f 1.979.—, voor toezicht f 524.—, voor afzetten met prikkeldraad en andere maatregelen f 11.—.

Bovendien werd ten behoeve van de bescherming tegen brand en veeweide in de voorgestelde boschreserve in de afdeeling Toelopengagoeng der residentie Kediri een bedrag van f 10.000.— uitgegeven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

§ 4 Boschpolitie.

Het in tabel 67 opgenomen overzicht van de in het verslagjaar op Java en Madoera door de boschpolitie geconstateerde boschdelicten, is op dezelfde wijze ingericht als in het verslag over 1916.

TABEL 67.

OVERZICHT VAN DE IN 1917 OP JAVA EN MADOERA DOOR DE BOSCHPOLITIE GECONSTATEERDE BOSCHDELICTEN.

Omschrijving van het delict.		In de djatibosschen geconstateerd.		In de wildhoutbosschen geconstateerd.	Totaal geconstateerd.		Eindtotaal.
		Boschdistricten.	Houtvesterijen.	Boschdistricten. [9]	Boschdistricten.	Houtvesterijen.	
1. Boschdiefstal, art. 1	Staatsblad 1875 No. 216.	9.640	3.869	3.306	12.946	3.869	16.815
2. Boschbeschadiging, art. 2		770	495	244	1.014	495	1.509
Boschovertredingen:							
3. Veeweide, art. 3, 1e		800	401	50	850	401	1.251
4. Ontsteken van vuren, branden van houtskool, art. 3, 2e		507	232	199	706	232	938
5. Vervoer van hout zonder pas, art. 3, 3e		381	282	34	415	282	697
6. Ontginning van grond in onder geregeld beheer gebrachte bosschen, art. 3, 6e		377	106	350	727	106	833
7. Andere overtredingen, art. 3, 4e, 5e en 7e		1.319	551	137	1.456	551	2.007
8. Ontginningen in strijd met de ontginningsordonnantie		55	14	78	133	14	147
9. Overtredingen, bedoeld in Stbld. 1902. No. 302 (verzamelen steenen)		23	9	—	23	9	32
10. Overtredingen, bedoeld in Stbld. 1908. No. 100 (voeren schietgeweer)		6	2	1	7	2	9
11. Andere boschdelicten		133	127	43	176	127	303
Eindtotaal		14.011	6.088	4.442	18.453	6.088	24.541

[9] Inbegrepen de in stand te houden wildhoutbosschen, waarvan het beheer aan Beheerders van nabijgelegen houtvesterijen is opgedragen.

Het aantal geconstateerde boschdelicten steeg in 1917 met ongeveer 700. Gevolgtrekkingen kunnen hiernit bezwaarlijk worden gemaakt, aangezien dit zoowel eengevolg kan zijn van de meerdere inspanning van het boschpolitiepersoneel en van de uitbreiding daarvan, als van een vermeerdering van het aantal begane boschdelicten.

Wat betreft de onderdeelen van het overzicht in tabel 67, valt op te merken, dat, terwijl het aantal processen-verbaal van boschdiefstal ongeveer gelijk bleef en dat van boschbeschadiging verminderde, het aantal *geconstateerde* boschovertredingen (kolom 1 No. 3 t/m 7) met ongeveer 500 vermeerderde.

De politioneele toestand in de boschdistricten wordt door de Beheerders over het algemeen gunstig genoemd. Toch laat zij in sommige boschdistricten nog veel te wenschen over. Kedewan, West-Toeban, Oost-Toeban, Noord-Soerabaja-Madoera en Madioen melden een toename van het aantal diefstallen. Als redenen daarvan worden genoemd de hooge houtprijzen en de duurte der levensmiddelen. In Madioen nam, vooral in de laatste maanden, de diefstal van basten en houtskool verontrustende afmetingen aan. De zeer slechte boschpolitioneele toestand in de vloedbosschen van het boschdistrict Banjoemas maakte het ten slotte noodzakelijk den bijzonderen maatregel, bedoeld bij art. 34, lid 1, van het Boschreglement, toe te passen. Bij G.B. van 14 November 1917, No. 12, werd voor de afdeeling Tjilatjap der residentie Banjoemas een wildhoutpassenstelsel ingevoerd, terwijl bij G. B. van 4 December 1917, No. 51, ook voor de afdeeling Bandjar van de residentie Preanger Regentschappen passen voor het vervoer van wildhout werden

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

geëischt. Reeds gedurende het verslagjaar kon, tengevolge van de hierbovengenoemde maatregelen, een belangrijke verbetering van den toestand worden geconstateerd.

In Zuid-Soerabaja werd last ondervonden van een te Modjokasri opgerichte vereeniging, die o.a. het bosch tot eigendom van de bevolking verklaarde. Door het optreden van het Bestuur en den Landrechter verliep de beweging echter vrij spoedig.

De Houtvester van Kedoe-Djokjakarta meent, dat voor de zeer arme bevolking in het Goenoeng-Kidoelsche de „tewerkstelling tegen (goede) kost zonder loon" niet afschrikkend werkt.

Zooals reeds in vorige verslagen werd opgemerkt, is de boschpolitioneele toestand in de houtvesterijen, in verband met de grootere personeelssterkte in die beheerseenheden, gunstiger dan in de boschdistricten.

Door eenige Beheerders wordt er op gewezen, dat het, aangezien de ressorten der in houtvesterijen geplaatste boschpolitie-beambten zich niet buiten het boschgebied uitstrekken, zeer moeielijk is doeltreffend tegen den clandestienen houthandel op te treden, aangezien de hulp der desapolitie vaak onvoldoende is, terwijl de hooge houtprijzen en de duurte der levensmiddelen den sluikhandel juist zeer in de hand werken.

Als uitzondering moge vermeld worden, dat het den Beheerder van Zuid-Kradenan, dank zij de uitstekende medewerking van den Wedono van Kradenan en den Assistent-Wedono van Gaboes, gelukte den clandestienen houthandel te Koewoe den kop in te drukken.

In de houtvesterijen Grobogan-Oendakan, Karanggede, Oost-Pati en Zuid-Kradenan kwamen naar verhouding meer boschdelicten voor dan in de overige houtvesterijen (de in het verslagjaar afgescheiden houtvesterijen zijn hierbij buiten beschouwing gelaten).

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

II. BOSCHBEHEER IN DE BUITENBEZITTINGEN.

§ 15 Boschbeheer door ambtenaren van het Boschwezen.

Het hooger technisch personeel voor de Buitenbezittingen onderging eene kleine uitbreiding. Op het einde van het verslagjaar bestond het uit: 1 Inspecteur, 8 Houtvesters (waarvan 1 toegevoegd aan den Inspecteur, voor kantoor- en andere werkzaamheden), 1 Adjunct-houtvester der 1ste klasse en 1 Brigadechef der hoschopname.

In de verschillende dienstkringen werd voortgegaan met het algemeene onderzoek naar de uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen ter vaststelling van hunne hydrologische waarde ten opzichte van de aangrenzende streken, alsmede van hunne beteekenis voor de plaatselijke en algemeene houtvoorziening. Hierbij bleek het wenschelijk het onderzoek meer te specialiseeren en meer systematisch en eenvormig te doen plaats hebben. Het werd daarom gesplitst in drie onderdeelen, te weten: dat der boschopname (opmeting en kaartteering), dat van het wetenschappelijk onderzoek en dat van het meer technisch onderzoek, welke onderdeelen onderscheidenlijk kwamen te staan onder leiding van den Brigadechef voor de boschopname, den Directeur van het Proefstation voor het Boschwezen en den Inspecteur bij het Boschwezen voor de Buitenbezittingen.

Evenals in vorige jaren moest het algemeene onderzoek afgebroken of in het bijzonder gericht worden op plaatselijke onderzoekingen ten behoeve van de beslissing over aanvragen voor bosch- en boschterreinontginning of ter regeling van bestaande ontginningen, waarvan de voorziening in de houtbehoefte der Ombilienkolenmijnen hier genoemd mag worden.

Voor bosschen in de onderafdeeling Singkel van het gewest Atjeh werd eene beschermingsordonnantie uitgevaardigd; die voor de Lampongsche districten kwam nagenoeg gereed; de ordonnanties voor Palembang en Billiton werkten gunstig ten aanzien van de bescherming der bosschen en van de daaruit verkregen inkomsten. Voor de herziening van de regeling van het aankapbedrijf in Bengkalis was een voorstel in bewerking. In de gewesten Sumatra's Westkust, Tapanoeli en der Oostkust van Sumatra waren verdere hydrologische reserves in voorbereiding of werden reeds vastgesteld.

De oorlogstoestand deed het aantal aanvragen voor landbouw- of boschontginningen in verschillende streken niet afnemen. Op de winning van hoschnevenvoortbrengselen bleef de oorlogsdruk echter van merkbaren invloed.

Ook dit jaar kan voor het geheele gebied der Buitenbezittingen nog geen betrouwbaar overzicht van de uit de bosschen verkregen inkomsten gegeven worden.

De gunstige samenwerking van de Houtvesters met de Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur bleef behouden

Dienstkring Sumatra's Westkust, Tapanoeli en Atjeh.

Er werd 350 maal van beschouwingen en raad gediend op erfpachtsaanvragen, waarvan 136 gelegen in het gewest Sumatra's Westkust en 214 in het gewest Tapanoeli.

Eene nieuwe regeling van de heffing van vergoeding van het van de erfpachtsperceelen door den erfpachter of anderen af te voeren hout kreeg nog niet haar beslag. Eveneens onthreekt wat dit betreft nog eene regeling voor de landbouwconcessies.

De bosschen op den berg Singgalang en die op den Talang, gelegen in Sumatra's Westkust, werden onderscheidenlijk bij Gouvernements Besluit van 31 Januari 1917, No. 35 en van 25 Juni 1917, No. 51, met het oog op hydrologische belangen, ter instandhouding aangewezen. Voorstellen betreffende verschillende andere boschcomplexen in bovengenoemd gewest en in Tapanoeli bleven nog in behandeling.

Ter duurzame voorziening in de houtbehoefte van de Ombilienkolenvelden werden met behulp van de opnamebrigade onderzoekingen ingesteld naar den houtrijkdom van eenige daarvoor in aanmerking komende boschcomplexen.

Het voorloopig ontwerp van het globale reserveeringsplan van Tapanoeli werd aan eene herziening onderworpen.

De voortzetting van de proefaanplantingen op den Merapi in Sumatra's Westkust en de benzoë-aanplantingen in Tapanoeli werd op het einde van het jaar opgegeven, die van de marbauaanplant in Langsar (Atjeh) wordt nog overwogen.

De bovengenoemde benzoë-aanplantingen zijn oorspronkelijk bedoeld als leerobjecten voor de bevolking, in verband met het groote belang van de productie en den uitvoer van benzoë-hars voor het gewest Tapanoeli. Het doel werd gedeeltelijk bereikt in een vrij goed geslaagden aanplant op Samosir. De aanplantingen worden thans echter, in ver-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

band met de groote opofferingen en moeite die zij vorderen, niet verder voortgezet. In het algemeen kan worden opgemerkt, dat, met het oog op den toestand, waarin het boschbeheer in de Buitenbezittingen nog verkeert, het aanleggen van kunstmatige aanplantingen in die gewesten nog weinig op zijn plaats is.

Voor de bosschen in de onderafdeeling Singkel werd een beschermingsordonnantie uitgevaardigd bij Gouvernements-Besluit van 27 Augustus 1917, No. 13 (Stbl. 527).

Het ligt in de bedoeling in de zelfbesturende gebieden van Atjeh door middel van zelfbestuursverordeningen op dezelfde wijze eene voorloopige bescherming der bosschen in het leven te roepen.

De houtvoorziening van het Ombilienkolenbedrijf, hetwelk ongeveer 25.000 M³. rondhout vereischte, vindt plaats door opkoop van de bevolking, door tusschenkomst van een aannemer. Per ton geproduceerde kolen werd 0.05 M³. hout gebruikt. De aankappen en aankapjes zijn over een zeer groot boschgebied verdeeld. Het ligt in de bedoeling, ter verzekering van eene duurzame voorziening van dit kolenbedrijf, de boschontginning in eigen beheer te nemen. De eerste maatregelen tot voorbereiding daarvan werden bereids genomen.

In Tapanoeli wordt evenals in S. W. K. in de houthehoefte door plaatselijke aankappen voorzien. De houtaankapconcessies ontwikkelden zich niet.

Op de Oostkust van Atjeh bleven de verschillende houtaankapconcessies, die in handen van Europeanen en Chineezen zijn, evenals de vergunningen op korten termijn, hout leveren voor dit gewest en het gewest der Oostkust van Sumatra. De vloedbosschen, voor een groot gedeelte eveneens in concessie uitgegeven, leverden plaatselijk hout, bouwhout, enz. voor de tabaksondernemingen in Deli, al het brandhout voor de Atjehtram en een deel van het hout, benoodigd voor den Delispoorweg.

De vestiging van de N.V. Houthandel Singkel, welke daar 11 concessies bezit, bracht tot nu toe weinig vooruitgang in de wijze van ontginning van de kamferbosschen.

Op het zuidelijk deel van het eiland Simaloer werd door de N. V. Vereenigde Indische Boschexploitatie Maatschappijen de exploitatie voortgezet onder verbetering en uitbreiding van haar mechanische inrichtingen voor uitsleep en verwerking. Het hout, dat nog steeds op betrekkelijk kleine schaal wordt uitgevoerd, vindt op Java gereede afzet. In het noordelijk deel van het eiland Simaloer werd nog geen bedrijf ingericht.

Het algemeene boschonderzoek werd in Sumatra's Westkust voortgezet op het Barisan gebergte en in de omstreken van Sawah Loentoh, verder op het eiland Sipora, in Tapanoeli in het kustland van Baros en nabij Natal, op de Tobahoogvlakte ten Westen van het meer en op het eiland Samosir, in Atjeh in Singkel, terwijl daar tevens een klein onderzoek verricht werd op marbau voor de dwarsligger-voorziening van de Atjehtram. Er werd doorgegaan met het zenden van materiaal aan het Proefstation; verschillende determinaties hadden plaats.

Volgens de opgave van de tolkantoren werden uitgevoerd uit Ajer Bangis rond 900 M³., van P. Tello 100 M³., uit Singkel 6000 M³., uit Sinabang 2500 M³., uit Meulaboh 400 M³.; uit Tamiang ter Oostkust van Atjeh alléén ± 10.000 M³. klein rondhout.

Van de boschnevenvoortbrengselen zijn de volgende uitvoeren de belangrijkste: 2.000.000 K.G. benzoë ter waarde van *f* 1.726.000.— (voornamelijk uit Sibolga); ± 450.000 K.G. dammar ter waarde van ± *f* 140.000.— (voornamelijk uit Padang); 554.000 K.G. rottan ter waarde van ± *f* 76.000.—; 11.218.000 K.G. looibasten ter waarde van ± *f* 93.000.— (waarvan bijna 10.000.000 K.G. uit Langsa).

In December kwam de Hontvester J. C. van Ravenswaay Claasen te Fort de Kock ter latere vervanging. Een in Tapanoeli geplaatste Opziener werd in April tot Hoofdopziener bevorderd.

Dienstkring der Oostkust van Sumatra.

In de verschillende zelfbesturende gebieden werden reserven ontworpen. Van in 1916 reeds vastgestelde reserves kwamen de grensregelingen en afbakeningen gereed; zij werden door den Gouverneur goedgekeurd. Bij eenige reeds ter instandhouding aangewezen bosschen werden, waar noodig, grenswijzigingen overwogen ten behoeve van den Inlandschen landbouw.

Eene nadere regeling van de opname der nieuwe grensontwerpen blijkt, waar het toezicht op ander werk steeds toeneemt, noodig.

Ten behoeve van duurzame houtvoorziening was besloten tot instandhouding van houtbosschen. In Langkat geschiedde dit ten aanzien der vloedbosschen.

Met de invoering van maatregelen voor rationeele ontginning ging hier afkoop van oude rechten en aanstelling van meerder personeel gepaard, hetgeen dwong tot langzame voortschrijding op den ingeslagen weg.

De uitgifte van de kapvergunningen werd van de Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur door het aangesteld landschaps-boschpersoneel overgenomen. Hierdoor wordt het mogelijk bij de ontginning eenigermate rekening te houden met het beginsel van duurzaamheid.

Met in achtneming der belangen van de concessionarissen, werd op de landbouwconcessies voortgegaan met de uitgifte van kapvergunningen aan derden.

In Bengkalis is de houtaankapconcessie Soengei Rawas in volle ontginning. Van de 4 concessies in Asahan kwam Piasa in werking. In Langkat werd een nieuwe houtaankapconcessie uitgegeven en werden zes concessies overgedragen.

De aanleg van aanplantingen in de Karolanden bleef aan de verwachting beantwoorden.

Op den grondslag der gegevens, verkregen door het toezicht op het houtvervoer uit een deel der panglongs, werd door den Houtvester een voorstel opgebouwd, dat zal kunnen leiden tot de invoering van eene betere, voor het Land geldelijk meer voordeelige regeling van de omvangrijke houtontginning in Bengkalis. In de tweede helft van het verslagjaar werd voor de voorbereiding van het invoeren dezer regeling een Adjunct-houtvester in het gewest geplaatst.

De inkomsten uit de ontginning der bosschen verkregen, bedroegen in de jaren 1915, 1916 en 1917:

Omschrijving.	1915 Guldens.	1916 Guldens.	1917 Guldens.
Boschproducten (uitvoerrechten)	36.000	30.000	32.000
Vergunningen (met inbegrip van cijns en vast recht uit de houtaankapconcessies)	52.000	76.000	120.000
Panglongbedrijf in Bengkalis	107.000	98.000	103.000
Totaal	195.000	213.000	255.000

De uitgaven beliepen in verslagjaar met inbegrip der tractementen van het gouvernements personeel *f* 67.000,— waarvan *f* 35.000.— voor rekening van den Lande en *f* 32.000.— voor die van de Landschappen.

Dienstkring Palembong-Zuid-Djambi.

Het zgnd. ordonnantie-gebied, vastgesteld bij Residentsbesluit van 24 October 1916, No. 455, waarover in het vorige jaarverslag gesproken werd, werd in 1917 niet uitgebreid.

De bosschen in het overige gedeelte van het gewest bleven onder de oude adatregeling; de geheven vergoedingen werden echter, in verband met de opvattingen van het Departement van Justitie, weder gesteld op 10 % van de plaatselijke marktwaarde.

Het toezicht op beide regelingen wordt uitgeoefend door personeel van het Boschwezen; het werd ten gevolge van de omstandigheid, dat de tarieven thans onderling verschillen, moeilijker. Wijziging van de tarieven werd aan de orde gesteld. De vergoedingen uit het ordonnantie-gebied vloeien in 's Lands kas, die van de oude marga-regeling in de betrokken onderafdeelingskassen.

Het nu reeds van de aankappen in het heele gewest verkregen overzicht, toont de noodzakelijkheid aan van eene daadwerkelijke bescherming der bosschen, door waar noodig ertoe over te gaan bepaalde boschgebieden voor den aankap te sluiten dan wel den aankap daarin te beperken.

Tegen verbrokkeling der bosschen werd een gewestelijke ladangkeur ontworpen en ingevoerd.

De bevolking legde zich in bepaalde streken meer toe op den aankap van hout; in verband met de ongunstige markt verminderde de inzameling van boschnevenvoortbrengselen.

De aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra deed den aankap van merbau, merawan en petaling toenemen. Voor den algemeenen houthandel bleef de aankap in hoofdzaak gericht op meranti en merawan; petanang wordt evenwel meer en meer gevraagd.

Bijzondere aandacht werd gewijd aan de aankappen van de hoogwaardige houtsoorten tembesoe, koelim en ijzerhout; de vergunning werd door den Resident gewoonlijk eerst uitgereikt na plaatselijk onderzoek. Overeenkomstig onderzoek geschiedde bij aanvragen om vergunning in gebieden, bestemd voor duurzame instandhouding.

Ter voorziening in de groote behoefte aan brandhout worden plawan, briang, laban, rasak en gelam gekapt.

Door de aanwezigheid van de verschillende maatschappijen, den dienst der Staatsspoorwegen en den dienst der B. O. W. beginnen de bevolkingsaankap en nog meer de eigenlijke bevolkingshouthandel hun zuiver karakter wel wat te verliezen.

Uit het ordonnantie-gebied werden afgevoerd rond 7500 M³. timmerhout, 3600 S. M. brandhout en 58 prauwen; uit het overige gedeelte van het gewest rond 37.000 M³. timmerhout en 13.000 S. M. brandhout, benevens 220 prauwen. Uit het gewest werden uitgevoerd rond 8700 M³. kantrecht en 425 M³. rondhout. Hiervan ging naar Java ± 50 %, naar Banka ± 25 % en naar Djambi ± 20 %.

De uit de houtaankappen verkregen vergoedingen bedroegen ruim *f* 48.500.—, hetgeen dus weer een belangrijke stijging ten opzichte van het vorige jaar beteekent. Tezamen met de opbrengsten uit erfpachtsperceelen is dit bedrag ongeveer *f* 50.000.—.

Voor de ontginning van hare twee houtaankap-concessies „Minak" werden in het verslagjaar door de V. I. B. E. Mijen. (welk lichaam overigens voortging zich in te richten op eene ernstige ontginning van bosschen in Palembang), nog geen uitgebreide maatregelen getroffen. De concessie „Mambang" leverde dwarsliggers aan de Koloniale Petroleum-Maatschappij. Geen nieuwe concessies werden verleend.

Van het erfpachtsperceel Koengkoe, dat in verslagjaar in andere handen overging, werd ± 190 M³. hout afgevoerd; Laman gambir, dat veel ijzerhouten dwarsliggers oplevert, voerde rond 2300 M³. af. Op het erfpachtsperceel Roembio, in handen van de V. I. B. E. Mijen. is de ontginning hoofdzakelijk gericht op de ijzerhoutbosschen, afgevoerd werd rond 600 M³., die gebruikt werden voor den steiger van de te Karanganjar te bouwen zagerij.

Op den voet van het Gouvernements Besluit van 10 Juni 1916, No. 70, werd aan eenige particuliere maatschappijen het voorkeurrecht toegewezen.

In behandeling kwamen 38 erfpachtsaanvragen. Tegen de uitgifte van 18 dezer aanvragen, tezamen een aangesloten gebied vormend van ± 100.000 bahoe gedeeltelijk zeer rijk bosch, bestonden boschbouwkundige bezwaren.

In de eerste helft van het jaar werd op den ouden voet voortgegaan met de definitieve vaststelling van de boschreserve-grenzen. De oprichting van een afzonderlijk kantoor voor opname en kaarteering had eene andere werkverdeeling tengevolge. Dit kantoor besteedde in de eerste plaats zijn krachten aan de opname van het Bajoeng-Lintjir complex.

Het personeel bestond op het einde van het jaar uit 1 Houtvester, 1 Hoofdopziener, 3 Opzieners, 5 Mantries en 3 Boschwachters.

Dienstkring Benkoelen-Lampongs (incl. Boven-Palembang.)

Aan de globale reservekaarten werd voortgewerkt.

Het vereischte terreinwerk werd reeds verricht in de Residentie Palembang voor de onderafdeelingen Pasemahlanden, Lematang Oeloe en Tebing Tinggi, in de residentie Benkoelen voor de onderafdeelingen, Redjang, Lebong en Lais; terhand genomen maar nog niet beëindigd werd dit werk voor de onderafdeeling Mana. Beëindigd werd het terreinonderzoek in de onderafdeeling Telok-betong van de Lampongsche districten.

Voor de voorziening in de houtbehoefte van de kolenontginning nabij Tandjoeng en van de in het Lematangdal te verwachten kolenindustrie werd een onderzoek ingesteld. Daaruit bleek, dat de benoodigde groote hoeveelheden hout uit de bosschen van Beneden-Palembang zullen moeten worden betrokken.

Eene beschermingsordonnantie voor de bosschen in de Lampongsche districten werd uitgevaardigd bij Gouvernements Besluit van 9 Februari 1918, No. 28 (Stbl. 74).

Ten aanzien van de ontginning van tenam-, en rasamalabosschen in Benkoelen werden cijfers verzameld en houtmonsters opgezonden.

Van de voortzetting van de proefaanplantingen nabij Pageralam (Palembang) en de hoofdplaats Benkoelen werd afgezien.

Zeven en veertig maal werd van raad gediend op erfpachtsaanvragen in het gewest Palembang, tien aanvragen werden behandeld voor Benkoelen en negen voor de Lampongsche districten.

Aan het einde van het verslagjaar bestond het personeel uit 1 Houtvester, 2 Hoofd-opzieners, 1 Leerling-opziener, 3 Mantries en 4 Boschwachters.

Dienstkring Celebes en Menado.

Er waren voor het gewest Celebes en Onderhoorigheden 16 erfpachts— en 64 landbouwconcessieaanvragen in behandeling, waarvan onderscheidenlijk 5 en 27 konden worden afgedaan. Voor de residentie Menado werd op 21 grondaanvragen van boschbouwkundigen raad gediend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

In zake verkenning kwam de afbakening van het Lompo-Battang gebied gereed. Aan mijnbouwmaatschappijen werden eenige houtaankapconcessies uitgegeven. De Menado-regeling ten aanzien van den aankap van deugdzame houtsoorten werd aan eene herziening onderworpen. Op het eiland Djampea werden boschbeschermingsmaatregelen getroffen.

De proefaankap van de djatibosschen en een aankap in de wildhoutbosschen in het landschap Boeton werd voor rekening van het Landschap gevoerd.

De voorloopige afbakening der djatibosschen kwam, op het complex Bine na, gereed. Hiervan werd een kaart vervaardigd op een schaal van 1 : 10.000. Verder werd een overzichtskaart samengesteld van 1 : 25.000. Omtrent de oppervlakte der wildhoutbosschen werden nog geene gegevens verzameld.

Een voorloopig bedrijfsplan voor de djatibosschen werd nog niet opgemaakt.

Wildhout werd gekapt op 3 plaatsen in het landschap Boeton en op 2 plaatsen in het landschap Kandari. Gekapt werden gedurende verslagjaar:

2496. M². djatihout en 1844. M³. wildhout. Dit laatste omvatte 1073 M³. timmerhout, 4643 telefoonpalen met een inhoud van 768 M³. en 3 M³. sirappen.

De teruggang van den djatiaankap moet voor een deel worden toegeschreven aan het natte weer, voorts aan eenig verloop van kappers ten gevolge van de invoering van nieuwe kaptarieven.

Naar Batavia werden in het verslagjaar verscheept 1.294 M³., welke hoeveelheid op openbare verkoopingen met vendumeester werd verkocht.

Al het naar Makassar verzonden djatihout werd met het restant van 1916 aldaar ondershands verkocht tot een gezamenlijke hoeveelheid van 794 M³., benevens 100 S.M. brandhout. Eveneens vond onderhandsche levering plaats aan de N. V. Mij. tot Exploitatie van Fijnhouthandel en stoomzagerij. Te Raha werd 116 M³. timmer- en 48 S.M. brandhout verkocht.

Al het wildhout werd (met uitzondering van 1 M³., die te Batavia publiek werd verkocht) ondershands van de hand gezet tot een gezamenlijke hoeveelheid van 1137 M³., waarvan 1118 M³. aan bovengenoemde Mij. te Soerabaja.

Aan den Gouvernementstelefoondienst werden 4593 telefoonpalen geleverd.

De beheerders- en opzienerswoning te Raha kwamen gereed. Te Lambiko werden een passangrahan en pakhuis gebouwd, benevens nog twee andere woningen en een hospitaaltje. Sleepwegen, stapelplaatsen en vaartuigen werden onderhouden. Bijgekocht werd een sloep met henzinemotor. Op de Moenawal vorderde de telefoon tot Lombaay, op de Boetonwal tot Lobo-Lobo.

De toestand van de djativerjongingen is weinig bevredigend; deze zullen in den vervolge op kleinere schaal en intensiever gedreven moeten worden. De geldelijke resultaten van het bedrijf zijn als volgt:

DE INKOMSTEN BEDROEGEN.

I. Zuiver rendement van door bemiddeling van verkoopkantoren openbaar verkocht hout en verdere boschvoortbrengselen.						
a. Djatitimmerhout						
te Batavia	f	137076	—			
te Makassar	„	—	—			
te Raha	„	—	—	f	137076	—
b. Wildhouttimmerhout						
te Batavia	f	83	—			
te Makassar	„	—	—			
te Raha	„	—	—	„	83	—
II. Opbrengst van ondershands verkocht hout en andere boschproducten.						
te Batavia	f	—	—			
te Makassar:						
a. Djatitimmerhout	„	44960	09			
b. Wildhouttimmerhout	„	43896	58			
c. Djatibrandhout	„	1000	—			
d. Telefoonpalen	„	425	—	„	90290	68
Over te brengen				f	227449	68

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

DE INKOMSTEN BEDROEGEN.

	Overgebracht.			f	227449 68
	te Raha:				
a.	Djatitimmerhout	f	4292 81		
a1.	Djatitimmerhout (niet i.d. voorraad opgenomen)	„	502 80		
b	Wildhouttimmerhout	„	235 40		
c.	Djatibrandhout	„	240 —	„	5271 01
III.	*Waarde van verstrekt hout.*				
	te Batavia	f	— —		
	te Makassar	„	— —		
	te Raha:				
	1. Landswerken (Gouv. Telefoondienst)				
d.	Telefoonpalen in 1917 geleverd	„	27605 70		
	Idem (in November en December 1916 geleverd)	„	12415 50	„	40021 20
IV.	*Verdere ontvangsten*			„	1289 45
	Totaal			f	274031 34

DE UITGAVEN BELIEPEN.

I.	*Personeel.*				
a.	Tractementen en toelagen (vaste reisindemniteiten niet inbegrepen).				
	1. Hooger technisch personeel te Moena	f	8600 —		
	2. Lager technisch personeel,				
a.	Europeesch	„	2310 —		
b.	Inlandsch	„	960 —	f	11870 —
II.	*Reis- en Verblijfkosten.*				
A.	Vaste reisindemniteiten.				
	1. Hooger technisch personeel te Moena	f	150 —		
	2. Lager technisch personeel te Moena,				
a.	Europeesch	„	1500 —		
b.	Inlandsch	„	135 —	„	2085 —
B.	Reisdeclaraties.				
	1. Hooger technisch personeel te Moena	f	1719 25		
	Hooger technisch personeel te Poerwakarta	„	105 —		
	2. Lager technisch personeel te Moena.				
	Europeesch	„	701 37	„	2525 62
III.	Uitgaven voor cultuur en boschbeschermende maatregelen in het Landschap Boeton	f	4302 60		
IV.	Idem voor voorloopige inrichting der wildhout- en djatibosschen in het Landschap Boeton	„	2938 73		
V.	Idem voor kappen, sleepen enz. i. e. b. te Moena en Makassar	„	134316 31[5]		
	Idem te Batavia	„	4452 72[5]		
	Idem te Poerwakarta	„	244 91	„	172704 28
VI.	Schadeloosstelling aan Inlandsche Hoofden			„	5000 —
	Totaal			f	194184 90

De Inkomsten bedroegen	f	274031.34
De Uitgaven beliepen	„	194184.90
Dus bedroeg het voordeelig saldo	f	79846.44

Het door den Houtvester te Makassar op het Moenabeheer gehouden toezicht werd opgeheven met de plaatsing van een Houtvester te Raha in het midden van het verslagjaar. Aan dezen Houtvester waren op het einde van het jaar ondergeschikt een Opziener en twee Maandgelders, benevens personeel zonder vaste aanstelling.

Dienstkring Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Door het voortgezette boschonderzoek werd de kennis betreffende de samenstelling der bosschen, inzonderheid van die gelegen tusschen de Riamkanan, de zee en de straat Laut, belangrijk uitgebreid. De grondmassa van bedoelde bosschen bestaat uit Dipterocarpaceae, waartusschen het echte ijzerhout in niet zuivere groepjes voorkomt.

Ook over de moerasbosschen aan de Zuidkust werden meerdere gegevens verzameld.

Met behulp van het Proefstation nam de kennis omtrent eigenschappen, botanische namen enz. der belangrijkste houtsoorten gestadig toe. Aan belanghebbenden en bestuur werd de verkregen kennis, ook die betreffende boschnevenvoortbrengselen, voor zoover verlangd, medegedeeld.

De marktprijzen der nevenvoortbrengselen schommelden sterk, beinvloed als zij werden — en wel in nog sterkere mate dan in 1916 — door de beschikbare scheepsruimte.

Volgens de gewestelijke statistiek werden uitgevoerd:

	In 1916.	In 1917
Djeloetoeng	4.677.000 K.G.	7.260.000 K.G.
Hangkang	1.197.000 „	1.507.000 „
Katiau	16.000 „	17.000 „
Caoutchouc	918.000 „	1.124.000 „
Getah Pertjah	159.000 „	503.000 „
id. blad	18.000 „	— „
Damar	1.229.000 „	1.044.000 „
Copal	337.000 „	282.000 „
Rottan	8.922.000 „	8.269.000 „
Hout	130.000 M³.	176.000 M³.
Sirappen	933.000 stuks.	8857.000 stuks
Was	39.000 K.G.	52.000 K.G.
Rakau	171.000 „	119.000 „

De verschillen in de uitvoeren ten opzichte van 1916 bewegen zich in het algemeen in dezelfde richting als van 1915 op 1916. De afzet van rotan op de Amerikaansche markt nam toe. Amerika was als gewoonlijk de grootste afnemer van djeloetoeng, hangkang en katiau.

De uitvoer van hout steeg van 130.000 M³. in 1916 tot 176.000 M³. in 1917 en van nog niet één millioen sirappen tot bijna negen millioen in dezelfde jaren.

Het uitgevoerde hout omvatte een twintigtal soorten en ging in hoofdzaak naar Java voor Inlandschen woningbouw (pestbestrijding), Europeeschen woningbouw, dwarsliggersvoorziening, havenbouw, scheepsbouw en kistenmakerij.

Naar Makassar wordt het bajamhout (Afzelia bijuga) uitgevoerd, naar Japan het boelanhout (Fagraea fastigiata) en wel voor potlooden en fijn snijwerk.

De opgaven van het binnenlandsch verbruik kunnen thans, hoewel nog met weinig zekerheid, beter geraamd worden dan dit voor 1916 mogelijk was. Volgens verschillende gegevens bedraagt dit binnenlandsch verbruik nog geen 100.000 M³., waarvan 30.000 M³. voor de steenkolen- en petroleumbedrijven.

De voorbereiding van verordeningen om de vergunningsaankappen, waardoor de hoofdmassa van het exporthout verkregen wordt, te regelen, kwam in 1917 niet ten einde. Belemmerende factoren waren: de meestal groote verscheidenheid van namen voor de zelfde houtsoort, wisseling van ambtenaren, waarmede overleg moest worden gepleegd en algemeene moeielijkheden ter zake van regeling van de contrôle.

In zake de uitgifte van boschontginningen op langen termijn werd verder van gedachten gewisseld om te geraken tot algemeene regelen betreffende de vraag of bij het uitgeven van verkenningsvergunningen op uitgestrekte terreinen, gedurende het tijdvak van onderzoek aan anderen dan den vergunninghouder ook houtaankap-concessies verleend zullen worden.

Eenige bestaande houtaankap-concessies op den voet van Bijblad 6075 werden ingetrokken; in Sembalioeng werden twee en in Koetei 13 nieuwe concessies uitgegeven.

De behandeling van de erfpachtsaanvragen en het daarmede gepaard gaand plaatselijk onderzoek eischten van den Houtvester belangrijk meer werk en tijd dan in 1916.

De djeloetoeng-mantries werden bij Residentsbesluit van 31 December 1917, No. 732, benoemd tot Mantrie bij het Boschwezen. Daarmede is de mogelijkheid geschapen om meer algemeen toezicht op 's Lands bosschen uit te oefenen. Mede werd een Leerling-opziener in dezen dienstkring geplaatst.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Billiton.

De inkomsten uit de bosschen stegen van 1916 op 1917 van ± *f* 27.000 op ± *f* 41.000.—. De Billiton maatschappij betaalde hiervan ingevolge de onderhandsche overeenkomst voor 2740 M³. bouwhout *f* 4.438.— en voor 133924 S.M. brandhout *f* 13.392.—, tezamen *f* 17.830.—, terwijl de vergunningen volgens Staatsblad 1913, No. 255, voor den kap van 8734 M³. hout, 12175 S.M. brandhout en 59294 zakken houtskool tezamen *f* 22.967.— opbrachten. Een groot gedeelte van dit hout enz. werd aan genoemde Maatschappij geleverd.

Laatstgenoemd bedrag is ongeveer 2 × zoo groot als dat voor 1916. Dit gunstige resultaat mag geheel op rekening worden gesteld van het verbeterde toezicht van de zijde van het Boschwezen. In verslagjaar werden 174 overtredingen vastgesteld, tegen 80 in 1916.

De aanplant op G. Bantan op in het oorspronkelijk bosch opengekapte strooken werd wederom met 5 H. A. uitgebreid. Van de drie houtsoorten boelian, membaloon en blangiran viel de laatste af, als zijnde blijkbaar niet bestand tegen schaduw.

De opmeting en kaarteering der in stand te houden boschgroepen kwam geheel gereed.

Uitgevoerd werd 714.000 K.G. damar.

Het Inlandsch personeel werd uitgebreid met een Mantri.

§ 16. Cultuurverslagen der gewestelijke Besuurshoofden.

Uit deze verslagen wordt, voor zoover deze toegezonden werden, het volgende aangeteekend.

Banka en Onderhoorigheden.

Na 1916 kwamen geene nieuwe regelingen tot stand.

Ternateen Onderhoorigheden

Voor algemeene gegevens wordt verwezen naar het gedrukte jaarverslag 1916. De handel in boschnevenvoortbrengselen was over het algemeen ongunstig. Evenals in 1916 bleven verschillende belanghebbenden bij houtaankap en verzameling van boschnevenvoortbrengselen, door het aanvragen van concessies, aan dit gewest hun aandacht schenken.

Timor en Onderhoorigheden.

Voor meer algemeene gegevens wordt verwezen naar het verslag van 1916. Uitgevoerd werd ± 200.000 K.G. sandelhout, in hoofdzaak naar Makassar. Verder werd ± 300.000 K. G. verfbout uitgevoerd, voornamelijk naar Java.

Amboina.

In 1917 werd eene concessie verleend tot inzameliug van kajoepoetihbladeren. Uit de Kei-eilanden werden 2494 M³. balken en 278 M³. planken uitgevoerd, benevens 224 honten kisten. De uitgevoerde hoeveelheid kajoepoetiholie is niet bekend. Van Wahai en Fak-Fak werden onderscheidenlijk 32.200 K.G. en 230.000 K.G. gomcopal uitgevoerd.

Bali en Lombok

Voor de vaststelling van de voorloopige globale boschreservegrens werd nog geen personeel beschikbaar gesteld. Op kleine schaal wordt alleen uit de afdeelingen Lombok en Boeleleng geelhout, kepoendan en pelangbast uitgevoerd.

Westerafdeeling van Borneo.

De bevolking heeft feitelijk nog de vrije beschikking over het hout en de andere voortbrengselen der bosschen. Met de gegeven bestuursmiddelen is afdoend toezicht op de ontginning niet mogelijk. Het door de bevolking gekapte en langs de rivieren gevlotte hout wordt in hoofdzaak in de 3 stoom- en vele handzagerijen in Pontianak tot balken en planken verwerkt, die naar Australië en Java worden uitgevoerd. De houthandel was gedurende de 2e helft van het verslagjaar zeer levendig. Door de bevolking werden verder uit de bosschen verschillende voortbrengselen gewonnen, die tot de ondervolgende hoeveelheden uit Pontianak werden uitgevoerd:

Tengkawangpitten	38.000	K.G.
Getah djonkang	1.013.000	„
Getah pertjah	42.000	„
Getah djeloetoeng	668.000	„
Gom copal	398.000	„
Caoutchouc hevea gecultiveerde	900.000	„
Idem andere	29.000	„
Rottan	3.131.000	„
Was	19.000	„
Damar	3.704.000	„
Kemiri	28.000	„
Rottanstokken	298.000	„

PUSTAKAAN NASIONAL

Dit bedrijf blijft den invloed van den oorlog ondervinden.

Vijf nieuwe concessies tot boschontginning werden uitgegeven; één der bestaande werd ingetrokken.

Van alle verleende concessies waren slechts twee in ontginning, n. l. de Koeboe Houtaankap Maatschappij in de afdeeling Pontianak en de Koealan in de afdeeling Ketapang. De eerstgenoemde maatschappij houdt zich bezig met de bereiding van cutch, die verkocht wordt naar Australië en Japan. Gebrek aan scheepsruimte belemmerde van tijd tot tijd het bedrijf. Uitgevoerd werd 1.138.000 K.G. cutch met een uitvoerwaarde van f 255.50 per ton, tegen 1.826.000 K.G. in 1916.

Nieuw en Onderhoorigheden.

Van de zes concessies voor boschontginning in de afdeeling P. Toedjoeh zijn er vier uitgegeven aan „The East Indies Timber Exploitation and Development Company", de andere twee zijn in handen van den Chineeschen concessionaris Tan A Poon. De eerste Mij. heeft nog geen begin gemaakt, Tan A Poon heeft zijn bedrijf reeds in 1916 stopgezet.

Voor plaatselijke voorziening zorgen Chineesche en Inlandsche kappers, die op vergunningen van drie maanden werken. Voor de vergunning wordt $ 1.50 betaald, voor het niet voor eigen gebruik bestemd hout enz. daarenboven een cijns van 10 % van de plaatselijke marktwaarde.

Op het eiland St. Barbe, Tambelangroeo, afdeeling Tandjong Pinang, is een houtaankap concessie van de Troesan Rubber Mij., die haar bedrijf gestaakt heeft. Op den vasten wal van Sumatra in het voormalig landschap Kateman en op enkele eilanden van de afdeeling Karimon en Lingga zijn 82 panglougs gevestigd, welke in handen zijn van Chineezen. Het bedrijf is ongeveer hetzelfde als het Bengkalis-bedrijf. In het verslagjaar werd uit Kateman naar Singapore uitgevoerd 34.548 ton timmerhout met een waarde van f 324.000, tegen 36.567 ton met een waarde van f 331.000 in 1916. Aan brandhout werd tot een waarde van ongeveer f 97.000 uitgevoerd, evenals in 1916. Uit de afdeeling Lingga werd naar Singapore 19.000 ton hout uitgevoerd, tegen 14.000 ton in 1916. Het recht op het uitgevoerde hout is verpacht. Getah en djeloetoeng worden hoofdzakelijk gewonnen op den vasten wal van Sumatra. Uit Indragiri werd 35.000 K.G. djeloetoeng en 394.000 K.G. getah uitgevoerd, tegen onderscheidenlijk 201.000 K.G. en 205.000 K.G. in 1916. De uitvoer van rottan uit dezelfde afdeeling steeg van 1.258.000 K.G. in 1916, tot 1.697.000 K.G. in het verslagjaar: die van rotanstokken daalde van 151.000 K.G. in 1916 tot 26.000 K.G. in 1917. Uit dezelfde afdeeling werd in verslagjaar 4.787.000 K.G. bakau- en tengarbast uitgevoerd, tegen 2.873.000 K.G. in 1916.

III. DE CAOUTCHOUCCULTUUR VAN HET BOSCHWEZEN.

§ 17. Het eigenlijke Caoutchoucbedrijf.

Er kan hier worden volstaan met te verwijzen naar het uitgewerkt verslag van het Caoutchoucbedrijf, hetwelk als bijvoegsel op dit jaarverslag zal verschijnen.

§ 18. De overige caoutchouc-aanplantingen van het Boschwezen.

Het areaal van de caoutchouc-culturen, die niet bestemd zijn voor een duurzaam bedrijf, bedroeg 2.139 H. A. of 203 H. A. minder dan in 1916, ten gevolge van de afschrijving van enkele minderwaardige aanplantingen.

Gedurende het verslagjaar werden aan onderhoud van deze aanplantingen geen kosten meer besteed.

De productie aan caoutchouc van deze verspreide aanplantingen, voor zoover zij door het Boschwezen zelf geëxploiteerd werden, bedroeg 14.514 K.G.

In het verslagjaar werd er totaal 15.001 K.G verkocht met een netto-opbrengst van *f* 49.019.— of *f* 3.26⁸ per K G., tegen *f* 2 97⁷ in 1916.

Met eene afschrijving van 103 K.G. was er op het einde van het jaar nog 16.631 K.G. in voorraad en consignatie, die een waarde vertegenwoordigden van ruim *f* 30.000.—

De totale uitgaven bedroegen *f* 13.769.—, zoodat de inkomsten de uitgaven met *f* 35.250.—, hebben overtroffen, terwijl bovendien nog voor een waarde van *f* 30.000.— in voorraad en consignatie was.

De productie aan caoutchouc van de verspreide aanplantingen, waarvan de exploitatie plaats vond door het Caoutchoucbedrijf, bedroeg 60.206 K.G

In het verslagjaar werd er totaal 49.709 K.G. caoutchouc, afkomstig uit deze aanplantingen, verkocht, terwijl op einde 1917 nog een restant van 35 484 K.G. aanwezig was.

De totale uitgaven bedroegen *f* 92.010.—, de totale inkomsten *f* 173.209.—, zoodat de inkomsten de uitgaven met *f* 81.199.— hebben overtroffen, terwijl bovendien nog voor eene waarde van ± *f* 70.000.— in voorraad en consignatie was.

Behalve bovengenoemde inkomsten en uitgaven voor deze verspreide caoutchoucaanplantingen, zijn in tabel 70 nog opgenomen de inkomsten en uitgaven over 1916 der door het Caoutchoucbedrijf geëxploiteerde verspreide aanplantingen ad onderscheidenlijk *f* 193.209.— en *f* 77.633.—, welke bedragen nog niet in het jaarverslag over 1916 werden vermeld, aangezien toenmaals de gegevens daarvoor niet volledig ter beschikking stonden. Bovendien werd in tabel 70 nog opgebracht een bedrag van *f* 673.—, zijnde de verrekende waarde van door het Caoutchoucbedrijf in 1916 aan zelf caoutchouc produceerende beheerseenheden geleverde utensiliën, de verrekening waarvan, om dezelfde reden als boven genoemd, in het jaarverslag over 1916 niet kon plaats vinden.

IV. HET PROEFSTATION.

19. Het Proefstation

Bij de Koloniale Begrooting werd de formatie van het technisch personeel voor het Boschproefstation voor het verslagjaar vastgesteld op 1 Directeur, 4 Houtvesters, 3 Adspirant-houtvesters en 4 (leerling) Opzieners.

Hoewel in den loop van 1917 getracht werd de formatie tot de boven aangegeven sterkte op te voeren, waartoe twee houtvesters en een adspirant-houtvester aan het personeel werden toegevoegd, heeft het geheele jaar een feitelijk te kort bestaan.

Bij wijze van tijdelijken maatregel werd met ingang van de maand Maart een technoloog bij het Boschproefstation tewerkgesteld, welke maatregel bij de Begrooting voor 1918 bestendigd zal worden.

Buitendien kon de tewerkstelling van een landbouwscheikundige, die in het Laboratorium voor Agrogeologie en grondonderzoek uitsluitend voor het onderzoek van boschgronden werkzaam is, bestendigd worden.

Het werkprogramma onderging eene principieele uitbreiding, doordien de wetenschappelijke exploratie der bosschen op de Buitenbezittingen daaraan werd toegevoegd. Deze wetenschappelijke exploratie stelt zich voorloopig ten doel een beperkt aantal der voornaamste boomsoorten op de Buitenbezittingen in hun botanisch systematisch karakter en boschblologische eigenschappen te bestudeeren, de technische eigenschappen van het hout vast te stellen en de identificatie door het verzamelen en bewerken van authentiek materiaal algemeen mogelijk te maken.

Voor de te verrichten werkzaamheden werd eene voorloopige instructie opgesteld. Ten behoeve van het bedoelde onderzoek zal veelvuldig een heroep op de hulp van de inspectie voor de Buitenbezittingen en de aldaar geplaatste boschambtenaren moeten worden gedaan, waartoe reeds de noodige besprekingen werden gevoerd.

Buitendien kon — uitsluitend voor de wetenschappelijke exploratie — een adspirant-houtvester naar Palembang worden gedirigeerd.

De personeelsuitgaven beliepen aan tractementen *f* 49.345.— en aan reis- en verblijfkosten *f* 14.809.—

Ten einde eenigermate aan het bestaande gebrek aan ruimte voor het instituut tegemoet te komen, werd een tweede particuliere woning naast het reeds vroeger geoccupeerde huis ingehuurd, waar de secties voor cultuuronderzoek en het verplegings- en opbrengstonderzoek onderdak vonden.

De geringe mate, waarin de beschikbare lokalen voor het verrichten van wetenschappelijk werk geëigend zijn, de uiterst primitieve wijze waarop de boekerij van het proefstation is ondergebracht en het ontbreken van ruimten voor verzamelingen van onderzoek- en demonstratiemateriaal, deden ook in het verslagjaar aan de werkprestatie doorloopend afbreuk.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De inventaris aan gebouwen, meubels, instrumenten, gereedschappen, boeken en kaarten werd in goeden staat gehouden en voor zoover noodig uitgebreid.

Aan de voltooiing der reeds in het laatste verslag genoemde twee opzienerswoningen werd alsnog *f* 3.500.— ten koste gelegd.

De relaties met wetenschappelijke instellingen in Nederland en het buitenland konden door de slechte postverbindingen slechts moeilijk onderhouden worden, waartegenover met verschillende andere afdeelingen van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel en instituten van andere Departementen veelvuldig in contact werd gekomen.

Aan algemeene kosten (telefoon, porti, gedrukten, meubilair, waak- en schrijfloonen en bureaubehoeften) werd *f* 4.972.— besteed.

Het verrichte werk.

1. Werk door het Boschproefstation verricht of waartoe het initiatief van die instelling uitging.

Aan het *verplegings- en opbrengstonderzoek* kon regelmatig door een houtvester en twee adspirant-houtvesters, die mede in den loop van 1917 tot houtvester werden benoemd, voortgewerkt worden.

In de Residentie Semarang werd nog één en in Rembang veertien nieuwe proefperken uitgezet. Door de Inrichtingsbrigade werd de geodetische opname van de proefperken regelmatig ten uitvoer gebracht.

Aan de Beheerders van houtvesterijen en boschdistricten, waarin proefperken gelegen zijn, werd verzocht regelmatig bericht te geven omtrent daarin in belangrijke mate optredende ziekten en plagen. Het wordt niet uitgesloten geacht, dat hierdoor onder meer belangrijke gegevens zullen worden verkregen omtrent den invloed van het periodiek in hevige mate optreden van de djatibladrups (Hybloea puera Cram.) op de vorming van dubbele jaarringen.

De reeds verkregen gegevens maakten het mogelijk eene op concrete cijfers gebaseerde beschouwing over den omloop voor het djatikaalkapbedrijf op gronden der betere boniteiten te ontwerpen, die in een voordracht op het Boschbouwkundig Congres te Djocja werd medegedeeld en in verder uitgewerkten vorm in de eerste maanden van 1918 als mededeeling No. 3 van het Instituut werd gepubliceerd.

Het *technisch houtonderzoek* begint in toenemende mate de opmerkzaamheid te trekken, hetgeen duidelijk blijkt uit het belangrijk aantal vragen om voorlichting, dat ons van zeer verschillende zijden bereikte.

Vooral de toenemende invoer van hout uit de Buitenbezittingen en het gebruik daarvan door verschillende diensten en grootere particuliere bedrijven is oorzaak, dat de behoefte aan juiste informatie over de eigenschappen van de aangeboden houtsoorten zich doet gevoelen, terwijl daarnaast ook de bemoeilijking van het wereldverkeer aanleiding is, dat naar houtsoorten gezocht wordt, die als grondstof voor vroeger ingevoerde fabrikaten kunnen worden gebruikt.

Naar mate de nijverheid zich in deze gewesten zal ontwikkelen, zullen vragen als zooeven bedoeld, veelvuldiger worden en in samenhang hiermede is het ten zeerste te betreuren, dat het technisch houtonderzoek zoo laat is ter hand genomen en ook thans nog zoo onvoldoende met personeele krachten en hulpmiddelen is toegerust.

Met name maakt de gebrekkige behuizing van deze afdeeling het onmogelijk de objecten voor eene museumverzameling van authentieke houtmonsters met bijbehoorend herbariummateriaal — waarvan de samenstelling in het verslagjaar aangevangen werd — naar behooren op te stellen.

Op het gebied der identificatie werd voortgegaan met de bestudeering van de onderscheidende kenmerken van een vijftigtal Preangerhoutsoorten.

Door het Museum voor Economische Botanie, waarmede nauwe samenwerking werd verkregen, werd het Proefstation in het bezit gesteld van een aantal authentieke handmonsters van Dipterocarpaceae en van de voornaamste ijzerhoutsoorten uit den archipel. Met de bewerking van de laatsten werd een aanvang gemaakt, waarbij een determinatietabel voorloopig voor een zestiental soorten werd opgesteld, waarin uitsluitend kenmerken gebruikt werden, die met een goede loupe waargenomen kunnen worden. Het ligt in de bedoeling deze studie voor alle ijzerhoutsoorten van Ned.-Indië te completeeren.

Voor het samenbrengen van materiaal voor de identificatie van de meest voorkomende wildhoutsoorten binnen de djatibosschen werden enkele reizen ondernomen, waarbij tevens stamstukken voor het mechanisch technisch houtonderzoek werden verzameld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Van Professor Moll te Groningen werden regelmatig de drukproeven ontvangen van de gereedgekomen vellen van de Vde aflevering van diens „Mikrographie des Holzes der auf Java vorkommenden Baumarten", terwijl teveus met den geleerden schrijver overlegd werd op welke wijze eene verkorte bewerking van diens standaardwerk ingericht zou moeten worden om eene voor de groote practijk bruikbare handleiding voor het herkennen van Indische houtsoorten te leveren.

In Tectona, Deel XI, blz. 1 e. v., werd eene verhandeling gepubliceerd, waaraan een overzicht van de reeds uitgevoerde onderzoekingen werd toegevoegd, waarin voor 35 houtsoorten een min of meer volledig beeld van hunne mechanische eigenschappen is neergelegd.

In het verslagjaar werden in totaal ontvangen 15 zendingen met 73 monsters uit de Buitenbezittingen, 9 zendingen met 44 monsters van Java.

Bij de onderzoekingen bleek het niet zelden voor te komen, dat in het hout, voor van eenig gebruik sprake is geweest, reeds drukbreuken aanwezig zijn. Dat het gebruik van dergelijk hout in constructies tot onaangename verrassingen aanleiding kan geven, is duidelijk.

Een ingesteld onderzoek naar de mogelijkheid om door methaan-cellulose gisting tot eene verkorte methode voor de duurzaamheidsbepaling te geraken, gaf totdusver geen bevredigende resultaten.

Het reeds in 1916 op verzoek van den dienst der Staatsspoorwegen aangevangen onderzoek naar de bruikbaarheid van enkele houtsoorten voor dwarsliggers werd afgesloten. Omtrent de onderzochte en onderling vergeleken houtsoorten: djati-, onglen-, koelim-, blangiran-, woengoe-, rengas-, mapat- en Singaporehout werd een uitvoerig rapport opgesteld. Op verzoek van genoemden dienst werd eenmaal een oordeel afgegeven over de kwaliteit van geleverde dwarsliggers, terwijl aan monsters van een aangeboden partij Borneoliggers het vochtgehalte werd bepaald. Laatstbedoeld onderzoek gaf tevens aanleiding vochtbepalingen te verrichten aan dwarsliggers, die reeds eenige jaren in de baan gelegen hadden.

Aan den Directeur van B. O. W., den Chef der 1ste Waterstaatsafdeeling, het Departement van Oorlog, het Constructiebureau van de Staatsspoorwegen, het Bouw- en Woningtoezicht te Semarang en verschillende particulieren werden inlichtingen omtrent de eigenschappen van talrijke houtsoorten verstrekt.

Zooals reeds hooger werd gereleveerd kon het *cultuur- en verjongingsvraagstuk* thans meer systematisch ter hand genomen worden.

Zoowel voor de doorvoering van de onder leiding van het Boschproefstation uitgevoerde proeven, als in het belang van de cultuurwerkzaamheden in verschillende beheerseenheden, moet het Proefstation zich in toenemende mate met het winnen van zaad en het verkrijgen van plantmateriaal van diverse wildhoutsoorten en de verdeeling daarvan bezig houden

In het verslagjaar kostte in het bijzonder de distributie van het mahonizaad, waarvan slechts hier en daar kleine hoeveelheden geoogst konden worden, veel moeite, terwijl tegen het einde van het jaar bleek, dat ook de oogst van kesambizaad onvoldoende zou zijn om aan de vraag daarnaar te voldoen, zoodat de verdeeling van het beschikbare uiterst zorgvuldig moest plaats vinden.

Omtrent de in vorige jaren van elders ingevoerde boomsoorten kan medegedeeld worden, dat enkele in het leven gebleven exemplaren van Prosopis spicigera en Prosopis juliflora, boomsoorten, die zich respectievelijk in Perzië, Afghanistan en West-Indië en het zuidelijk deel der Vereenigde Staten en Noord-Mexico door bijzonder snellen groei kenmerken en daarom als producenten van brandhout en goedkoop werkhout van beteekenis zouden kunnen zijn, zich in Zuid-Soerabaja nagenoeg niet ontwikkelen.

Van de mede ingevoerde Melaleuca leucadendron, de stamplant van de kajoepoetiholie, bleven in hetzelfde boschdistrict en in Margasari enkele boomen in leven.

Met het kweeken van Pinus insularis, waarvan eenig zaad uit de Phillippijnen werd ontvangen, heeft men in West- en Midden-Preanger en in het Brantasgebied voorloopig succes.

Omtrent het *boschbeschermingsonderzoek* kan medegedeeld worden, dat het proefperk voor het nagaan van den invloed van veeweide op de ontwikkeling van djatiopstanden in Pekalongan enkele malen bezocht werd, terwijl ook aan de verdere ont-

wikkeling van het perk in de houtvesterij Goendih nabij Toroh opmerkzaamheid werd geschonken.

Met de bestudeering van ziekten en plagen werd, voor zoo ver de beschikbare tijd en werkkrachten het toelieten, voortgegaan.

De reeds enkele jaren in Modjokerto geobserveerde ziekte in sonokeling werd, behalve in Japara en Pasoeroean, ook in Ngimbang (Noord-Soerabaja), Bandjaran en Madioen waargenomen.

Het aantal bekende vijanden van den kleinbladigen mahoni werd uitgebreid met Zeuzera coffea, die in Ngawi schade aanrichtte en met een totdusver niet vermelden boorder, die daar ook werd aangetroffen en tot het geslacht Heterobostrichus of een naverwant geslacht moet behooren.

In Manggar bleek, dat een groot aantal zaailingen van deze houtsoort door een Xyloborus spec., die vroeger ook in de twijgen van oudere planten was aangetroffen, te gronde was gericht.

De in Djembolo als mahonibeschadiger optredende eekhoorn kon naar een levend gevangen exemplaar als Sciurus nigrovittatus worden gedetermineerd.

De oeter-oeter, die in West Preanger vrij veel schade in de wildhoutaanplantingen aanricht, bleek de als wortelboorder optredende larve van Phassus damor Moore te zijn.

Uit Modjokerto werd bladmateriaal ontvangen van sonokembang, dat in zeer hevige mate door een mineermotje aangetast was. Dezelfde beschadiging werd sedert in Gadoengan en aan enkele boomen in 's Lands Plantentuin geconstateerd en vermindert het assimilatievermogen der boomen gedurende het vegetatietijdperk in belangrijke mate.

De reeds vroeger vermelde zeer ernstige beschadiging van Soeren (Toona febrifuga) door een twijgboorder werd, behalve in Kediri, ook in Tempoeran waargenomen. Het gelukte nog niet het gekweekte motje te identificeeren.

Van verschillende plaatsen werden woengoevruchten ontvangen, die in sterke mate door een larve aangetast waren. Ook het hieruit gekweekte motje was in de verzamelingen van het Departement van Landbouw nog onbekend.

Een zeer veelvuldig in de trenggoeli-aanplantingen optredende lichtgroene rups met zuiver witte streep aan beide zijden en een min of meer uitgesproken zwarte stippeling op den rug en kop kon als Catopsilia crocale (Callidryas pomona) tehuis gebracht worden. Deze voor verschillende Cassiasoorten zeer kenmerkende beschadiger werd den geheelen westmoesson op zeer verschillende plaatsen aangetroffen.

Een speciaal onderzoek werd ingesteld naar het voorkomen van zaadboorders in verschillende zaden van leguminosen.

In het zaad van pilang, klampis, weroe en kedinding werd een kleine snuitkever aangetroffen, die tot het geslacht Caryoborus moet behooren, terwijl in de zaden van kendajakan en klampis een iets grootere snuitkever voorkomt, die veel overeenkomst met Caryoborus gonagra Fabr., zooals deze door Stebbing wordt beschreven, vertoont.

De in het zaad aangerichte verwoesting kan zeer belangrijk zijn, zoo was van te voren reeds gesorteerd zaad van kendajakan nog 2/3 gedeelte aangetast, van pilang 75%, van kedinding- en weroezaad 33% en van klampiszaad 25%.

Om teleurstelling te voorkomen zal het bij het aanplanten van deze boomsoorten zeer gewenscht zijn, het zaad herhaalde malen op uiteenliggende tijdstippen te schiften.

De nauwkeurige bestudeering en beschrijving van den grooten djatiboorder (Duomitus ceramicus) en den inger-inger (Calotermes tectonae Damm.) werd voortgezet.

Wederom werd eene bijdrage geleverd voor het jaaroverzicht van het Instituut voor Plantenziekten en Kultures, van welk Instituut herhaaldelijk ondersteuning bij het determineeren van boschbeschadigers en het opsporen der daarop betrekking hebbende litteratuur werd ondervonden.

Toen door de uitbreiding die het personeel onderging, de mogelijkheid werd geopend om het *looibastvraagstuk* meer systematisch ter hand te nemen, werd er in de eerste plaats toe overgegaan, de meest belangrijke zuivere en gemengde looibastculturen te bezoeken. Het resultaat van dit plaatselijk onderzoek was in hooge mate teleurstellend, omdat vastgesteld moest worden, dat de in vroegere verslagen opgegeven uitgestrektheid voor de aangelegde culturen van dezen aard wel als beplante vlakte, doch allerminst als cultuur, waarvan zekere verwachtingen mogen worden gekoesterd, mag worden beschouwd.

Omtrent de meest aangeplante looibastleveranciers: de pilang (Acacia leucophloea) en de trenggoeli (Cassia fistula) moest vastgesteld worden, dat het niet mogelijk is deze in mengiug met djati behoorlijk te doen opgroeien, terwijl ook alle culturen van deze boomsoorten, die met tusschenplanting van kemlandingan aangelegd zijn, nagenoeg niets voor de toekomst beloven.

De zuivere pilangculturen, waarvan in vroegere rapporten mededeeling wordt gedaan, zijn ten deele op zoo slechte gronden geplant, dat daarvan, indien ooit, zeer zeker niet binnen afzienbaren tijd noemenswaardige opbrengsten zijn te verwachten, terwijl een uitgestrekt cultuurcomplex van deze boomsoort op gronden van uitstekende kwaliteit niet in die mate verpleegd is geworden, als voor de goede ontwikkeling daarvan noodig zou zijn geweest.

Iets gunstiger bleken in zeer enkele beheerseenheden de resultaten, die met het systematisch sparen van opslagen van looibastleveranciers in de culturen zijn bereikt, doch ook deze resultaten zijn niet zoodanig en zeker niet zoo algemeen, dat de doorvoering van dezen maatregel alleen voldoende zou zijn om de toekomstige voorziening in de behoefte aan looistof te verzekeren.

Langs wegen, paden en sleuven zijn in den loop der jaren een groot aantal looistofleveranciers geplant, die mettertijd eenige opbrengst zullen geven, doch in de eerste plaats is het moeilijk te overzien in hoeverre daardoor duurzaam aan de behoefte kan worden voldaan, in de tweede plaats zal de exploitatie van dergelijke verspreid staande boomen steeds weinig rendabel blijven.

Wederom werden door het Agricultuurchemisch laboratorium een aantal analyses van in Indië gebruikte looistoffen verricht.

Ook dit jaar werd aan de looierij van 's Lands gevangenis te Djokjakarta een bezoek gebracht en werden door den Directeur van dat gesticht enkele waardevolle mededeelingen omtrent de in het genoemde bedrijf met verschillende looimiddelen opgedane ervaringen verstrekt, terwijl ook van enkele particuliere looiers zeer op prijs gestelde inlichtingen werden ontvangen.

De pogingen om enkele zeer looistofrijke boomsoorten uit Australië (Eucalyptus occidentalis, Acacia decurrens, A. dealbata, A. saligna en A. pycnantha) hier in cultuur te brengen, hadden zeer weinig resultaat. De Eucalyptus stelde bijna overal reeds in de kweekerij teleur. Van de Acaciasoorten werden in verschillende beheerseenheden een grooter of kleiner aantal kweekplanten verkregen, die echter nergens na het uitplanten in leven bleven.

Inmiddels werd opnieuw eene kleine hoeveelheid zaad ontvangen, waarmede de proeven voortgezet worden.

Met de uit Britsch Indië afkomstige Cassia auriculata L. verkregen wij in de houtvesterij Margasari een gunstiger resultaat.

Nadat uit analyses van myrobalanen van verschillende herkomst gebleken was, dat de vruchten van den Djohoboom (Terminalia belerica var. laurinoides K. en V.) in looistofgehalte niet noemenswaardig bij die van deszelfs Britsch Indische geslachtsgenooten ten achter staan, werden enkele proefaanplantingen van deze boomsoort in de houtvesterij Tanggoeng en het complex Gadoengan aangelegd.

Een poging om ook de Britsch Indische myrobalanen (Terminalia chebula en Terminalia citrina), waarvan eene kleine hoeveelheid zaad beschikbaar was, in cultuur te brengen, had niet het gewenschte resultaat.

Voor het *botanisch onderzoek* der djatiboschflora werd regelmatig materiaal verzameld, dat door het Herbarium en Museum voor systematische botanie gedetermineerd pleegt te worden. In de eerste plaats wordt daarvoor de flora van de proefperken voor het opbrengst- en dunningsonderzoek systematisch verzameld, doch buitendien bestond gelegenheid ook daarbuiten materiaal bijeen te brengen.

Aan *fotografische vastlegging* van belangwekkende bosch- en cultuurbeelden, ziekteverschijnselen enz. werd ook dit jaar doorloopend aandacht geschonken.

Een aantal onderwerpen, vallende buiten de regelmatige taak van het Proefstation, waaraan in het verslagjaar aandacht werd geschonken, mag hier nog genoemd worden.

Een onderzoek werd ingesteld naar de oorzaken van de buitengewoon ongunstige boschtoestanden, die in een weinig aan devastatie bloot staand gedeelte van het boschdistrict Noord-Kediri, de toekomstige houtvesterij Krondong, worden aangetroffen. Als

oorzaak hiervan moest de zeer slechte physische gesteldheid van de betrekkelijke gronden beschouwd worden.

Mede werd een onderzoek ingesteld naar het gemiddelde stapelmetergewicht van het brandhout uit het boschdistrict Ngawi.

Op verzoek van den Houtvester van Oost-Cheribon-Tegal werd eene uiteenzetting van de juiste beteekenis van de bij de opstandsverpleging gebruikelijke termen zwakke, matige en sterke dunning, hoogdunning en lichting opgesteld, dat later gepubliceerd werd in de verwachting, dat daardoor aan do veelvuldig aangetroffen begripsverwarring op dit terrein een einde zal komen.

Van de sedert 1916 aangelegde aanplantingen van industriehout, d. w. z. houtsoorten, die door hun snellen groei en technische eigenschappen in de eerste plaats in aanmerking komen om als grondstof voor verschillende industriën te dienen, werd een overzicht opgesteld, terwijl omtrent de keuze van houtsoorten voor dit doel raad werd gegeven.

Omtrent den stand dezer aanplantingen loopen de berichten nogal sterk uiteen; van den aanleg 1916, die betrekkelijk laat in den grond kwam, werden 55½ H. A. als volledig geslaagd, 37½ H. A. als middelmatig en 44 ¾ H.A. (waarvan 5 H.A. opnieuw beplant werden) als mislukt beschouwd.

II. Onderzoekingen waartoe het initiatief uitging van het boschbeheer.

De *voorcultuur* van de opstandsvormende houtsoort tusschen het ringen en den kap, waaraan de volgende voordeelen verbonden kunnen zijn:

1. het beperken van de bodemverwildering.
2. het vermijden van geruimen tijd onproductief liggen van het terrein en
3. het voorkomen van cultuurachterstand.

vindt nog niet die belangstelling, die men daarvoor zou mogen verwachten. Dit is te opvallender, omdat bedoelde werkwijze in het boschdistrict Madioen met succes algemeen doorgevoerd kon worden. Van oudere voorculturen in Ngawi (35 H.A.), Tojong (84 H.A.) en Tekoetoek, die in het verslagjaar op stronk gezet werden, worden de resultaten bevredigend genoemd, doch in verschillende beheerseenheden moesten belangrijke gedeelten na den kap opnieuw gecultiveerd worden. Niet zelden benadeelde de tusschengeplante kemlandingan de exploitatie en de opslagcultuur, terwijl de kosten voor het korthouden van dit gewas zeer hoog waren, zoodat het noodig is bij den aanleg van voorculturen uiterst voorzichtig met het Leucaena-zaad om te gaan.

In het verslagjaar werden buiten Madioen en Ngawi geen nieuwe voorculturen aangelegd.

De *voorbewerking* van cultuurterreinen door keurwieden voldoet niet aan de verwachting, die daarvan enkele jaren geleden gekoesterd werd. Op betere gronden is het verschil in ontwikkeling van na deze voorbewerking aangelegde culturen en die, waar dat niet plaats vond, niet noemenswaard, terwijl op minder goede gronden het voordeel, dat met eerstbedoelden behaald wordt, niet tegen de daaraan verbonden kosten opweegt.

Met de beproeving van gewassen voor *tusschenbouw*, die onder bepaalde omstandigheden de kemlandingan kunnen vervangen en de minder gewenschte eigenschappen van dit gewas missen, werd voortgegaan.

Aan *menging* van de aan te leggen djaticulturen met verschillende wildhoutsoorten werd ook in het verslagjaar vooral in de houtvesterijen veel aandacht geschonken.

In verschillende wat oudere mengingen, zoowel waar de menging door het zorgvuldig sparen van opslagen was ontstaan, als waar zij kunstmatig tot stand was gebracht, werd de ervaring opgedaan, dat een groot gedeelte van het aanvankelijk voorhanden wildhout door den djati onderdrukt wordt, dan wel in sterke mate van den kemlandingan te lijden heeft. In hooge mate is dit met den kesambi het geval, die door zijn opvallend schaduwverdragend en bodembeschermend karakter in oudere djatibosschen eene bijzondere belofte als mengboom schijnt in te houden en daarom reeds sedert jaren bij voorkeur voor dit doel wordt gebezigd.

Bij de in de practijk meestal toegepaste mengvorm van één wildhoutboom in de rijen afwisselend met een, twee of drie djatiplanten, blijken van de talrijke gebezigde houtsoorten alleen de djoar en de grootbladige mahoni zich voldoende snel te ontwikkelen om niet door den djati en den kemlandingan overvleugeld te worden, terwijl vermeend wordt, dat de walikoekoen in dergelijke mengingen onderstandig kan voortbestaan.

Bij eenige mengingen in afwisselende rijen van djati en wildhout in ruim verband zonder tusschenplanting van kemlandingan werden ook met somokembang, segawe, woengoe en trenggoeli goede resultaten bereikt.

In een paar houtvesterijen is men tot groepsgewijze menging van wildhout in de djaticulturen overgegaan.

De reeds vroeger uitgesproken meening, dat als voorwaarden voor het verkrijgen van gemengde culturen het afstaan van voldoende ruimte aan de bij te mengen houtsoorten, het beperken van de tusschenplanting en het gebruiken van groot plantmateriaal moeten gelden, wordt door de geleidelijk verkregen ervaring regelmatig bevestigd.

De onzekerheid van de door de menging te bereiken resultaten, de aan eene succes belovende toepassing daarvan verbonden kosten en de technische moeilijkheden bij de uitvoering maken het nog niet mogelijk voor de practijk de menging algemeen aan te bevelen. Echter is het groot aantal combinaties, dat in verband met de ruime keuze van houtsoorten en de zeer verschillende gronden, waarop culturen aangelegd moeten worden, onderzocht dient te worden, reden, dat ten zeerste moet worden gewaardeerd, wanneer jaarlijks op een gedeelte der uitgestrekte cultuurvlakten ook zonder directe bemoeienis van het Boschproefstation die mengculturen worden aangelegd, waarvan op grond van plaatselijke ervaring bepaalde resultaten worden verwacht.

In de wildhoutculturen in het gebergte wordt regelmatig menging toegepast, waarbij in het boschdistrict West-Preanger zorggedragen wordt, dat een voldoend aantal houtsoorten der 1ste en 2de waardeklasse, die later den hoofdopstand zullen vormen, in regelmatig verband in de gemengde culturen aanwezig zijn.

In het complex Gadoengan slaagde men er in, in plaats van de vroeger toegepaste wilde menging van talrijke boomsoorten over de geheele vlakte, bloksgewijs mengingen van twee (in enkele gevallen drie) houtsoorten tot stand te brengen, waarin mettertijd waardevolle gegevens over het wederkeerig gedrag der gebruikte soorten zullen kunnen worden verzameld.

In alle beheerseenheden, waar in overleg met het Proefstation cultuurproeven worden uitgevoerd, werd tot den aanleg van *kweekerijen* overgegaan, terwijl buitendien in enkele beheerseenheden inboetmateriaal voor de gewone aanplantingen in kweekerijen wordt geteeld.

De aanleg van kweekerijen geeft eene zeer welkome gelegenheid omtrent de behandeling en de kieming van talrijke wildhoutsoorten waardevolle gegevens te verzamelen, tot de publicatie waarvan t. g. t. overgegaan zal worden.

Als resultaat van de *afsluiting* van open plekken, mislukte cultuurgedeelten en geringde opstanden door stekeldraadomrasteringen of levende heggen wordt zeer algemeen eene verbetering van de begroeiing, vermeerdering van djati en wildhontopslagen en krachtiger ontwikkeling daarvan bericht. Het is niterst moeilijk deze zichtbare verbeteringen in concrete cijfers uit te drukken en eerst bij de herbeplanting van met goed gevolg beschermde terreinen zal kunnen blijken, in hoeverre de wijziging van de begroeiing met eene eenigszins duurzame verbetering van de grondgesteldheid is samen gegaan.

III Overzicht van de uitgaven voor het Boschproefstation.

Uitgaven voor personeel.

I.	*Tractementen en toelagen.*			
	a. van den Chef. de Houtvesters, den Technoloog en de Adspirant-houtvesters	*f*	42150.—	
	b. van de Opzieners	„	4080.—	
	c. van het Kantoorpersoneel	„	3115.—	*f* 49345.—
II.	*Reiskosten* (declaraties en indemniteiten).			
	a van den Chef. de Houtvesters, den Technoloog en de Adspirant-houtvesters	*f*	11759.—	
	b. van de Opzieners	„	3050.—	*f* 14809.—
		Over te brengen....		*f* 64154.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

		Overgebracht	*f* 64154.—
III.	*Verdere uitgaven.*		
	a. porti	*f* 81.—	
	b. telefoon	„ 256.—	
	c. kantoorbehoeften	„ 3270.—	
	d. verlichting	„ 74.—	
	e. diverse uitgaven	„ 120.—	
	f. extra schrijfloonen	„ 628.—	
	g. waakloonen	„ 102.—	
	h. onderhoud gebouwen	„ 108.—	
	i. laboratorium en ingredienten	„ 157.—	
	j. meubilair	„ 333.—	
	k. gereedschappen	„ 50.—	
	l. instrumenten	„ 520.—	
	m. machinerieën	„ 3883.—	
	n. boeken en kaarten	„ 1602.—	
	o. fotografie	„ 2037.—	
	p. dunnings- en opbrengstonderzoek	„ 1673.—	
	q. cultuuronderzoek	„ 196.—	
	r. technisch houtonderzoek	„ 2706.—	
	s. grondonderzoek	„ 1932.—	
	t. botanisch onderzoek Java	„ 130.—	
	u. idem Buitenbezittingen	„ 431.—	
	v. publicatie	„ 550.—	*f* 20839.—
IV.	*Bouw woningen.*		„ 3500.—
		Totaal	*f* 88493.—

V. MEDEDEELINGEN VAN ALGEMEENEN AARD.

§ 20. Personeel. Tabel 68 geeft het gebruikelijke overzicht van het personeel bij den dienst van het Boschwezen op het einde van het verslagjaar; ter vergelijking zijn tevens de cijfers van de personeelssterkten der jaren 1909 t/m 1916 opgenomen.

TABEL 68.

OVERZICHT VAN HET PERSONEEL VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË OP EIND 1917 EN IN VOORAFGAANDE JAREN.

Betrekking.	Hoofdkantoor.	Dienst op Java en Madoera.	Inrichtingsbrigade.	Dienst in de Buitenbezittingen.	Proefstation.	Caoutchoucbedrijf.	Speciale onderzoekingen.	Totaal dienstdoend personeel.									Op eind 1917 waren met verlof of non-actief.
								1917.	1916.	1915.	1914.	1913.	1912.	1911.	1910.	1909.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Hoofdinspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Inspecteurs	—	[1]) 5	[2]) 1	1	—	—	—	7	6	6	6	6	5	5	5	4	1
Totaal voor leidinggevende en inspectie van den dienst	1	5	1	1	—	—	—	8	7	7	7	7	6	6	6	5	1
Directeur van het Caoutchoucbedrijf	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Chef van het Proefstation	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Totaal leiding Caoutchoucbedrijf en Proefstation	—	—	—	—	1	1	—	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—

[1]) Waarvan 1 tijd. waarnemend.
[2]) Waarnemend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 68. (*Vervolg*)

OVERZICHT VAN HET PERSONEEL VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË OP EIND 1917 EN IN VOORAFGAANDE JAREN.

Betrekking.	Hoofdkantoor.	Dienst op Java en Madoera.	Inrichtingsbrigade.	Dienst in de Buitenbezittingen.	Proefstation.	Caoutchoucbedrijf.	Speciale onderzoekingen.	Totaal dienstdoend personeel.									Op eind 1917 waren met verlof of nonactief.
								1917.	1916.	1915.	1914.	1913.	1912.	1911.	1910.	1909.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Houtvesters	3	47	10	[3]) 9	5	3	[4]) 4	81	70	64	56	53	54	48	47	38	[5]) 7
Adspirant-houtvesters	—	5	6	—	2	—	—	13	22	23	21	14	7	5	7	5	—
Ambtenaren ter beschikking (Candidaat-houtvesters)	—	—	2	—	—	—	—	2	—	9	—	—	—	—	—	—	—
Adjunct-houtvesters der 1ste klasse	—	3	—	1	—	—	—	4	4	7	7	5	9	9	9	10	3
Totaal hooger technisch personeel	3	55	18	10	7	3	4	100	96	103	84	72	70	62	62	53	10
Adjunct-houtvesters der 2de klasse	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5	10	13	—
Hoofdopzieners	1	33	—	[6]) 9	—	—	—	43	36	31	26	19	20	13	10	7	1
Opzieners op de oude voorwaarden	—	137	4	5	2	—	[7]) 3	151	153	147	128	124	112	100	85	77	4
Leerling-opzieners op idem	—	7	2	3	—	—	—	12	23	43	51	43	38	48	51	46	—
Opzieners op de nieuwe voorwaarden	—	51	3	—	—	—	—	54	42	33	20	7	7	7	6	3	—
Leerling opzieners op idem	—	46	4	2	1	—	[7]) 1	54	55	30	28	33	15	5	3	5	—
Totaal lager technisch personeel	1	274	13	19	3	—	4	314	309	284	253	228	195	178	165	151	5
Chefopnemers	—	—	7	—	—	—	—	7	4	3	2	2	1	2	2	2	—
Opnemers	—	—	3	—	—	—	—	3	6	6	7	9	8	9	8	8	—
Onder-opnemers	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Mantri's-opnemer	—	—	26	—	—	—	—	26	25	28	25	25	24	25	24	24	—
Totaal opnemerspersoneel	—	—	38	—	—	—	—	38	35	37	34	36	33	36	34	35	—
Mantri's-politie	—	426	—	36	—	—	—	462	437	407	365	343	302	286	268	260	—
Boschwachters	—	689	—	36	—	—	—	725	690	654	588	544	475	456	424	403	—
Totaal boschpolitiepersoneel	—	1115	—	72	—	—	—	1187	1127	1061	953	887	777	742	692	663	—

[3]) Waarvan 1 tewerkgesteld op het kantoor van den Inspecteur voor de Buitenbezittingen.
[4]) Waarvan 1 speciaal belast met onderzoekingen op botanisch gebied en 3 met hydrologische onderzoekingen (Brantasgebied en Tjisadane—Tjiliwoenggebied).
[5]) Hiervan 1 tewerkgesteld in de kolonie Suriname.
[6]) „ 1 „ op het kantoor van den Inspecteur voor de Buitenbezittingen.
[7]) Toegevoegd aan den Houtvester van het Brantasgebied.

De sterkte van het hoogere technische personeel bleef nog steeds onvoldoende. De moeilijkheden bij de aanvulling van dit personeel ondervonden, worden in de eerste plaats veroorzaakt door het feit, dat het aantal technici door de school te Wageningen afgeleverd, tot dusver beneden de behoefte van den voortdurend zich uitbreidenden dienst bleef, terwijl zij onder de huidige omstandigheden nog werden vergroot door de reorganisatie van de studie te Wageningen, ten gevolge waarvan de duur der opleiding is verlengd, zoodat gedurende een jaar geen Candidaat-houtvesters afstudeerden. Ten gevolge der ongeregelde scheepsverbinding met het Moederland kwamen de ter beschikking gestelde ambtenaren bovendien zeer ongeregeld uit.

Ten einde eene grootere dienstprestatie van de hoogere technische ambtenaren mogelijk te maken, werden plannen in overweging genomen om aan hen goed onderlegd, middelbaar opgeleid, technisch personeel toe te voegen.

Voorgesteld werd hier te lande eene opleiding in het leven te roepen, terwijl ter voorziening in de onmiddellijke groote behoefte, als maatregel van tijdelijken aard, gedurende eenige jaren de uitzending van jongelui uit Nederland, in het bezit van diploma B van de Nederlandsche Heidemaatschappij noodig werd geoordeeld. Deze jongelieden zullen, na hier te lande nog een cursus van een jaar te hebben doorloopen, benoemd kunnen worden tot boscharchitect 2e klasse. Na ongeveer twee jaar praktijk volgt dan opnieuw een examen, waarna benoeming tot boscharchitect 1e klasse moge-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

lijk zal zijn. De Indische Regeering betuigde Hare instemming met hovengenoemde plannen en trad op het laatst van het verslagjaar met den Minister daaromtrent in overleg.

Op eind 1917 waren er (de verlofgangers inbegrepen) 110 hoogere technische ambtenaren beneden den rang van Inspecteur, tegen 107 in 1916 (de Directeuren van het Caoutchoucbedrijf en van het Proefstation niet medegerekend). In 1917 werden 2 Houtvesters tot Inspecteurs benoemd (waarvan 1 tijd. waarnemend). Er kwamen slechts vijf Candidaat-houtvesters uit, wier practische opleiding, evenals zulks voor de ten vorige jare uitgekomen Candidaten het geval was, ten gevolge van den oorlogstoestand hier te lande nog moest worden voltooid. Aan het eind van het jaar waren drie van hen reeds tot Adspirant-houtvester benoemd.

In het verslagjaar werd nog van de werkkracht van drie Duitsche vakkundigen gebruik gemaakt.

De tractementen van het hoogere technische personeel werden in 1917 eenigszins verbeterd. De wijze van toepassing van deze nieuwe tractementsregeling was oorzaak, dat de ontstemming, die in het corps Houtvesters door het gedurende een aantal jaren uitblijven van een billijk te achten positieverbetering ontstaan was, niet geheel werd weggenomen.

Ook het tekort aan lager technisch personeel deed zich steeds meer gevoelen. In 1917 werd nog gebruik gemaakt van de overgangsbepalingen met betrekking tot benoembaarheid van Europeanen tot Leerling-opziener. Desniettegenstaande was de aanvulling van het corps Opzieners zeer onvoldoende, hetgeen naar de meening van zeer velen geheel moet worden geweten aan de, in verhouding tot de van deze ambtenaren verlangde werkprestatie, te gering te achten salarieering. Slechts door eene nieuwe tractementsregeling, waarbij meer rekening wordt gehouden met de ongunstige omstandigheden, waaronder deze krachten moeten arbeiden, zal de geregelde aanvulling van dit voor den dienst onmisbare personeel verzekerd kunnen worden.

Van de in 1917 voor het eindexamen van de Cultuurschool te Soekaboemi geslaagden werden er tien bij het Boschwezen als Leerling-opziener te werk gesteld. Van deze inrichting werden vanaf 1914 47 oud-leerlingen als Leerling-opziener in dienst genomen, waarvan 22 op de oude en 25 op de nieuwe voorwaarden.

Voor het bureaupersoneel, de mandoers en de stapelplaatsbeheerders werd eene nieuwe tractementsregeling ingevoerd.

§ 21. Dienstorganisatie en Voorschriften.

In den loop van het verslagjaar kwamen de hieronder volgende houtvesterijen in werking.

Houtvesterij.	Datum en Nummer van het Gouvernementsbesluit.	Toelichting. Bij het zelfde besluit:
Djembolo	G. B. 18 Januari 1917, No. 57 (Stbl. 29)	werd het boschdistrict Semarang opgeheven.
Ngawen	G. B. 20 Maart 1917, No. 51 (Stbl. 120)	werd het boschdistrict Todanan nader omschreven.
Panoenggalan	G. B. 14 Juli 1917, No. 30 (Stbl. 383)	werd het boschdistrict Grobogan nader omschreven.
Bandjarredjo	G. B. 7 Augustus 1917, No. 42 (Stbl. 478)	werd het boschdistrict Noord-Randoeblatoeng nader omschreven.
Moenoeng	G. B. 6 October 1917, No. (38 Stbl. 603)	werden de boschdistricten Noord-Kediri en Zuid-Soerabaja nader omschreven.

Bij Gouvernementsbesluit van 5 Februari, No. 61 (Stbl. No. 58), werden de definitief ingerichte djatibosschen, behoorende tot de boschcomplexen Bandjaran en Keling met ingang van 1 Januari 1919 tot één houtvesterij samengevoegd.

Bij Gouvernementsbesluit van 3 Januari, No. 5 (Stbl. No. 5), werd de Gouvernementskoffiecultuur in de residentie Preanger-Regentschappen ingetrokken.

Bij Koninklijk Besluit van 4 October, 1916, No. 89 (Stbl. 62), afgekondigd bij Koloniale Ordonnantie van 8 Februari 1917, werden de voorwaarden vastgesteld, betreffende de benoembaarheid tot technisch ambtenaar in den rang van Adspirant-houtvester en de hoogere rangen bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië en regelen gegeven, betreffende de toekenning van studietoelagen aan jongelieden, die aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen studeeren en genegen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zijn zich te verbinden, om na volbrachte studie als Adspirant-houtvester in den Indischen dienst te treden, zoomede regelen betreffende hun uitzending naar Nederlandsch-Indië.

Bij Gouvernementsbesluit van 20 Juli, No. 70 (Stbl. 434), werd de bezoldiging van het personeel bij den dienst van het Boschwezen en bij Gouvernementsbesluit van 20 Juli, No. 71 (Stbl. 435), de bezoldigingen van den Directeur van het Caoutchoucbedrijf en van het Proefstation voor het Boschwezen in Nederlandsch-Indië nader geregeld, terwijl bij genoemd bedrijf twee Superintendenten in dienst werden gesteld.

Bij Gouvernementsbesluit van 27 Augustus, No. 13 (Stbl. 527), kwam een voorloopige voorziening tot bescherming van 's Lands bosschen in het rechtstreeksch bestuurd gebied der onderafdeeling Singkel tot stand. (Bij Gouvernementsbesluit van 18 December 1917, No. 29, (Stbl. 732), werd hierin eenige wijziging gebracht, verband houdende met de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafrecht.)

De verzameling gedrukte dienstvoorschriften werd in het verslagjaar uitgebreid met het gedrukte dienstvoorschrift voor den onderhandschen verkoop en dat voorpublieke verkoopingen zonder bemiddeling der verkoopkantoren Tegelijkertijd werden daarbij alle dienstvoorschriften, welke over die onderwerpelijke aangelegenheden bestondeu, buiten werking gesteld.

Overigens verschenen nog een aantal afzonderlijke voorschriften, waarvan de meest belangrijke hieronder volgen:

Dienstvoorschrift van 12 Januari, No. 242/H.I., waarbij bepaald werd, dat, tenzij afstand van houtgewas in het grensregelingsproces-verbaal uitdrukkelijk in de voorwaarden is opgenomen, grondruilingen eerst mogen plaats vinden, nadat het op de in ruil af te stane gronden voorkomende houtgewas door het Boschwezen gekapt en vervoerd is.

Dienstvoorschrift van 9 Maart, No. 1651/H.I., waarbij met intrekking van rondschrijven ddo. 28 November 1912, No. 4786/H.I., nieuwe eenheidsprijzen voor de berekening der minimuminschrijvingssommen voor uit te geven djatiboschperceelen werden vastgesteld (sort. a *f* 40.—, sort. b *f* 58.— en sort. c *f* 70.— per M³).

Dienstvoorschrift van 16 April, No. 2488/H.I., waarbij de aandacht werd gevestigd op art. 1 al. 2 van de regelen onder „ten Tweede" in Stbl. 1915 No. 326. Een Leerling-opziener kan bij gebleken bekwaamheid en geschiktheid ook binnen 2 jaar tot Opziener worden bevorderd. Een Leerling-opziener, die na twee jaren dienst voor een hoogeren rang nog niet geschikt wordt geoordeeld, komt in aanmerking voor ontslag, doch eerst nadat gebleken is, dat nadrukkelijke schriftelijke waarschuwing in zijn dienstprestaties geen verbetering vermocht te brengen.

Dienstvoorschrift van 22 October, No. 6384/H.I., waarbij bepaald werd, dat uiterlijk 20 dagen na afloop van elke maand een afschrift van de recapitulatie van het kasboek aan den betrokken Beheersinspecteur moet worden ingediend.

Dienstvoorschrift van 26 October, No. 6579/H.I., waarin, onder vervallenverklaring van dienstvoorschrift van 2 November 1901, No. 913/H.I., uitlegging werd gegeven van de regeling der geldboekhouding voor de Boschbeheerders, zooals die voorkomt in de bijbladen Nos. 4276 en 4583.

Dienstvoorschrift van 20 November, No. 7014/H.I., zendt afschrift van het besluit van den H. I. van gelijken datum en nummer, betreffende de nieuwe tractementsregeling van Inlandsch personeel bij het Boschwezen voor zoover dit niet is genoemd in G.-B. van 20 Juli 1917, No. 70 (Stbl. No. 434) en geeft, met buitenwerkingstelling der dienstvoorschriften van 27 Februari 1913, No. 791/H.I., 15 September 1914, No. 3956/H.I., 29 September 1914, No. 4170/H.I., 27 Januari 1915, No. 413/H.I., en 26 Mei 1915, No. 2801/H.I., nieuwe regelen voor de benoemiug of herbenoeming, dan wel regeling van de bezoldiging van dergelijk personeel.

Dienstvoorschrift van 13 December, No. 7490/H.I., waarin nadere toelichting werd gegeven op het dienstvoorschrift van 20 November 1917, No. 7014/H.I.

Ten slotte wordt medegedeeld, dat, op aanstichting van den Voorzitter der Vereeniging van Ambtenaren bij het Boschwezen in N.O.I., het plan werd opgevat een zgnd. „Voorlooper op het Jaarverslag" uit te geven. Dit plan kwam eerst in 1918 tot uitvoering. De Voorlooper zal uitsluitend „voor den dienst" worden gedrukt, bevat slechts voorloopig cijfermateriaal en heeft ten doel, de in de resultaten voor den Dienst van het Boschwezen belangstellenden eerder een inzicht in die uitkomsten te kunnen geven, dan zulks in verband met de bewerkelijkheid hiervan, met het jaarverslag het geval kan zijn.

§ 22. Geldelijke uitkomsten.

De tabellen 69 t/m 74 geven een overzicht van de baten en lasten van den dienst.

TABEL 69.

OVERZICHT VAN DE GELDELIJKE UITKOMSTEN VAN DEN DIENST VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË VAN 1909—1917.

Omschrijving.	1909.		1910.		1911.		1912.		1913.		1914.		1915.		1916.		1917.	
	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.	Voordeelig verschil. Guldens.	Nadeelig verschil. Guldens.
Dienst op Java en Madoera	1.987.694	—	2.308.260	—	2.746.435	—	3.029.674	—	2.968.394	—	2.137004	—	2.328.811	—	2.990.449	—	6.029.317	—
Dienst op de Buitenbezittingen	[1] 90.535	—	100.630	—	107.506	—	69.990	—	126.092	—	75 328	—	23.489	—	—	14.550	—	[2] 100.372
Caoutchoucbedrijf	—	—	—	—	—	54.822	—	197.767	—	635.117	—	817.109	—	402.869	—	597.696	—	333.871
Boschproefstation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42.698	—	44.506	—	57.382	—	78.004	—	88.493
Voordeelig verschil van den geheelen dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië	2.078 229	—	2.408.890	—	2.789.119	—	2.901.897	—	2.416.671	—	1.350.717	—	1.892.049	—	2.300.199	—	5.506.581	—

[1] Het tractement en de reiskosten van den Inspecteur voor de Buitenbezittingen zijn bij het bedrag over 1909 niet in rekening gesteld.
[2] Vanaf 1917 wordt de aankap i. e. b. in het Landschap Boeton gedreven voor rekening van dat Landschap.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 70.

Overzicht der Inkomsten en Uitgaven

	Baten.	Algemeene onverdeelde inkomsten in guldens.	Inkomsten der bosch-districten in guldens.	Inkomsten der houtvesterijen in guldens.	Totaal. Guldens.	Guldens.
I.	Opbrengst van door tusschenkomst van aannemers geëxploiteerde perceelen:					
1.	aan pachtpenningen	—	1.689.193	99.209	1.788.402	
2.	aan retributies *a.* djatihout	—	452.797	744	453.541	
	aan retributies *b.* wildhout	—	—	—	—	
		—	2.141.990	99.953		2.241.943
II.	Zuivere opbrengst van door bemiddeling van de vendukantoren openbaar verkocht hout en andere boschvoortbrengselen:					
a.	djatihout (zonder dunningshout)	—	1.101.936	3.164.817	4.266.753	
b.	wildhout	—	219.468	25.308	244.776	
c.	dunningshout	—	6.003	33.755	39.758	
d.	andere boschvoortbrengselen	—	1.496	570	2.066	
		—	1.328.903	3.224.450		4.553.353
III.	Zuivere opbrengst van niet door bemiddeling van de vendukantoren openbaar verkocht hout en andere boschvoortbrengselen:					
a.	djatihout (zonder dunningshout)	—	648.313	728.216	1.376.529	
b.	wildhout	—	62.598	22.665	85.263	
c.	dunningshout	—	105.343	58.178	163.521	
d.	andere boschvoortbrengselen	—	7.029	1.976	9.005	
		—	823.283	811.035		1.634.318
IV	Opbrengst van verkochte caoutchouc uit de verspreide, niet tot caoutchoucondernemingen behoorende aanplantingen:					
a.	gedurende 1916 *a*)	6.168	21.954	165.087	193.209	
b.	„ 1917	2.580	45.454	174.194	222.228	
		b) 8.748	67.408	339.281		415.437
V.	Opbrengst van ondershands verkocht hout en andere boschvoortbrengselen:					
a.	djatihout (zonder dunningshout)	—	439.937	926.442	1.366.379	
b.	wildhout	—	78.955	7.289	86.244	
c.	dunningshout	—	24.190	24.246	48.436	
d.	andere boschvoortbrengselen	—	72.797	11.893	84.690	
		—	615.879	969.870		1.585.749
VI.	Opbrengst van hout, verkocht ingevolge overeenkomsten voor stapelplaatsleveringen:					
a.	djatihout (zonder dunningehout)	—	541.588	968.003	1.509.591	
b.	wildhout	—	—	—	—	
		—	541.588	968.003		1.509.591
	Overbrengen	—	—	—	—	11.940.391

a) De in IV*a* voor 1916 vermelde inkomsten stonden bij de opmaking van het verslag over 1916 nog niet volledig t beschikking.

b) Aan ficusverkoop in Holland voor het Hoofdkantoor.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

van den Dienst op Java en Madoera in 1917.

Lasten.	Algemeene onverdeelde uitgaven in guldens.	Uitgaven der bosch-districten in guldens.	Uitgaven der houtves-tenijen in guldens.	Totaal Guldens.	Guldens.
I. Uitgaven voor verjonging:					
A. In het djatiboschgebied:					
1. Eigenlijke verjonging.					
a. djati	—	230.391	137.237	367.628	
b. wildhout	—	1.168	5.300	6.468	
2. Maatregelen tegen branden	—	47.978	70.784	118.762	
B. In het wildhoutboschgebied:					
1. Eigenlijke verjonging	—	[1] 37.705	[2] 248	37.953	
2. Maatregelen tegen branden	—	[2] 19.255	[2] 108	19.363	
	—	336.497	213.677		550.174
II. Uitgaven voor definitieve inrichting:					
a. grensregeling, afbakening, opmeting en kaarteering	60.234	—	—	—	
b. verdere boschinrichting	115.037	—	—	—	
c. divergen	1.714	—	—	—	
	176.985	—	—		176.985
III. Verdere uitgaven behalve voor personeel in vasten dienst:					
1. Grensregeling en afbakening in de boschdistricten:					
a. in het djatiboschgebied (uitgezonderd definitieve inrichting)	—	4.045	—	4.045	
b. in het wildhoutboschgebied	—	[3] 29.396	—	29.396	
2. Onderhoud der grenzen:					
a. in het djatiboschgebied	—	10.880	6.797	17.677	
b. in het wildhoutboschgebied	—	[4] 11.670	[25] 80	11.750	
3. Schatting der houtmassa en berekening der geldswaarde van aan te besteden perceelen	—	2.586	—	2.586	
4. Idem voor het houtgewas op in erfpacht uit te geven gronden	—	879	—	879	
5. Ringen van djatibooinen	—	7.363	5.687	13.050	
6. Extratoezicht op retributieperceelen	—	1.653	—	1.653	
7. Werkzaamheden voor het maken van voorloopige bedrijfsplannen	—	—	—	—	
8. Aankap in engeren zin van hout enz. (behalve voor rubberhout in de verspreide aanplantingen):					
A. In het djatiboschgebied:					
1. Djatihout:					
a. timmerhout:					
kaploonen	—	181.366	369.150	553.516	
sleeploonen	—	55.559	103.738	159.297	
verdere vervoerloonen	—	90.805	150.225	241.030	
kavelloonen, laadloonen, enz	—	11.648	52.172	63.820	
b. brandhout:					
kap- en draagloonen	—	236.487	286.185	532.672	
verdere vervoerloonen	—	220.579	187.280	407.859	
stappelloonen, zaagloonen, laadloonen enz.	—	26.148	50.862	77.010	
2. Wildhout:					
a. timmerhout	—	1.097	2.153	3.250	
b. brandhout	—	1.818	11.688	13.506	
3. Houtskool	—	5.676	8.513	14.189	
4. Basten, enz	—	4.273	107	4.380	
	—	906.928	1.234.637	2.141.565	
Overbrengen					727.159

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL. 70. *Vervolg.*

Overzicht der Inkomsten en Uitgaven

Baten.	Algemeene onverdeelde inkomsten in guldens	Inkomsten der bosch-districten in guldens.	Inkomsten der hout-vesterijen in guldens.	Totaal Guldens.	Guldens.
Overgebracht	—	—	—	—	11.940.391
VII. Waarde van het ten behoeve van den openbaren dienst (niet Boschwezen), uit de voorraden „gekapt verstrekt" hout enz. (art. 37, al. 1, sub a, van het boschreglement, juncto art. 46, al. 1 en 2, van het dienstreglement):					
1. Landswerken (verrekende waarde):					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	482.186	435.901	918.087	
b. wildhout ...	—	1.866	—	1.866	
c. dunningshout ...	—	6.636	160	6.796	
d. andere boschvoortbrengselen ...	—	12.875	408	13.283	
2. Locale werken (in 's Lands kas gestorte gelden):					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	677	2.247	2.924	
b. wildhout ...	—	—	—	—	
c. dunningshout ...	—	—	—	—	
	—	504.240	438.716		942.956
VIII. Waarde van het krachtens art. 37, al. 1, sub c eerste gedeelte, van het boschreglement, juncto art. 46, al. 4 tot 6, van het dienstreglement uit de voorraden „gekapt verstrekt" hout voor werken door de Inlandsche bevolking in gemeentedienst uit te voeren (desawerken):					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	16.087	17.497	33.584	
b. wildhout ...	—	—	—	—	
c. dunningshout ...	—	927	—	927	
	—	17.014	17.497		34.511
IX. In 's Lands kas gestorte gelden voor het krachtens art. 37, al. 1, sub c. tweede gedeelte, juncto art. 37, al. 2, van het boschreglement verstrekte hout voor werken van algemeen nut:					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	1.955	6.853	8.808	
b. wildhout ...	—	—	—	—	
c. dunningshout ...	—	—	—	—	
	—	1.955	6.853		8.808
X. Teruggestorte kap- en vervoerkosten van het ad VIII bedoelde hout voor desawerken (art. 46, al. 4 tot 6, van het dienstreglement):					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	5.350	4.803	10.153	
b. wildhout ...	—	—	—	—	
c. dunningshout ...	—	225	—	225	
	—	5.575	4.803		10.378
XI. Verrekende waarde van aan andere beheerseenheden afgestaan hout, enz.:					
a. djatihout (zonder dunningshout) ...	—	52.615	24.603	77.218	
b. wildhout ...	—	4.018	—	4.018	
c. dunningshout ...	—	3.046	447	3.493	
d. rails, enz. ...	c.) 52	19.978	33.338	53.368	
	52	79.657	58.388		d.) 138.097
Overbrengen	—	—	—	—	13.075.144

c) Voor aan het Caoutchoucbedrijf verstrekte rails afkomstig van de geschorste Solovalleiwerken.
d) Hiervan ƒ 51[illegible].— in verrekening met het Caoutchoucbedrijf en ƒ 770.— in verrekening met de Inrichtingsbrig

781.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

van den Dienst op Java en Madoera in 1917.

Lasten.	Algemeene onverdeelde uitgaven in guldens.	Uitgaven der bosch-districten in guldens.	Uitgaven der houtves-terijen in guldens.	Totaal Guldens.	Guldens.
Overgebracht	—	906.928	1.234.637	2.141.565	727.159
5. Tijdelijk personeel per werklijst verantwoord voor de werkzaamheden onder 1—4:					
a. Europeesch	—	30.102	19.703	49.805	
b. Inlandsch	—	72.308	126.508	198.906	
B. In het wildhoutboschgebied:					
1. timmerhout	—	106.870	—	106.870	
2. brandhout	—	50.817	—	50.817	
3. bamboe	—	24.352	—	24.352	
4. houtskool	—	5.880	—	5880	
5. basten, enz	—	337	—	337	
6. tijdelijk personeel per werklijst verantwoord voor de werkzaamheden onder 1—5:					
a. Europeesch	—	11.781	—	11.781	
b. Inlandsch	—	12.287	—	12.287	
9. Totale oogst- en verkoopkosten van caoutchouc in de verspreide aanplantingen:					
a. gehuurende 1916 *a*)	[43] 366	11.793	66.147	78366	
b. „ 1917	[43] 345	12.656	92.778	105.779	
10. Dammen:					
a. djativerjongingen	—	74.890	64.214	139.104	
b. wildhoutverjongingen	—	201	—	201	
11. Aanleg van wegen, sleuven en paden en bouwen van bruggen:					
a. in het djatiboschgebied	—	20.540	34.099	[33] 54.639	
b. in het wildhoutboschgebied	—	[5] 9.332	—	9.332	
12. Onderhoud van wegen, sleuven, paden en bruggen:					
a. in het djatiboschgebied	—	28.739	52.906	[38] 81.645	
b. in het wildhoutboschgebied	—	[5] 7.597	[24] 289	7.886	
13. Aanleg van railbanen (en bouw van bruggen daarin).	—	31.280	[27] 144.042	175.322	
14. Inkoop van materieel voor railbanen	52	39.138	[28] 359.860	399.050	
15. Onderhoud van railbanen (en van bruggen daarin).	—	50.249	100.302	150.551	
16. Aanleg en onderhoud van sleepwegen	—	19.386	—	19.386	
17. Bouw van woningen en verblijfplaatsen	—	[7] 44.107	[29] 57.990	[39] 102.097	
18. Onderhoud van woningen en verblijfplaatsen	—	[8] 18.650	[30] 24.950	[39] 43.600	
19. Bouw van stapelplaatsen	—	11.703	34.039	45.742	
20. Onderhoud van stapelplaatsen	—	13.213	9.683	22.896	
21. Inkoop van verschillende benoodigdheden (zagen, bijlen, andere werktuigen, machines, karren, enz.)	—	27.404	39.062	66.466	
22. Aanschaffing en onderhoud van meubilair in bosch-keten	—	[9] 1.324	[31] 1.134	2.458	
23. Aankoop en onderhoud van politieprauwen	—	328	9	337	
24. Aandeel in de opbrengst van beheerseenheden aan Inlandsche vorsten	—	20.555	100	20.655	
25. Instrumenten, enz.	[35] 51.760	1.967	2.061	55.788	
26. Diversen	[40] 8.005	[10] 96.095	[32] 95.930	200.030	
	61.128	1.762.959	2.559.843		4.383.930
IV. Uitgaven voor personeel (in vasten dienst)					
A. Tractementen en toelagen:					
1. Hooger technisch personeel: Hoofdinspecteur, Inspecteurs, Houtvesters, Adspirant- en Candidaat-houtvesters, Adjunct-houtvesters en wd. Vakkundige bij het railbaanbedrijf te Tjepoe.	187.225	[11] 188.202	132.297	507.724	
Overbrengen	187.225	188.202	132.297	507.724	5.111.089

a.) De in III 9 voor 1916 vermelde uitgaven stonden bij de opmaking van het verslag over 1916 nog niet volledig ter beschikking.

TABEL 70. *Vervolg*

Overzicht der Inkomsten en Uitgaven

Baten.	Algemeene onverdeelde inkomsten in guldens.	Inkomsten der bosch-districten in guldens.	Inkomsten der houtvesterijen in guldens.	Totaal Guldens.	Guldens.
Overgebracht	—	—	—	—	13.075.141
XII. Waarde van hout enz. ten behoeve van den openbaren dienst (niet Boschwezen) op last gekapt en dus op stam verstrekt (art. 13, al. 1, sub *b*, art. 23, al. 1, sub *a* en art. 25, al. 3, van het boschreglement, juncto art. 46, al. 1 en 2, van het dienstreglement):					
1. Landswerken (verrekende waarde):					
a. djatihout (zonder dunningshout)	—	9.362	—	9.362	
b. wildhout.....	—	5.115	—	5.115	
c. dunningshout	—	—	—	—	
d. andere boschvoortbrengselen.....	—	608	—	608	
2. Locale werken (in 's Lands kas gestorte gelden):					
a. djatihout (zonder dunningshout).....	—	873	—	873	
b. wildhout	—	1.431	—	1.431	
	—	17.389	—		17.389
XIII. Waarde van het hout op last gekapt voor werken door de Inlandsche bevolking in gemeentedienst uit te voeren (desawerken) (art. 13, al. 1, sub c. art. 23, al. 1, sub *a*. en art. 25 al. 3. van het boschreglement):					
a. djatihout (zonder dunningshout)	—	52.479	2.008	54.487	
b. wildhout	—	38.919	—	38.919	
c. andere boschvoortbrengselen	—	—	—	—	
	—	91 398	2.008		93.406
XIV. Retributie voor djatihout op vergunning gekapt in voorloopig of niet ingerichte djatibosschen, uitsluitend door Inlanders (art. 13, al. 2, sub *b*, van het boschreglement, juncto art. 27 van het dienstreglement)	—	42	—	42	
	—	42	—		42
XV. Retributie voor hout enz. op vergunning gekapt in wildhoutbosschen (art. 23, al. 1, sub *b* en art. 25, al. 3, eerste gedeelte, van het boschreglement, juncto art. 42, al. 1 tot al. 9 en art. 45, al. 1 tot al. 9, van het dienstreglement), voor alle ingezetenen:					
1. Niet-Inlanders:					
a. djatihout (zonder dunningshout)	—	—	—	—	
b. wildhout.....	—	34.286	—	34.286	
c. andere boschvoortbrengselen	—	150	—	150	
2. Inlanders:					
a. djatihout (zonder dunningshout)	—	666	—	666	
b. wildhout		265	—	265	
c. andere boschvoortbrengselen	—	—	—	—	
	—	35.367	—		35.367
Overbrengen	—	—	—	—	13.221.347

PERPUSTAKAAN NASIONAL INDONESIA

van den Dienst op Java en Madoera in 1917.

Lasten.	Algemeene onverdeelde uitgaven in guldens.	Uitgaven der boschdistricten in guldens	Uitgaven der houtvesterijen in guldens.	Totaal Guldens.	Guldens.
Overgebracht ...	187.225	188.202	132.297	507.724	5.111.089
2. Lager technisch personeel:					
a. Hoofdopzieners, Chef-opnemers, Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de oude voorwaarden	40.680	[13] 175.760	160.856	377.296	
b. Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de nieuwe voorwaarden	5.060	[12] 39.900	28.063	73.023	
c. Mantri's-opnemer	18.962	[14] 2.760	—	21.722	
3. Boschpolitiepersoneel:					
a. Mantri's-politie	—	138.185	[33] 77.234	215.419	
b. Boschwachters	—	107.482	[34] 68.829	176.311	
4. Ander personeel, dat zijn inkomsten direct uit 's Landskas geniet:					
a. Personeel van het Hoofdkantoor, alsmede schrijvers, hulpschrijvers en teekenaars daarbuiten	84.311	[16] 40.616	31.235	155.562	
b. Verder personeel (mandoers, die niet per werklijst worden verantwoord):					
Mandoers bij den aanplant	—	18.895	10.262	29.157	
Mandoers werkzaam bij den aankap in eigenaren zin (uitgezonderd dunning)	—	17.661	28.440	46.101	
Andere mandoers	2.824	11.486	8.763	23.073	
B. Procentsgewijze beloonigen voor de ad A 4b genoemde bij den aankap werkzaam zijnde mandoers.	—	11.706	22.007	33.713	
C. Buitengewone beloonigen	—	50	450	500	
D. Reis- en verblijfkosten.					
I. Vaste reisindemniteiten:					
a. Hooger technisch personeel:					
Adspirant- en Candidaat-houtvesters	13.370	[15] 26.431	7.613	47.414	
b. Lager technisch personeel.					
1. Hoofdopzieners, Chef-opnemers, Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de oude voorwaarden	15.493	[17] 89.526	54.372	159.391	
2. Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de nieuwe voorwaarden	3.563	[18] 26.720	12.739	43.022	
3. Mantri's-opnemer	1.980	[19] 540	—	2.520	
c. Boschpolitie-personeel:					
Mantri's-politie	—	18.132	[31] 10.824	28.956	
Boschwachters	—	30.066	[32] 18.762	48.828	
II. Reisdeclaraties:					
a. Hooger technisch personeel:					
Hoofdinspecteur, Inspecteur, Houtvesters, Adspirant- en Candidaathoutvesters, Adjunct-houtvesters en wd. Vakkundige bij het railbaanbedrijf te Tjepoe.	27.400	[20] 66.381	[37] 31.946	125.727	
b. Lager technisch personeel:					
1. Hoofdopzieners, Chef-opnemers, Opzieners, Opnemers Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de oude voorwaarden	397	[21] 6.259	11.899	18.555	
2. Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers op de nieuwe voorwaarden	544	1.484	919	2.947	
3. Mantri's-opnemer	435	[22] 244	—	679	
c. Boschpolitiepersoneel:					
Mantri's-politie	—	1.183	669	1.852	
Boschwachters	—	732	177	909	
d. Ander personeel, dat zijn inkomsten uit 's Landskas geniet	13	48	—	61	
Overbrengen ...	402.257	1.019.849	718.356	2.140.462	5.111.089

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

TABEL 70. *Vervolg*

Overzicht der Inkomsten en Uitgaven

	Baten.	Algemeene overdeelde inkomsten in guldens.	Inkomsten der boschdistricten in guldens.	Inkomsten der houtvesterijen in guldens.	Totaal. Guldens.	Totaal. Guldens.
	Overgebracht	—	—	—	—	13.221.345
XVI.	Retributie voor hout enz. krachtens art. 23, al. 2 sub *b*. van het boschreglement, juncto art. 42, al. 10 tot al. 19, van het dienstreglement uitsluitend door Inlanders gekapt in niet in aankap zijnde in stand te houden wildhoutbosschen:					
	a. djatihout (zonder dunningshout)	—	—	—	—	
	b. wildhout	—	2.742	—	2.742	
	c. andere boschvoortbrengselen	—	—	—	—	
		—	2.742	—		2.742
XVII	Retributie voor hout enz. krachtens art. 25, al. 3, tweede gedeelte, van het boschreglement, juncto art. 45, al. 10 tot 16, van het dienstreglement uitsluitend door Inlanders gekapt in niet in stand te houden wildhoutbosschen:					
	a. djatihout (zonder dunningshout)	—	5	—	5	
	b. wildhout	—	9.273	—	9.273	
	c. andere boschvoortbrengselen	—	345	—	345	
		—	9.623	—		9.623
XVIII.	Retributie voor hout enz., voorkomend op aan Inlanders in ontginning uitgegeven gronden, behoorende tot de niet in stand te houden wildhoutbosschen (art. 27 van het boschreglement) en op in erpacht, in eigendom of met recht van opstal uitgegeven gronden (alle ingezetenen):					
	a. Europeanen en andere niet-Inlanders	—	65.368	—	65.368	
	b. Inlanders	—	5.283	—	5.283	
		—	70.651	—		70.651
XIX.	Retributie voor houtskool, basten en andere boschvoortbrengselen, verzameld op grond van art. 38 van het boschreglement	—	4.217	106		4.323
XX.	Verrekende uitgaven	—	48	*e*) 4.194		4.242
XXI.	Verdere ontvangsten, als:					
	a. opbrengst van door de politie aangehaald hout	—	11.055	1.653	12.708	
	b. terugstorting van door den dienst van het Boschwezen gedane uitgaven voor het ringen der eerste jaarperceelen en voor het schatten der houtmassa's van boschperceelen	—	4.731	—	4.731	
	c. vergoeding ter zake van het niet schoon afleveren van de leeggekapte jaarperceelen	—	675	—	675	
	d. huur van de ten behoeve van het personeel bij den dienst van het Boschwezen opgerichte woningen	*f*) 480	13.035	18.398	31.913	
	e. verschillende andere ontvangsten	*g*) 697	*h*) 30.453	28.918	60.068	
		1.177	59.949	48.969		110.095
	Totaal der baten ...	9977	6.418.818	6.994.126		13.422.921

e) Hiervan *f* 440.— in verrekening met het proefstation.
f) Huitshuur van door personeel der Inrichtingsbrigade bewoonde Gouvernementswoningen.
g) Vergoedingen voor het vervaardigen van kaarten ten behoeve van particulieren.
h) Waarvan *f* 2.— ten bate van het Grantasgebied.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

van den Dienst op Java en Madoera in 1917.

	Lasten.	Algemeene onverdeelde uitgaven in guldens.	Uitgaven der bosch-districten in guldens.	Uitgaven der houtves-terijen in guldens.	Totaal. Guldens.	Guldens.
	Overgebracht	402.257	1.019.849	718.356	2.140.462	5.111.089
E.	Opleiding van het ondergeschikt personeel voor den dienst van het Boschwezen	26.100	—	—	26.100	
		428.357	1.019.849	718.356		2.166.562
V.	Verrekende uitgaven en verrekende waarde van hout enz.:					
1.	Verrekende uitgaven	—	48	3.754	3.802	
2.	Verrekende waarde van:					
a.	djatihout	764	2.870	29.314	32.948	
b.	wildhout	—	—	—	—	
c.	dunningshout	6	—	441	447	
d.	rails, enz.	—	9.309	43.612	52.921	
		[42]) 770	12.227	77.121		90.118
VI.	Andere uitgaven:					
a.	Kantoorhuur	1.740	3.292	180	5.212	
b.	Boschwakers ten bijstand van de boschpolitie	—	7.295	1.585	8.880	
c.	Roeiers	—	216	—	216	
d.	Diversen	—	1.069	10.458	11.527	
		[43]) 1.740	11.872	12.223		25.835
	Totaal der lasten	668.980	3.143.404	3.581.220		7.393.604
	Voordeelig verschil	—	—	—		6.029.317
	Totaal der baten	—		—		13.422.921

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Noten, behoorende bij Tabel 70 (lasten.)

1) Hiervan *f* 9.463.— voor het Brantasgebied.
2) „ „ 7.093.— „ „ „ en *f* 10.000.— ten behoeve van de bescherming tegen brand en veeweide in de voorgestelde boschreserve in de afdeeling Toeloengagoeng der residentie Kediri. Zie ook de noot bij tabel 66.
3) Hiervan *f* 8.710.— voor het Brantasgebied.
4) „ „ 2.716.— „ „ „
5) „ „ 616.— „ „ „
6) „ „ 662.— „ „ „
7) „ „ 2.107.— „ „ „
8) „ „ 188.— „ „ „
9) „ „ 469.— „ „ „
10) „ „ 1.735.— „ „ „ en *f* 1353.— voor het Tjisadané- en Tjiliwoenggebied.
11) „ „ 10.700.— „ „ „ en „ 5366.— „ „ „ „
12) „ „ 4.140.— „ „ „ en „ 1800.— „ „ „ „
13) „ „ 636.— „ „ „
14) „ „ 1.560.— „ „ „
15) „ „ 1.360.— „ „ „ en „ 350.— „ „ „ „
16) „ „ 1.500.— „ „ „
17) „ „ 3.600.— „ „ „
18) „ „ 384.— „ „ „
19) „ „ 360.— „ „ „
20) „ „ 2.758.— „ „ „
21) „ „ 38.— „ „ „ en „ 317.— „ „ „ „
22) „ „ 98.— „ „ „
23) Voor de in stand te houden wildhoutbosschen onder beheer van Beheerders van houtvesterijen.
24) Voor idem.
25) Voor idem.
26) Voor idem.
27) Hiervan *f* 19.823.— voor aanleg stambanen Tjepoe.
28) „ „ 30.397.— „ „ „ „
29) „ „ 575.— voor in stand te houden wildhoutbosschen onder beheer van Beheerders van houtvesterijen en *f* 1.337.— voor de stambanen Tjepoe.
30) Hiervan *f* 53.— voor in stand te houden wildhoutbosschen onder beheer van Beheerders van houtvesterijen.
31) Hiervan *f* 29.— voor idem.
32) „ „ 412.— „ „
33) „ „ 420.— „ „
34) „ „ 999.— „ „
35) „ „ 72.— „ „
36) „ „ 288.— „ „
37) „ „ 48.— „ „
38) Bovendien werd voor deze werken uitgegeven door de Inrichtingsbrigade en reeds gebracht onder II: *f* 64.544.— voor aanleg van wegen enz., *f* 7.239.— voor onderhoud daarvan, *f* 7.752.— voor bouw woningen enz. en *f* 3.391.— voor onderhoud woningen enz.
39) Hiervan *f* 7.240.— door de Inrichtingsbrigade.
40) „ „ 2.569.— voor het onderzoek der boschboomflora, *f* 2.946.— voor diverse uitgaven op de inspectiekantoren en *f* 2.974.— voor kosten van het centraal magazijn van railbaanmaterieel te Tjepoe.
41) In verrekening met de Inrichtingsbrigade.
42) Voor de Inrichtingsbrigade.
43) Onkosten ten behoeve van ficusverkoop in Holland voor het Hoofdkantoor.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 71. OVERZICHT DER INKOMSTEN EN UITGAVEN VAN DEN

Baten.

1. Retributie voor afstand van hout op erfpachtsperceelen en recht en cyns voor verleende concessies tot houtaankap		ƒ 75.161
2. Retributie van krachtens vergunning gekapt hout		„ 143.476
3. Verdere ontvangsten		—
Totaal der baten		ƒ 218.637
Nadeelig verschil		„ 100.372
Totaal der lasten		ƒ 319.009

TABEL 72. OVERZICHT DER INKOMSTEN EN UITGAVEN VAN HET

Baten.

1. Zuivere opbrengst van verkochte caoutchouc in eigen beheer gewonnen door de caoutchouc-ondernemingen: Tjikoempaj-Tjipinang, Merboeh, Kalitelo, Balong, Banjoemanis, Vada, Boewaran, Blimbing, Soebah, Kaliwringin, Tretes en Kroempoet		—	ƒ 1.763.721
2. Zuivere opbrengst van verkochte citronella- en lemongrasolie		—	„ 181.937
3. Verrekening van de door het Caoutchoucbedrijf gedane uitgaven ten behoeve van de exploitatie der verspreide aanplantingen van het Boschwezen:			
a. in 1915 (in 1915 of 1916 nog niet verrekend)	ƒ 66.684		
b. in 1916 (in 1916 nog niet verrekend)	„ 77.633		
c. in 1917	„ 92.010	„	236.327
4. Opbrengst van ondershands verkocht plantmateriaal en andere voortbrengselen		—	„ 21.538
5. Vergoeding van aan andere diensten geleverde goederen		—	„ 2.722
6. Vergoeding van zoekgeraakte goederen en voor geleverde rijst en verlichting, benevens diversen		—	„ 18.411
Totaal der baten		—	ƒ 2.224.056
Nadeelig verschil		—	„ 333.871
Totaal der lasten		—	ƒ 2.557.927

TABEL 73. OVERZICHT DER INKOMSTEN EN UITGAVEN

Baten.

Inkomsten.	Nihil.
Nadeelig verschil	ƒ 88.493.—
Totaal der lasten	ƒ 88.493.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DIENST OP DE BUITENBEZITTINGEN IN 1917.

Lasten.

1. Uitgaven voor verjonging:			
a. Djati	f	—	
b. Wildhout	„	7.742	f 7.742
2. Uitgaven voor gebouwen, wegen, verkenning enz.			„ 112.147
3. Uitgaven voor personeel en diversen:			
a. Tractementen en toelagen van den Inspecteur, de Houtvesters en den Adjunct-houtvester der 1ste klasse	„	81.300	
b. Tractementen en toelagen van de Hoofdopzieners, Opzieners, Opnemers, Leerling-opzieners en Leerling-opnemers	„	45.540	
c. Kosten der boschpolitie (mantri's opnemer inbegrepen)	„	17.490	
d. Reis-, verblijf- en transportkosten van het personeel	„	45.805	
e. Tractementen van het kantoor- en verder ondergeschikt personeel	„	8.885	
f. Schrijfbehoeften	„	100	„ 199.120
Totaal der lasten....		—	f 319.009

CAOUTCHOUCBEDRIJF BIJ HET BOSCHWEZEN IN 1917.

Lasten.

1. Uitgaven voor het bedrijf der gwaalf ondernemingen		—	f 1.855.937
2. Uitgaven voor het personeel in vasten dienst:			
a. tractementen van den Directeur, de Houtvesters en het kantoorpersoneel	f	41.040	
b. reis-, verblijf- en transportkosten van het personeel	„	8.633	„ 49.673
3. Verrekening van de inkomsten uit de verspreide aanplantingen van het Boschwezen, die door het Caoutchoucbedrijf zijn geexploiteerd:			
a. voor 1915 (in 1915 of 1916 nog niet verrekend)	f	112.962	
b. voor 1916 (in 1916 nog niet verrekend)	„	193.209	
c. voor 1917	„	173.209	„ 479.380
4. Verrekening van de waarde van door het Caoutchoucbedrijf betrokken:			
a. djati-, wild- en dunningshout (van den dienst van het Boschwezen)	f	51.334	
b. spoorweg-materieel (van idem)	„	447	
c. cement (Departement van B.O.W.)	„	10.355	
d. diverse materialen (Dept. van Kolonien)	„	39.247	
e. spoor- en tramvrachten	„	41.554	„ 142.937
Totaal der lasten		—	f 2.527.927

VAN HET BOSCHPROEFSTATION IN 1917.

Lasten.

1. Uitgaven voor het personeel:			
a. tractementen en toelagen van den Chef, de Houtvesters, den Technoloog en de Adspirant-houtvesters	f	42.150.—	
b. tractementen van de Opzieners	„	4.080.—	
c. tractementen van het kantoorpersoneel	„	3.115.—	
d. reiskosten van het personeel	„	14.809.—	f 64.154
2. Verdere uitgaven:			
a. telefoon, porti, verlichting, extra-schrijfloonen, gedrukten en kantoorbehoeften enz.	f	4.531.—	
b. aanschaffing en onderhoud van meubilair, instrumenten, machinerieën, gereedschappen, boeken en kaarten	„	6.496—	
c. laboratorium en ingrediënten	„	157.—	
d. kosten van publicaties	„	550.—	
e. fotografie	„	2.037.—	
f. dunnings- en opbrengstonderzoek	„	1.673.—	
g. cultuuronderzoek	„	196.—	
h. technisch houtonderzoek	„	2.706.—	
i. grondonderzoek	„	1.932.—	
j. botanisch onderzoek	„	561.—	„ 20.839
3. Uitgaven voor houw woningen		—	„ 3.500
Totaal der lasten		—	f 88.493

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 74.

BATEN EN LASTEN OVER 1917 VAN DEN GEHEELEN DIENST

Omschrijving.	Baten in guldens.	Lasten in guldens.	Voordeelig verschil in guldens.	Nadeelig verschil in guldens.	Eindoverschot.	
					Voordeelig in guldens.	Nadeelig in guldens.
West-Preanger	134.8[illegible]	121.132	13.727	—		
Midden-Preanger	246.824	148.137	98.687	—		
Oost-Preanger	27.490	40.029	—	12.539		
Krawang-Indramajoe	76.347	66.971	9.376	—		
West-Cheribon-Soemedang	99.508	60.429	39.079	—		
Oost-Cheribon-Tegal	67.047	70.480	—	3.433		
Banjoemas	92.890	59.759	33.131	—		
Pekalongan-Kendal	169.589	119.878	49.711	—		
Grobogan	457	26.824	—	26.367		
Semarang-West-Soerakarta	10.275	—	10.275	—		
Noord-Randoeblatoeng	100.090	19656	80.434	—		
Zuid-Randoeblatoeng	693.647	135.287	558.360	—		
Todanan	16.873	17.745	—	872		
Kedewan	183.743	83.754	99989	—		
West-Toeban	287.967	126.189	161.778	—		
Oost-Toeban	94.159	76.212	17.947	—		
Padangan	660.922	241.785	419.137	—		
Bodjonegoro	331.230	114.129	217.101	—		
Noord-Soerabaja-Madoera	198.124	83.723	114.401	—		
Zuid-Soerabaja	398.236	134.506	263.730	—		
Ngawi-Oost-Soerakarta	466.9[illegible]3	150.760	316.192	—		
Ponorogo	96.346	93.939	2.407	—		
Madioen	951.223	365.611	585.612	—		
Noord-Kediri	419.102	156.572	262.530	—		
Zuid-Kediri	98.358	108.173	—	9.815		
Pasoeroean	114.173	133.673	—	19.500		
Besoeki	279.388	187.913	91.475	—		
Kedoe-Djokjakarta	77.048	94.148	—	17.100		
Bagelen	25.949	37.911	—	11.962		
Brantasgebied	2	58.893	—	58891		
Tjisadané- en Tjiliwoenggebied	—	9.186	—	9.186		
Totaal der boschdistricten	6.418.818	3.143.404	3.445,079	169.665		
Noord-Kradenan	177.302	56.473	120829	—		
Noord-West-Wirosari	182.252	56.690	125.562	—		
Toeder	107.155	47.993	59.162	—		
Balo	178.134	54.302	123.832	—		
Margasari	377.061	110.232	266.729	—		
Ngarengan [1]	498.727	222.977	275.750	—		
Oost-Tegal	172.988	65.456	107.532	—		
West-Soelang	73.069	99.204	—	26.135		
Grobogan-Oendakan	124.294	73.932	50.362	—		
Oost-Soelang	108.446	79.249	29.197	—		
Manggar	165.154	71.289	93.865	—		
Telawa	120.425	53.941	66.484	—		
Tjabak	356.932	133.628	223.304	—		
Bandjaran	132.409	91.489	40.920	—		
Bloengoen	459.640	156.941	302.699	—		
Nanas	314.468	113.866	200.602	—		
Tanggoeng	182402	113.633	68.769	—		
Pajaman	277.350	113.863	163.487	—		
Tempoeran	136.185	77.982	58.203	—		
Gedangan	108.463	51.077	57.386	—		
Karanggede	110.087	58.262	51.835	—		
Overbrengen	4.362.953	1.902.579	2.486.509	26.135		

[1] Het complex Regaloh maakt sedert 1913 deel uit der houtvesterij Ngarengan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIE.

Omschrijving.	Baten in guldens.	Lasten in guldens.	Voordeelig verschil in guldens.	Nadeelig verschil in guldens.	Eindoverschot.	
					Voordeelig in guldens.	Nadeelig in guldens.
Overgebracht	4.862.958	1.902.579	2.486.509	26.135		
Ledok	360.537	124.126	235.411	—		
Keling	71.739	65.497	6.242	—		
Kedinding	310.653	113.356	197.297	—		
Soeloer	178.164	70.343	107.821	—		
Oost-Pati	32.678	36.808	—	4.130		
West-Pati	59.934	43.450	16.484	—		
Karangsono	80.475	49.578	30.897	—		
Ngliron	139.327	112.178	27.149	—		
Zuid-Kradenan	97.516	59.850	37.666	—		
Tojong	128.165	62.526	65.639	—		
Goendih	83.449	52.304	31.145	—		
Padas	59.962	36.552	23.410	—		
Merah	134.455	81.978	52.477	—		
Doplang	231.325	82.718	148607	—		
Monggot	83.291	60.248	23.043	—		
Koendoeran	134.314	96.396	37.918	—		
Bekoetoek	134.294	136.750	—	2.456		
Djembolo	46.606	83.584	—	36.978		
Ngawen	233.904	173.452	60.452	—		
Panoenggalan	1.897	19.739	—	17.842		
Bandjarredjo	29.488	34.306	—	4.818		
Moenoeng	—	27.724	—	27.724		
In stand te houden wild. houtbosschen onder beheer van de Beheerders van houtvesterijen	—	3.621	—	3.621		
Kosten van aanleg van stambanen voor den houtaf-voer van Blorasche houtvesterijen	—	51.557	—	51.557		
Totaal houtvesterijen	6.994.126	3.581.220	3.588.167	175.261		
Idem boschdistricten	6418.818	3.143.404	3.445.079	169.665		
Definitieve boschinrichting	1.177	413.938	—	412.761		
Inspectie op Java- en Madoera	—	81.946	—	81.946		
Algemeene dienst	[2] 8.800	[3] 178.096	—	164.296		
Dienst op Java en Madoera	13.422.921	7.393.604	7.033.246	1.003.929	6.029.317	—
Dienst op de Buiten-bezittingen	218.637	319.009	—	—	—	100.372
Caoutchoucbedrijf van het Boschwezen	2.224.056	2.557.927	—	—	—	333.871
Boschproefstation	—	88.493	—	—	—	88.493
Dienst van het Boschwezen in Nederl.-Indië	15.865.614	10.359.033	—	—	5.506.581	—

[2] Hiervan ƒ 8.748.— zijnde de opbrengst van ficusverkoop in Holland voor het Hoofdkantoor en ƒ 52.— verrekende waarde van door het Boschwezen van de geschorste Solovalleiwerken overgenomen railbaan-materieel, hetwelk voor het Caoutchoucbedrijf bestemd was.

[3] Hiervan ƒ 711.— voor onkosten ten behoeve van den in noot [2]) genoemde ficusverkoop in Holland, ƒ 52.— zijnde de regularisatiewaarde van het in noot [2]) genoemde railbaanmaterieel, ƒ 2974.— voor onkosten ten behoeve van het centraal-magazijn van railbaanmaterieel te Tjepoe en ƒ 26.100 voor opleiding van ondergeschikt personeel voor den dienst.

Het *overschot van den dienst op Java en Madoera*, hetwelk in 1916 ten gevolge van de toen reeds aangevangen uitbreiding van den aankap in eigen beheer (inhalen van den achterstand, die in 1915 door de kapinkrimping was ontstaan) een meer normaal peil bereikte, steeg als een verder gevolg daarvan in het verslagjaar tot een ongekende hoogte. De in 1917 zoowel voor timmer- als brandhout behaalde hooge prijzen droegen echter tot dit gunstige resultaat niet weinig bij; al het meer geproduceerde hout kon daardoor n.l. gemakkelijk van de hand worden gezet (vgl. §§ 9 en 11).

De *uitgaven* bedroegen. *f* 7.393.604.—, tegen *f* 5.877.063.— in 1916; de *inkomsten* *f* 13.422.921.—, tegen *f* 8.867.512.— in het vorige jaar. De vermeerdering der inkomsten overtrof derhalve die der uitgaven met rond drie millioen gulden.

Het is hier zeker de plaats erop te wijzen, dat de in dit jaar door den Lande behaalde groote voordeelen moeten worden beschouwd als een uitvloeisel van de in het begin van 1915 door den toenmaligen Hoofdinspecteur A. Th. L. Salverda genomen maatregelen in zake den aankap in eigen beheer. Ten einde eene als gevolg van den oorlogstoestand dreigende desorganisatie van den houthandel te voorkomen, werd door dezen te rechter tijd ingegrepen en, niettegenstaande de zeer groote oogenblikkelijke bezwaren, die daaraan voor den dienst van het Boschwezen waren verbonden, de aankap in eigen beheer aanvankelijk slechts zwak, doch daarna in sterke mate ingekrompen. Deze maatregel nu heeft, zoowel uit een economisch als uit een finantieel oogpunt beschouwd, belangrijke voordeelen opgeleverd. Daar als gevolg van de kapinkrimping het aanbod van djatihout sterk verminderde, werd eene te groote prijsdaling daarvan voorkomen. Daardoor was het den verschillenden houtaankapondernemingen en contractanten van stapelplaatsleveringen, die ingevolge met het Gouvernement gesloten overeenkomsten aan bepaalde bedragen van pachtpenningen en retributies gebonden waren, mogelijk hun bedrijf voort te zetten en aan hunne verplichtingen tegenover den Lande te voldoen. Voorts was de dienst van het Boschwezen in de gelegenheid de groote voorraden, die in de eerste oorlogsmaanden waren ontstaan, geleidelijk op te ruimen, waardoor werd voorkomen, dat de gebruikswaarde van het hout door het lange liggen sterk zou verminderen. Een verder voordeel mag het genoemd worden, dat door het op deze wijze op prijs houden van het djatihout een oneconomisch houtgebruik, hetwelk zich bij zeer lage prijzen steeds pleegt voor te doen, werd tegengegaan. Vooral ten aanzien van het een zoo hooge gebruikswaarde bezittende djatihout, dat naar verhouding zoo schaars voorkomt en waarvan de productie niet naar willekeur kan worden opgevoerd, moet dit van veel belang worden geacht.

Toen nu de markt weder begon op te leven, de vraag naar djatihout vermeerderde en weldra zeer groot werd, trad het doelmatige van de kapinkrimping nog nader aan het licht. De uitbreiding van den aankap in eigen heheer maakte het toen n.l. mogelijk gelijken tred te houden met de steeds grooter wordende vraag, hetgeen, indien niet tijdig ware ingegrepen, — zoodat bovengenoemde houthandelslichamen hun bedrijf geheel of gedeeltelijk hadden moeten staken—, hoogstwaarschijnlijk niet het geval zou zijn geweest.

De behaalde finaucieele resultaten toonen verder aan, dat de geldelijke nadeelen, welke de kapinkrimping oorspronkelijk ten gevolge had, ruimschoots zijn goedgemaakt, doordat daarna ten volle van de stijging van de houtprijzen kon worden geprofiteerd.

Ten slotte bleek het mogelijk, den ontstanen achterstand in een kort tijdsbestek geheel in te halen.

Houdt men geen rekening met de verrekende uitgaven en de verrekende waarden van hout enz. (punt V der lasten van tabel 70 van dit verslag), dan blijkt, dat in 1917 ± *f* 1.563.000.— *meer werd verwerkt* dan in 1916 (en wel in de houtvesterijen *f* 1.335.000.—, in de boschdistricten *f* 178.000.— en voor de onverdeelde uitgaven *f* 50.000.—). Deze uitgavenvermeerdering is voornamelijk een gevolg van de *uitbreiding van den aankap in eigen beheer* (zie §§ 9 en 11.) Waar deze wijze van aankap in hoofdzaak in de houtvesterijen plaats vindt, laat het zich begrijpen, dat ook daar de grootste achterstand moest worden ingehaald en zoodoende de uitgaven juist voor die beheerseenheden bijzonder moesten stijgen (zooals uit de tabellen blijkt, staat hier echter een nog veel grootere stijging der inkomsten tegenover).

De uitgaven voor den aankap in engeren zin van in eigen beheer gekapt *hout* in het gebied der djatibosschen waren in 1917 *f* 2.290.731.—, tegen *f* 1.299.891.— in 1916. Het is duidelijk, dat de toeneming dezer uitgaven geheel op rekening van den verhoogden aankap van djatihout gesteld moet worden. De uitgaven voor aanleg rail-

banen, inkoop van materieel daarvoor en onderhoud railbanen waren in het verslagjaar onderscheidenlijk *f* 175.322.—, *f* 399.050.— en *f* 150.551.—, tegen *f* 113.870.—, *f* 145.201.— en *f* 126.420.— in 1916. De buitengewoon hooge ijzerprijzen waren oorzaak, dat de uitgaven voor inkoop van materieel voor railbanen in 1917 zeer hoog waren. Het bedrag, dat aan onderhoud van railbanen moet worden besteed, zal in den regel ieder jaar eenigszins toenemen, aangezien het railbaannet zich geleidelijk uitbreidt. De uitgaven voor verjonging, definitieve inrichting (zonder vast personeel) en voor vast personeel en reiskosten tezamen bedroegen in 1917 onderscheidenlijk ± *f* 9 800.— minder, ± *f* 33.300.— meer en ± *f* 108.200.— meer dan in 1916.

De inkomsten bedroegen in totaal *f* 4.555.409.— meer dan in 1916. Laat men ook hier de posten voor verrekende waarde van aan andere beheerseenheden afgestaan hout enz. en de overige verrekende bedragen (posten XI en XX der baten in tabel 70) buiten beschouwing, dan blijkt, dat de *vermeerdering der eigenlijke ontvangsten* *f* 4 571.434.— heeft bedragen. De voornaamste factoren, die tot deze vermeerdering hebben bijgedragen, waren de hoogere opbrengsten bij den openbaren verkoop met vendumeester, bij dien zonder vendumeester, bij den onderhandschen verkoop en bij de verstrekking van hout enz. uit de voorraden ten behoeve van den openbaren dienst, zoomede de grootere inkomsten uit den verkoop van caoutchouc afkomstig uit de zgn. verspreide (d.z. de niet tot het Caoutchoucbedrijf behoorende) aanplantingen van het Boschwezen. Onder deze laatste post is dit jaar ook een bedrag voor het jaar 1916 opgenomen, dat feitelijk reeds in het verslag over dat jaar had moeten worden opgebracht, hetgeen echter, tengevolge van het toen nog niet beschikbaar zijn der gegevens, onmogelijk was. Verder dient men in aanmerking te nemen, dat in het verslagjaar de stapelplaatsleveringen *f* 1.509 591.— opbrachten, terwijl in 1916 dergelijke leveringen niet plaats vonden.

Voor meer gedetailleerde opgaven omtrent de vermeerdering der verschillende inkomsten wordt naar § 11 verwezen.

De *dienst op de Buitenbezittingen* wijst dit jaar een nadeelig saldo aan van rond *f* 100.000.—. Vergelijking met vorige jaren is niet goed mogelijk, aangezien de Gouvernementsproefexploitatie in het Landschap Boeton in 1917 in een Landschapsexploitatie werd omgezet. In tabel 71 komen derhalve geen uitgaven en inkomsten, op deze exploitatie betrekking hebbende, voor.

De uitgaven voor personeel van dit dienstonderdeel vermeerderden ten opzichte van 1916 met ± *f* 17.000.—; die voor verkenning enz. verminderden eenigszins.

Het nadeelig saldo van het *Caoutchoucbedrijf* daalde ten opzichte van 1916 ± *f* 264.000.— en bedroeg nog ± *f* 334.000.—. Dit is een gevolg hiervan, dat in dit jaar eenige verrekeningen met den dienst van het Boschwezen op Java en Madoera zijn uitgevoerd, welke in vorige jaren achterwege waren gebleven.

Er wordt de aandacht op gevestigd, dat *tabel 72 geen inzicht geeft in de eigenlijke uitkomsten van het Caoutchoucbedrijf*, omdat daarin de uitgaven en inkomsten eenvoudig tegenover elkaar zijn gesteld, terwijl geen verschil wordt gemaakt tusschen bedrijfs- en kapitaalsuitgaven. Vooral laatstgenoemde uitgaven, die in 1917 nog een groot bedrag vertegenwoordigden, drukken bij een niet-commercieele boekhouding het eindtotaal zeer. *Voor een volledig inzicht in de eigenlijke uitkomsten van dit bedrijf zie men het, als aanhangsel op dit verslag uitgegeven, afzonderlijke verslag van het Caoutchoucbedrijf*, met de op grond der commercieele boekhouding opgestelde balansen.

De uitgaven van het *Boschproefstation* waren voor 1917 rond *f* 10.000.— hooger dan die voor het voorafgaande jaar; zulks moet als een gevolg worden beschouwd van de gestadige uitbreiding van de werkingssfeer dezer instelling.

De *raming* van het overschot van den geheelen dienst van het Boschwezen met inbegrip van de tariefswaarden van hout, kosteloos verstrekt voor desawerken, bedroeg ± *f* 2 500.000.—. Het behaalde overschot overtreft de raming alzoo met ± *f* 3.000.000.— (zie tabellen 69 en 74).

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TABEL 75.

OVERZICHT VAN DE RECHTSTREEKSCHE GELDELIJKE UITKOMSTEN OVER HET

Houtvesterijen.	Oppervlakte in H. A.	Verkregen hoeveelheid hout. In het geheel. Timmerhout (kantrecht en rondhout) in M³.	Rondhout procent v. anhet in eigen beheer gekapte timmerhout.	Brandhout in S. M.	Per H. A timmerhout in M³.	Baten. In specie Guldens.	Waarde van hout enjof. rattbaan: ministerieel e. vestrekt aan vreemde departementen, afgestaan voor deuitvoerkom, afgestaan aan andere beheersgebieden, centrale stapelplaatsen, Cantinebedrijf en Inrichting.	Wegens meerrestant waarde. Guldens.	Totaal. Guldens.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Noord-Kradenan	4.340	3.342	80	10.962	0.77	167.928	9.374	20.212	197.514
Noord-West-Wirosari	5.987	3.106	62	11.023	0.52	168.537	13.715	24.169	206.421
Toeder	4.061	3.973	91	8.674	0.98	106.350	805	46.300	153.455
Balo	5.469	5.178	92	8.308	0.95	178.124	10	16.055	194.189
Margasari	6.734	5.221	63	20.215	0.78	368.038	9.023	47.064	424.125
Ngarengan	5.461	3.914	75	18.178	0.72	486.998	11.729	11.462	510.189
Oost-Tegal	5.058	2.034	45	12.164	0.40	168.643	4.345	3.411	176.399
West-Soelang	5.676	3.085	80	9.563	0.54	59.672	13.397	68.786	141.855
Grobogan-Oendakan	7.773	2.360	70	11.775	0.30	112.933	11.361	19.140	143.434
Oost-Soelang	5.504	2.692	61	11.030	0.49	102.543	5.903	28.547	136.993
Manggar	4.462	2.642	89	18.330	0.59	157.251	7.903	3.947	169.101
Telawa	4.178	2.135	79	10.672	0.51	113.563	6.862	7.587	128.012
Tjabak	4.560	7.542	55	32.882	1.65	331.985	24.947	26.694	383.626
Bandjaran	4.109	3.355	62	10.450	0.82	124.647	7.762	32.973	165.382
Blengoen	5.096	9.287	71	43.330	1.82	419.184	40.456	57.200	516.819
Nanas	4.924	5.813	62	28.159	1.18	288.012	26.456	29.981	344.449
Tanggoeng	3.944	3.761	81	17.287	0.95	173.946	8.456	4.013	186.415
Pajaman	4.115	5.656	70	20.094	1.37	251.708	25.642	23.793	301.143
Tempoeran	6.997	2.292	78	7.315	0.33	112.990	23.195	9.661	145.846
Gedangan	4.093	2.655	86	9.867	0.64	100.466	7.997	9631	118.094
Karanggede	4.230	2.250	85	11.917	0.53	102.676	7.441	329	110.426
Ledok	4.440	5.986	74	42.183	1.35	333.785	25.752	42201	401.738
Keling	2.921	2.290	51	8.143	0.78	65.148	6.591	51.596	123.335
Kedinding	4.560	4.421	61	27.800	0.97	286.917	23.736	12370	323.023
Soeloer	5.580	2.529	43	12.235	0.45	149.289	28.925	5.653	183.817
Oost-Pati	5.089	749	32	901	0.15	27.576	5.102	6.734	39.412
West-Pati	4.885	1.267	42	873	0.26	51.808	8.126	2.129	62.063
Karangsono	4.210	1.509	63	11.539	0.36	75.181	5.294	3.500	84.075
Ngliron	4.102	2.608	43	18.068	0.64	121.639	17.688	22.308	161.635
Zuid-Kradenan	5.382	2.573	67	7.406	0.48	71.466	26.050	—	97.516
Tojong	3.619	2.463	83	13.385	0.68	118.723	9.442	1.623	129.788
Goendih	5.463	2.112	50	6.740	0.39	72.468	10.981	15.628	99077
Padas	4.281	1.069	78	7.022	0.25	56.361	3.601	1.421	61.383
Merah	5.370	2.889	55	21.725	0.54	116.011	18.444	41.699	176.154
Doplang	5.569	2.807	40	16.798	0.52	218.102	13.223	—	231.325
Monggot	7.740	1.954	66	13.299	0.25	73.751	9.540	6.708	89.999
Koendoeran	5.088	4.271	10	20.516	0.84	134.264	50	16.807	151.121
Bekoetoek	4.910	3.533	31	18.501	0.72	111.248	23.046	47.882	182.176
Djembolo	5.484	1.229	78	1.372	0.22	43.594	3.012	29504	76.110
Ngawen	5.883	4.750	52	15.966	0.81	219.612	14.292	60.502	294.466
Panoenggalan	6.407	353	65	369	0.06	670	1.227	3358	5.255
Bandjarredjo	4.114	1.046	61	4.816	0.25	29.488	—	10.570	40.058
Moenoeng	5.289	11	36	—	—	—	—	330	330
Totaal	217.127	134.772	66	601.852	0.62	6.473.225	520.901	873.647	7.867.773

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

JAAR 1917 VAN HET BEHEER DER HOUTVESTERIJEN OP JAVA EN MADOERA.

Lasten						Overschotten		
Verjonging en brandbescherming	Verdere uitgaven, behalve voor personeel.	Personeel en reiskosten.	Waarde van hout en/of railbaan materieel, ontvangen van andere beheerseenheden en centrale stapelplaats Tjepoe.	Wegens minderrestantwaarde.	Totaal.	Totaal.	Per H.A.	In 1916 was het overschot per H.A.
Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.	Guldens.
11	12	13	14	15	16	17	18	19
3.422	32.200	20.752	—	—	56.478	111.041	32.50	13.31
5.021	32.921	18.748	—	—	56.690	119.731	25.00	5.83
3.619	29.304	15.070	—	—	47.993	105.462	25.97	11.16
4.710	30.022	18.130	840	—	54.302	139.887	25.56	17.54
5021	76.580	28491	240	—	110.332	313.793	46.00	27.65
5.879	196.170	20928	—	—	222.977	287.212	52.59	19.84
3.258	43.947	17.807	444	—	65.456	110.943	21.93	3.66
8.580	74.553	15.191	880	—	99.204	42.651	7.51	1.97
7.180	44.268	22.484	—	—	73.932	69.502	894	3.83
7.908	49.155	20.369	1.817	—	79.249	57.744	10.49	7.56
5.886	48076	17.327	—	—	71.289	97.812	21.92	13.74
6.185	32.773	14.983	—	—	53.941	74 071	17.73	13.86
2.855	100.181	21.805	2.787	—	133.628	249.968	54.82	15.59
4.724	65.375	19.021	2.369	—	91.489	73.893	17.98	8.41
2.268	131.175	22.198	1.302	—	156.941	359.908	70.62	20.83
5.314	80.164	19.006	382	—	113.866	230.583	46.83	25.62
8.591	72.106	17.276	15.600	—	113.623	72.782	18.45	16.22
4.316	82.659	25.855	1.023	—	113.863	187.280	45.51	9.32
6.028	53.778	18.176	—	—	77.982	67.864	9.70	3.08
3.084	29.922	18.074	—	—	51.077	67.017	16.37	13.70
3.773	39.411	15 023	55	—	58.262	52.164	12.33	11.38
7.020	94.945	21.765	396	—	124.126	277.612	62.52	31.28
3.655	48.665	12.592	665	—	65.497	57.838	19.80	2.27
6.091	84.763	22.120	382	—	113.356	209.667	45.98	17.05
5.444	47.251	14.648	3.000	—	70.343	113.474	20.34	8.97
4.464	14.916	17.428	—	—	36.808	2.604	0.51	— 3.22
4.946	22.345	16.159	—	—	43.450	18.613	3.81	— 2.84
4.797	28.667	16.066	48	—	49.578	34.497	8.19	2.74
4.885	87.671	13.435	6.187	—	112 178	49.457	12.06	8.57
3.529	47.293	8.778	250	4.462	64.312	33 204	6.17	—14.25
4.410	43.367	14.749	—	—	62.526	67.262	18.59	9.62
2.702	31.462	16.038	2.102	—	52.304	46.773	8.56	— 2.26
3.285	19.742	12.650	875	—	36.552	24.831	5.80	— 0.02
8.231	57.042	16.705	—	—	81.978	94.176	17.54	3.93
9.445	57.049	15.524	700	21.902	104.620	126.705	22.88	9.81
7.386	36.428	16.434	—	—	60.248	29.751	3.84	0.49
5.352	71.523	18.971	550	—	96.396	54.725	10.76	2.90
6.475	115.948	14.183	144	—	136.750	45.426	9 25	— 2.20
5.016	46.054	17.172	15.342	—	83.584	— 7.474	— 1.36	—
2.920	141.801	14.999	13 732	—	173.452	121.014	20.57	—
1.615	12.826	4.698	600	—	19.739	— 14.484	— 2.26	—
2.271	26.885	2.900	2.250	—	34.306	5.752	1.40	—
1.765	21.929	1.881	2.149	—	27.724	— 27.394	— 5,18	—
213.321	2.519.071	716529	77.121	26.364	3.552.406	4.315.367	19.87	8.60

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

TABEL 76.

SAMENVATTING VAN DE RECHTSTREEKSCHE GELDELIJKE UITKOMSTEN VAN HET BEHEER DER DRIE EN VEERTIG OP JAVA EN MADOERA BESTAANDE HOUTVESTERIJEN, SEDERT HUNNE OPRICHTING.

Naam.	Uitgestrektheid in H. A. op einde 1917.	Jaren.	Product van uitgestrektheid en aantal jaren.	Verkregen hoeveelheid timmerhout in M³.		Inkomsten in guldens.	Waarde van het houtrestant op einde 1917 in guldens.	Totaal ontvangsten in guldens.	Gezamenlijke uitgaven in guldens.	Overschotten.		Uitkomsten der voorgaande 10 jarige periode.		
				Totaal.	Per jaar en per H. A.					In het geheel. Guldens.	Per jaar en per H. A. Guldens.	Jaren der voorgaande periode.	Overschot per jaar en per H. A. Guldens.	Verkregen hoeveelheid timmerhout in M³.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Noord-Kradenan	4.340	1897 — 1917	85.440	54.495	0,638	1.826.077	34 793	1.860,870	842.259	1.018.611	11,92	1907 — 1916	15.38	0.755
Noord-West-Wirosari	5.987	1901 — 1917	101.690	41.792	0.411	1.262,146	86.214	1.298.360	745.280	553.080	5.44	1901 — 1910	2.95	0.397
Toeder	4.061	1902 — 1917	64.996	36.007	0 554	1.000,364	61 713	1,062.077	463.773	598.304	9 20	1902 — 1911	6.96	0.471
Balo	5.469	1903 — 1917	76.052	47.142	0.620	1.348.511	44.738	1.393.249	545.919	847.330	11.14	1903 — 1912	10.16	0 577
Margasari	6.734	1904 — 1917	94.472	50.533	0.535	2.427.048	58.613	2,485.661	895.803	1.589.858	16.83	1904 — 1913	12.70	0.493
Ngarengan	5.461	1905 — 1917	59.500	48.433	0.814	1.887.559	21.752	1.909.311	1.089.764	819.547	13.77	1905 — 1914	9 60	0.910
Oost-Tegal	5.058	1905 — 1917	67.737	24.990	0.369	1.058.738	26.195	1.084.933	632.438	452.495	6.68	1905 — 1914	5.51	0.371
West-Soelang	5.676	1906 — 1917	68.802	26.268	0.382	670.908	78.817	749 725	563.491	186.234	2.71	1906 — 1915	2.30	0.385
Grobogan-Oendakan	7.773	1907 — 1917	81.669	35.702	0.437	1.128.830	30 307	1 159.137	806.407	352.730	4.32	1907 — 1916	3.83	0.451
Oost-Soelang	5.504	1908 — 1917	54.232	23.359	0.431	671.016	49.504	720.520	572 737	147.783	2.72	1908 — 1917	2.72	0.431
Manggar	4.462	1908 — 1917	44.620	19.463	0.436	798 222	19.203	817.425	607.466	209.959	4.71	1908 — 1917	4.71	0.436
Telawa	4.178	1908 — 1917	41.780	17.156	0,411	693.881	11.232	705 113	501.349	203.764	4.88	1908 — 1917	4.88	0.411
Tjabak	4.560	1908 — 1917	41.335	43.602	1.055	1.559.301	49.980	1.609 281	777.071	832.210	20.13	1908 — 1917	20.13	1,055
Bandjaran	4.109	1909 — 1917	42.604	30.552	0,717	877.666	57.871	935.537	607.429	328.108	7.70	—	—	—
Bloengoen	5.096	1909 — 1917	45.880	49.451	1.078	1.904.628	87.552	1.992.180	932.085	1.060.095	23.10	—	—	—
Nanas	4.924	1909 — 1917	44.328	44.000	0.993	1.360.928	69.543	1.430.471	786.771	643.700	14 52	—	—	—
Tanggoeng	3.944	1909 — 1917	35.496	14.983	0,422	596.566	31.126	627.692	525.842	101.850	2.87	—	—	—
Pajaman	4.115	1910 — 1917	32.920	34.085	1.035	971.330	44.974	1.016.304	472.652	543.652	16.51	—	—	—

Tempoeran	6.887	1916 — 1917	13.774	6.887	0.500	275.480	20.661	296.141	275.480	20.661	7.50	—	—	—
Gedangan	4.093	1911 — 1917	28.651	15.114	0.528	640 528	21.309	661.837	388.642	273.195	9.54	—	—	—
Karanggede.....	4.230	1911 — 1917	29.610	10.113	0.342	489.008	10.647	499.655	312.534	187.121	6.32	—	—	—
Ledok	4.440	1912 — 1917	26.640	26.027	0.977	1.044.040	66.661	1.110.701	501.004	609.697	22.89	—	—	—
Keling	2.921	1913 — 1917	14.605	7.869	0.539	231.037	64.785	295 822	241 188	54.634	3.74	—	—	—
Kedinding	4.560	1913 — 1917	22.800	14.396	0.631	710.034	28.238	738.272	377.428	360.844	15.83	—	—	—
Soeloer	5.580	1913 — 1917	28.091	8.064	0.287	450.090	8.655	458.745	258.797	199.948	7.12	—	—	—
Oost-Pati	5.089	1913 — 1917	25.443	2.612	0.103	91.070	9.158	100.228	134.705	—34.477	—1.36	—	—	—
West-Pati	4.885	1913 — 1917	24.439	3.973	0.163	138.284	10.022	148 306	158.280	—9.974	—0.41	—	—	—
Karangsono.....	4.210	1913 — 1917	21.050	5.171	0.246	251.023	11.683	262.706	206.638	56.068	2.66	—	—	—
Ngliron.....	4.102	1914 — 1917	16.408	5.861	0,357	286.867	44.823	331.690	268.152	63.538	3.87	—	—	—
Zuid-Kradenan	5.382	1915 — 1917	16.147	6.260	0,388	101.566	3.680	105 246	194.712	—89.466	—5.54	—	—	—
Tojong	3.619	1915 — 1917	10.857	4.946	0.456	212.123	17.215	229.338	140.059	89.279	8.22	—	—	—
Goendih	5.463	1915 — 1917	16.390	3.313	0.202	116.126	18 847	134.973	122.276	12.697	0.77	—	—	—
Padas	4.281	1916 — 1917	8.562	1.876	0.219	91.256	4.140	95.396	70.654	24.742	2.89	—	—	—
Merah	5.370	1916 — 1917	10.740	4.735	0.441	187.492	64.283	251.775	136.499	115.276	10.73	—	—	—
Doplang	5.539	1916 — 1617	11.078	6.415	0.579	363.095	6.639	369.734	188.715	181.019	16.34	—	—	—
Monggot.....	7.740	1916 — 1917	15.480	2.764	0.179	113.924	10.743	124.667	91.115	33.552	2.17	—	—	—
Koendoeran	5.088	1916 — 1917	10.176	6.129	0.602	192.655	28.006	220.661	151.193	69.468	6.83	—	—	—
Bekoetoek	4.910	1916 — 1917	9.820	3.733	0.380	144.606	60.380	204.986	170.357	34.629	3.53	—	—	—
Djembolo.....	5.484	1917	5.484	1.229	0.224	46.606	29.504	76.110	83.584	—7.474	—1.36	—	—	—
Ngawen.....	5.883	1917	5.883	4.750	0.807	233.904	60.562	294.466	173.452	121.014	20.57	—	—	—
Panoenggalan.....	6.407	1917	6.407	353	0,055	1.897	3.358	5.255	19.739	—14.484	—2.26	—	—	—
Bandjarredjo	4.114	1917	4.114	1.046	0.254	29.488	10.570	40.058	34.306	5.752	1.40	—	—	—
Moenoeng	5.289	1917	5.289	11	0,002	—	330	330	27.724	—27.394	—5.18	—	—	—
Totaal....	217.127		1.513.693	801.922	0.530	28.743.200	1.441.642	30.184.842	17.267.457	12.917.385	8.53	—	—	—

TABEL 77.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE GEVELDE HOUTMASSA'S, DE UITGAVEN EN DE OVERSCHOTTEN PER JAAR EN PER H.A. VOOR DE DJATIBOSCHDISTRICTEN [1]) EN DE HOUTVESTERIJEN OP JAVA EN MADOERA VOOR DE PERIODE 1908 TOT EN MET 1917 [2]).

Jaren	Djatiboschdistricten [1]).							Houtvesterijen.						
	Uitgestrektheid in H. A.	Hoeveelheid timmerhout, verkregen door gerealiseerden aankap in M³.		Inkomsten in guldens.	Uitgaven in guldens.	Overschot in guldens.		Uitgestrektheid in H. A.	Hoeveelheid timmerhout, verkregen door gerealiseerden aankap in M³.		Inkomsten in guldens.	Uitgaven in guldens.	Overschot in guldens.	
		In het geheel.	Per H. A.			In het geheel.	Per H. A.		In het geheel.	Per H. A.			Totaal.	Per H. A.
1917	447.530	118.778	0.265	5.690.583	2.490.536	3.200.047	7.28	217.127	134.772	0.621	6.991.126	3.526.043	3.468.084	15.97
1916	499.456	104.028	0.208	4.498.286	2.302.456	2.195.830	4.32	189.910	75.568	0.398	3.747.530	2.239.348	1.508.182	7.94
1915	527.121	117.360	0.223	4.329.971	2.106.455	2.223.516	4.22	165.705	47.922	0.308	2.454.393	1.612.870	811.523	5.31
1914	512.033	138.703	0.271	4.297.281	2.237.578	2.059.703	4.02	141.382	81.870	0.579	2.605.489	1.827.790	777.699	5.50
1913	516.561	176.403	0.342	4.639.214	2.215.786	2.423.428	4.69	137.631	84.013	0.610	2.717.619	1.627.443	1.090.176	7.92
1912	534.637	168.085	0.314	4.697.998	2.303.731	2.355.794	4.41	108.612	71.072	0.654	2.413.291	1.233.066	1.180.225	10.87
1911	541.895	208009	0.384	4.354865	2.241.235	2.113.630	3.90	104.168	72.430	0.695	2.049.379	1.278.531	770.848	7.40
1910	553.506	198.268	0.358	4.217.820	2.015.458	2.202362	3.98	97.077	68.247	0.703	1.612.871	1.187.318	425.553	4.38
1909	566.508	193.799	0.342	3.992.169	1.859.099	2.133.070	3.77	85.954	52.255	0.608	1.026.667	881.170	145.197	1.69
1908	579.972	196.161	0.338	3.916.361	1.853.786	2.062.575	3.61	66.458	25.769	0.388	705.903	439.865	266.128	4.—
Gemiddeld per jaar over 1908 — 1917.	527.893	161.961	0.307	4.454.508	2.157.612	2.301.896	4.36	130.395	71.392	0.548	2.632.736	1.588.344	1.044.392	8.01

[1]) Alle boschdistricten behalve West-, Midden-, en Oost-Preanger, Banjoemas, Pasoeroean, Kedoe-Djokjakarta en Bagelen.

[2]) Met de waarde der houtrestanten is geen rekening gehouden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De tabellen 75 en 76 geven onderscheidenlijk een inzicht in de uitkomsten van het beheer der *houtvesterijen* over 1917 en in die over de jaren sedert hunne oprichting.

Tabel 75 toont aan, dat het overschot per H. A. (met inrekeningbrenging van de meer- en minderrestantwaarden ten opzichte van het vorige jaar) *f* 19.87 bedroeg, tegen *f* 8.60 in 1916. Dit zeer gunstige resultaat is, zooals reeds eerder werd opgemerkt, zoowel te danken aan den zooveel grooteren houtval (als gevolg van het inhalen van den achterstand, die door de kapinkrimping van 1915 ontstaan was), als aan de hooge prijzen, die bij de vervreemding van het timmer- en brandhout werden behaald.

Hoe buitengemeen gunstig de financieele uitkomsten der houtvesterijen over 1917 waren, blijkt wel hieruit, dat het voordeelig overschot van alle houtvesterijen over 1917 ad *f* 4.315.367.— (met inrekeningbrenging van de meer- en minderrestantwaarden ten opzichte van het vorige jaar) méér dan half zoo groot is als dat over al de jaren van af hunne oprichting tot en met 1916 tezamen ad *f* 8.302.018.— (met inrekeningbrenging van de restantwaarden op eind 1916 = meerwaarde van het restant op eind 1916 ten opzichte van het tijdstip der oprichting).

Tabel 77 beoogt een *vergelijking van de uitkomsten van het beheer der boschdistricten en houtvesterijen* mogelijk te maken. De zoogenaamde wildhout-boschdistricten zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. De vergelijking van den in de 10-jarige periode 1908/1917 verkregen houtval per H.A. en van de daarin behaalde geldelijke overschotten per H.A. doet zien, dat de cijfers voor de houtvesterijen die der boschdistricten belangrijk overtreffen. Op bladzijde 122, laatste alinea, van het verslag over 1913 vindt men de overwegingen aangegeven, welke er toe hebben geleid de uitgaven voor oprichting der centrale stapelplaats te Tjepoe en den aanleg der stambanen voor den houtaanvoer daarheen in de tabellen 75, 76 en 77 *niet* bij de uitkomsten der houtvesterijen in rekening te brengen. Indien men in tabel 77 bovengenoemde uitgaven, die in 1917 *f* 51.557.— bedroegen, toch in rekening brengt, dan blijkt, dat in het tijdvak 1908/1917 de houtvesterijen per H.A. *f* 7.33 opbrachten, tegen de boschdistricten *f* 4.36. Hieruit blijkt dus, dat zelfs bij laatstbedoelde, voor de houtvesterijen zoo ongunstige rekening, deze als gevolg van de betere wijze van beheer toch zeer belangrijk in het voordeel blijven.

Tenslotte wordt medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt, de volgende jaarverslagen van den dienst van het Boschwezen, zoo mogelijk reeds te beginnen met het verslag over 1918, in een eenigszins gewijzigden vorm uit te geven, aangezien de tegenwoordige inrichting van het verslag terecht bij velen geen instemming kan vinden. (In Tectona deel XI, afl. 7-8, treft men een artikel aan van de hand van den heer VAN DEN BUSSCHE, waarin de aan de tegenwoordige inrichting klevende fouten op een heldere wijze zijn uiteengezet). Het spreekt vanzelf, dat er bij deze voorgenomen omwerking voor gezorgd zal worden, dat de aansluiting met vorige jaarverslagen niet verloren zal gaan.

De fgd. Hoofdinspecteur,
Chef van den dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië,
namens dezen,
de Inspecteur,
W. A. BARON VAN ASBECK.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA